

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ABD
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA MUHTEVA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

ESRA ALKAN

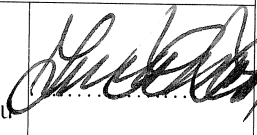

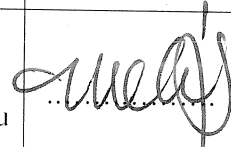

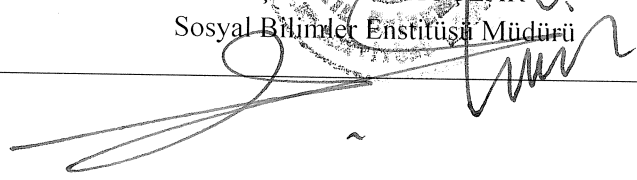
DANIŞMAN

PROF. DR. ZEKİ TAŞTAN

VAN-2019

*Bu çalışma, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi BAP bünyesinde yürütülen
SYL-2019-7898 no'lu proje kapsamında desteklenmiştir.*

KABUL VE ONAY SAYFASI

<p>Esra ALKAN tarafından hazırlanan “Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarında Muhteva” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.</p>	
<p>Danışman: Prof.Dr. Zeki TAŞTAN Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	
<p>Başkan: Prof.Dr. Zeki TAŞTAN Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	
<p>Üye: Doç.Dr. R.Melih ERZEN Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Gazi Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	
<p>Üye: Dr. Öğr. Üyesi M.Arif ERZEN Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum</p>	
<p>Tez Savunma Tarihi: 21.08.2019</p>	
<p>Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.</p> <p>... 03/09/2019 ... Doç. Dr. Bekir KOÇLAR Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü</p> 	

ETİK BEYAN SAYFASI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü **Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;**

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

21.08.2019

Esra Alkan

(Yüksek Lisans Tezi)

Esra ALKAN

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ağustos, 2019

(BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA MUHTEVA)

ÖZET

Çocuk edebiyatı, okul öncesi dönemden başlayarak çocuğun kitaplarla buluşmasını sağlayan, çocuğa yeni yaşantılar sunan, farklı dünyaların kapılarını aralayan; eğlenmelerine, öğrenmelerine, hayatı ve kendilerini keşfetmelerine fırsat veren önemli bir alandır. Dünyada oldukça yaygın ve gelişmiş olan bu edebiyat Türkiye’de de son dönemin üzerinde en çok durulan konularının başında gelmektedir. Özellikle bu alanda yapılan eğitim-öğretim faaliyetleri, zamanla çocuk edebiyatının gelişimi ve yaygınlaşması üzerinde de tesirli olmuştur. Cumhuriyet döneminden bu yana bu sahada birçok öykü ve roman yazılmıştır. Behiç Ak da son dönemde çocuk edebiyatı alanında oldukça dikkat çeken yazarlardan biridir.

Behiç Ak, çocuk edebiyatı alanında öykü ve romanlarıyla yer edinmiş ve hakkında birçok bilimsel çalışma yapılmıştır. *Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarında Muhteva* başlıklı tez, yazarın öykü ve romanlarının içerik/tema açısından tahlilini konu almaktadır. Bu başlık altında yedi roman ve yirmi üç öykü kitabı incelenmiştir. Kitaplarda görülen bazı önemli temalar şunlardır: bilişim teknolojileri, sevgi, kentleşme, aile, dayanışma ve yardımlaşma, sanatsal duyarlılık, tüketim toplumu, mahalle, komşuluk ilişkileri.

Anahtar Kelimeler: çocuk edebiyatı, Behiç Ak, Türk edebiyatı, muhteva, çocuk.

Sayfa Sayısı: 182

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Zeki TAŞTAN

(M.Sc. Thesis)

Esra ALKAN

**VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSTY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES**

August,2019

(BEHİÇ AK'S CONTENT IN CHILDREN'S BOOKS)

ABSTRACT

Children's literature, starting from the preschool period, allows the child to meet books, offering new experiences to the child, opening the doors of different worlds; is an important area that allows them to have fun, learn, discover life and themselves. which it is quite common in the developed world and is one of the most discussed topics in the literature over the last period, Turkey. Especially the educational activities carried out in this field have been influential on the development and spread of children's literature. Many stories and novels have been written in this field since the Republican era. Behiç Ak is one of the most prominent writers in the field of children's literature.

Behiç Ak has a place in the field of children's literature with his stories and novels and many scientific studies have been done about him. The thesis titled Muhteva in Behiç Ak's Children's Books focuses on the analysis of the author's stories and novels in terms of content / theme. Seven novels and twenty-three story books were examined under this title. Some of the important themes seen in the books are: information technologies, love, urbanization, family, solidarity and solidarity, artistic sensitivity, consumer society, neighborhood, neighborhood relations.

Keywords: children's literature, Behiç Ak, Turkish literature, content, children.

Quantity of Page: 182

Supervisor: Prof. Dr. Zeki TAŞTAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR DİZİNİ	vii
ÖN SÖZ	viii
GİRİŞ	1
1.ÇOCUK EDEBİYATI VE GELİŞİMİ	8
1.1.Çocuk Edebiyatı.....	8
1.2. Dünyada Çocuk Edebiyatının Gelişimi.....	12
1.3. Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi	19
2. BEHİÇ AK’IN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	30
2.1. Hayatı	30
2.2. Edebî Kişiliği	31
2.3. Eserleri	36
2.3.1. Roman	36
2.3.2. Hikâye.....	36
2.3.3. Oyun.....	36
2.3.4. Karikatür.....	37
2.3.5. Çocuk Kitapları	37
3. BEHİÇ AK’IN ÇOCUK KİTAPLARINDA MUHTEVA	39
3.1. Bilişim Teknolojileri ve Dijital İletişim Araçları	39
3.1.1.Sosyal Medya	39
3.1.2. Sanal Oyun	46
3.1.3. Ekran / İnternet Bağımlılığı	47
3.1.4. Telefon	48
3.1.5. Televizyon	49
3.1.6. Teknoloji Karşısında Geleneksel Değerler	50
3.1.7. Teknolojiden Uzak Durmak	51
3.1.8. Teknolojinin Yararları	51
3.2. Sevgi	54
3.2.1. Hayvan Sevgisi.....	54
3.2.2. Doğa Sevgisi	63

3.2.3.Aile Sevgisi.....	65
3.2.4. Arkadaş (Dost) Sevgisi	67
3.2.5. Memleket Sevgisi	68
3.3. Kentleşme	68
3.3.1. Kentleşme ve Doğal Yaşam	69
3.3.2. Kentleşmenin Getirdiği Sorunlar	71
3.4. Aile	77
3.4.1.Aile Yapısı	78
3.4.2. Ebeveyn - Çocuk İlişkisi	83
3.5.Dayanışma ve Yardımlaşma	85
3.6. Sanatsal Duyarlılık.....	92
3.7.Çalışkanlık / Tembellik	96
3.8.Tüketim Toplumu.....	100
3.9. Mahalle, Komşuluk İlişkileri, Misafirperverlik.....	103
3.10. Özgürlük / Yaratıcılık	106
3.11. Geçmişe ve Anılara Değer Vermek.....	109
3.12. Sorumluluk ve Duyarlılık	110
3.13. Göç ve Mültecilik.....	112
3.14. Ön Yargı.....	114
3.15. Sorgulayıcılık ve Merak	115
3.16. Geri Dönüşüm	116
3.17. Umut	117
3.18. Batıl İnançlar	118
3.19. Cesaret	119
3.20. Fedakârlık.....	120
3.21. Kanaatkârlık	121
3.22.Alçak Gönüllülük	122
3.23. Dürüstlük.....	124
3.24. Diğer.....	124
SONUÇ.....	127
KAYNAKÇA.....	134
EKLER.....	141
ÖZ GEÇMİŞ	
ORJİNALLİK RAPORU	

KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılan kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

a.g.e.

Adı geçen eser

a.g.m.

Adı geçen makale

a.g.s.

Adı geçen söyleşi

MEB

Milli Eğitim Bakanlığı

S.

Sayı

s.

Sayfa

TDK

Türk Dil Kurumu

ÖN SÖZ

Çocuk edebiyatı, çocuğun zihinsel ve ruhsal gelişimine katkı sunan, okuma alışkanlığı ve edebî zevk kazandıran önemli bir alandır. Bu sahadaki üretimin kökenleri dünya edebiyatında oldukça geçmişe dayanırken bizde de son dönemde ilgi görmeye başlamış ve bu alanda birçok edebî ürün neşredilmeye başlanmıştır. Çocuk edebiyatı yazarları deyince; Ayla Çınaroğlu, Mehmet Güler, Hakkı Özkan, Niyazi Birinci, Muzaffer İzgü, Yücel Feyzioğlu, Ayla Kutlu, Mavisel Yener, Üzeyir Gündüz, Ayşe Kilimci, Gülsüm Akyüz, Mehmet Seyda, Ülkü Tamer, Yalvaç Ural, Fatih Erdoğan, Aytül Akal, İsmail Uyaroğlu, Feridun Oral, Nur İçözü, Adnan Özyalçınar, Gülsüm Cengiz, Sevim Ak ilk akla gelen kişilerdir. Bu yazarlar, çocuk edebiyatı alanında sadece ürün vermekle kalmamış aynı zamanda bu edebiyatı benimsemişlerdir. Behiç Ak da bu alanda yazdığı eserlerle son dönemin önemli isimlerinden biri olmuştur. O da saydığımız diğer yazarlar gibi çocuk edebiyatı alanını özümsemiş, bu alanda yoğunlaşmış ve birçok ürün vermiştir.

Mimar, karikatürist, oyun yazarı, belgesel film yönetmeni olan Behiç Ak, 1982'den bu yana çocuk kitapları yazıp resimlendirmektedir. Daha çok çocuk kitabı yazarlığı yönüyle ön plana çıkan Behiç Ak, eserlerinde çocuğun yaratıcılığını geliştirmeye, yer yer mizah ve eleştiriyi çocuğu düşündürmeye yöneltilir. Yazar, eserlerinde güncel olaylar, teknoloji, doğa ve hayvan sevgisi gibi önemli içeriklere/temalara yer verir. Bu sebeple yazarın eserleri hem çocuklar hem de büyükler tarafından yoğun ilgi görür. Bu ilgi bilimsel anlamda da kendisini gösterir ve yazarla ilgili birçok çalışma yapılmasına ilham verir. Hikmet Canbay'ın *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Doğacı Zekâ Alanı Açısından İncelenmesi*; Erdem Abacı'nın *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*; Yağmur Arıkan'ın *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi*; Necati Kirazlı'nın, *Behiç Ak'ın Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Görelik Açısından İncelenmesi*; Emine Karadeniz'in, *Behiç Ak'ın Çocuk Hikâyelerinin Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi*; Sinan Yeniay'ın *Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* ve Sevide Nur Ören'in *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitici İletiler Üzerine Bir Araştırma* yazar ve

eserleri hakkında yapılan yüksek lisans tezleridir. Bu tezlerden son dört tanesi bizim de çalışmamızın devam ettiği dönemde tamamlanmış çalışmalardır.

Elinizdeki bu tez çalışması Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının muhteva açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Tezimiz bu yönüyle yukarıda saydığımız çalışmalardan farklılık göstermektedir. Giriş bölümünde ayrıntısıyla anlattığımız bu tezlerden hiçbiri yazarın tüm eserlerini bir arada inceleyen ve muhtevaya ait bütün özellikleri bir arada tahlil eden bir çalışma değildir. Çalışmamız bu yönüyle var olan boşluğu doldurabilmek ve ilgili alana katkı sağlamak açısından önemlidir.

Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Muhteva başlıklı çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır: “Çocuk Edebiyatı ve Gelişimi” başlıklı birinci bölümde çocuk, edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramlarına, çocuk edebiyatının dünyadaki ve Türkiye'deki gelişimine yer verilmiştir. “Behiç Ak'ın Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri” başlıklı ikinci bölümde yazarın yaşamı, edebî kişiliği, eserleri ve aldığı ödüller hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölüm, çalışmamızın esas kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümde yazarın çocuk kitaplarında belirlenen muhtevaya yer verilmiştir. Belirlenen muhteva eserlerde görülme sıklığına göre sınıflandırılmıştır ve en çok görülen muhtevadan başlanarak sıralanmıştır. Birden fazla görülen muhteva ayrı başlıklar halinde ele alınmış ve yirmi üç başlık belirlenmiştir. Birer örnekle sınırlı kalan muhteva ise “Diğer” başlığı altında ele alınmıştır.

“Sonuç” bölümünde tez çalışması hakkında genel bir değerlendirmeye; “Ekler” kısmında ise araştırmacıların faydalanması amacıyla kitapların özetlerine yer verilmiştir.

Çalışmamızın tamamlanmasında birçok kişinin katkısı ve emeği söz konusudur. Ancak bu hususta özellikle Danışman hocam Prof. Dr. Zeki Taştan'ın sabır ve metanetine içtenlikle teşekkür etmek isterim. Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi'ne, ikinci danışmanım Dr. Hamza Aydoğdu'ya ve sevgili aileme minnettarım.

Esra ALKAN

GİRİŞ

Çocuk, toplumun en önemli ve değerli varlığıdır. Kültürlü ve bilinçli bir toplum oluşturmanın temeli iyi yetiştirilmiş çocuklara dayanır. Çocuğa sunulacak eğitim hem kendi geleceği hem de toplumun geleceği için önem arz eder. Çünkü çocukluk, hayatın en önemli safhasıdır. Bu durumun bilincinde olan toplumlar çocuğa ve çocuğun eğitimine önem verir. Çocuk edebiyatı kavramı da toplumların çocuğa önem vermeye başlaması, çocuğu bir birey olarak görmesiyle gündeme gelir. Çocuk psikolojisi alanında yapılan çalışmalarla ve ailelerin çocuk eğitimi konusunda bilinçlenmesiyle çocuk edebiyatına verilen değer de artmaya başlar. Bu alanda birçok akademik çalışma yapılır ve daha nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri verilir. Çocuğun ilk buluştuğu sanat yapıtı olan çocuk kitapları bu açıdan ayrı bir öneme sahiptir.

Çocuk edebiyatı; duygu, düşünce ve hayallerin çocuğun dünyasına uygun bir şekilde anlatılmasıdır. Çocuk edebiyatı, edebiyatın tüm özelliklerini taşımasının yanında çocuğun dünyasına da hitap edebilmesi için çocuğun gelişim özelliklerini göz önünde bulundurmalıdır. Çocuğun zihinsel, ruhsal gelişimine ve anadilini etkili bir şekilde kullanmasına olanak sağlamalıdır. Toplumun inşasında oldukça önem arz eden çocuğa okutulacak eserler, bu açıdan nitelikli yazarlar tarafından kaleme alınmış nitelikli eserler olmalıdır.

Çocukları kültürel ve eğitsel açıdan geleceğe hazırlayan, dil bilincini geliştiren, eğlenmelerini, keşfetmelerini sağlayan, okuma bilinci ve alışkanlığı kazandıracak türden eserler veren günümüzün önemli yazarlarından biri de Behiç Ak'tır. Mimar, karikatürist, yazar ve çizer olan Behiç Ak, özellikle yazdığı çocuk kitaplarıyla ön plana çıkan çok yönlü bir sanatçıdır. Yazarın ilk kitabı, 1986 yılında yayımlanan *Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı*'dir. Yazar, bu kitabıyla Japonya'da ödül kazanır ve ilk kitaplarını Japonya'da daha sonra ise Türkiye, Çin, Kore ve Almanya'da yayımlar. Eserlerini hem çocukları hem de büyükleri düşünerek yazdığını belirten yazar, ele aldığı güncel konular, mizah dolu bir anlatım ve farklı üslubuyla dikkat çeker. Eserlerinde çocukları eğitmeye yönelik bir tutum sergilemek yerine onlarda farkındalık oluşturmayı ve düşündürmeyi önceler. Bugüne kadar çocuk edebiyatına

birçok eser kazandırmış olan yazarın kitapları bu açıdan incelenmeye değer görülmüştür.

Son zamanların önemli çocuk edebiyatı yazarlarından biri olan Behiç Ak ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır.¹ Behiç Ak ile ilgili olarak yapılan tez çalışmaları şu şekildedir:

Hikmet Canbay, *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Doğacı Zekâ Alanı Açısından İncelenmesi*² adlı çalışmasında Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında yer alan doğa ile ilgili unsurları, doğacı zekâ alanıyla ilişkilendirmeyi amaçlamıştır. Canbay, doğacı zekâ alanına sahip bireylerin özelliklerini tespit edip, uzman görüşlerini alarak belirlediği ölçek doğrultusunda Ak'ın yirmi bir çocuk kitabını incelemiştir. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumuna, ikinci bölümde yöntemine, üçüncü bölümde bulgular ve yorumlara, dördüncü bölümde sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Çalışmada, Behiç Ak'ın çocuk kitapları doğaya bakış açısı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Canbay, incelediği kitaplarda doğacı zekâ tanımına uygun olarak “canlıları tanıma ve sınıflandırma” özelliklerine ağırlıklı olarak yer verildiğini ve buna bağlı olarak doğaya ilişkin alt yapı oluşturma açısından yazarın çocuk kitaplarından yararlanılabileceğini belirtmiştir. Canbay, kitaplarda doğa sevgisine yönelik özelliklerin az olduğunu tespit etmiştir ve kitapların bu açıdan zayıf olduğunu belirtmiştir. Son olarak araştırmacı, doğacı zekâ alanına ait en çok özelliğin *Ayşe'nin Bulut Projesi*, *Dikkat Su* ve *Havva ile Kaplumbağa* adlı kitaplarda yer aldığını ifade etmiştir.

¹ Behiç Ak'ın eserleriyle ilgili yapılan diğer çalışmalar: Emine Karadeniz - Mehmet Özdemir, “Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Medya ve Sosyal Medya Eleştirisi”, *Sakarya University Journal of Education*, 8(4), 250-264. 2008; Safiye Akden, “Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Çevre Duyarlılığı” 3. *Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, (Yayıma Hazırlayan: Prof. Dr. Sedat Sever), 5-7 Ekim 2011, Ankara; Tahir Zorkul - Veysi Sevinçli, “Behiç Ak'ın Galata'nın Tembelle Martısı İle Vapurları Seven Çocuk Öykülerinde Kentleşme ve Yitirilen Değerler” *II. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, Aralık 2015, İstanbul, (Yayıma Hazırlayanlar Yrd.Doç.Dr. Tacettin Şimşek, Bircan Veysel Yıldız); Talat Aytan-Büşra Güngör, “Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Modernite ve Teknoloji”, 5. *Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 19- 21 Ekim 2018, İstanbul, (Editör: Bircan Veysel Yıldız); Neslihan Karakuş-Sevde Nur Öner, “Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma”, 5. *Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 19-21 Ekim 2018, İstanbul, (Editör: Bircan Veysel Yıldız)

² Hikmet Canbay, *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Doğacı Zekâ Alanı Açısından İncelenmesi*, (Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale, 2011.

Erdem Abacı, *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*³ adlı çalışmasında Behiç Ak'ın yirmi dokuz çocuk kitabını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Abacı, çalışmanın birinci bölümünde problem durumu, araştırmanın önemi, amacı, sınırlılıkları, varsayımlar ve tanımlar; ikinci bölümünde kavramsal çerçeveye ve ilgili araştırmalara yer vermiştir. Üçüncü bölümde çalışmanın yöntemi ve uygulama süreci; dördüncü bölümde elde edilen bulgular ve bulguların yorumlanması yapmıştır. Beşinci bölümde araştırmanın sonuçları ve bazı önerilere yer vermiştir. MEB tarafından yayımlanan Türkçe öğretim programı ve MEB'in bir değerler listesi sunduğu Sosyal Bilgiler öğretim programlarından tespit edilen altmış üç değere göre Behiç Ak'ın kitaplarını incelemiştir. Abacı, çalışmasının sonunda eserlerde ağırbaşlılık ve ahlâklı olma değerleri dışındaki tüm değerlerin olduğunu tespit etmiştir. En fazla bulunan değerler ise eleştirel ve sorgulayıcı olma, sevgi, çalışkanlık ve gayret etme, teknolojiyi kullanmadır. Abacı, genel olarak incelediği kitapların değerler eğitimi kapsamında yararlanılabilecek eserler olduğunu belirtmiştir.

Yağmur Arıkan, *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi*⁴ adlı çalışmasında Behiç Ak'ın “Gülümseten Öyküler” serisindeki on çocuk kitabını incelemiştir. Arıkan'ın çalışması altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın problemine, ikinci bölümde konuyla ilgili kavramsal çerçeveye, üçüncü bölümde çalışmanın yöntemine, dördüncü bölümde bulgular ve yoruma, son bölümde ise sonuç ve önerilere yer vermiştir. Çalışmanın esasını oluşturan dördüncü bölüm bulgular ve yorumlar kısmında dış yapı özelliklerinin değerlendirilmesi, iç yapı özelliklerinin değerlendirilmesi ve temel eğitim ilkeleri açısından incelenmesi alt başlıklarıyla her bir eseri ayrı ayrı ele almıştır. Bu incelemede kitaplar herhangi bir sıra izlenilmeden rastgele seçilmiştir. Arıkan, dış yapı özelliklerinin incelendiği bölümde büyüklük, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler ve resimler; iç yapı özelliklerinin incelendiği bölümde ise kahraman, konu, ileti, dil ve anlatım açısından değerlendirmeler yapmıştır. Dördüncü bölümün sonunda yaptığı

³ Erdem Abacı, *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, (Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak, 2018.

⁴ Yağmur Arıkan, *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi*, (Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak, 2018.

genel değerlendirmede Behiç Ak'ın incelenen on ocuk kitabının i ve dış yapı özellikleri bakımından ocuk kitaplarının taşması gereken temel ögelere uygun olduğunu tespit etmiştir. Eğitsel ilkeler açısından ise ocuk edebiyatı yapıtlarının dayanması gereken temel ilkelere uygun özellikler taşıdığı sonucuna varmıştır.

Necati Kirazlı, *Behiç Ak'ın ocuk Edebiyatı Yapıtlarının ocuğa Gorelik Açısından İncelenmesi*⁵ adlı tez çalışmasında Behiç Ak'ın okul öncesi dönem çocuklarına seslenen dokuz ocuk kitabını çocuğa gorelik ilkesi çerçevesinde incelemiştir. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, tanımı; ikinci bölümde ocuk ve edebiyat başlığı altında kuramsal ereve oluşturmuştur; nc bölümde çalışmanın yöntemi; dördüncü bölümde bulgulara ve yorumlara; beşinci bölümde sonuca yer vermiştir. Çalışmanın temelini oluşturan dördüncü bölümde kitaplar tasarım özellikleri, içerik özellikleri, eğitsel özellikler açısından incelemiş ve çocuğa gorelik bağlamında yapıtların genel değerlendirmesini yapmıştır. Tasarım zellikleri başlığı altında boyut, kğit, kapak ve iç kapak, cilt, sayfa düzeni, resimler; içerik özellikleri başlığı altında konu, izlek, ileti, karakter, dil ve anlatım açısından incelemiştir. Kirazlı, çalışmasının sonucunda genel olarak çalışmayı şekillendiren eserlerin çocuğa gorelik ilkesine uygun olduğunu tespit etmiştir.

Emine Karadeniz, *Behiç Ak'ın ocuk Hikâyelerinin ocuk Edebiyatının Temel ğeleri Açısından İncelenmesi*⁶ adlı çalışmasında Behiç Ak'ın "Gülümseten ykler" dizisindeki on ocuk kitabı ocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelemiştir. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumuna, ikinci bölümde araştırmaların kuramsal erevesi ile ilgili araştırmalara, nc bölümde yöntem ve materyale, dördüncü bölümde bulgular ve yorumlara, beşinci bölümde sonuç ve önerilere yer vermiştir. Karadeniz, çalışmasının sonucunda tasarım ve resimlerin dikkat çekici ve çocuğa gore olduğunu; kitapların klasik boyutlarda olduğunu ve bunun yerine farklı boyutların tercih edilebileceğini; resimlerin daha çok, yazıların ise daha az kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Konuların ocuğa gorelik

⁵ Necati Kirazlı, *Behiç Ak'ın ocuk Edebiyatı Yapıtlarının ocuğa Gorelik Açısından İncelenmesi*, (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2018.

⁶ Emine Karadeniz, *Behiç Ak'ın ocuk Hikâyelerinin ocuk Edebiyatının Temel ğeleri Açısından İncelenmesi*, (Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya, 2019.

açısından uygun olduğunu ancak kahramanların fiziksel betimlemelerinin az olduğunu; dil ve anlatım açısından daha fazla atasözüne yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Çalışmasında sonuç olarak Behiç Ak'ın eserlerinin derslerde materyal olarak kullanılabileceğini ifade etmiştir.

Sinan Yeniay, *Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*⁷ adlı tez çalışmasında Ak'ın on sekiz çocuk kitabını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem durumu, araştırmanın amacını belirtmiştir. İkinci bölümde kuramsal çerçeve oluşturularak değerler eğitimi, çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatı ilişkisi, Behiç Ak'ın hayatı ve hikâyelerinin yaş gruplarıyla ilişkisi; üçüncü bölümde araştırmanın yöntemine yer vermiştir. Çalışmanın esasını oluşturan dördüncü bölümde bulgular ve yorumları belirtmiştir. Yeniay, incelediği eserlerde alçak gönüllülük, arkadaşlık ve dostluk, cömertlik, çalışkanlık, dürüstlük, kanaatkârlık, merhamet, paylaşmak, saygı, sevgi, tasarruf etme, teşekkür etme, ümit, vefa ve yardımseverlik değerlerini tespit edip yorumlamıştır. Beşinci ve sonuç bölümünde Yeniay, incelediği eserlerin değerler açısından zengin olduğu sonucuna varmıştır ve bu eserlerin yalnızca çocuklara değil büyüklere yönelik de mesajlar içerdiğini ifade etmiştir.

Sevde Nur Ören, *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitici İletiler Üzerine Bir Araştırma*⁸ adlı çalışmasında Behiç Ak'ın “Gülümseten Öyküler” dizisindeki on çocuk kitabında eğitsel iletileri tespit etmeye çalışmıştır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kavramsal çerçeve oluşturularak Behiç Ak'ın hayatına, edebî kişiliğine, eserlerine ve hikâye kavramına, ikinci bölümde problem durumuna değinmiştir. Çalışmanın esasını oluşturan üçüncü bölümde Behiç Ak'ın on çocuk kitabında tespit edilen eğitici iletilere yer vermiştir ve bu iletilerle ilgili örnekleri eklemiştir. Dördüncü bölümde ise sonuç ve önerilere yer vermiştir. Ören, çalışmasının sonucunda Behiç Ak'ın hikâyelerindeki iletilerin tamamının evrensel sorunlara ve toplumsal konulara işaret ettiğini belirtmiştir. İncelenen on kitabın yalnızca çocuklar için değil büyükler için de önerilebilecek eserler olduğu sonucuna varmıştır.

⁷ Sinan Yeniay, *Behiç Ak'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, (Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2019.

⁸ Sevde Nur Ören, *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitici İletiler Üzerine Bir Araştırma*, (Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2019.

Çalışmamız Behiç Ak'ın çocuk kitaplarının muhteva açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Konuyla ilgili yukarıda bahsettiğimiz tezlerden hiçbiri yazarın tüm eserlerini bir arada inceleyen ve muhtevaya ait bütün özellikleri bir arada tahlil eden bir çalışma değildir. Çalışmamız bu yönüyle var olan boşluğu doldurabilmeyi hedeflemektedir.

Behiç Ak'ın, çocuklara yönelik otuz dört kitabı vardır. Çalışmamızda Behiç Ak'ın yedisi roman, yirmi üçü öykü olmak üzere otuz çocuk kitabı incelenmiştir⁹. (Romanlar: *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği*, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, *Eve Giden Küçük Tren*, *Bebek Annem*, *Çatıdaki Gezegen*, *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk*, *Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi*, Öyküler: “Tombiş Kitaplar” dizisi: *Benim Bir Karışım*, *Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor*, *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor*, *Ben Ne Zaman Doğdum*, *Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor*, “Gülümseten Öyküler” dizisi: *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*, *Alaaddin'in Geveze Su Boruları*, *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*, *Vapurları Seven Çocuk*, *Havva İle Kaplumbağa*, *Pat Karikatür Okulu*, *Galata'nın Tembel Martısı*, *Akvaryumdaki Tiyatro*, *Buzdolabındaki Köpek*, *Geçmişe Tırmanan Merdiven*, “Resimli Öyküler”: *Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı*, *Bilyeler*, *Gökdelene Giren Bulut*, “Birlikte Okuyalım” dizisi: *Uyurgezer Fil*, *Karadeniz'deki Yunus*, *Büyükanne ve Miyop Ejderha*, *Rüzgârın Üzerindeki Şehir*, *Kedi Adası*).

Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Muhteva başlıklı çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır: “Çocuk Edebiyatı ve Gelişimi” başlıklı birinci bölümde; çocuk, edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramlarına; çocuk edebiyatının dünyadaki gelişimine, çocuk edebiyatının Türkiye'deki gelişimine yer verilmiştir. “Behiç Ak'ın Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri” başlıklı ikinci bölümde yazarın yaşamı, edebî kişiliği, eserleri ve aldığı ödüller hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölüm, çalışmamızın esas kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümde yazarın çocuk kitaplarında belirlenen muhtevaya yer verilmiştir. Belirlenen muhteva eserlerde görülme sıklığına göre sınıflandırılmıştır ve en çok görülen muhtevadan

⁹ Behiç Ak'ın bir proje kapsamında hazırlamış olduğu *Dikkat Su*, *Dikkat Dünya*, *Ayşe'nin Bulut Projesi* ve dilsel metin içermeyen *Doğumgünü Hediyesi* adlı kitapları da çalışmaya dâhil edilmemiştir.

başlayarak sıralanmıştır. Birden fazla görülen muhteva ayrı başlıklar halinde ele alınmış ve yirmi  başlık belirlenmiştir. Birer örnekle sınırlı kalan muhteva ise ‘‘Diğer’’ başlığı altında ele alınmıştır.

‘‘Sonuç’’ bölümünde tez çalışması hakkında genel bir değerlendirmeye; ‘‘Ekler’’ kısmında ise araştırmacıların faydalanması amacıyla kitapların özetlerine yer verilmiştir.

1.ÇOCUK EDEBİYATI VE GELİŞİMİ

1.1.Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatının kapsamını iyice anlayabilmek için öncelikle çocuk ve edebiyat terimlerinin ne olduğunu irdelemek yararlı olacaktır. Literatürde çocukla ilgili pek çok farklı tanımlamalar bulunmaktadır. *Türkçe Sözlük*'de çocuk: “Küçük yaştaki erkek veya kız. Soy bakımından oğul veya kız, evlat. Bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak. Genç erkek”¹⁰ olarak tanımlanmaktadır. Çocuk, “bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan”,¹¹ doğduğu andan itibaren kendine has bir karaktere, davranışa, duyguya, zekâya ve görünümüne sahip olan, bütün bunların yanında yaratıcı özelliği en zengin ve en renkli sürecini kapsayan, kendine özgü ilgi ve ihtiyaçları olan ve yine kendine özgü yeteneklerle donatılmış olan insan yavrusu¹², “safiyet ve temizlik”¹³ kaynağıdır.

Yalçın ve Aytaş'a göre çocuk, “iki yaşından, ergenlik çağına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu; henüz ergenlik dönemine erişmemiş kız ve erkek”,¹⁴ Güleryüz'e göre ise, “2 – 16 yaş arasındaki kız ya da erkeklere verilen ortak ad”¹⁵ olarak tanımlanır. Şimşek çocuğu, “doğum ve ergenlik arasındaki dönemi yaşayan küçük insan olarak tanımlar ve çocukluk dönemini kendi içerisinde, birinci evresi doğumdan yaklaşık üç haftalık oluncaya kadar, ikinci evresi on sekizinci aya kadar, üçüncü evresi 6 – 7 yaşına kadar, dördüncü ve son evresi de ergenlik çağına kadar”¹⁶ olarak dört evreye ayırır.

Bilkan, çocukluğu bebeklikten başlayarak onun on altı yaşına kadarki dönemi olarak belirtilirken¹⁷, Kıbrıs ise buna herhangi bir yaş aralığı çizmez. Biyolojik

¹⁰ Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, TDK Yayınları, Ankara, 2011, 506.

¹¹ A. Ferhan Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1977, 11.

¹² Şener Demirel, *Çocuk Edebiyatı*, Pegem Akademi, Ankara, 2010, 1.

¹³ Hilmi Uçan, “Temiz Olabilmek/ Kalabilmek”, *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104/105 Ağustos-Eylül 2005, 18.

¹⁴ Alemdar Yalçın, Gıyaseddin Aytaş, *Çocuk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008, 13.

¹⁵ Hasan Güleryüz, *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Pegem Akademi, İstanbul, 2002, 5.

¹⁶ Tacettin Şimşek, *Çocuk Edebiyatı*, Suna Yayınları, Konya, 2007, 13.

¹⁷ Ali Fuat Bilkan, “Çocuk Edebiyatı, Kavram ve Mahiyeti”, *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104/105, Ağustos-Eylül 2005, 13.

faktörleri göz önüne alarak olgunluğa vurgu yapan Kıbrıs, çocuğu, olgunluğa erişinceye kadar kız ve erkek olarak ayırır¹⁸.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de yaş ölçüt alınarak çocuk için daha net bir şekilde tanım yapılır: “On sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.”¹⁹

Çocuk kavramıyla bir arada kullanılan edebiyat ise Arapça kökenli olan ‘edep’ sözcüğünden türemiştir. İyi huy, iyi ahlak, terbiye anlamlarına karşılık gelir. *Türkçe Sözlük*’de edebiyat: “Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın, gökçe yazın, Bir bilim kolunun türlü konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin hepsi, literatür”²⁰ olarak tanımlanır. Edebiyat, “duygu düşünce ve hayalleri dil yardımıyla sözlü ya da yazılı olarak etkili bir tarzda ifade etme sanatı”;²¹ “insanın kendisini, başkalarını ve doğayla olan ilişkilerinde var olan bilgileri yeniden biçimleme, yorumlama ve yeniden yaratma eylemi”²²dir. Malzemesi dile dayanan, insanların duygu, düşünce ve hayallerini dile getiren, edebî ve estetik değeri olan, bayağılık ve çirkinliği kabul etmeyen sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır.²³

Çocuk ve edebiyat kavramlarının bir araya gelmesiyle oluşan çocuk edebiyatı ise yine yazarlar tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır. Birbirine yakın tanımlar da içeren çocuk edebiyatı ile ilgili bazı görüşler şunlardır:

Sedat Sever, kapsamlı bir tanım yaparak çocuk edebiyatının daha çok psikolojik (bilişsel) boyutunu ön plana çıkarır: “Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce

¹⁸ İbrahim Kıbrıs, *Çocuk Edebiyatı*, Kök Yayıncılık, Ankara, 2010, 3.

¹⁹ Erişim: [<https://www.unicef.org/>], Erişim Tarihi: 18. 06. 2019.

²⁰ TDK, *a.g.e.*, 754.

²¹ Şimşek, *a.g.e.*, 19.

²² Gülerüz, *a.g.e.*, 26.

²³ Yalçın, Aytaş, *a.g.e.*, 17.

dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.”²⁴

Ferhan Oğuzkan, çocuk edebiyatı eserlerinin, usta yazarlar tarafından yazılması gerektiğine dikkat çekerek özellikle çocuklar için yazılmış olması ve üstün sanat nitelikleri taşıması gerektiğini belirtir. Oğuzkan, çocuk edebiyatını “çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine hitap eden sözlü ve yazılı bütün eserler”²⁵ şeklinde tanımlar. Civaroğlu ise toplumumuzun en genç üyelerinin düşünce dünyasına seslenebilecek sözlü ve yazılı ürünlerin tümünü çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirir²⁶.

Demirel, çocuk edebiyatını tanımlarken, çocuğun gelişim özelliklerini göz önünde bulundurarak hem eğitici hem eğlendirici olması gerektiğini vurgular. “Temel malzemesi dil olan ve bu dil aracılığıyla çocuğun gelişim özelliklerini dikkate alarak onların hayal dünyalarına hitap eden, onları bayağılıktan ve çirkinlikten uzak tutan, onun anlama, kavrama ve yorumlama yeteneklerine katkıda bulunan, bir başka ifadeyle ona bu imkânları sağlayan, onu bir yandan eğitirken bir yandan da eğlendiren, ona hoşça vakit geçirten yazılı ve sözlü eserlerin bütününe verilen addır.”²⁷

Yalçın ve Aytaş ise çocuk edebiyatının hem edebî bir değer taşımasına hem de eğitici yönüne dikkat çekerek ortak bir tanım yaparlar: “Çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır.”²⁸ Şimşek ise çocuk edebiyatını onların dil düzeyine, duygu ve düşünce dünyasına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen bir edebiyat olarak değerlendirir. Bu edebiyatın temel kaygısı çocuğa görelilik ilkesidir.”²⁹

²⁴ Sedat Sever, *Çocuk Edebiyatı*, Kök Yayıncılık, Ankara, 2003, 9.

²⁵ Oğuzkan, *a.g.e.*, 12.

²⁶ Öner Civaroğlu, *Çocuk Edebiyatı*, Esin Yayınevi, İstanbul, 2000, 11.

²⁷ Demirel, *a.g.e.*, 45.

²⁸ Yalçın, Aytaş, *a.g.e.*, 17.

²⁹ Şimşek, *a.g.e.*, 29.

Gülyüz, çocuk edebiyatını, “üç yaşla ergenlik çağı arasındaki çocukların bilişsel ve duygusal dünyasını sözlü ve yazılı sanat ürünleriyle besleyen etkinlikler alanı”³⁰ olarak tanımlar.

Mustafa Ruhi Şirin, bunu “çocuksu edebiyat” kavramıyla açıklar. Ona göre öznesi çocuk olan bu edebiyat, onların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilir.³¹ Şirin, çocuk edebiyatının önceliğinin çocuk olduğunu ancak her yaş okura seslenebilmesi gerektiğini ifade eder. Bilkan ise çocuk edebiyatını, “çocuklar için yazılmış eserler veya çocukça yazılmış, çocuk ruhunu taşıyan eserlerin oluşturduğu edebiyat”³² olarak tanımlanır.

Bu tanımlardan yola çıkarak bir değerlendirme yapacak olursak; çocukluk, hayatımızı oluşturan yaşam evrelerinden biridir ve geleceğin temellerini attığımız, önemi azımsanamayacak bir dönemdir. Çocuk edebiyatı ise çocuğun duygu ve düşüncelerine hitap ederek çocuğa göreliliği yansıtabilmesi açısından çocuğun gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Çocuklara hitap eden eserlerin, onların hayal dünyasına seslenmek ve yaratıcı yönünü ön plana çıkarmak gibi önemli bir gayeyi göz ardı etmemesi gerekir.³³ İyi hazırlanmış eserler çocuğun psikolojik gelişimine katkı sağlar ve çocukta estetik duygusunu geliştirir. Çocuk, bu edebiyat eserleriyle eğlenir, hayal dünyasını genişletir, gelişimini olumlu yönde şekillendirir. Çocuk edebiyatı, “çocuk işi olmayan, içindeki çocuğu yaşatabilen yazar ve çizerin çocuksu şölenu”³⁴ olarak algılanmalı ve küçümsenmeden, çocuk için ne derece öneme sahip olduğu göz önüne alınmalıdır.

Çocuk edebiyatı yıllarca üzerine tartışılan bir konu olmuştur³⁵. Kimi yazarlar (Gülten Dayıoğlu, Mümtaz Zeki Taşkın, Ülkü Tamer, Sevinç Çokum, Tarık Dursun

³⁰ Gülyüz, *a.g.e.*, 35.

³¹ Mustafa Ruhi Şirin, *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1995, 9.

³² Bilkan, *a.g.e.*, 7.

³³ Melih Erzen, “Gençlik Sorunları Odağında Dönemeç Romanı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, IX, 43, Nisan 2016, 242.

³⁴ Şirin, *a.g.e.*, 12.

³⁵ Çocuk edebiyatı var mı, yok mu; böyle bir ayırım yapılmalı mı yapılmamalı mı gibi tartışmalar hâlâ süregelmektedir. Kimi yazarlar çocuk edebiyatının olması gerektiğini savunurken kimileri de bu duruma karşı gelmektedir. Çocuk edebiyatı kavramının ülkemizde gelişmeye başlamasıyla birlikte bu tanımlama, kimi yazarlar tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Oysa çocuk yazınının ortaya çıkış nedeni çocuğun gerçeklerinin, alımlama biçiminin, dünyayı alımlama ve algılama biçiminin yetişkinlerden çok

K. gibi) çocuğun gelişim özelliklerini göz önüne alarak çocuk edebiyatını özel bir alan olarak görür ve üzerinde daha çok durulması gerektiğini düşünürler. Kimi yazarlar (İnci Enginün, Cemal Süreya, Yaşar Kemal, Tomris Uyar, Işıl Özgentürk gibi) ise edebiyat eserlerinin her yaşa hitap ettiğini ve edebiyat içinde böyle bir ayrıma gitmenin doğru olmayacağını öne sürerler. Edebî kaygıları düşünerek çocuk edebiyatının ayrı bir alan olarak düşünülmesine karşı çıkanlar, çocuğun gelişim özelliklerini ve büyüklerden farklılıklarını göz ardı etmektedirler. Çocuk edebiyatı ayrı bir alan olarak kabul edilsin veya edilmesin çocuğa görelilik ilkesi tüm çocuk edebiyatı yazarlarınca göz önünde bulundurulmalıdır.

1.2. Dünyada Çocuk Edebiyatının Gelişimi

Çocuk edebiyatının ilk mahsulleri tekerleme, bilmece, masal gibi sözlü edebiyat ürünlerine dayanır. “Yazılı edebiyatın gelişerek, çocuk edebiyatında kullanılır duruma gelmesine kadar geçen süreçte, sözlü edebiyat ürünleri etkin olarak

farklı olmasından kaynaklanmaktadır. (Selahattin Dilidüzgün, *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2004, 17.) İnci Enginün, Cemal Süreya, Yaşar Kemal, Tomris Uyar, Işıl Özgentürk gibi yazarlar “çocuk edebiyatı” ayrımına karşı çıkmaktadırlar. Enginün, “aslında çocuklar için müstakil bir edebiyat yaratmanın gerekli olduğunu sanmıyorum. Nitekim çocuğa yüksek bir değer taşıyan sanat eserini, onun anlayacağı bir şekilde, bildiği kelimeler içinde, hayalini canlandıracak benzetmeler ve kısa cümlelerle anlattığımızda, onun büyük bir zevk aldığını görüyoruz” diyerek çocuk edebiyatı ayrımına gitmenin gereksiz olduğunu düşünür. (İnci Enginün, *Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Dergah Yayınları, İstanbul, 2012, 413) Cemal Süreya ise “Edebiyattan ayrı bir çocuk edebiyatı olmaması gerektiği kanısındayım... Edebiyat bir bütündür. Çocuklar da oradan kendilerine göre koparabildiklerini alırlar. Çocukları küçümsememeliyiz. Bırakalım çocuk da yüzmeyi (okumayı,yazmayı) öğrendikten sonra bizim girdiğimiz denize girsin.”(Cemal Süreya, “Soruşturma: 1” *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), Gökyüzü Yayınları, İstanbul, 1987, 329) Edebiyatı bir bütün olarak görüp çocuk edebiyatı gibi ayrımlara gitmenin yersiz olduğunu düşünen yazarların yanında çocuk gerçekliğinin, gelişim farklılıklarının göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünen yazarlar ise çocuk edebiyatının varlığını savunurlar. Gülten Dayıoğlu, Mümtaz Zeki Taşkın, Ülkü Tamer, Mehmet Başaran, Sevinç Çokum, Tarık Dursun K. gibi yazarlar çocuk edebiyatını yarı bir alan olarak görürler. Dayıoğlu, “Çocuklar için ayrı bir edebiyat türü var mıdır? Sorusunu hep yadırgamışımdır. ‘Çocuk edebiyatı’ diye ayrı bir edebiyat kolu yoktur, diyenlerin amaçlarını hiçbir gün anlayabilmiş değilim. Çocuk edebiyatının, genel edebiyat yelpazesinden ayrı bir yeri vardır.” diyerek çocuk edebiyatını ayrı bir alan olarak görür ve hatta bu ayrımın bile yetersiz olduğunu düşünerek çocuk edebiyatının da kendi içinde bölümlere ayrılması gerektiğini ifade eder. (Gülten Dayıoğlu, “Soruşturma: 1”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), Gökyüzü Yayınları, İstanbul, 1987, 317) Taşkın ise “Çocuklar için ayrı bir edebiyat olduğuna inanmıyorum, onun varlığına, Tanrı’ya inandığım gibi, onun kadar iman ediyorum... Yeryüzü ‘çocuksuz’ olursa, olabilirse, Çocuk Edebiyatı da olmayabilir. Ama mademki ‘çocuklar’ var, o halde edebiyatları da olacaktır.” düşüncesiyle çocuk edebiyatının olması gerektiğine olan bağlılığını ifade eder. (Mümtaz Zeki Taşkın, “Soruşturma: 1”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), Gökyüzü Yayınları, İstanbul, 1987, 331)

varlığını sürdürmüştür. Bu sözlü edebiyat ürünleri daha sonra derlenerek çocuk edebiyatının ana malzemeleri haline gelmiştir.”³⁶ Tekerlemeler, masallar, ninniler, destanlar, halk hikâyeleri, efsaneler çocuk edebiyatının ilk ürünleri olarak kabul edilir. Çocuk edebiyatı, “geçmişte büyükler için yazıldığı halde birçok klasik yapıtın çocukları tarafından okunmaya başlanmasıyla”³⁷ gündeme gelir. “Klasik edebiyat eserleri çocukları düşünerek yazılmamış olsa dahi bu kitapların içindeki çocuksuluğu çocuklar keşfetmiştir.”³⁸

Şirin, çocuk edebiyatının başlangıç tarihi ile ilgili olarak 16. yüzyıla gelinceye kadar ne Türkiye’de ne de başka ülkelerde çocukların hedef alındığı bir edebiyat ürünü olmadığını ifade eder³⁹.

Batıda çocuğa uygun eserlerin yazılmasıyla ilgili bu döneme gelene kadar kilisenin baskısı vardır. Çocuğun eğitiminde kutsal kitapların öğretilmesi önceliklidir. Dinsel içerikli ve öğretici bu kitaplar sıkıcı olduğu için çocuk bunları okumak istemez. Kilisenin çocuk eğitimi üzerindeki etkisi 17. yüzyıla kadar devam eder. Özellikle kültürel gelişmeler, matbaanın yaygınlaşması, okur-yazar oranının artması ile birlikte sözlü ürünler yerini çocuk kitaplarına bırakır. Avrupa’da matbaa teknolojisinin yaygınlaşmasıyla alfabe öğretimine yönelik bazı kitaplar basılır ve *Ezop Masalları* da ilk basılan kitaplar arasında yerini alır.

Çocuk edebiyatı ile ilgili ilk bilinçli çabalar İngiltere, Fransa, Almanya, İskandinav ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri’nde görülür.⁴⁰ Özellikle İngiltere bağımsız bir çocuk edebiyatı hareketinin başlaması ve gelişmesi doğrultusunda “ilk girişimlere sahne olan ülke”⁴¹ olarak çocuk edebiyatının gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Önceleri çocuk edebiyatı ve çocuk kitaplarına karşı olumsuz tavır takıman İngilizlerin, “1545’ te Hogh Rhodes’in kaleme aldığı eğitim kitabında, anne ve babaların çocuklarına yapmacık hikâyeler, sudan hikâyeler, boş fantezilerden oluşan

³⁶ Yalçın- Aytaş, *a.g.e.*, 19.

³⁷ İbrahim Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara, 2002, 3.

³⁸ Şirin, *a.g.e.*, 18.

³⁹ Şirin, *a.g.e.*, 15.

⁴⁰ Kıbrıs, *Çocuk Edebiyatı*, 12.

⁴¹ Oğuzkan, *a.g.e.*, 261.

eserler okumalarını tavsiye etmesiyle”⁴² bu konudaki olumsuz tavırları zamanla ortadan kalkar.

17. yüzyılda çocukların okuma ihtiyaçlarını karşılamak üzere ilk eserler İngiltere’de verilir. Bu kitaplar Orta Çağ’ın ünlü hikâyeleri ve masallarındır: *Ali Baba ve Kırk Haramiler*, *Gemici Sinbad*, *Alaaddin ve Sihirli Lambası* vs. *Binbir Gece Masalları*’ndan yola çıkarak hazırlanan bu metinler küçük kitaplar biçiminde çocuklar için basılır.⁴³

Bu dönemde yapılan pedagojik çalışmalar dogmatik düşüncelerin önüne geçer. “John Locke’un 1693’de yayımlanan *Some Thoughts Concerning Education (Eğitim Üzerine Bazı Düşünceler)* adlı eserinde, yazarın çocuk eğitimiyle ilgili gözlem ve düşünceleri, İngiltere’de olduğu kadar öteki Avrupa ülkelerinde de büyük yankılar uyandırmıştır. Çocukların doğal meraklarından birer uyarıcı olarak yararlanılmasını öneren bu ünlü İngiliz düşünürün görüşleri daha sonraki yüzyıllarda bile çocuk kitabı yazarlarını doğrudan doğruya etkilemiştir.”⁴⁴ John Locke’un fikirlerinin etkisiyle çocukların büyüklerden farklı olduğu kabul edilmiş, çocuğun eğitiminde katı kurallar koymak yerine çocuk olmalarına izin verecek öğretim teknikleri kullanılmaya ve bu yönde eserler verilmeye başlanmıştır.

18. yüzyılda İngiltere’de bu konuya yönelik, çocuğun dünyasını ve ihtiyaçlarını dikkate alan ilk eserler verilmeye başlanır. “Bu yüzyılda ilk kez çocuğun yaş ve ilgi düzeyini dikkate alıp kitap yayımlayan kişi John Newbery’dir.”⁴⁵ Newbery, çocuğa direkt öğütler veren didaktik eserler yerine çocukları eğlendiren, kitap tasarımıyla da dikkat çeken eserler yazar. Küçük çocuklar için yazdığı *Ana Kaz*, içinde birçok şarkı ve tekerleme bulunan öncü eserlerdendir. Newbery’nin bu girişimlerinden sonra çocuk edebiyatına yönelik eserlerde artış görülür. İngiltere’de 1748’de ilk çocuk kütüphanesi kurulur. 1751 yılında ise John Newbery, “kayıtlara geçen ilk çocuk dergisi”⁴⁶ olan *The*

⁴² Yalçın- Aytaş, *a.g.e.*, 20.

⁴³ Ayrıntılı bilgi için, Alev Sınar Çılgın, *Çocuk Edebiyatı*. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2007, 39.

⁴⁴ Fahri Temizyürek-Namık Kemal Şahbaz-Zeki Gürel, *Çocuk Edebiyatı*, Pegem Akademi, Ankara, 2016, 204- 205.

⁴⁵ Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, 4.

⁴⁶ Çılgın, *a.g.e.*, 41.

Lilliputian Magazine'i yayımlar. Dergi, adını Guliver'in gittiği cüceler ülkesi olan Lilliputlardan alır.

Fransa'da aynı yüzyılda Charles Perrault, Fransız halk masallarını çocuklar için derler. "Çocuk edebiyatı, Fransa'da, 1697'de Perrault'un masallarıyla resmi bir kişilik kazanır."⁴⁷ Perrault, peri masallarının çocuğun dünyasında çok özel bir yeri olduğunu anlayan ilk yazarlardandır. Perrault, doğrudan çocukları düşünerek yazmamış olsa da çocuklar tarafından okunan masallarını *Geçmiş Günlerin Masalları* adıyla bir araya getirir.⁴⁸ Bu masallar sadece anlatımlarındaki sadelik ve açıklıkla değil içerdikleri hayal gücü, hareket ve tezat teşkil eden durumlar sebebiyle de çocukların ilgisini çekmiştir.

Bu dönemde İngiliz edebiyatında çocuklar için yazılmadığı halde çocukların ilgisini çeken, çocuklar tarafından okunan iki önemli eser vardır: Daniel Defoe'nun *Robinson Crusoe* 'u ve Jonathan Swift'in *Guliver'in Seyahatleri*. *Robinson Crusoe* adlı eser bütün zorluklar karşısında bile ümitsizliğe düşmemek gerektiği fikrini savunduğu için özellikle çocukların okuması gereken bir eser olarak görülmüştür. Yine aynı dönemde yazılmış olan *Guliver'in Seyahatleri* adlı romanda ise dönemin kilise anlayışlarındaki tutarsız davranışlar alaya alınarak eleştirilerde bulunulur.⁴⁹ Robinson Crusoe'dan ilham alınarak, Johann Wyss tarafından yazılan *İsviçreli Robenson Ailesi* de önemli eserler arasındadır.

John Locke'un çocuklara direkt öğütler veren eğitici kitaplar yerine eğlenceli ve hayal gücüne dayalı kitaplar önermesine karşın Jean Jacques Rousseau çocuğun doğal ortamında büyüklerin rehber olduğu bir eğitimi savunarak eğitici kitaplar okumaları gerektiğini öne sürer. Rousseau, çocuklara hitap edecek eserlerin hayal ürünü olmasına ve görgü kurallarını anlamalarına⁵⁰ karşı çıkararak çocuğu hayale sürükleyecek eserler yerine öğretici, hayatın zorluklarına karşı koyabilecek şekilde yetiştirilmelerine katkı sağlayacak eserler yazılmasını önerir. Hayal dünyasını bütün kötülüklerin merkezi olarak görür. Çocuğa, "görgü kurallarının yanında, Ekvator'da

⁴⁷ Cemil Meriç, "Çocuk Edebiyatı", *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), Gökyüzü Yayınları, İstanbul, 1987, 8.

⁴⁸ Gürel, *a.g.e.*, 203.

⁴⁹ Yalçın, Aytaş, *a.g.e.*, 20.

⁵⁰ Ali Fuat Arıcı, *Çocuk Edebiyatı ve Kültürü*, Pegem Akademi, Ankara, 2016, 7.

da kutbun buzları arasında da yaşamayı bilecek”⁵¹ bir eğitim verilmesi gerektiğini savunur. Rousseau, bu konuyla ilgili fikirlerini açıkladığı 1762 yılında yayınladığı *Emile* adlı kitapta olayın kahramanı Emile’in kitaplığında *Robinson Crusoe* hikâyesinin olmasını ister. Tabiata dönmek gerektiğini savunan Rousseau’ya göre Crusoe bu yönüyle eğitici bir kitaptır.⁵² Rousseau’dan etkilenen yazarlar uzun bir süre bu konuya yönelik çalışmalar yaparlar. 20. yüzyılın başlarına kadar bu öğretici ve ahlaki durum devam eder.

18. yüzyılda edebiyatta başlayan milli değerlere dönüş, çocuk edebiyatında da etkisini gösterir; halk hikâyeleri, masalları, şiiirleri yeniden derlenir. Almanya’da Grimm Kardeşler bu konuyla ilgili önemli çalışmalar yaparlar. “Grimm Kardeşler, halk inanışlarına merak salar ve Alman diline büyük hizmet eden masalları şiiir dilinden de faydalanarak ama otantikliklerini bozmadan, kurgu sapmasına gitmeden yazarlar.”⁵³ Grimm Kardeşler, çocuk sözcüğünün içi dolu bir kavram olduğunu düşünürler ve çocuk edebiyatına önem vererek çocuğu bu açıdan ilk kez değerlendirirler. Almanya’yı dolaşp dinledikleri masalları kaleme alırlar.⁵⁴ “Jacob Grimm, kendilerine anlatılan masalları olduğu gibi muhafaza ederek orijinal şekilleriyle yazıya döker. Wilhelm Grimm de bu masalları çocuğa uyarlar. Onların çalışmalarıyla Almanya’da folklor çocuk edebiyatına girer.”⁵⁵ *Hansel ile Gratel*, *Kırmızı Başlıklı Kız*, *Pamuk Prenses ile Yedi Cüceler*, *Uyuyan Güzel*, *Bremen Mızıkacıları*, *Kül Kedisi*, *Kurbağa Prens* gibi masallar hemen İngilizceye çevrilmiş ve *Popüler Alman Hikâyeleri* adıyla yayımlanmıştır. Yine Almanya’da *Paskalya Yumurtaları* adlı dokuz ciltlik masalla Cristophe Schmid çocuk edebiyatına katkıda bulunur.

Danimarka’da ise masallarla ilgili çalışmalar Hans Christian Andersen tarafından yapılır. *Küçük Deniz Kızı*, *Kibritçi Kız*, *İmparatorun Yeni Elbiseleri*, *Kurşun*

⁵¹ Yalçın- Aytaş, *a.g.e.*, 20.

⁵² Şimşek, *a.g.e.*, 197.

⁵³ Mustafa Ruhi Şirin, “Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), Gökyüzü Yayınları, İstanbul, Ocak 1987, 52.

⁵⁴ Hıfısı Toz, “Çocuk Edebiyatı Tarihi”, *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*, (Ed. Ömer Yıllar, Lokman Turan), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2016, 231.

⁵⁵ Çılgın, *a.g.e.*, 42.

Asker, Çirkin Ördek Yavrusu gibi masalları bugün hâlâ çocuklar tarafından sevilerek okunmaktadır.

19. yüzyıl ise yeni yerlerin keşfedildiği bir dönemdir. Bu gelişmelerle insanlar, gidemedikleri yeni yerlere olan meraklarını yazılan macera kitaplarıyla gidermeye çalışmışlardır. “Dönemin macera romanlarının babası”⁵⁶ sayılan Robert Louis Stevenson, küçük bir çocukken ailesinden dinlediği masallar ile yetişmiş, yetişkin olduğunda ise birçok seyahat yapmıştır. Yazarın bu yaşamışlıkları çocuk edebiyatında da klasik haline gelen iki roman yazmasını sağlar: *Define Adası* ve *Kaçırılan Çocuk*.

Dünyada Sanayi Devrimi ile yaşanan değişimler çocuk edebiyatı üzerinde de etkisini gösterir. Çocuk edebiyatına yeni bir soluk, yeni konular getirir. Fransa’da ünlü çocuk edebiyatı yazarı Jules Verne, yazdığı macera ve bilim kurgu eserleriyle öncekilerden farklı olarak dikkat çeker. “Jules Verne zengin hayal gücüyle, çocukları aya götürür, denizler altında gezdirir, bütün dünyayı dolaştırır.”⁵⁷ “Daha icat edilmeden deniz altılar, güdümlü füzeleri hayal etmiş ve bugün faydalanmakta olan pek çok icadı eserleriyle haber vermiştir.”⁵⁸ *Dünyanın Merkezine Seyahat, Kaptan Grant’in Çocukları, Denizler Altında Yirmi Bin Fersah, Esrarengiz Ada, Seksen Günde Devriâlem* adlı kitaplarıyla Verne, yalnız çocukların değil, büyüklerin de dikkatlerini yeryüzünden göklere yönlendirmiştir.⁵⁹

Bu dönemde Amerika’da ise Mark Twain’in *Tom Sawyer* ile *Hucklebery Finn* adlı kitapları çocuk edebiyatı klasikleri arasına girer. Yine bu dönemde aileyi konu alan kitaplardan Louisa May Alcott’un *Küçük Kadınlar* romanı da dikkat çeker.

“19.yy çocuk ve gençlik edebiyatı Charles Dickens’in eserleriyle güç kazanır. *Oliwer Twist, David Copperfield, Büyük Umutlar* adlı eserler geniş okuyucu kitlesine ulaşmış eserlerdir. Özellikle ekonomik sıkıntılar içinde geçen olaylar anlatılır. Bu kitaplar yoksul, yetim çocukları ve fakir aile ortamlarındaki dramatik yaşam öykülerini dile getirir.”⁶⁰

⁵⁶ Çılgın, a.g.e., 43.

⁵⁷ Şimşek, a.g.e., 197.

⁵⁸ Çılgın, a.g.e., 44.

⁵⁹ Kıbrıs, *Çocuk Edebiyatı*, 13.

⁶⁰ Halil Aytekin, *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2016, 28.

Lewis Carrol, *Alice Harikalar Ülkesinde* adlı kitabıyla fantezinin sınırlarından çocuğun dünyasına usulca girmeyi başarır.⁶¹ İsviçre’de ise Johanna Spyri, *Heidi* adlı romanı yayımlar. Carlo Collodi *Pinokyo*, Rudyard Kipling *Orman Çocuğu*, Burnet-Mrs Frances Hudgson *Küçük Lord* ve *Küçük Prenses* adlı eserler de bu dönemde yazılır.

Çocuk edebiyatının “gelişme çağı”⁶² diyebileceğimiz 20. yüzyıla geldiğimizde çocuk edebiyatı bütün dünyada bağımsız bir edebiyat haline gelmiş, her ülkede nüfusun üçte birine yakın olan çocuk kitlesine yaslanarak büyük bir sektöre dönüşmüştür.⁶³ “Çocuk kitaplıklarının ve bu kitaplıklarda çalışan uzman kütüphanecilerin katkı ve çabalarıyla çocuk yayınları ilerleme yoluna girmiş, birçok eserin yeni baskıları yapılmıştır.”⁶⁴

Bu dönemde macera türünde eserlerin yazımına da devam edilir. İsveçli yazar Selma Lagerlöf’ün, *Nils Holgerson’un Eşsiz İsveç Yolculuğu* adlı eseri birçok dile çevrilir ve çizgi filme aktarılır. “Bir ders gereci olarak yazılan bu eser kısa zamanda türlü dillere çevrilerek klasik bir çocuk edebiyatı niteliği kazanmıştır.”⁶⁵ Bu eseriyle Selma Lagerlöf ödül alır ve “dünyada Nobel Edebiyat Ödülü alan ilk kadın yazar”⁶⁶ olur.

Fantastik eserlerde özellikle İsveçli yazar Astrid Anna Emilia Lindgren’in *Uzun Çoraplı Kız Pippi* serisi, Antoine de Saint Exupery’nin *Küçük Prens*’i, Chirstine Nöstlinger’in *Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk* ve fantastik çocuk romanları içinde en dikkat çeken aynı zamanda beyaz perdeye aktarılan J. K. Rowling’in *Harry Potter* serisidir.

⁶¹Mustafa Ruhi Şirin, “Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), Gökyüzü Yayınları, İstanbul, Ocak 1987, 52.

⁶² Çılgın, *a.g.e.*, 49.

⁶³ Kıbrıs, *Çocuk Edebiyatı*, 14.

⁶⁴ Ali Fuat Arıcı, *Çocuk Edebiyatı ve Kültürü*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2016, 9.

⁶⁵ Şirin, *a.g.e.*, 64.

⁶⁶ Çılgın, *a.g.e.*, 49.

1.3. Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi

Türkiye’de çocuk edebiyatının başlangıcı dünya çocuk edebiyatında olduğu gibi sözlü ürünlere (masal, efsane, ninni, tekerleme vs.) dayanır. Sözlü olarak nesillere aktarılan bu ürünler daha sonra yazıya geçirilir. Çocuk edebiyatı adına ilk ciddi gelişmelerin yaşandığı Tanzimat döneminden önce de çocukla ilgili eserler verilir. Doğrudan çocuklara yönelik olmayan sadece çocuk adının geçtiği, çocuktan bahsedilen bu eserlerde o dönemdeki toplumun çocuğa karşı bakışı görülür. İslamiyet’in kabulünden önceki eserlerden olan *Dede Korkut Hikâyeleri*’nde, çocuğu olan veya olmayan kişilere sergilenen tavırdan hareketle o dönem toplumunda çocuğun sahip olduğu değer açıkça görülür. Eserde, çocuğu olan ve olmayan kişilere verilen değer arasındaki fark oldukça belirgindir. Yine aynı şekilde çocuğun cinsiyeti de toplumda önem arz eder. “Çocuksuzlar kara çadıra alınır, altlarına kara keçe döşenir, onlara kara koyun yahnisi ikram edilir. Bu ağırlamayı beğenmedikleri takdirde gitmeleri beklenir, yani saygı görmezler. Sadece çocuk sahibi olmak önem taşımaz, çocuğun cinsiyeti de önemlidir. Kızı olanlar kızıl çadıra, oğlu olanlar ak çadıra buyur edilir.”⁶⁷ Bu eserden hareketle İslamiyet’ten önceki toplumumuzda çocuğa ve özellikle erkek çocuğa daha fazla değer verildiği görülür.

İslamiyet’in etkisi ile yazılmış olan eserlerde ise çocukla ilgili olarak Yusuf Has Hacib’in *Kutadgu Bilig* adlı eserinde çocuğun eğitimi ile ilgili düşünceler dile getirilir, çocuklara nasihatler verilir. Kaşgarlı Mahmut *Divan-ı Lügat Türk* eserinde özellikle çocuklar için kullanılan kelimelere, çocuk oyunlarının isimlerine, çocuğa yönelik kullanılan ifadelere yer verilir. Sadi’nin kaleme aldığı *Gülistan ve Bostan*’da çocuğun fitratından gelen özelliklerin eğitimle değiştirilemeyeceği savunulur; Mevlâna’nın *Mesnevi*’sinde ise çocuğun eğitimi ile ilgili bilgilere yer verilir.⁶⁸

Sözlü ürünlerden sonra kaleme alınan eserler doğrudan çocuklar için yazılmış olmasa da çocuğa seslenir ve çocuğa nasihatler içerir. Bu eserler arasında 17. yüzyılın ünlü Divan şairlerinden biri olan Nabi’nin, oğluna öğütler vermek amacıyla kaleme aldığı *Hayriye* ve yine hemen hemen aynı yüzyıl içinde Sümbülzade Vehbi’nin ahlâk

⁶⁷ Çılgın, a.g.e., 55.

⁶⁸ Çılgın, a.g.e., 56.

ve görgü dersleri vermek için yazdığı *Kütüfiye-i Vehbi*⁶⁹ adlı mesneviler gösterilir. “Öğüt kitaplarını en tanınmış örneği”⁷⁰ olan *Hayriye*’de Nabi kendi hayat tecrübesini oğlu Mehmet’e aktarmak ister. Nabi bu mesnevisinde “kendi oğlundan hareketle devrindeki çocuklara ve gençlere”⁷¹ seslenerek onlara nasihatlerde bulunur. “Her iki eserde de her ne kadar amaç, çocuklara nasihat vermek olsa da, bunlar çocuk edebiyatı gayesiyle yazılmamışlardır ve bir çocuğun anlayabileceği içerik ve dile sahip değillerdir.”⁷²

Tanzimat Fermanı’nın ilanıyla birlikte başlayan Tanzimat Dönemi Osmanlı’nın artık Batılı devlet modelini ve düzenini benimsediği bir dönemdir. Yüzünü Batı’ya çeviren ülke sadece sosyal ve siyasal açıdan değil, edebiyat alanında da değişime girer. Artık Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı başlamıştır. Bu süreçte yabancı dil bilen kişilerin sayısında artış olur. Batı’dan çeviriler yapılmaya başlanır ve bu çeviriler sayesinde Avrupa’daki çocuk eğitimi ve çocuk psikolojisi ile ilgili çalışmalar yakından takip edilir.⁷³

Tanzimat Dönemiyle birlikte çocuğu dikkate alarak, okuma ihtiyacını karşılayabilecek türde eserler verme çalışmaları başlar. 1859 yılında Kayserili Doktor Rüştü tarafından hazırlanan *Nuhbetü’l Etfal* (Çocukların En Seçkini) adlı alfabe kitabı, Tanzimat Döneminde “çocuklar için doğrudan doğruya atılan ilk adım”⁷⁴ olarak görülür. Kitabın sonunda çocuklar için öykü, fabl tercümeleleri, kısa hayvan öyküleri vardır. Bunlardan bazıları: *Kabak ile Köylünün Hikâyesi*, *Deryaya Giden Balığın Hikâyesi*, *Karınca İle Ağustos Böceği’nin Hikâyesi*’dir.

Tanzimat Döneminde çocuk edebiyatı alanında tercüme çalışmaları yapılır. Dünya çocuk edebiyatının klasik eserleri çeviriler yoluyla edebiyatımıza kazandırılır. İlk olarak 1862’de Yusuf Kamil Paşa, Fenelon’un *Telemak* adlı eserini dilimize tercüme eder. Ancak bu eser çeviriden kaynaklı olarak çocuklara uygun görülmez. “Çocuklar için öğütler taşıyan bu eserin çok ağır bir dille çevrilmesinden dolayı

⁶⁹ Demirel, *a.g.e.*, 75.

⁷⁰ Şimşek, *a.g.e.*, 204.

⁷¹ Çılgın, *a.g.e.*, 204.

⁷² Bayram Baş, *Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2015, 11.

⁷³ Çılgın, *a.g.e.*, 58.

⁷⁴ Çılgın *a.g.e.* 59.

çocuklara hitap ettiğini söylemek mümkün değildir.”⁷⁵ Bu alanda öncü olan isimlerden Şinasi, Recaizade Mahmut Ekrem, Ahmet Mithat, Muallim Naci Fransızcadan dilimize kısa şiir ve fabllar tercüme ederler. “Şinasi’nin La Fontaine’den tercüme ettiği *Eşek ile Tilki Hikâyesi* bu anlamda ilk örnektir ve yazarın 1859’da yayınlanan *Tercüme-i Manzume* adlı kitabında yer almıştır.”⁷⁶

Vakanüvis Lütfü, Daniel Defoe’nun *Robinson Crusoe*’nu (1864), Mahmut Nedim Jonathan Swift’in *Guliver’in Seyahatleri*’ni (1872) ve Mehmet Emin Jules Verne’in *Dünya’nın Merkezine Yolculuk* (1886) ile *Balonla Beş Hafta* (1889) eserlerini tercüme eder. “Dil ve üslup bakımından çocukların dil becerilerinin çok üstünde olan bu çevirilerin de çocuklar tarafından kolayca okundukları söylenemez.”⁷⁷

1869 yılında ilk çocuk gazetesi olan *Mümeyyiz*’in çıkarılması çocuk edebiyatı alanında önemli bir gelişme olarak görülür. Bu gazetenin her sayısında çocuklar için bilmece ve roman tefrikalarına yer verilir. 49 sayı çıkarılan *Mümeyyiz*, her hafta cuma günleri yayımlanır. “Her sayısı farklı renkte kâğıtlara basılan bu gazete çok açık olan diliyle, ödüllü bulmacalarıyla, kıssadan hisse veren hikâyeleriyle, öğrencilerden gelen mektuplarla çocuklar için ilk süreli yayın olmasına rağmen emek verilmiş örnek bir çalışmadır.”⁷⁸ Çocuklar için ekler içeren ikinci gazete 1875 yılında yayımlanan *Sadakat*’tir. Haftada bir pazar günleri yayımlanır ve iki sayfadan oluşur. Toplam 6 sayı yayımlanmıştır. Bunlardan başka olarak gazete ve dergi çalışmalarından bazıları sırasıyla şöyledir: *Etfal* (1875), *Arkadaş* (1877), *Çocuklara Arkadaş* (1882), *Çocuklara Kıraat* (1883), *Çocuklara Talim* (1887), *Çocuk Bahçesi* (1904), *Musavver Küçük Osmanlı* (1909), *Arkadaş* (1912), *Çocuk Dünyası* (1913), *Türk Yurdu* (1913), *Mektepli* (1913), *Çocuk Duygusu* (1913), *Türk Yavrusu* (1913), *Çocuk Bahçesi* (1913), *Çocuk Dostu* (1914), *Hür Çocuk* (1918), *Bizim Mecmua* (1922), *Musavver Çocuk Postası* (1923), *Yeni Yol* (1923), *Haftalık Resimli Gazetemiz* (1924), *Sevimli Mecmua* (1925), *Çocuk Dünyası* (1926), *Çocuk Yıldızı* (1927)...

Çeviri ile başlayan çocuk edebiyatı çalışmalarımız 1870’li yıllardan itibaren yerini özgün eserlere bırakmıştır. Bu anlamda Ahmet Mithat’ın *Hace-i Evvel* (1870)

⁷⁵ Toz, a.g.e., 238.

⁷⁶ Şimşek, a.g.e., 206.

⁷⁷ Demirel, a.g.e., 76.

⁷⁸ Çılgın a.g.e., 60.

ve *Kıssadan Hisse* (1871) isimli eserleri ilk çocuk kitapları arasında sayılır. Ziya Paşa, J.J. Rousseau'dan *Emile*'i çocuklar için tercüme etmiştir. Rezaizade Mahmut Ekrem *Tefekkür* (1886), Muallim Naci Ömer'in *Çocukluğu* (1890) isimli eserlerini çocuklar için kaleme almıştır.⁷⁹

II. Meşrutiyet'le birlikte çocuk edebiyatı alanında ciddi gelişmeler yaşanır. Dönemin sanatçıları Avrupa'nın etkisiyle kendi eserlerini oluşturma çalışmalarına başlar ve çocuk edebiyatıyla ilgili değerlendirmeler yapılırlar. Bu dönemde ilk defa çocuk edebiyatı üzerine düşünce ve öneri yazılarının yazıldığı görülür. "Ali Nusret, *Şuray-ı Ummet* adlı gazetede ilk kez çocuk edebiyatının önemini vurgulayan bir yazı yazmıştır(1908)."⁸⁰ Dönemin eğitimcilerinden Satı Bey, *Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuası*'nın bir sayısında çocuk edebiyatı alanındaki eksiklikleri dile getirir. Satı Bey yazısında müzik ve edebiyatın çocuğun eğitiminde ne derece öneme sahip olduğuna dikkat çeker. Satı Bey, İstanbul'da yaşayan şair ve yazarları okulunda vereceği konferansa davet eder. Onlardan şiir yazmalarını, çocuk şarkıları bestelemelerini ister. Satı Bey'in bu çağrısına ilk cevap şairlerden gelir. İbrahim Alaaddin Gövsa *Çocuk Şiirleri* (1911), Ali Ulvi Elöve *Çocuklara Neşideler* (1912) ve Tevfik Fikret *Şermin* (1914) adlı eserleriyle öncü olurlar. "Bu kitaplarda yer alan ve genellikle duru ve sade bir dille yazılan şiirler daha sonraki yıllarda da çocuk şiirine ilgi duyanlar için örnek olmuştur."⁸¹

19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında çocuk edebiyatı yazarları arasında Ahmet Rasim, Ahmet Mithat, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Aka Gündüz'ü sayabiliriz. Özellikle Milli Edebiyat döneminde çocuklarda dil bilincini geliştirmek yeni nesilleri milli ve manevi değerler konusunda eğitmek amacıyla başta Ziya Gökalp olmak üzere Ömer Seyfettin ve diğer milli edebiyat sanatçıları çocuklara yönelik birçok eser kaleme alarak, çocuk edebiyatımızın gelişmesinde katkıda bulunurlar.⁸²

Bu dönemde dilde sadeleşmeyi ve edebiyatta millileşmeyi savunan Ömer Seyfettin, yazdığı hikâyelerle dikkat çeker. "O fikirlerinin uygulama alanı olarak gördüğü bu hikâyelerinden hiçbirini çocuk için yazmamıştır. Ancak hikâyelerinin

⁷⁹ Yalçın, Aytaş, *a.g.e.*, 24.

⁸⁰ Kıbrıs, *Çocuk Edebiyatı*, 15.

⁸¹ Şirin, *a.g.e.*, 84.

⁸² Yalçın, Aytaş, *a.g.e.*, 25.

vakaya dayanması, anlatımın akıcılığı ve dilin sadeliği çocukların bu hikâyeleri kolaylıkla okumalarını sağlamış ve Ömer Seyfettin'i çocuklar için ayrı baskıları yapılan bir yazar haline getirmiştir.”⁸³ *Pembe İncili Kaftan, Kütük, Forsa, İlk Namaz, Kaşağı* gibi eserleri çocukların rahatlıkla okuyabileceği, düzeylerine uygun eserlerken *Beyaz Lale, Bomba* gibi eserleri içerdiği şiddet öğelerinden dolayı çocukluk dönemine uygun görülmez.

II. Meşrutiyet’le birlikte hızla çoğalan çocuk kitapları Cumhuriyet’in kurulmasıyla birlikte bir durgunluk kazanır. Cumhuriyet’in kurulmasına karşın Osmanlı toplum yapısının gününü doldurmuş olan pek çok kurumu ve yaşam biçimi hâlâ varlığını sürdürür. Ayrıca okullarda eğitim-öğretim Arapçayla yapılmakta Türklerin kendi ses yapılarına uygun bir ABC’si bile bulunmamaktaydı. Cumhuriyet’in ilke ve söylemleriyle çelişen bu belirsizlik içinde ülkenin sanatçıları- edebiyatçıları-da ister istemez bir edilgenliğe düştüler.⁸⁴

Çocuk edebiyatıyla ilgili eserlerin az olduğunu fark eden dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Uğural (1925-1929), bu hususta bazı tedbirler alır. Onun öncülüğünde çocuk ve gençlerle ilgili olarak üç ayrı dizi yayın hazırlanır. Bu diziler:

1.Cihan Edebiyatı’ndan Numuneler: Tanınmış yazarlarımızdan Hakkı Süha, Ali Canip, gibi kimselere hazırlanmış yerli ve yabancı klasikler bu dizide yer alır: Andre Theuriet’den *İlkbahar Seneleri, Naima Tarihinden Seçmeler, Epope, Sanat Muahbetleri,*

2.Mektep Temsilleri: Kız ve erkek okulları için ayrı ayrı yazdırılan bu dizi de Mahmut Yesari, Reşat Nuri, İbnülrefik Ahmet Nuri gibi değerlerce düzenlenmiştir,

3.Dünya Çocuk Klasikleri: Bugün çocuklarımızın hemen hepsini çevirilerinden okudukları, birçok kez çeşitli yayınevlerince yayınlanmış olan çocuk klasikleri yetkili kimselere çevirilerek çok ucuz bir fiyatla satışa çıkarılmışlardır: *Arı Maya, Robenson, La Fontaine Fıkraları, Heidi, Vatansız Çocuk.*⁸⁵

⁸³ Çılgın, *a.g.e.*, 65.

⁸⁴ Detaylı bilgi için bkz. Kıbrıs, *Çocuk Edebiyatı*, 15.

⁸⁵ Detaylı bilgi için bkz. Baş, *a.g.e.*, 14

Cumhuriyet yönetimi altında kurulan yeni hükümet çocuk meselesine özellikle önem verir. Toplumun devamı olan çocuğun her açıdan sağlıklı yetiştirilmesi gerektiğini bilen yeni yönetim, daha bilinçli çocuk politikası izlemeye başlar. “Çocuğun fiziki ihtiyaçları kadar ruhi ihtiyaçlarının da önemi fark edilmiştir. Çocuğa verilen bu büyük değer en bariz göstergesi 23 Nisan’ın tarihinin, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak ilan edilmesidir. Böylelikle Türkiye Cumhuriyeti, çocuğuna bayram armağan eden ilk devlet olma özelliğine sahip olmuştur.”⁸⁶

Bu dönemde özellikle çocuğa milli bilinç ve tarih sevgisini aşlamak üzere birçok eser yazılır. “Bu dönemde çocukları hedef alan ve sadece çocukların beğenisi ve ilgisini kazanan tarihi konulu romanlar yazan Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun *Kızıltuğ* (1923), *Atlı Han* (1924), *Türk Korsanları* (1926), *Gültekin* (1928) adlı romanlarını çocuklar severek okumaktaydılar.”⁸⁷ Daha sonra Mahmut Yesari (*Bağrı Yanık Ömer-* 1930), Nimet Çalapala (*87 Oğuz-* 1933), Huriye Öniz (*Köptüaltı Çocukları-* 1936), Fahrettin Sertelli (*Tahtları Deviren Çocuk-* 1936) ve Cahit Uçuk (*Türk İkizler-* 1937) bu dönemde çocuklar için roman yazan Türk yazarlardır. Burada Cahit Uçuk’a özellikle değinmek gerekir ki yaşamının büyük bir bölümünü çocuklar için yazarak geçirmiştir. Roman, hikâye, masal, tiyatro türünde birçok eser vermiştir. “İngilizce’den Japonca’ya kadar birçok dile çevrilen *Türk İkizleri* adlı romanı 1958’de Uluslararası Çocuk Kitapları Birliği Hans Christian Andersen Yarışması Şeref Ödülü kazanmıştır.”⁸⁸ Uçuk’un, çocuklar için yazmış olduğu eserlerden bazıları şunlardır: *Kırmızı Mantarlar* (1943), *Ateş Gözlü Dev* (1945), *Türk Çocuk Masalları* (1946), *Gümüş Kanat* (1962), *Alın Teri* (1981).

Doğrudan çocukları hedef almadan eserlerini yazan, “Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu gibi yazarların Kurtuluş savaşı günlerini anlattıkları bazı eserleri ile Reşat Nuri Güntekin’in bazı roman ve hikâyeleri”⁸⁹ de çocuklar tarafından beğenilerek okunur.

Cumhuriyet’in ilanından sonra harf devriminin kabulüyle ile yeni bir dönem başlar. Kabul edilen yeni harflerle yeni kitaplar basılır. Cumhuriyet döneminde diğer

⁸⁶ Çılgın, a.g.e., 65.

⁸⁷ Toz, a.g.e., 240.

⁸⁸ Çılgın, a.g.e., 69.

⁸⁹ Çılgın, a.g.e., 66.

dönemlerden farklı olarak çocuğun toplumda önemli bir yere sahip olduğu düşüncesiyle çocuklar için birçok etkinlik düzenlenir. Böylesi bir ortamda ister istemez edebiyatçılar da Cumhuriyet'in yeniliklerini yeni kuşaklara anlatmak gibi bir işlev yüklenirler. Birçok edebiyatçı, çocukları hedef alarak yeniden yazmaya koyulur. Bütün bunların bir sonucu olarak 1928'den sonra her yaşta insanımıza seslenen telif, çeviri ve uyarlama kitap sayısında büyük artışlar olur. Böyle bir ortamda çocuk edebiyatı da fazlasıyla etkilenir ve gelişimini hızla sürdürür.

Çocuk edebiyatımızda asıl hamle Kemalettin Tuğcu'dan gelir. Kemalettin Tuğcu, eserlerini sadece çocuklar için kaleme alır. 1935'ten itibaren çocuklar için yazmaya başlayan Kemalettin Tuğcu ayağındaki engelinden dolayı okul eğitimi alamamış, kendi kendisini yetiştirmiştir. Onun kitaplarında daha çok engelli çocukların yaşam hikâyesi, hayatın zorluklarına karşı azimli, asla yılmayan, mücadeleci, akıllı, cesur, kimsesiz ve fakir çocuklar karşımıza çıkar. Bunun yanında memleketin ihtiyaç duyduğu meslek dallarını tanıtmak suretiyle çocuğu yönlendirir. Tuğcu, ayrıca eserlerinde çocuğa önem vermeyen, çocuğu görmezden gelen insanlara karşı toplumsal eleştirilere de yer verir. *Sokak Çocuğu* (1955), *Ahretlik* (1958), *Yetim Malı* (1959), *Ayşecik* (1960), *Kimsesiz Çocuklar* (1963), *Anasının Kuzusu* (1964), *Serseri Çocuklar* (1968), *Köyden Gelen Yabancı* (1969), *Balıkçı Güzeli* (1970), *Üvey Baba* (1971) vb. yazdığı çok sayıdaki çocuk romanlarından bazılarıdır. "Çocuk edebiyatına roman türüyle yaptığı hizmetlerden ötürü yazara Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1989 Çocuk Edebiyatı Ödülü verilmiştir."⁹⁰

Cumhuriyet Döneminde çocuk şiirine ise ayrı bir önem verilir. Çocuk şiiri yeni bir özelliğe bürünür: bağımsızlık, çağdaş uygarlığa ulaşmak, Atatürk devrimlerine bağlılık, tutuculuğa karşı koymak gibi temalar yaygın olarak işlenir. 1967 yılından itibaren çocuk şiiri yazmaya başlayan Fazıl Hüsnü Dağlarca, duyarlılığı ve söyleyişiyile Türk çocuk edebiyatında özgün bir tarzın temsilcisi⁹¹ olur. "Şairin çocuk duyarlılığına yönelmesini, daha saf bir iletişim kurma endişesiyle açıklamak mümkündür. Dağlarca, yeni bir şeyler öğretme endişesi taşısa da, çocuğa özgü duyarlılığı yakalama ve evreni çocuk gözüyle yorumlama çabasıyla özgün bir şairdir."⁹² Birbiri ardına yazmış olduğu

⁹⁰ Çılgın, *a.g.e.*, 69.

⁹¹ Şimşek, *a.g.e.*, 111.

⁹² Temizyürek, *a.g.e.*, 217

Kuş Ayak (1967), *Arkaüstü* (1979), *Yüzük Parmağı* (1974), *Güneşi Doğduran* (1977), *Yazıları Seven Ayı* (1977), *Yaramaz Sözcükler* (1977), *Göz Masalı* (1979), *Balina ile Mandalina* (1977) vb. 23 kitaplık “Dağlarca Çocuklarda” dizisini oluşturan Dağlarca, şiir kitaplarıyla Türk çocuk edebiyatına önemli katkılarda bulunur.

Çocuk edebiyatında ciddi adımların atıldığı bu dönemde çocuklar için şiir yazan diğer şairler ise şunlardır: M. Faruk Gürtunca, *Çocuklara Şiir Kitabı* (1928), *Anadolu* (1939); Faruk Nafiz Çamlıbel, *Akıncı Türküleri* (1938), Yusuf Ziya Ortaç *Kuş Cıvıltıları* (1938), Hasan Ali Yücel *Sizin İçin* (1938), Mehmet Necati Öngay *Çocuk Şiirleri* (1942), *Çocuklara Sevgi Şiirleri* (1945), *Sevgi Bahçesi* (1963); Hıfısı Tefik Gönensay, *Oğuz Destanı*(1948); Halide Nusret Zorlutuna, *Yurdumun Dört Bucağı* (1950); Mümtaz Zeki Taşkın, *Çocuklarımıza Resimli Şiirler* (1959).⁹³

“Türk masallarının yeni bir anlatım biçimiyle yeniden yazılması çalışmaları da 1940’lı yıllara doğru hız kazanır.”⁹⁴ Çocuk edebiyatında “halk masallarına yönelişle derlemelerin”⁹⁵ başladığı bu dönemde ilk olarak Orhan Şaik Gökyay *Bugünkü Dille Dede Korkut Masalları*’nı (1939) yayımlar. Eflatun Cem Güney Anadolu’da söylenen halk masallarını yazıya aktarır ve öncelikle *Dertli Kaval* (1945) adlı masal kitabını yayımlar. Daha sonra sırasıyla *Kara Yılan ve Kara Gülmez* (1946), *Zümrüt-ü Anka* (1948), *En Güzel Türk Masalları* (1948), *Açıl Sofram Açıl* (1949), *Aşık Garip* (1950), *Akıl Kutusu* (1953), *Bir Varmış Bir Yokmuş* (1956), *Gökten Üç Elma Düştü* (1960), *Az Gittim Uz Gittim* (1961) adlı kitapları yayımlanır. Böylece Eflatun Cem Güney, Türk halkının öz kültüründen yola çıkarak derlediği masalları yeni bir biçimle Türk çocuk yazınına kazandırmış olur.⁹⁶ “Yazar 1956 yılında yayınladığı ‘*Açıl Sofram Açıl*’ masal kitabıyla Hans Christian Andersen Payesi şeref ödülüne layık görülmüştür. 1960 yılında yayınladığı ‘*Dede Korkut Masalları*’ ile bu ödülü ikinci kez almıştır.”⁹⁷ Böylece Güney, adını ülke sınırları dışında da duyurmayı başarmış olur.

Aynı yıllarda Naki Tezel de sözlü edebiyat ürünü olan masalları; *İstanbul Masalları* (1938), *Çocuk Masalları* (1943), *Türk Masalları* (1961) ve *Keloğlan*

⁹³ Çılgın, a.g.e., 68.

⁹⁴ Kıbrıs, *Çocuk Edebiyatı.*, 16.

⁹⁵ Gülerüz, a.g.e., 81.

⁹⁶ Kıbrıs, *Çocuk Edebiyatı*, 17.

⁹⁷ Temizyürek, a.g.e., 218.

Masalları (1967) adlı kitaplarla Türk çocuk edebiyatına kazandırır. Oğuz Tansel de bu dönemde derlediği masalları *Altı Kardeşler* (1959), *Yedi Devler* (1960), *Üç Kızlar* (1963), *Mavi Gelin* (1966) adlı kitaplarında; Tahir Alangu ise *Billur Köşk Masalları* kitabında derlediği masalları yayımlar. Masal alanında eser veren diğer sanatçılar arasında Cahit Zarifoğlu, Hasan Latif Sarıyüce, Aytül Akal, Mavlana İdris Zengin, Mehmet Başaran, İbrahim Zeki Burdurlu, Yaşar Kemal, Ülkü Tamer Tarık Dursun Kakıncı, Mustafa Ruhi Şirin'i sayabiliriz.⁹⁸

“1960 yılında Türk Dil Kurumu ve Kültür Bakanlığı çeşitli yarışmalar düzenler. *Rıfat Ilgaz Hababam Sınıfı*, *Küçük Çekmece Okyanusu* ve *Cankurtaran Yılmaz*'ı yazar. Mehmet Seyda, roman ve öykü türünde *Bir Gün Büyüyeceksin*, *Şeytan Çekiçleri*, *Çikolata ve Düşleme Oyunu*'nu kaleme alır. Çocuk edebiyatına yönelik eserlerde büyük bir artış görülmekle birlikte, bu eserlerde dil, anlatım ve pedagojik düzey bakımından istenilen başarının elde edildiğini söylemek mümkün değildir.”⁹⁹

1970'li yıllara geldiğimizde ise edebiyatın diğer alanlarında olduğu gibi çocuk edebiyatı alanında da gelişmeler ve çeşitlenmeler olur. 1979 yılının “Uluslararası Çocuk Yılı” olması nedeniyle toplumun genelinde çocuğu konu alan çalışmalar, çocuğa dönük etkinlikler yapılır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocuğa seslenen çok sayıda çocuk kitabı yazılır. “Bu yılın özüne uygun olarak pek çok devlet kuruluşu (Yerel yönetimler, Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı gibi) çocuk edebiyatı alanında yeni ürünlerin ortaya çıkması için yardımcı olmuşlardır.”¹⁰⁰ Çocuk edebiyatı alanında öneme sahip kimi dergiler de bu dönemde çıkarılır.

1980 sonrası ülkede yaşanan siyasi olaylardan dolayı çoğu alanda olduğu gibi edebiyatta da bir belirsizlik dönemi yaşanır. Çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalar da durma noktasına gelir. Ancak bu durgunluk çok uzun sürmez. “1981 yılında az da olsa çocuklar için kitaplar yayımlandı. Örneğin Ülkü Tamer'in *Masal Şiirleri*, Selim Başak'ın *Selimin Horozu*, Süreyya Berfe'nin *Çocukça*, Ahmet Kahraman'ın *Kınalı*

⁹⁸ Selçuk Çıkla, “Tanzimattan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler”, *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104/105 Ağustos-Eylül 2005, 99.

⁹⁹ Yalçın, Aytaş, a.g.e., 26.

¹⁰⁰ Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, 12.

Keklik, Aydın Özkan'ın *Memik ile Onbaşı* ve Nezihe Meriç'in *Alagün Çocukları* adlı kitapları bu yılda yayımlanan kitapların bir kısmıdır.”¹⁰¹

Bu dönemde yayımladığı Ökkeş Serisi ile çocukların dikkat çeken, mizahi öykü türünün başarılı ismi¹⁰² Muzaffer İzgü'ye değinmek gerekir. On kitaptan oluşan bu dizide köyden kente göçen Ökkeş'in başından geçenler anlatılır. İzgü'nün diğer eserleri şunlardır: *Yumurtadan Çıkan Öğretmen* (1991), *Küçük Arı*, *Büyük Arı* (1993), *Can Dayım* (1994), *Ekmek Parası* (1993), *Anneannem Askere Gidiyor* (1994), *Hokus Pokus* (1995), *Uzay Dolmuşu Kalkıyor* (1996) vb.

Çocuk yazınında asıl ağırlığın öykü ve roman olduğu bu dönemde Gülten Dayıoğlu da çok üretken bir yazar olarak göze çarpmaktadır.¹⁰³ Yazdığı kitaplarla birçok ödül kazanan Dayıoğlu, eserlerinde ortak olarak aile hayatı ve aile içinde çocuğun durumu, sosyal hayat, milli değer yargıları, bilimin insanlığa hizmet için kullanılması, dil, din, ırk, ayrımı gözetmeksizin insana insan olduğu için değer verme gibi meseleler işlenir. “Eserlerin tümünde, yaşamın her sahasında ortaya çıkan hemen her aksaklığın çözümü sevgiden geçer.”¹⁰⁴ Anneliğin ve öğretmenliğin verdiği tecrübeyle çocuğun dünyasına girmekte başarılı olan Dayıoğlu'nun bazı eserleri şunlardır: *Uçan Motor* (1965), *Fadiş* (1971), *Dört Kardeşiler* (1971), *Suna'nın Serçeleri* (1974), *Ben Büyüyünce* (1979), *Işın Çağı İnsanlar* (1984), *Ölümsüz Ece* (1985), *Küskün Ayıcık* (1989), *Tuna'dan Uçan Kuş* (1992), *Mao'nun Gizemi* (2000), *Alacakaranlık Kuşları* (2003), *Yada'nın Gizil Gücü* (2005). *Akıllı Pireler* (1982) ve *Işın Çağı İnsanları* (1984) bilim kurgu türünde yazılmış eserleridir.

Roman ve şiir çalışmalarının yanı sıra çocuklar için biyografiler de kaleme alınır. İlk biyografi kitapları içinde şu ikisi önemlidir: Rakım Çalapala *Mustafa Atatürk'ün Romanı* (1944); Falih Rıfkı Atay *Babamız Atatürk* (1955). Çalapala'nın *Mustafa Atatürk'ün Romanı* eseri “Türk çocuğunun altın kitabı” olarak anılır.

Çocuk edebiyatında yaşanan en önemli gelişme ise yazarların çocuklar için yazmayı bir anlamda çocuk edebiyatı yazarlığını benimsemiş olmalarıdır. Son dönemde çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalarıyla dikkat çeken yazarlar arasında şu

¹⁰¹ Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, 16-17.

¹⁰² Demirel, *a.g.e.*, 77.

¹⁰³ Kıbrıs, *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*, 17.

¹⁰⁴ Çılgin, *a.g.e.*, 70.

isimleri sayabiliriz: Ayla Çınaroğlu, Mehmet Güler, Hakkı Özman, Niyazi Birinci, Muzaffer İzgü, Yücel Feyzioğlu, Ayla Kutlu, Mavisel Yener, Üzeyir Gündüz, Ayşe Kilimci, Gülsüm Akyüz, Mehmet Seyda, Ülkü Tamer, Yalvaç Ural, Fatih Erdoğan, Aytül Akal, İsmail Uyaroğlu, Feridun Oral, Nur İçözü, Adnan Özyalçiner, Gülsüm Cengiz, Sevim Ak ve Behiç Ak.

2. BEHİÇ AK'IN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

2.1. Hayatı

Behiç Ak, 1956'da Türkiye'nin Karadeniz kıyısındaki Samsun kentinde doğar. Göçmen bir ailede yetişen Ak'ın, annesi 1924 nüfus mübadelesiyle Selanik'ten Samsun'a, babası ise Rodos'tan İstanbul'a göç eder. Ak'ın, anne ve babası öğretmendir. Yazarın babası, Sultan Ahmet Ticari İlimler Üniversitesi'nde Profesör Kessler'in yanında doktora yaparken doktorayı yarıda bırakır ve Anadolu'ya öğretmen olarak gider. Daha sonra babası, Samsun'da görev yaparken annesiyle tanışır ve evlenir. İki kardeşi olan Ak'ın, kız kardeşi Sevim Ak biyokimya uzmanıdır, Heybeliada'da Sanatoryum'da çalışır ve emekli olduktan sonra çocuk kitapları yazmaya başlar. Ağabeyi ise şirketlere mali danışmanlık yapar.¹⁰⁵

Ak, beş yaşındayken ailesi ile birlikte Samsun'dan İstanbul Yeldeğirmeni'ne taşınır. İlkokulu Yeldeğirmeni'nde, liseyi Haydarpaşa'da okur ve İstanbul Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirir. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde yüksek lisansını yapar. Kısa bir süre mimarlık yaptıktan sonra yazmaya ve çizmeye yönelen Ak, birçok alanda yeterliliğe sahip olmasına rağmen kendisine mesleği sorulduğunda bir mesleği olmadığını söyler. Öğrencilik yıllarında sosyal olaylarla ilgili olan yazar, mimarlığın bina yapmaktan öte olduğunu ve mimarlık yaptığı süre içinde de daha çok mimarlığın kamusal yanıyla ilgilendiğini ifade eder.¹⁰⁶

Aynı zamanda tanınmış bir karikatürist olan Behiç Ak'ın, ilk karikatürleri *Mimarlık Dergisi*'nde yayımlanır. 1982'den bugüne *Cumhuriyet Gazetesi*'nde "Kim Kime Dum Duma" başlığı altında günlük bant karikatürleri çizer. Karikatür kitapları Türkiye ve Almanya'da yayımlanır. Karikatürleri Türkiye'nin birçok şehrinin yanı sıra Hollanda, İsviçre ve Almanya'da sergilenir.

1986'dan bu yana çocuk kitapları yazan ve çizen Behiç Ak'ın ilk çocuk kitapları Japonya'da yayımlanır. Japonya'nın Gakken, Fukiankan Shoten, Kagyuşa gibi önemli yayınevlerinden kitapları çıkar. Kitaplarının yanı sıra *Mau Mio Mi* isimli

¹⁰⁵Simla Sunay, Behiç Ak ile Söyleşi; Mimar Olmak, Mimar Olmamak, Erişim: [www.arkitera.com/söyleşi/374/mimar-olmak-mimar-olmamak], Erişim Tarihi: 21.07.2019

¹⁰⁶Sunay, a.g.s.

çizgi öyküsü de bir yıl boyunca Gakken Yayınevi tarafından basılan *Yoiki No Gakhuşu* dergisinde yayımlanır. ¹⁰⁷

2.2. Edebî Kişiliği

Asıl mesleği mimarlık olan Behiç Ak, aynı zamanda birçok farklı alanda başarı göstermiş çok yönlü bir sanatçıdır. Çizmeye olan yeteneğinden dolayı mimarlık okuduğunu belirten yazar, okulu bitirip mimarlık yapmaya başlayınca aslında onu tatmin edecek mesleğin mimarlık olmadığını anlar ve asıl yapmak istediği şeylere yönelir: yazmak ve resimlemek.

Çocukların dünyasına dokunmayı tercih eden Ak, çocuk edebiyatıyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade eder:

*“...Tabii aslında edebiyat diye bir şey var; belki de çocuk edebiyatı, büyük edebiyatı, gençlik edebiyatı diye ayırmamak lazım ama sonuçta çocukların farklı ihtiyaçları var ve o ihtiyaçlarla birlikte oluşan bir edebî türü var. Çocuklarla ilgili yazılan her şey edebî bir metin olmuyor maalesef; bu alanda üretilmiş gerçek edebî metinlerin sayısı çok az...”*¹⁰⁸

İlk kitaplarını 1980’li yıllarda oluşturan Ak, o dönemlerde ülkede çocuk edebiyatıyla ilgili az sayıda çalışma olduğunu belirtir. Yazar, o yıllarda çocuklara ilişkin bir şeyler yapma isteğine karşın çocuk kitaplarının küçümsendiğini ve bu tür yayımlara çok az bütçe ayrıldığını, çocuk edebiyatıyla ilgili bilgi sahibi yayınevlerinin ve editörlerin olmadığını ifade eder. Ancak ailelerin çocuk edebiyatıyla ilgilenmeye başlaması, bu alanın öneminin farkına varılmasıyla Türkiye’de çocuk edebiyatı sektörü oluşmaya başlar. Çocuk edebiyatı yazar ve çizerlerinin sayısında ani bir artış olur. Yazar, geçmişten günümüze kadar ülkenin çocuk edebiyatı alanında iyi bir mesafe kat ettiğini belirterek eskiden yılda bir kez baskı yapan kitaplarının şimdi yılda beş on baskı yaptığını belirterek bu değişimin en önemli sebebinin ise “nitelikli

¹⁰⁷ Sedat Sever, “Çocuklar, Çizgiler ve Kediler Üzerine Behiç Ak”, Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama Merkezi, *Eğitim, Araştırma ve İnceleme Dizisi: 3-1*, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2016, 1-2,

¹⁰⁸ Sever, *Çocuklar, Çizgiler ve Kedileri Üzerine Behiç Ak*, 22.

yayınevlerinin ve editörlerin ortaya çıkmasına”¹⁰⁹ bağlar. Çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalara 1980’lerde başlayan yazar, “eskiden yaşadıklarımı bir şekilde çocuklarla paylaşmak için”¹¹⁰ yazdığını söyler. Yazar, çevresel felaketlerin yaşandığı günümüzde, çocuklar için yazmanın, kendisini her şeyin olumlu yönde değiştirilebileceği fikrine inandığını belirtir. Büyüklerin borsasında ise olumlu bir gelecek inancının hiç değer yapmadığını söyleyerek çocuklar için yazmasının sebebini çocuklardaki pozitifliğe bağlar.¹¹¹

Çocuk kitaplarının hem yazarı hem de resimleyeni olan Behiç Ak, bu durumu büyük avantaj olarak görür. Yazıp resimlemeyi iki elle yazmak gibi gören yazar beynin her tarafının çalışmasını sağladığını ve resimleme fikrinin hikâyeye esneklik sağladığını belirtir.¹¹² “Çocukluğumdan beri resim ve yazıyı birbirine çok yakıştırdım ve sevdim. Günlükler tutar ve yazıyla resmi çocuk yaşta birleştirirdim. Bunu devam ettirmek istedim. Türkiye’de o dönem çocuk kitapları da gelişmemişti ve böyle bir ihtiyaç olduğunu düşündüm.”¹¹³ Yazmaya ve resimlemeye olan merakının çocukluk dönemlerinde başladığını belirten yazarın, ilk çocuk kitabı 1986 yılında yayımlanan *Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı*’dır. Yazar, 1979 yılında oluşturmaya başladığı bu hikâyenin oluşum sürecinde Heybeliada’daki komşularından etkilendiğini ve hikâyenin bu şekilde başladığını ifade eder. Ancak yazar, zevkle yaptığı bu hikâyenin sonucundan pek memnun kalmaz. Çöpe attığı illüstrasyonları daha sonradan gören ve oldukça beğenen arkadaşının teşvikiyle Ak, kendisi de çalışmalarını beğenmeye başlar. Eserin yayımlanma süreciyle ilgili olarak şunları söyler:

“...O sıralar duyurusu yapılan bir sergiye göndermeye karar verdim. Meğer gönderdiğimiz sergi aynı zamanda bir yarışmaymış. Sergi kataloğunu dikkatle okumadığım için onu fark etmemiştim. Belki fark etseydim göndermezdim. Çünkü yarışma fikrinden hep uzak durmuşumdur. Sanat eserlerini birbiriyle yarıştırmak sevimsiz gelir bana. Kitap, o yarışmada ödül aldı. Sonra o sergi, Japonya’da da açılmış. Japonlar, kitabı çok beğenmişler. Bir gün eve geldiğimde övgü dolu bir mektupla karşılaştım. Mektup Japonya’dan Kayguşa Yayınevi’nden geliyordu. Kitabı

¹⁰⁹ Sever, *Çocuklar, Çizgiler ve Kediler Üzerine Behiç Ak*, 23.

¹¹⁰ Sunay, *a.g.s.*,

¹¹¹ Eraslan Sağlam, “Kente Sıkışmış Çocuğun Sesi: Behiç Ak”, *İyi Kitap*, 63, 6 Mayıs, 2014.

¹¹² Erişim: [<http://www.edebiyathaber.net/behic-ak-soylesi/>] Erişim Tarihi: 06.05.2019

¹¹³ Dilek Atlı, Yazması Keyifli Bir Alan, *Bursa Olay Gazetesi*, 29 Mayıs 2014.

basılmak istediklerini söylüyorlardı; çok sevdim ve tabii ki kabul ettim bu teklifi. Kitap basıldı; büyük ilgi gördü. Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı'nın illüstrasyonları kart yapıldı; bunlar UNICEF'in takvimlerinde kullanıldı."¹¹⁴

Yazar, daha sonra Japonya'daki başka yayınevlerinden de teklifler alır. Yazarın, *Gökdelene Giren Bulut, Kedi Adası, Rüzgârın Üzerindeki Şehir ve Uyurgezer Fil* adlı kitapları sırasıyla Japonya'nın önemli yayınevlerinde yayımlanır. Türkiye'de alıcısını çok bulamayacağını ve maliyetinin çok pahalı olacağını düşünen yazarın kitapları bu sebeple Türkiye'den önce ilk baskılarını Japonya'da yapar. Sonraki zamanlarda bu kitaplar Türkiye, Çin, Kore ve Almanya'da da yayımlanır. Yazar kitaplarının Türkiye'den önce yurtdışında yayımlanmasıyla ilgili olarak:

*"Çok büyük bir tesadüf sonucunda, Japonlar yaptığım kitaplarla ilgilendiler ve Japonya'da bulunan büyük yayınevleri benim kitaplarımı basmak istediler. Bu yüzden ilk kitaplarımın ilk baskıları Japonya'da yapıldı. Yıllarca Japon çocuklarıyla mektuplaştık. Daha sonra kitaplarım Almanya ve Kore'de yayımlandı, şimdi Çin'de yayımlanıyor. Tabii bu süre içinde en önemlisi kitaplarımın Türkiye'de yayımlanması oldu. Böylelikle hikâyelerim Türk çocuklarıyla da buluşmuş oldu. Kitapların Türkiye'de okura ulaştığını görmek çok heyecan verici bir şey. Kitaplar yıllarca başka ülkelerde çıktı. Ama benim için en önemlisi kendi ülkemdeki insanlara ulaşabilmek. Sadece yurtdışında kitaplarınız yayımlandığı zaman boş kuyuya taş atmış gibi oluyorsunuz."*¹¹⁵

Yazarın çocuklar için yazdığı ilk kitaplar, okul öncesi çocuk kitaplarıdır. Yazara göre okul öncesi kitapları yazmak önemlidir çünkü bu kitaplar aynı zamanda onu çocuğa okuyacak olan büyükler de düşünülerek yazılmalıdır. Yazar, büyükler ile çocuklar arasında ilk ve son entelektüel ilişkinin kurulduğu 3-6 yaş arası dönemi daha çok önemser ve bu kitapların büyükler ve çocuklar arasında paylaşıldığını ifade eder. "Çocuğa kitabı büyük okuduğu zaman çocukla büyük arasında bir köprü oluşur. Kitabı büyük okuduğu için öncelikle onun sıkılmaması gerektiğini belirten yazar, okul öncesi kitaplarında çocukla büyük arasında ortak bir payda oluşturmanın önemli olduğunu

¹¹⁴ Sever, *Çocuklar, Çizgiler ve Kediler Üzerine Behiç Ak*, 52.

¹¹⁵ Sever, *Çocuklar, Çizgiler ve Kediler Üzerine Behiç Ak*, 20, 21.

belirtmektedir.”¹¹⁶ Yazar, daha sonraları 12-13-14 yaş grubu için olan kitaplarını da hem büyüğe hem çocuğa hitap edecek tarzda kaleme alır. Yazarın, kitaplarındaki kahramanlar sadece çocuklar değildir, büyükler ve hayvanlar da eserlerinde kahraman olarak görülür.

Behiç Ak’ın, “yazarlık yaparak çocuk edebiyatına armağan ettiği eserlerin pek çoğu doğadan, çocuktan ve kamusal bir alan olan yaşadığımız kentten beslenir.”¹¹⁷ Behiç Ak, eserlerinde kişileri yaşadıkları toplumdan soyutlamadan ele alır. Ak, “endüstri faaliyetleri çocuğu ortamından koparıyor, o yüzden bütün çocuk öykülerim mahallelerde geçsin istiyorum. Çocukların sokaklarda, deniz kenarında, suların içinde, vapurda, trende oldukları; çevreleriyle toplumla bütünleştikleri hikâyeler yazmak”¹¹⁸ istediğini belirtir.

Çocuk kitapları yazmanın “yüksek ve rafine bir çalışma”¹¹⁹ gerektirdiğini belirten yazar, işini ciddiyetle yaptığını ve kitaplarının üzerinde uzun süre düşündüğünü belirtir. Edebiyatın çocuğun eğitimindeki yeri ile ilgili olarak yazar, “kitaplarımın hiçbirini çocukları eğitmek için ya da çocuk eğitimin bir parçası olsun diye yazmıyorum”¹²⁰ der ve edebî eserlerin önceliğinin eğiticilik olmadığını belirtir. Ak, her eseriyle çocuğun hayata farklı bir açıdan bakmasını amaçlayan bir yazar olarak eserlerinde çocuğa nasihatler dayatmaz, çocuğu özgür bırakır. Ak, çocuğa sadece hayatın iyi yanlarını değil aynı zamanda karşılaşılabilecekleri zorlukları da vermek gerektiğine inanır. Yazar, eserlerinde negatif olaylara da yer verir ancak “negatif şeyleri bile anlatırken ki anlatıyorum ben, pozitif bir dil kullanmak gerektiğini”¹²¹ söyler. Yazar, çocuk kitapta bütün sorunları görsün, bilsin ama onlara karşı pozitif bakabilsin fikrinden hareketle sorunları çocuğun psikolojisini etkilemeyecek, çocuğu sıkımayacak şekilde mizah unsurlarıyla ele alır. Yazar, eserlerinde önemli bir unsur olan mizahı, “her şey zor olduğunda hayatı kolaylaştıran bir şey”¹²² olarak ifade eder.

¹¹⁶ Hikmet Canbay, *Behiç Ak’ın Çocuk Kitaplarının Doğacı Zekâ Açısından İncelenmesi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2011.

¹¹⁷ Sağlam, a.g.s.

¹¹⁸ Sağlam, a.g.s.

¹¹⁹ Dilek Atlı, “Yazması Keyifli Bir Alan”, *Bursa Olay Gazetesi*, 29 Mayıs, 2014.

¹²⁰ Ümran Avcı, “Küfretmemek İçin Mizah Yapıyoruz”, (Behiç Ak’la Söyleşi), *Haber Türk*, 3 Aralık, 2012.

¹²¹ Erişim: [<http://www.edebiyathaber.net/behic-ak-soylesi/>], Erişim Tarihi: 06.05.2019.

¹²² *Denge Samsun Gazetesi*, Dünden Bugüne Örnek Metinlerle Samsunlu Şâirler ve Yazarlar Ansiklopedisi, 22 Temmuz 2014.

Mizaha olan bakışını ise şöyle açıklar: “En hoşuma giden espriler; anlatmak istediğim şeyi anlatamayıp, karşımdakinin benim anlatmak istediğimden daha iyi anladığı durumlara yol açanlar.”¹²³ Çocuğu, “mizahın kaynağı ve yaratıcısı”¹²⁴ olarak görür ve çocuk kitaplarını mizah olmadan düşünemediğini belirtir. Mizahın “çocuktaki lezzet duygusunu geliştirdiğini”¹²⁵ ifade eder.

Ak'ın, çocuk kitaplarının yanı sıra *Yıldızların Tembelliği* adlı bir romanı ve *Uyku Şehir* adlı öykü kitabı da vardır. Belgesel film alanında yaptığı çalışmalarla da ödül almış olan yazarın aynı zamanda pek çok tiyatro eseri de vardır. Sanat yönetmenliğini yaptığı bir filmde Genco Erkal ile tanışan Behiç Ak, Genco Erkal'ın kendisinden oyun yazmasını istemesi üzerine önceleri zorlansa da tiyatro oyunları yazmaya başlar. Behiç Ak, Türkiye ve birçok ülkede sahnelenen tiyatro oyunları yazar. Tiyatro oyunları İstanbul'da Şehir Tiyatroları, Devlet Tiyatroları ve Aksanat Prodüksiyon Tiyatrosunun yanı sıra Ankara, Adana, Gaziantep, İzmir, Sivas, Konya, Stuttgart, New York, Münih, Kıbrıs, Atina, Züriç, Anvers, Amsterdam ve Berlin'de sahnelenmiştir.¹²⁶

Behiç Ak, hâlâ sanat ve edebiyat alanında eserler vermeye devam etmektedir. Yazarın almış olduğu ödüller şunlardır:

*1993'de *Bina* adlı oyunuyla *Kültür ve Turizm Bakanlığı Özel Ödülü*,

*1994'de *Türk Sinemasında Sansürün Tarihi - Siyahperde* adlı bir belgesel filmin yönetmenliğini yapar. Bu filmle 1994 yılında Ankara Film Festivali'nde *En İyi Belgesel Film Ödülü*,

*1996'da Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenen *Ayrılık* adlı oyunuyla ise aynı yıl en iyi yazar *Cevat Fehmi Başkut Özel Ödülü*,

*2003'de *Tek Kişilik Şehir* adlı oyunuyla *Cevat Fehmi Başkut Özel Ödülü*,

¹²³ *Denge Samsun Gazetesi*, Dünden Bugüne Örnek Metinlerle Samsunlu Şairler ve Yazarlar Ansiklopedisi”, 22 Temmuz 2014.

¹²⁴ Soner Can, “Çocuk Mizahın Kaynağıdır”, *Star Gazetesi* (Behiç Ak'la Söyleşi), 11 Mayıs 2009.

¹²⁵ Avcı, a.g.s.,

¹²⁶ Kirazlı, a.g.e., 120

*2003'de Afife Jale Ödülleri *En iyi Yazar* ödülünü *Tek Kişilik Şehir* adlı oyunuyla,

*2004'de Ankara Sanat Kurumu *En iyi Yazar* ödülü,

*2010'da *En İyi Yazar Ödülü* ve *X. Lions Tiyatro Ödülleri*'ni *İki Çarpı İki* adlı oyunuyla,

*30. sanat yılı olan 2012'de çevre ve mimarlık konularında karikatürleri, kitapları ve oyunları yoluyla sergilediği tutarlı duruşuyla TMMOB Mimarlar Odası tarafından verilen *Mimarlığa Katkı Başarı Ödülü*

*2013 yılında *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği* adlı çocuk romanıyla Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği (ÇGYD) *Yılın Çocuk Romanı Ödülü*'nü, yine aynı romanla 2014 yılında Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÇOGEM) tarafından ilk kez verilen *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ödülü*'nü kazanır.

*2014 yılında *Astrid Lindgren Ödülü*'ne aday gösterilir.

2.3. Eserleri

2.3.1. Roman

Yıldızların Tembelliği (2000), İletişim Yayınları.

2.3.2. Hikâye

Uyku Şehir (2008), İletişim Yayınları.

2.3.3. Oyun

Bina (1984), Mitos Boyut Yayınları.

Ayrılık (1997), Mitos Boyut Yayınları.

Hastane (1999), Mitos Boyut Yayınları.

Tek Kişilik Şehir (2002), Mitos Boyut Yayınları.

Fay Hattı (2003), Mitos Boyut Yayınları.
İmaj Katili (2004), Mitos Boyut Yayınları.
İki Çarpı İki (2007), Mitos Boyut Yayınları.
Benim Küçük Global Köyüm (2008), Mitos Boyut Yayınları.
Küçülecek Yer Kalmadı (2009), Mitos Boyut Yayınları.
Newton Bilgisayardan Ne Anlar (2012), Mitos Boyut Yayınları.

2.3.4. Karikatür

Kim Kime Dum Duma (1986), Metis Yayınları.
Ben Yapmadım Öğretmenim (1990), Afa Yayınları
Korkma Ben Hümanist Değilim (1992), Afa Yayınları
Ne Biçim Kurbağasın Sen (1997,) İletişim Yayınları.
Zelzele (2000), İletişim Yayınları.
ww.internet.cep.iletisim.com (2002), İletişim Yayınları.
Karikatür Kitabı (2012), Günışığı Kitaplığı.

2.3.5. Çocuk Kitapları

Dikkat Su (1992), İski.
Dikkat Dünya (1999), Borçelik.
Doğumgünü Hediyesi (2006), Can Çocuk Yayınları.
Ayşe'nin Bulut Projesi (2007), Doğal Hayatı Koruma Vakfı.
Uyurgezer Fil (2007), Can Çocuk Yayınları.
Karadeniz'deki Yunus (2007), Can Çocuk Yayınları.
Büyükanne Ve Miyop Ejderha (2008), Can Çocuk Yayınları.
Güneşi Bile Tamir Eden Adam (2008), Günışığı Kitaplığı.
Alaaddin'in Geveze Su Boruları (2008), Günışığı Kitaplığı.

Rüzgârın Üzerindeki Şehir (2009), Can Çocuk Yayınları.
Kedi Adası (2009), Can Çocuk Yayınları.
Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı (2009), Günışığı Kitaplığı.
Kedilerin Kaybolma Mevsimi (2009), Günışığı Kitaplığı.
Vapurları Seven Çocuk (2009), Günışığı Kitaplığı.
Havva İle Kaplumbağa (2010), Günışığı Kitaplığı.
Pat Karikatür Okulu (2010), Günışığı Kitaplığı.
Galata'nın Tembel Martısı (2011), Günışığı Kitaplığı.
Akvaryumdaki Tiyatro (2011), Günışığı Kitaplığı.
Buzdolabındaki Köpek (2012), Günışığı Kitaplığı.
Geçmişe Tirmanan Merdiven (2012), Günışığı Kitaplığı.
Benim Bir Karışım (2013), Günışığı Kitaplığı.
Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor (2013), Günışığı Kitaplığı.
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği (2013), Günışığı Kitaplığı.
Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor (2014), Günışığı Kitaplığı.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu (2014), Günışığı Kitaplığı.
Bilyeler (2014), Günışığı Kitaplığı.
Ben Ne Zaman Doğdum (2015), Günışığı Kitaplığı.
Eve Giden Küçük Tren (2015), Günışığı Kitaplığı.
Bebek Annem (2016), Günışığı Kitaplığı.
Çatıdaki Gezegen (2016), Günışığı Kitaplığı.
Bulutlara Şiir Yazan Çocuk (2017), Günışığı Kitaplığı.
Gökdelene Giren Bulut (2017), Günışığı Kitaplığı.
Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi (2018), Günışığı Kitaplığı.
Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor (2018), Günışığı Kitaplığı.

3. BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARINDA MUHTEVA

3.1. Bilişim Teknolojileri ve Dijital İletişim Araçları

Teknoloji, insanların ihtiyaçlarına yönelik araç ve gereçlerin üretilmesi için gerekli bilgi ve yetenektir. Teknolojinin temel amacı insan hayatını kolaylaştırmaktır. İçinde yaşadığımız dönemde teknoloji bu amacını fazlasıyla yerine getirmektedir ve dahası yarardan zarara doğru ilerleyen bir hal aldığını söylemek de mümkündür.

Teknolojik gelişmeler, yaşamımızda görülen birçok değişimi de beraberinde getirmiştir. Artık televizyon, bilgisayar ve telefon hayatımızın merkezi konumundadır. Teknolojinin sağladığı sayısız faydalarla birlikte birtakım sorunlara da yol açtığı bilinen bir gerçektir. Günümüzde bireyler teknoloji kullanımı üzerindeki kontrolünü kaybetmekte, teknolojiyi ölçsüz ve sınırsız kullanmaktadır. Bunların ilk akla geleni, kişilerin zamanının büyük bir kısmını harcadıkları sosyal medyadır. Sosyal medya başında geçirilen zaman her geçen gün artmakta ve sosyal medya kullanım yaşı her geçen gün daha da düşmektedir. Sadece büyükler değil çocuklar da internet bağımlısına dönüşmektedir.

Çalışmamızda incelenen otuz kitabın on dördünde teknoloji kullanımıyla ilgili içeriklere yer verilmiştir. Yazarın, yoğun olarak teknoloji kullanımını ele almasıyla çocuklarda farkındalık oluşturmayı, bilinçlendirmeyi amaçladığı görülür. Bu durum bize Behiç Ak'ın güncel hayatla ilintili bir yazar olduğunu gösterir. Yazar, bu eserlerinde teknolojinin kullanımına karşı eleştirel bir yaklaşım sergilemiştir.

3.1.1.Sosyal Medya

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı romanda sosyal medya kullanımı ile ilgili birçok duruma değinilir. Bunlardan ilki sosyal medya kullanıcılarının sosyal medyada kendilerini olduğundan farklı bir kişi olarak göstermeleridir. Yazar, bu romanda sosyal medyayı gerçeklikten çok uzak, insanların kendi gerçek benliğini yitirip bambaşka bir kişiliğe dönüştüğü yer olarak belirtir. Sosyal medyada herkes bambaşka bir kişiliğe bürünür. Roman kahramanı Sevgican'ın arkadaşı Leyla da bu kişilerden biridir. Leyla,

sosyal medyada çok iyi piyano çalan ve basketbol oynamayı seven biri olarak kendini tanıtır. Gerçek hayatta ise bunun tam tersi bir durum söz konusudur. Leyla, basketbol takımına girmemek için rapor alan, müzik ile ise hiç alakası olmayan biridir. Leyla da aslında bu durumun gerçek olmadığını farkındadır ve bu durumu şöyle ifade eder:

“Ama sanal âlemin bir özelliği var. Ne diyorsan, o oluyorsun. Bol keseden atabiliyorsun. Atış serbest yani!” (s.114)

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk romanında ele alınan bir diğer olay sosyal medyanın abartılı ve gerçeklikten uzak dünyasıyla ilgilidir. Sevgican, şiirlerini sosyal medyada paylaştıktan sonra kendisiyle ilgili gerçek dışı birçok bilgi ortaya atılır. Sevgican’ın iki yaşında okuma öğrendiği, savaşa katıldığı, matematiği çok sevdiği gibi gerçek olmayan bilgiler yazılmaktadır. Üstelik Sevgican, sosyal medyada ünlü bir şair olarak bilinmeye başlanmıştır. Bu durum kendisini de çok şaşırtır.

“İki şiir yazınca şair mi olur insan?”

“İnternet ortamında öyle fazla çalışman gerekmiyor.” (s.102)

Sosyal medyada ünlenen bir Şair Sevgican vardır ve Sevgican gerçekte bu kişinin kendisi olmadığını farkındadır. Hakkında yazılanların hiçbiri gerçekte onu yansıtmaz. *“Olmayan bir yerde, olmayan bir Sevgican yaratılmıştı. Herkes onu gerçek Sevgican zannediyordu. Fazlasıyla can sıkıcı bir durumdu bu!”* (s.105)

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk romanında, sanal dünyadaki insanların doyumsuzluğu ise bir başka dikkat çeken konudur. İnsanlar sanal dünyada yetinmeyi bilmeyip hep daha fazlasını isterler. Çünkü sanal dünyada var olabilmelerinin esas sebebi budur. Romanda anlatılan sanal dünyadaki Şair Sevgican da böyle bir kişiliktir. Sosyal medyada var olan sanal Şair Sevgican, sürekli yeni şiirler paylaşılmasını, gelen arkadaşlık isteklerinin kabul edilmesini, gelen binlerce mesaja cevap verilmesini bekler. Şair Sevgican sürekli diğer kullanıcılarla yarış içindedir. En iyi şair olmayı, en çok beğeni almayı ister.

“Sanal ikizi, beğeni ve paylaşımlarla besleniyordu. Yoksa aç kalıp öleceğinin farkındaydı. Karnının doymasıyla da yetinmiyordu ki! Hep daha fazla, hep daha fazla istiyordu. On bin, yüz bin, on milyon! Sanal dünyada tek ilke vardı: Az kötüdür! Çok iyidir!” (s.145)

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı romanda ele alınan bir diğer konu ise sosyal medyanın kullanım yaşının ne kadar çok düştüğü ile ilgilidir. Küçük yaştaki çocuklar artık büyüklerden daha fazla internette vakit geçirmektedir. Bu aslında göz ardı edilemeyecek kadar büyük bir sorundur. Yazar, bu romanında internetin kullanım yaşının düşmesiyle ilgili olarak Akın Bey'in söyledikleriyle dikkat çekmeye çalışır. Akın Bey, dünyayı artık on iki yaşındaki çocukların yönettiğini dile getirerek sosyal medya kullanım yaşının ne kadar düştüğüne ve sosyal medyada çocukların hüküm sürdüğüne dikkat çeker. Sosyal medyada var olabilmek içinse yaşça büyük insanların on iki yaşında gibi davranması, onların diliyle konuşması gerektiğini belirterek aslında hem internetin kullanım yaşına hem de internette vakit geçiren kişilerin seviyesinin düşüklüğüne yönelik bir eleştiri vardır.

“Elli yaşındaki, kazık kadar adamların yazdıklarını okusan, dudakların uçuklar. Kendilerini on iki yaşındakilere beğendirmeye çalışıyorlar. Yoksa sanal ortamda kabul görmeyeceklerini biliyorlar. Etkileyici, kısa, basit, sığ metinler yazıp, sayfalarında paylaşıyorlar. Kısacası eğer aptalca şeyler yazmıyorsan, kimseyle iletişim kuramıyorsun bugünlerde...” (s.75)

Postayla Gelen Deniz Kabuğu romanında ise yine sanal dünyanın zararlarıyla ilgili durumlara değinilir. Sanal dünyada insanlar gerçekte olduklarından tamamen farklı bir kişilik olarak yer alır. Herkes olduğundan bambaşka bir kişiliğe bürünür; farklı bir isim, yaşanılan farklı bir şehir, kendilerinde olmayan farklı özellikler ve hatta kendilerine ait olmayan fotoğraflar. Sude de sanal dünyada gerçekte olduğundan tamamen farklı sanal bir kişi olarak vardır. Sude, gerçekte olduğunun tam aksine sanal dünyada iyi iletişim kuran, ortaokul öğrencisi, sarı saçlı, yüzme şampiyonu biri olarak kendini tanıtır. Sude, aynı zamanda ailesiyle güzel vakitler geçirdikleri sürekli birlikte seyahat ettikleri gibi gerçek dışı bilgilere de yer vermiştir. Bu bilgilere karşın Sude ilkokul öğrencisi, siyah saçlı, içe kapanık, ailesiyle vakit geçiremeyen bir çocuktur. Aslında sanal dünyada oluşturulan sanal kişilikler insanların bir nevi olmak istedikleri halleridir. Gerçek dünyada kendilerinde ne eksikse sanal dünyada ona fazlasıyla sahipmiş gibi görünürler.

“Gerçek hayatta doğru söyleyeni dokuz köyden kovuyorlar. Sanal dünyada dokuz köye dokuz ayrı yalanla mı girmek gerekiyor o zaman?” (s.52)

“İnternet ortamının sadece yalanlarla değil, özlemlerle dolu olduğunu anlayabilirsin.” (s.55)

Postayla Gelen Deniz Kabuğu romanında insanların sanal âlemde sanal kişi olarak var olduklarından beri iletişimlerinin de sanallaştığına dikkat çekilir. İnsanlar her gün gördükleri kişilerle yüz yüze konuşabilecekken bunun yerine sosyal medyada konuşmayı ve tanışmayı tercih ederler. Sude de sosyal medya kullanmaya başladığı günden itibaren insanlarla arasındaki iletişimin şekli değişmiştir. Hiç konuşmadığı arkadaşlarıyla sosyal medyada saatlerce konuşabilmekte veya gerçekte konuştuğu arkadaşlarından sosyal medyada nefret edebilmektedir.

“Sıra arkadaşı Zerrin’le Facebook arkadaşı olmuşlardı. Bu, aralarındaki ilişkiyi kopma noktasına getirmişti. Artık sadece sosyal paylaşım sitesine girdikleri zaman bir şeyler paylaşabiliyorlardı. Yan yana oturduklarında ise ağızlarını bıçak açmıyor.” (s.27)

Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği adlı romanda ise sosyal medyada var olmaya çalışan Ali’nin, bu çabasının istemediği bir sonuca yol açması ele alınır. Romanda, nüfus memurunun yaptığı bir hata sonucu Ali’nin, Hoşgörü olan soyadı Hoşgörüç’e dönüşür. Babası bu duruma itiraz etse de Ali, bu Ç harfinden çok memnudur ve böyle kalmasını ister. Bu şekilde Ali, herkesten farklı, özel biri olduğunu gösterebileceğini düşünür. Ali’nin soyadının değişmesiyle kendisinde de birtakım değişiklikler olmuştur. Giyimi, konuşması, davranışları değişmiştir. Sınıftakilerin özellikle Sevinç’in dikkatini çekmek için sosyal medyada Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği adlı bir grup kurar. Ali bir anda internette ünlü biri haline gelir. Herkes tarafından tanınır. İnternette on sekiz bin beş yüz altı tıklama almasıyla herkesin ilgi odağı olur. Ali kendisine iki isimle hitap edilince kendini bir soylu gibi hisseder. Ancak bu durum çok uzun sürmez. Ali Hoşgörüç bir anda Bay Ç olur. Ali sosyal medyada var olmaya çalışırken aslında bir anda nasıl eksildiğini şöyle ifade eder:

“İlk başta işler yolundaydı. Ama şimdi, istemediğim bir noktadayım. Ben artık Bay Ç’yim. Herkes bana böyle sesleniyor. İsmimin iki kelime olması beni çok gururlandırmıştı. Ama sonunda düştüğüm duruma bakın! İsmim tek kelime bile değil. Sadece tek harfli! Ç! Bütün harflerimi kaybettim.” (s.98)

Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği romanında yine bilgisayar karşısına geçen çocukların sosyal medya rüzgârına kapılmalarına değinilir. Babası, Ali'ye ödevini yapsın diye dizüstü bilgisayarını hediye eder. Ali ödevini yapmaya başlar ancak bu süre fazla uzar. Ali, bilgisayarda ödevini yaparken sosyal medyaya takılır. Vaktinin çoğunu facebook, twitter gibi sosyal paylaşım sitelerinde harcar. Babası ödevi yapma süresinin neden uzadığını sorduğunda ise bilgisayarın sadece ders amaçlı kullanılmadığı belirterek cevabını verir.

“Bilgisayar sadece bir yazı aracı değil ki aynı zamanda bir iletişim aracı. İki de bir internete girmekten yazmaya çok az vakit kalıyor.” (s.18)

Aynı romanda sosyal medyayla ilgili olarak değinilen bir diğer husus ise yapılan paylaşımların özel hayat mahremiyetini ihlâl etmesidir. Ali, her yaşadığı olayı sosyal medyada paylaşır. Ailede yaşanan her olay çevredeki tüm herkes tarafından bilinmektedir. Bu durum küçük yaştaki çocukların bilinçsiz bir şekilde sosyal medya kullanmalarının ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Aile arasında geçen her şey Ali'nin yaptığı paylaşımlardan dolayı gizli kalmamaktadır. Bu durum Ali'nin babasını canını çok sıkır.

Galata'nın Tembel Martısı adlı öyküde ise sosyal medyanın yarattığı bilgi kirliliğine yer verilir. Emre, Galata Kulesi etrafındaki kuşları kurtarmak için birçok kişiye mesaj yollar. Emre, bu kişilerce belediyeye iletilen mesajlara belediyenin neden bir tepki vermediğini merak eder. Öğrenmek için belediyeye gider. Belediyedeki görevli kendilerine birçok mesajın geldiğini ancak bu mesajlardan hiçbir şey anlamadıklarını dile getirir. Gelen mesajlarda “Babil Kulesi yıkılmasın!” yazmaktadır. Emre'nin yaptığı paylaşımı her okuyan kendinden bir şeyler eklemiş ve konu bambaşka bir boyut almıştır. Ebabiller Babil, Galata Kulesi de Babil Kulesi' ne dönüşüvermiştir. Mesajlarda kuşlardan hiç bahsedilmemiş yalnızca kimi yerlerde fillerden bahsedilmiştir. Yazar, burada sosyal medyada paylaşılan bilgilerin doğruluğunun ne derece güvenilir olabileceğine ve istenilen amaca kadar hizmet edebileceğine dikkat çeker. Aslında sosyal medyanın bilgiyi iletmekte pek de güvenilir olmadığını Emre'nin kendisi şu sözleriyle ifade eder:

“İnternete kuş giren, fil çıkıyor demek!” (s.56)

Galata'nın Tembel Martısı adlı öyküde ebabil kuşlarının yavrularını kurtarabilmek adına Emre de diğerleri gibi birtakım girişimlerde bulunur. Bunu da en iyi bildiği yoldan yani internet üzerinden yapmaya çalışır. Emre, internette bir kampanya başlatır ve bilgisayarında kayıtlı tüm adreslere kuşların durumunu anlatan bir yazı ile eklediği kule fotoğrafını yollar. Kısa süre içinde insanlar tarafından bu bilginin paylaşılacağını ve çok ses getireceğini düşünür. Sosyal medyanın büyüdüğü dünyasına kapılan Emre, saatler geçmesine rağmen somut bir sonuç alamaz. Emre, bu defa sanal bir ordu kurup kuşları kurtaracağını söyler. Ertesi gün, kulenin olduğu yere tek başına gelir. Emre, bin kişilik ordu kurduğunu ancak diğer dokuz yüz doksan dokuz kişinin internet başından ayrılmadıkları için gelemediklerini söyler. Emre tek kişilik bir ordu olarak kuşlara yardıma gelmiştir. Yazar, burada sanal ortamda herkesin her türlü olaylarla ne kadar ilgili olduklarını; her türlü yorumu, düşünceyi hemen dile getirdiklerini ancak iş harekete geçmeye gelince kimsenin yerinden kıpırdamadığına dikkat çeker. İnternet başında tüm işler söylemde kalır, gerçek anlamda bir etki yaratmaz. Bin kişilik ordunun geri kalan dokuz yüz doksan dokuz kişinin de bilgisayar başından kalkıp gelememeleri internetin insanları nasıl esir ettiğinin göstergesidir. Emre'nin kuşları kurtarmak adına yaptığı bu girişimin bir sonuç vermeyişini kardeşi Hülya şu şekilde özetler:

“İnsanlar, İnternette birbirlerine mesaj gönderince, sorunların çözüldüğünü sanıyorlar!” (s.41)

Alaaddin'in Geveze Su Boruları adlı öyküde teknolojinin gizli sırları ortaya çıkarması konusuna değinilmiştir. Alaaddin Bey, ses dinleme cihazı sayesinde tüm sesleri, konuşmaları duyabilmektedir. Bu durum başına olumsuz işler açtığı için ses dinleme cihazını kullanmayı kendine yasaklar. Bir gün mahallede su borularında biri patlayınca mahalleli, Alaaddin Bey'in bu durumu çözmesini ister. Ancak Alaaddin Bey ses dinleme cihazını kullanmak istemez. Çünkü bu cihaz yüzünden duymaması gereken her şeyi duyar. Mahalleli, Alaaddin Bey'i hiçbir şey sormayacaklarına ve hiçbir şeyi merak etmeyeceklerine dair ikna etmeye çalışır. Mahalleli, bir şeyleri duyup öğrenmek için ses dinleme cihazına ihtiyaçları olmadıklarını söyler. Onlara göre internet bu işi fazlasıyla yapmaktadır. Yazar burada gizli sırların, bilgilerin, insanların özelinin internet sayesinde aşikâr olduğunu dile getirir. İnternetin olumsuz bir yönüne de bu şekilde dikkat çeker.

“Artık internet var dünyada sır diye bir şey kalmadı zaten.”

“İstediğimiz her şeyi internetten öğrenebiliyoruz.”

“İmambayıldı tarifi bir tuşluk mesafede.”

“Hatta, artık tarife de gerek yok! Tuşa bas, kadayıf kapına gelsin.” (s.57)

Çatıdaki Gezen adlı romanda ise yine sosyal medyada insanların kendini olduğundan farklı göstermelerine değinilir. Serdar, Barut Fıçısı adlı kişiyle Facebook'ta tanışır. Aslında Barut Fıçısı da Serdar ile aynı apartmanda oturur ancak birbirlerinin varlıklarından haberleri yoktur. İnternet üzerinden tanışırlar. Barut Fıçısı, Serdar'a New York'ta yaşadığını söyler ve hatta bazen saat farkından dolayı yazışmakta zorlanırlar. Birçok insanın yaptığı gibi Barut Fıçısı da kendini sanal dünyaya bambaşka biri olarak tanıtmıştır ve bu durumu gayet normalmiş gibi açıklar:

“Güldü. ‘Kendimi öyle tanıtmak hoşuma gidiyor,’ dedi. ‘Bazı Facebook arkadaşlarıma Avusturalya’da yaşadığımı da söylediğim oluyor. Onlar da bana, Peru’da ya da Küba’da yaşadıklarını yazıyorlar. Oysa ya Cihangir’de ya da Kadıköy’de oturuyorlar. Karşı apartmanın kapıcısının oğlu, Japonya’da yaşayan mühendis olarak, bana her akşam mesaj atıyor.” (s.168)

Yine aynı romanda Serdar, sosyal medyada kurulan ilişkilere karşı takındığı olumsuz tavrını dile getirir. İnsanların ilişki kurmak yerine iletişim kurmayı seçmelerine, tanışmak yerine yazışmalarına anlam veremez. Facebook'taki insanların kendilerini atasözleri aktarma memuru gibi görmelerini eleştirir. Artık insanların anlamsız, saçma sapan sözlerin altına tanınmış birinin adını yazıp paylaşınca binlerce beğeni almalarını saçma bulur ve onlara *“Ah, Salakbook arkadaşlarım benim!”* diyerek sosyal paylaşım sitelerine ve bu sitelerde vakit geçiren arkadaşlarına yönelik eleştirisini dile getirir.

Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi romanında Oktay, sosyal medya kullanıcısıdır. Herkes gibi o da her an yaptığı her şeyi sosyal medyada paylaşır. Yazar, bu durumun gereksizliğini Nazlı Kedi'nin düşünceleriyle şöyle eleştirir:

“Hele resimlerini çekip her gün instagram’da paylaşması yok muydu! Özel hayatın ortalığa saçılması deli ediyordu Nazlı Kedi’yi.” (s.22)

3.1.2. Sanal Oyun

Teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte yaşam biçimlerinde de değişimler görülür. Teknolojinin gelenekselleri ve eski olan her şeyi yok etmedeki etkisi çocukların oyunları üzerinde de kendini göstermeye başlar. Sokağa çıkan, sokakta oyun oynayan ve doğada vakit geçiren çocuklar artık evlere hapsolmuş durumdadır. Çocuğun oynadığı geleneksel oyunların yerini bilgisayar, tablet ve telefonlarla oynanan sanal oyunlar almıştır. Aileler de çocuğun oyalandığını düşünerek çocuğu doğal güzelliklerden mahrum bırakan bu oyunlara onay vermektedir. Ailesiyle vakit geçiremeyen, arkadaşlarıyla oyun oynayamayan çocuklar çareyi sanal oyunlarda bulmaktadırlar. Ancak bu sanal oyunlar çocuğun üzerinde birçok olumsuz etki bırakmaktadır. Yazar da eserlerinde günümüzün büyük tehlikelerinden biri olan sanal oyunlara dikkat çekmekte ve bu oyunların çocuğu nasıl etkisi altına aldığını göstermektedir.

Postayla Gelen Deniz Kabuğu romanında yazar bu meseleye Sude karakteri üzerinden değinir. Sude de çoğu çocuk gibi yalnızlığın verdiği sıkıntıdan dolayı çareyi tablet bilgisayarında vakit geçirmekte bulur. İnternette sanal bir oyuna üye olur ve zamanla bu oyuna kendini öyle bir kaptırır ki gerçek hayattan uzaklaşıp adeta sanal oyunun içinde yaşar. Özellikle oyun şirketi tarafından gönderilen sanal gözlükten sonra Sude kendini tamamen kaybeder. Gözündeki gözlükle sanal oyuna devam eden Sude, tuhaf hareketler yapan bir robot gibi etrafta dolanır. Sude, ailesiyle iletişim kurmayı bırakır, refleksleri yavaşlar ve gerçek dünyadan bağlarını tamamen koparır. Tek amacı oyunda verilen emirleri yerine getirmek olur. Yazar, romanda bu oyunların taşıdığı tehlikeyi ve oyunların insanları nasıl ele geçirdiğini şöyle ifade eder:

“Gözlüğü takanlar, gerçek dünyada değiller. Artık onlar Tokudo şirketinin yarattığı sanal dünyada yaşıyorlar. Onlara istedikleri her şeyi yaptırabilirler. İstedikleri emirlere itaat ettirebilirler, istedikleri partiye oy verdirebilirler, birbirleriyle savaştırabilirler, istedikleri ürünü satın alabilirler. Suç bile

işletebilirler! Camları kırđırtabilirler, insanlara zarar verebilirler, pastanedeki pastaları çaldırabilirler.” (s.96)

Çatıdaki Gezegen adlı romanda ise çocukların eğlenecekleri, vakit geçirecekleri tek alan internetteki sanal oyunlar olarak görülür. Ailesi Serdar’a, gezip dolaşmasını söylediğinde bundan kasıt sokak değil internettir. Serdar ise internette vakit geçirmekten haz almayan bir çocuktur. Çocukları vakit geçirebilmeleri adına internet ortamına sürüklemek aslında onları da mutlu etmez. Serdar, gerçeğinden uzak sanal bir dünyada oyun oynamaya, iletişim kurmaya mecbur bırakılan çocuklardandır.

“İnternette arkadaşlarımla sürekli iletişim kurmaktan da sıkıldığımı itiraf etmeliyim. Hatta internette fazla vakit geçirmenin beni sinir ettiğini bile söyleyebilirim. Bir süre sonra konuşulacak konular bittiği için tuhaf tuhaf espriler yapmak zorunda hissediyorum kendimi Durmadan komiklik yapmaya çalışmak da uykumu getiriyor. Hemen yatağa uzanmak istiyorum.” (s.27)

3.1.3. Ekran / İnternet Bağımlılığı

Sanal dünyanın büyüğü ve renkli dünyası ekran karşısındakileri içine çekmeyi başarmaktadır. Bireyler artık ekran ardındaki görüntüyü doğal görüntüye tercih etmeye başlar. *Postayla Gelen Deniz Kabuğu* romanında da bu olay Sude’nin tablet bilgisayara zamanla bağımlı olmasıyla ele alınmıştır. Sude, dünyaya tablet ekranının ardından bakmayı daha çok sevmiştir. Sude, insanları dinlerken ekranın ardındadır, tiyatro izlerken ekrana kaydeder, hatta televizyonu bile tablet ekranının arkasından seyreder. Kendi hafızasından çok tabletin hafızasına güvenir ve her şeyi tablete kaydeder. Kaydettiklerini sonra izleyeceğini söyleyerek aslında tüm yaşananları tablete hapsedip erteler.

“Sağda solda konuşulan ekran bağımlılarından biri olup çıkmıştı. Bunu ilk fark eden de kendisiydi. Bilgisayar ekranı olmadan yaşamayı düşünemiyordu artık. Bilgisayarı kısa sürede, kafası, gözü, dili gibi bedeninin uzuvlarından biri haline gelmişti.” (s.27)

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk romanında ise internet bağımlılığı ele alınmıştır. Çocukların internetle olan ilişkileri o kadar ilerlemiştir ki artık saatlerce internette vakit geçirmeleri aileleri tarafından da normal karşılanır olmuştur. Romanda, Nurettin Bey de oğlunun internet başında olmasını gayet normal bir durummuş gibi aktarır:

“On iki yaşındaki oğlum, internetin başından ayrılmıyor. Olan biten her şeyi bana aktarıyor” (s.78)

3.1.4. Telefon

Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği romanında Sedat Bey, babası Musa Bey’e çamaşır makinesinin yetmişinci doğum günü anısına akıllı cep telefonu hediye eder. Bu cep telefonu birçok özelliğe sahiptir. Sedat Bey, babasının artık yaşlandığını düşünerek babasına yollarda kaybolmaması için telefondaki yol bulma programını kullanmasını söyler. *“İçinde son derece gelişmiş bir yol bulucu var. Buna sahip olan asla kaybolmaz. Son model!”* (s.48) Telefondaki haritada her yerin adı kayıtlıdır, oklar kişiye gitmek istediği yeri kısa yoldan gösterir. Musa Bey, hayatı boyunca hep bildiği klasik yöntemlerle yönünü belirlemiştir. Yol tariflerini güneşin, rüzgârın yönüne göre yapmıştır. Ancak Musa Bey telefondaki yol bulma programına göre hareket edince kaybolur. Yazar da bu olaydan hareketle teknolojinin hayatımızı kolaylaştırmak adına öne sürdüğü çoğu ürünün aslında hayatımızı daha da karmaşık ve zor bir hale getirdiğine dikkat çeker.

“Bu yol bulucu alet kafamı karıştırdı. İlk defa kullanıyorum. Haritayı izleyeyim derken. Oradan oraya savruldu. Hiç bilmediğim bir yerdeyim. Bu aletler yol bulmayı değil, kaybolmayı kolaylaştırıyorlar galiba.” (s.54)

Çatıdaki Gezegen adlı romanda Serdar’ın annesi telefonuna indirdiği yeni bir uygulama programıyla telefonun kölesi haline gelir. Serdar’ın annesi, bu uygulama ile günde kaç adım yürüdüğünü hesaplar. Telefondan gelen tüm komutlara uymaya çalışır, her şeyi telefondaki komutlara göre planlar. Serdar’ın annesi telefonu değil, telefon Serdar’ın annesini kullanmaktadır.

“Eğer sen onu değil de o seni yönetiyorsa, o telefon akıllıdır.” (s.134)

3.1.5. Televizyon

Eve Giden Küçük Tren adlı romanda kişilerin televizyona olan düşkünlüğü ele alınmıştır. Köyde yeni yapılan trene herkes evinden eşyalar getirmektedir. Zeliha Hanım da dizilerinden uzak kalamayacağını söyleyerek evindeki küçük televizyonu trene getirir. Yine aynı şekilde Münevver Hanım'ın eşi Nurettin Bey de sürekli televizyon karşısında oturup maç ve dizi izleyen biridir. Eşinin evden ayrılıp köye gitmesiyle dahi ilgilenmez. Çünkü Nurettin Bey televizyonun karşısında olmaktan son derece mutludur. Ancak bir süre sonra Nurettin Bey yalnızlıktan sıkılıp köye, Münevver Hanım'ın yanına gitmeye karar verir ama yine de televizyon tutkusundan vazgeçmemiştir.

“Yolcu mahcup, kendini tanıttı. ‘Ben Münevver Hanım’ın eşiyim,’ dedi. ‘İsmim Nurettin. Trende de uzanabileceğim kanepeler olduğunu duydum. Üstelik, televizyon da varmış. Dizileri Kaçırarak istemediğimden evden dışarı çıkamıyordum. Tabii, yalnızlıktan da sıkıldım. Münevver Hanım’ı da özledim.’” (s.142)

Çatıdaki Gezegen adlı romanda ise insanların televizyon karşısında zaman öldürmelerine yer verilmiştir. Serdar, arkadaşı Ceren'le çatıdaki gezegeni keşfedince zamanın burada farklı işlediğini anlar. Çünkü burada bir sürü kitaplar vardır, üstelik bunlar evindeki gibi sadeleştirilmiş kitaplardan değildir. Çatı katında kalın kitapları okumak için yeterince vakit vardır. Normalde hiçbir şeye yetmeyen zaman burada fazlasıyla iyi bir şekilde kullanılmaktadır. Serdar bunun sebebini ise çatı katında televizyonun olmamasına bağlar. Serdar'a göre televizyon, yapacak bir şeyleri olmayan insanların tek kurtarıcısıdır. Kendi ailesinde olduğu gibi. Serdar'ın ailesi sürekli zamanın kısıtlılığından şikâyet eder ancak genellikle yaptıkları şey televizyonun karşısında vakit geçirmektir.

“Sanırım, televizyonun icadı insanları yapacak şeyler aramaktan kurtarmıştı.”
(s.78)

3.1.6. Teknoloji Karşısında Geleneksel Değerler

Teknolojik gelişmelerin etkilediği bir diğer alan ise mesleklerdir. Teknoloji sayesinde insanlar artık pek çok alanda yeterliliklere sahip olmuşlardır. İnsanlar artık telefonlarıyla birer fotoğrafçı; kendi mesajlarını kısa sürede telefonla ya da elektronik postayla yollayabildikleri için de birer postacı olmuşlardır. Böyle olunca fotoğrafçılık ve postacılık mesleği de önemini yitirmeye başlamıştır. *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* romanında Sevgican'ın fotoğrafçı babası Akın Bey ve postacı Nurettin Bey'in mesleklerini eskisi gibi yapamadıklarından yakınır. İkisinin de mesleği artık herkesin sahip olduğu bir meslek haline gelmiştir.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte iletişimin şekli de değişir. Artık kimse kimseye kart göndermez, mektup yazmaz. Elektronik posta ve internet bu işi daha kısa sürede halletmektedir. Postacılık işi de artık iletişim için değil taşımacılık amaçlı kullanılır. Bu durumu Postacı Nurettin Bey işlerin kötüye gittiğini artık sadece bir iki kişinin mektup yazdığını söyleyerek anlatır. Postacılar artık mektup değil başka şeyler taşır. Nurettin Bey, kafasında duran horozla, çantasındaki eşyalarla işinin biraz boyut değiştirdiğini şöyle anlatır:

“Evlerden evlere reçel, hurma, kitap, domates tohumu gibi şeyler taşıma işini üstlendim. Bakıyorlar ki çantam boş, Nurettin Bey şu yumurtaları Nihal Hanıma iletir misin? Diyarlar. Nihal Hanım'a yumurtaları götürünce, o da diğerlerinden eksik kalmıyor. Sana zahmet oldu, diyor, al şu reçeli Zeycan Hanım'a götürüver...” (s.29)

Akın Bey de aynı durumdan şikâyetçidir. Artık kimse fotoğraf çekmeye gelmemektedir. Gelenler de sadece vesikalık fotoğraf için gelir. Akın Bey de iş olmadığı için vaktini mahalledeki çocuklara masal anlatmakla geçirir. Akın Bey, işlerinin bu duruma gelmesinden telefonları sorumlu tutar. Eski telefonların böyle olmadığını, kimsenin işine burnunu sokmadığını söyler. Şimdiki akıllı telefonların her işi yaptığını, eski telefonların ise doğru olanı yani sadece kendi işi olan iletişimi sağladığını belirtir. Herkesin kendi işini yapması gerektiğini savunur.

“Telefon hiç fotoğraf çeker mi? Çekmez! Niye çeksin? Ütü çekiyor mu? Televizyon, bulaşık yıkıyor mu? Bilgisayar, ekmek kızartıyor mu? Diye kızgın kızgın söylenirdi.” (s.27)

3.1.7. Teknolojiden Uzak Durmak

Akvaryumdaki Tiyatro adlı öyküde olayların geçtiği Balıklı adlı köyde insanlar teknolojiden uzak bir yaşam sürmektedir. İnsan ilişkilerinin üzerine henüz teknolojinin gölgesi düşmemiştir. Bu yüzden köylüler arasındaki ilişkilerde samimiyet, sıcaklık vardır.

“Burası öyle bir köy ki iletişim telefon, faks veya internet yoluyla değil, gözle, sözle, dokunmayla sağlanıyor. Kimse gereksiz konuşmuyor. Susmak da bir anlatım biçimi. Çayırarda dostluk yeşeriyor, mutluluk rüzgâr olup esiyor. Unutkanlık yağan karla geliyor, havalar ısınınca da karla birlikte eriyip gidiyor.” (s.16)

3.1.8. Teknolojinin Yararları

Yazar eserlerinde teknolojinin yol açtığı bir takım olumsuzlukları ele almakla birlikte teknolojinin doğru kullanımıyla sağlayacağı faydalara da yer vermiştir. Eserlerindeki kişiler teknolojiyi bilgi edinmek, araştırma yapmak ve sosyal destek amaçlı da kullanırlar. *Akvaryumdaki Tiyatro* adlı öyküde Balıklı denilen köyün halkı teknolojiden uzak yaşamaktadırlar. Hiçbir köylünün evinde internet yoktur. Yalnız köye sonradan gelen Emma Hanım’ın evinde internet vardır. Öyküde internetin kullanımıyla ilgili olarak olumlu mesaj verilmektedir. Köye bir yazarın gelmesiyle Emine onun hayatını öğrenmek ister ve Emma Hanım’ın evindeki bilgisayardan faydalanır. Eserde internet yalnızca bilgi edinme amaçlı kullanılır.

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde de teknoloji doğru amaçlar çerçevesinde kullanılmıştır. Cem’in arkadaşı Zeynep, internette yaptığı bir araştırmayla Cem’in köpeği Afacan’ın türü hakkında bilgiler edinir. Afacan’ın aslında Sibiryaya kurdu değil Sibiryaya soğuklarında yaşayan Haski türü bir köpek olduğunu öğrenir. Bununla da kalmaz internet üzerinden Moskova’da Afacan’ı sahiplenecek bir aile bulur:

“Bu arada Zeynep internette dolaşıp, haskilerle ilgili epeyce bilgi toplamıştı”. (s.54)

“Zeynep bilmiş bilmiş gülümseyerek, ‘Nereye olacak? Kendi memleketine!’ diye cevap verdi. ‘Ona bir aile buldum bile.’

Heyecanla, Moskova yakınlarında bir aileyle yazıştığını anlattı.

“Afacana bakmaya hazırlar.” (s.83)

Kedilerin Kaybolma Mevsimi adlı öyküde internetin bilinçli kullanımı ele alınmıştır. Öyküde mahallenin tüm kedilerinin 18 Haziran günü kaybolması çocukların dikkatini çeker. Mert ise konuya bilimsel açıdan yaklaşmak gerektiğini söyleyerek 18 Haziran’larda neler olduğunu araştırmak için internetten yararlanır. Ancak Mert bu sırada internet kullanıcılarına yönelik bir eleştiri de bulunur. Her konun internetten öğrenilmesinin aptalca olduğunu söyleyerek internetin yerinde ve dozunda kullanılması gerektiğine dikkat çeker.

“Mert derin bir iç geçirdi ve ‘Konuya bilimsel bir şekilde yaklaşmak lazım,’ dedi. Sonra da internet kafeye doğru yöneldi. ‘Korkmayın, her konuyu internetten öğrenmeye çalışan aptal insanlardan değilim ben,’ diyerek içeriye girdi ve boş bulunduğu bir bilgisayarın karşısına oturdu. ‘Ama, 18 Haziran’larda neler olduğunu internetten kolayca bulabiliriz.’

“Google (gugıl) arama motoruna ‘18 Haziran’ yazdı. Gelen sonuçları uzun uzun inceledi.” (s.35-36)

Galata’nın Tembel Martısı adlı hikâyenin sonunda ise doğru kullanılan teknolojinin sağladığı yarar anlatılır. Emre elektronik oyuncaklarla uğraşmayı seven bir çocuktur. Ebabilleri kurtarmak adına sosyal medyadaki girişimleri sonuçsuz kalmıştır. Emre, teknolojiye olan güvenini yenide kazanmak adına Tembel Martı Murteza’nın tekrar uçması için kardeşi Hülya’ya yardım etmeye karar verir. Murteza’yı kurtarmak için bir proje hazırlar. Emre, model uçaklarından birinin üzerinde çalışır. Babası Rafet Bey de yardım eder. Uçağa iki adet mekanik el ekler ve uzaktan kumandayla çalışmasını sağlar. Uçağın elleri her defasında Murteza’yı kavrayıp yükseklere çıkarır ve sonra bırakarak uçabildiğini hatırlamasına yardımcı olur. Murteza bu şekilde uçabildiğini hatırlar. Yazar, bu olayla aslında teknolojinin hayatımıza ne denli faydalar da sağladığına değinir. Teknolojinin, saatlerce sosyal

medya başında kalıp vakit öldürmek olmadığını, bunu etken bir çaba haline getirince çok yararlı işler yapılabileceğini anlatır.

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde yine internetten bilgi edinme amaçlı yararlanılır.

“Küçük Sultan, Sarıgöl’ün birkaç kitabını okuyup sevmiştir. Hatta merak etmiş, internetten tüm hayat hikâyesini indirip okumuştur.” (s.14)

Havva İle Kaplumbağa adlı öyküde ise bilgisayar iş gereği araştırma amaçlı kullanılmaktadır,

“Bazı geceler geç saatlere kadar bilgisayarın karşısında çalışırlar, kuşların yaşamı üzerine uzun uzun konuşurlardı.” (s.11)

Pat Karikatür Okulu adlı öyküde teknoloji amacına uygun olarak bilgilerin paylaşımı için kullanılır.

“Yazıp çizdikleri öyküleri kitap haline getirdiler. Okul koridorlarında sergilerdiler, internette yayınladılar.”

Karikatür okulundakiler ise, çocukların işleri arasından güzel olanları seçip, küçük kitapçıklar halinde basıyorlardı. Karadelik, bütün hikâyeleri topluyor; Pat ve Tuf, içlerinden en güzellerini seçiyor, Dodo yanlışlarını düzeltiyor, baskıya hazırlıyor ve sonra da internet sitesine yerleştiriyordu.” (s.87 88)

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde hayatı kolaylaştıran buluşların insana biraz da yük olduğuna yönelik eleştirisi vardır. Hikâyede anlatılan yüz tanıma teknolojisiyle ilgili buluş her ne kadar insanlara yardımcı oluyor gibi görünse de diğer yandan bunu kullanmak çok da rahat değildir. Sultan’ın babası hafızası zayıf olduğu için insanları tanımak adına bir gözlük tasarlar. Bu gözlükle insanların kişisel bilgileri hemen dökülür. Ancak gözlükten bilgileri okumak mümkün olmadığından bilgiler ancak gözlüğe bağlı olan dizüstü bilgisayardan okunabilmektedir. Bu buluş her ne kadar Sultan’ın babasına kolaylık sağlayacak gibi görünse de bunun yanında sürekli bilgisayarı yanında taşıyacak olması pek kolay olmayacaktır. Sultan, hafızasının zayıflığı yüzünde beli sakatlanacak ilk insanın babası olacağını söyleyerek teknolojinin faydalarından yararlanmanın pek de kolay olmadığını belirtir.

3.2.Sevgi

Sevgi insanın, bir canlıya ya da nesneye karşı yakın ilgi ve bağlılığa yönelten duygudur. “Sevgi insanları birbirlerine yaklaştıran ve kaynaştıran, içsel olarak bağlayan doğal, ruhsal bir eğilimdir. Kişiyi öteki insanlardan ayıran duvarları yıkan, öteki insanlarla birleştiren etkin bir güçtür.”¹²⁷

İnsanı insan yapan temel değerlerden biri olan sevgi, hayata olan inancı arttıran, zorluklara göğüs gerebilmeyi kolaylaştıran, son derece güçlü bir duygudur. Çünkü sevgi içerisinde saygı, hoşgörü, yardımseverlik, dayanışma, misafirperverlik gibi birçok değeri barındırarak görünmeyen bir bağla insanları birbirine bağlar.¹²⁸ Sevgi sayesinde gelişen bu değerler insan ilişkilerini kolaylaştırır ve toplumun huzurunu sağlar.

Sevginin gerçek anlamda bir değer ifade etmesi onun çikarsız, koşulsuz olmasıyla ilgilidir. Karşılık beklemek, fayda gütmek gerçek anlamda sevgi değildir ve sevgi kendiliğinden gelişen içsel bir durumdur. Sevgi bir insana duyulabileceği gibi hayvana, doğaya, vatana yahut bir nesneye karşı da duyulabilir. Behiç Ak'ın eserlerinde de sevgi birçok farklı biçimde ele alınmıştır. Eserlerinde görülen sevgi; hayvana, doğaya, aile üyelerine, arkadaşına, memlekete duyulan sevgidir. İncelenen eserlerde en çok hayvan sevgisine yer verildiği belirlenmiştir.

3.2.1.Hayvan Sevgisi

Yazarın eserlerinde hayvan sevgisi ön plana çıkan temalardandır. Eserlerdeki kahramanların çoğunda hayvan sevgisi görülür. Kedilere düşkünlüğüyle bilinen yazar, hemen hemen her kitapta hayvanlara ve özellikle kedilere yer verir. İncelenen kitaplarda genellikle her evin bir kedisi vardır. Çocuklarda hayvan sevgisi oluşturmak adını bu önemli bir detaydır.

¹²⁷ Hayati Hökelekli, *Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2013, 83.

¹²⁸Ezgi Kumbasar, *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, (Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon, 2011, 157.

Galata'nın Tembel Martısı adlı öyküde yazar, Hülya'nın hayvanlara yaklaşımı, iletişimi, onlarla ilgili düşünceleriyle hayvan sevgisinin güzel bir örneğini verir. Hülya'nın hayatının merkezinde hep hayvanlar vardır. Hülya, sürekli onları düşünür, onlar için endişelenir. Doğum gününde dahi hediye olarak kendini değil de hayvanları düşünerek kedi maması ister. Ebabil yavrularını kurtarmak için elinden gelen her şeyi yapması, Martı Murteza'yı tekrar uçabilmek için ağabeyiyle çeşitli yollar denemesi Hülya'nın hayvanlara olan sevgisinin göstergeleridir.

“Çünkü aklı fikri, mahalledeki, hatta koca İstanbul'daki kediler, köpekler ve kuşlardaydı. Evdeyken, duvarların dışındaki hayvanları tek tek hissederdi. Geceleri yattığında şehrin hayvanlarıyla birlikte uyur, sabahleyin onlarla uyanırdı.” (s.13)

Hülya'nın hayvan sevgisi üzerinde diğer aile üyelerinin de etkisi vardır. Veteriner olan annesi Sevgi Hanım da Hülya gibi hayvanların hepsine sevgi ve merhamet duyar. Hülya'nın sokaktan toplayıp getirdiği tüm hayvanlarla ilgilenir.

“Muayenehane; şeker hastası kediler, kanadı kırık yavru martılar, yaralı balıklar, kalbi kırılmış köpeklerle doluydu. Çoğu küçük Hülya'nın sokaktan topladığı hayvanlardı. Sevgi Hanım bu durumdan şikâyetçi değildi. Hülya'nın getirdiği sokak hayvanlarının hepsini tedavi etmeye çalışırdı.” (s.14)

Hülya'nın babası Rafet Bey ise yaralı hayvanlar için çok üzülür, onları görmeye dayanamaz, bu yüzden kliniğe dahi uğramaz. Hayvanların bu hali onu o kadar etkiler ki evde hasta hayvanlar hakkında konuşulmasına izin vermez. Hülya'nın hayvanlara olan sevgisinde görüldüğü gibi ailesinin büyük etkisi vardır.

Yine aynı öyküde Oktay Bey de hayvanlara olan sevgisi ile dikkat çeker. Oktay Bey'in de Hülya gibi hayvanlarla arasında kuvvetli bir bağ vardır. Onlarla ilgilenir, onlara yardım eder. “Ne zaman bir martı görsem, çocuğum gibi hissederim. Sakat martılara yardım ederim. Uçamayan yavruları uçurmaya çalışırım.” (s.80) Oktay Bey'in, ailesi tarafından eğitimde olan bir yavru martıya yardım etmesi, martının ailesi tarafında yanlış anlaşılır. Oktay Bey'in yavrularına zarar vereceğini düşünen anne ve baba martı Oktay Bey'e düşman kesilirler. Tüm martılar da birlik olup Oktay Bey'i düşman gibi görür, her yerde ona saldırırlar. Oktay Bey, bu durumdan sonra artık kılık değiştirmek zorunda kalır. Ancak o şekilde sokaklarda gezebilir. Yaşanan bu olaylara

rağmen Oktay Bey'in içindeki hayvan sevgisi bitmez. Kılık değiştirmiş olan Oktay Bey, eabil kuşlarına yardım etmek için kulede yapılan çalışmanın doğru olmadığını her yerde dile getirir. Hikâyenin sonunda ise Sevgi Hanım'ın veteriner kliniğinde çalışmaya başlar. Böylece artık daha çok hayvana yardım etme şansı yakalar.

Hayvanlarla ilgili olarak birçok noktaya dikkat çekilen bu eserde bir diğer konu ise hayvanların doğal yaşam şekillerinin değiştirilmesi, hayvanların doğal ortamlarından koparılmasıdır. Bu durum hikâyede iki olayla anlatılır. Melahat Hanım'ın, Hülya'ya anlattığı Hayvanat Bahçesindeki Martı masalı bunlardan birincisidir. Doğal ortamından alınıp hayvanat bahçesine kapatılmış, diğer martılara özlemle bakarak yaşayan bir martı vardır. Bu martının dilinden, neden martıların özgürce dolaşabilecekken kafeslere tıkıldığı; insanların onları görmek için hayvanat bahçelerine gelmenin yerine doğal ortamlarında yani gökyüzüne bakmalarının yeterli olacağı anlatılır. Martı, hayvanat bahçesi müdürüne bir teklifte bulur ve kendisinin de onlar gibi belli saatlerde gelip gitmek istediğini söyler. Çeşitli yollarla müdürü ikna eder, martı diğer çalışanlar gibi maaşa bağlanır; işe belli saatlerde gelir, iş çıkışı kafelere, lokantalara gider, kendine yeni kıyafetler alır, uçmayı bırakır ve artık diğer martılara acıyarak bakar. Bu durum karşısında hayvanat bahçesindeki diğer hayvanlar da aynı şekilde yaşamak istediklerini söylerler ve müdürü ikna olmak zorunda bırakırlar. Artık tüm hayvanlar insanların arasında insan gibi yaşamaya başlarlar. “İnsanlar da artık karınlarını doyurdukları sürece her tür hayvanlarla birlikte yaşanabileceğini öğrenmişler.” (s.72)

Hayvanları sadece besliyor olmamız hayatlarını bu şekilde devam ettirmeleri için yeterli değildir. Yazar, burada en iyi şekilde hazırlanmış olsa dahi hiçbir yapay ortamın hayvanların doğal ortamlarının yerini tutamayacağını belirtir. Hayvanat bahçelerinde olduğu gibi. Doğal yaşamlarından alınan hayvanlar hayvanat bahçelerine tutsak edilir. Hayvanlar bizim istediğimiz şekilde tasarlanan bu yeni yaşama ayak uydurmak zorunda bırakılır. Bu şekilde gerçek kimliklerini de kaybetmeye başlar. Sınırlarını bizim çizdiğimiz bir hayata mahkûm bırakılan hayvanların mutluluğu, özgürlüğü hiç hesaba katılmaz.

Galatanın Tembel Martısı adlı hikâyede hikâyeye adını veren Murteza adlı martı Oktay Bey tarafından çok beslendiği için aşırı kilo alan, tembelleşen, uçmayı

dahi unutan, insan gibi yaşayan bir martıdır. Murteza, Oktay Bey ile yolları ayrıldıktan sonra bir insan gibi yaşamaya devam eder. Murteza, yollarda gezinir, kafelere gider, mağazalar gezer; barlara takılır, bira ve sigaraya alışır. Geceleri yollarda kocaman göbeğiyle sarhoş bir halde dolanır. Hülya, Murteza'yı eski haline döndürmek için Oktay Bey'den yardım ister ancak Oktay Bey, " O şişmanlaşmış şişko martının uçabileceğini sanmıyorum artık, zayıflasa bile, yükseklik korkusundan kurtulması için psikolojik tedavi görmesi gerekir." (82) der. Hülya pes etmez Murteza'yı tekrar uçurabilmek için harekete geçer.

"Birileri Murteza'ya, martından insan olmayacağını öğretmeli." (s.72)

Aslında Hülya'nın bu sözleri durumu en iyi şekilde açıklamaktadır. Tüm canlılar kendi ortamlarında, olması gerektiği gibi yaşmalıdır. Yazar, hayvanlarla aynı ortamı paylaşmamız için onların insan gibi olmaları gerekmediğine vurgu yapar. Murteza, insan gibi davranmaya çalışınca kendi benliğini kaybedip uçmayı dahi unutmıştır. Yazar, hayvanlarla ilgilendiğimiz zaman onların hayvan olduğu gerçeğini göz ardı etmememiz, sadece bilinçsiz bir şekilde onları besleyince mutlu olduklarını zannedip onların da ayrı bir yaşam biçiminin olduğunu unutmamamız gerektiğine dikkat çeker. Metinde yazar, bu evreni hayvanlarla paylaştığımızı, onların doğal ortamını ve yaşam haklarını kısıtlamadan uyum içinde de yaşayabileceğimizi vurgulamıştır.

Yine aynı öyküde Galata Kulesi etrafındaki tül perdenin kaldırılması için Mimar Osman Bey ve Rafet Bey arasında bir konuşma geçer. Mimar Osman Bey yanlış bir tavır sergileyerek, hayvan haklarını göz ardı edip işinin gerektirdiği şekilde davranması gerektiğini şu sözlerle açıklar:

"Bu tül, onlarca yazışma yaparak alındı. Kaç paraya mal olduğunu söylersen, dudaklarınız uçuklar, dedi. Eğer onu kullanmadığım öğrenilirse, suçlu durumuna düşerim. Üstelik bu koruyucu bir tül. Yoldan geçen birinin kafasına bir şey düşerse, bütün sorumluluk bana ait olur. Bir insanın ölmesi mi iyi, bir kuşun ölmesi mi?" (s.31)

Rafet Bey ise hayvanlara olan sevgisini ve duyarlılığını Mimar Osman'a verdiği cevapla bir kez daha gösterir.

"İlla birinin ölmesi mi gerekiyor canım! İnsan da ölmesin, kuş da!" (s.31)

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde ise hayvan sevgisi tüm öykü kişileri üzerinden verilir. Özellikle Serçe Kadın hayvanları çok seven, sürekli etrafında hayvanlar olan, onlarla iletişim kurabilen biridir.

“Elbiselerine yapışmış tohumlar serçeler için besin kaynağıydı. Minik serçeler, o nereye giderse gitsin peşini bırakmaz, hırkasının, ceketinin, eşarabının üstündeki tohumları afiyetle mideye indirirlerdi. Küçük bir serçe ordusuyla yaşadığı için, adı “Serçe Kadın” a çıkmıştı. “Hiçbir yabacı dil bilmem ama Serçe’ce’yi iyi bilirim,” diye övünürdü. Serçelerin konuşmalarını herkese tercüme ederdi.” (s.15-16)

Yine aynı öyküde Cem, hayvanları çok seven bir çocuktur. Kendisine hediye edilen Afacan adlı köpekle sürekli ilgilenir. Sadece Cem değil köy halkı da hayvanlara karşı sevgi ve ilgi duyar. Afacan ne zaman kaybolsa Cem ile birlikte köylüler de onu aramaya çıkar.

“Köylüler, Afacan’dan çok şikâyetçiydi. Ama onu çok seviyorlardı. ‘Bu köpek çok yaramaz, ne yapacağımızı şaşırdık.’ Demekle yetiniyorlardı. Ne zaman minik köpekten söz edilse, kendilerini düşürdüğü komik durumlar akıllarına geliyor, mahcup mahcup gülümsüyorlardı.” (s.50)

Buzdolabındaki Köpek adlı öykü yazar hayvanların doğal yaşam alanlarında yaşaması gerektiği hususuna değinir. Öyküde halası, Cem’e Rusya’dan yavru bir köpek hediye getirir. Köpek önceleri normal bir şekilde yaşamını sürdürür ancak büyümeye başlayınca ve havalar da ısınınca Afacan adlı köpekte değişiklikler olmaya başlar. Afacan çok çabuk yorulur ve sürekli ortadan kaybolur. Her kaybolduğunda ise buzdolabı, soğuk hava deposu gibi soğuk yerlerde bulunur. Afacan, cinsi gereği soğuk iklimlerde yaşamaya elverişli bir köpektir. Antalya’nın sıcak havasına bir türlü uyum sağlayamaz. Cem ve diğerleri de bu durumun farkına varınca yaptıkları hatayı anlarlar ve Afacan’ı ait olduğu soğuk iklime götürmeye karar verirler. Moskova’da Afacan’ı sahiplenecek bir aile bulurlar ve Afacan’ı oraya götürürler.

Dalgın Bey de şaşırmıştı. “Rusya’dan buraya köpek getirmek doğru mu? Her canlı doğduğu yerde yaşamalı,” diye mırıldandı. (s.39)

“Gerçek ortadaydı. Zavallı köpek vatanından koparılmıştı. Akdeniz’in iklimine ayak uyduramıyordu. Mutsuzdu. Geçici çözümler bulmanın faydası yoktu.” (s.59)

Havva ile Kaplumbağa adlı hikâyede Havva, doğayı ve hayvanları seven bir karakter olarak anlatılır. Havva sürekli hayvanlarla vakit geçiren, onlarla ilgilenen biridir. Öyle ki onlarla iletişim bile kurabilmektedir. Yazar, hikâyede Havva'nın hayvanlara olan sevgisini belirtmek için Havva'yı çizdiği resimlerde etrafını hayvanlarla dolu bir şekilde hatta kafasında ve omuzunda martı, cebinde ise bir kedi ile çizer.

“Havva'nın ayaklarında, kapkalin bir nasır tabakasının oluşturduğu doğal bir ayakkabı vardı. Sabahları peşine onlarca kedi, köpek ve kuş takılmış olarak gelirdi. Akşam olunca da, yine onlarla birlikte, geldiği yere dönerdi. Gün boyunca evin ahşap merdiveninde pofuduk kediler, kıkıyruk sokak köpekleri, renkli gagalı kuşlar, Havva'nın dışarı çıkmasını beklerlerdi.” (s.18)

Havva ile Kaplumbağa adlı öyküde yine hayvanların doğal yaşam alanlarının korunması ele alınmıştır. Deniz kaplumbağalarıyla ilgili yürütülen bir projede Elif'in ailesi de görevlidir. Elif, ailesiyle birlikte kaplumbağaları yakından inceleyebilmek için sahile yakın bir yerde kurulan kamptaki çadırda kalır. Gece olunca sırtlanlar yiyecek bulmak için ortalığa çıkar. Elif seslerinden ürker ve gitmelerini istediğini söyler. Ancak buldukları yer hayvanların doğal yaşam alanıdır.

“Öyle deme,” dedi Erdem Bey gülererek. “Biz onların evine geldik, onlar bizim değil. Bu kumsal onların beslenme alanları, tabii gelecekler.” (s.61)

Aynı öyküde hayvanların doğal yaşam alanıyla ilgili olarak anlatılan bir diğer olay ise Elif'in deniz kaplumbağalarını sahiplenmek istemesidir. Elif kumun altına gizlenmiş yavru deniz kaplumbağasını alır ve kovanın için koyar. Elif kaplumbağayı alır ve vermek istemez. Ancak bu durum deniz kaplumbağalarını yaşam şekli için uygun değildir. Umut Ağabeyi bu durumu ona şöyle açıklar:

“Ama bu kaplumbağaların yaşam ortamı deniz. Evde yaşayamazlar. Onu bırakmalısın”(s.77)

Akvaryumdaki Tiyatro adlı öyküde köy halkının balıklara olan sevgisi anlatılır. Olayların geçtiği Balıklı adlı köy Balıklı Göl'ün hemen kıyısındadır. Bu köy ismini göldeki çeşitli balıklardan almıştır. Köylülerin balıklara karşı olan sevgisi oldukça fazladır. Bu sebeple balıkları sürekli yanlarında görmek istedikleri için her köylünün

evinde bir akvaryum vardır. Köylüler saatlerce oturup akvaryumları seyretmekten zevk alırlar:

“Balıklar, kedi köpek gibi seviliyor burada. Mümkün olsa, tasma takıp yanlarında dolaştıracaklar. Akvaryumdaki balıklarla konuşup, şakalaşabiliyorlar. Balıkları hastalanınca, onlar da hastalanıyorlar; iyileşince iyileşiyorlar.

Sabahlara kadar birbirlerine balıkları anlatıp duruyorlar. Her balığın farklı bir kişiliği olduğunu öğrendim burada: Utangaç, pervasız, aptal, kurnaz, zeki, bilgili, sakar, duygusal... En sevdiğim balık, küçük Zühtü'nün balığı 'Zühtü'. Balığını kendi ismini verecek kadar seven bir çocuk, onun için neler yapmaz?” (s.17)

Akvaryumdaki Tiyatro adlı eserde köye büyük bir akvaryum yapılır. Köylünün balıklara düşkünlüğünden dolayı her evde akvaryumlar vardır. Ancak bir süre sonra bunun doğru olmadığını düşünüp balıkları özgür bırakmaya karar verirler. Köylüler küçük akvaryumlara hapsettikleri bu balıkları köyde yapılan dev akvaryuma bırakırlar.

“Artık köyün dev bir akvaryumu vardı. Evdeki balıkları gerçek evlerine geri göndermenin sakıncası yoktu. Öncülüğü küçük Zühtü yaptı. Hiç tereddüt etmeden Zühtü balığı göle iade ediverdi. Onu diğerleri izledi.

Balıklı Köy'deki balıkların hepsi özgürlüğe kavuşmuştu!” (s.98)

Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi romanında da hayvanat bahçelerinin hayvanları doğal ortamlarından koparıp kafeslerde yaşamaya mahkûm edilmesi eleştirilir. Oktay'ın babası Önder Bey mimardır. Önder Bey, yeni bir proje olarak hayvanat bahçesi tasarlamaktadır. Önder Bey'in eşi Belma Hanım hayvanat bahçesi fikrine karşıdır; “Hayvanat bahçeleri bence hayvan hapishaneleridir.” (s.33) diye düşünür. Önder Bey ise bir mimar olarak gelen her projeyi çizmesi gerektiğini söyler. Önder Bey hayvanat bahçesi üzerinde çalışırken hayvanlar hakkında bilgi sahibi olduğunu düşünür ancak gördüğü bir rüya sonucu endişeye kapılır. Önder Bey rüyasında hayvanat bahçesinde yaşayacak hayvanlarla proje hakkında tartışır. Zebra, zürafa, fil kendi yaşam koşullarından bahseder. Önder Bey özenerek hayvanat bahçesini planlamış olsa dahi hayvanların doğal alanı gibi olmasının mümkün olmayacağını fark eder. Üstelik rüyasında zebra ile eşeği dahi ayırt edemez. Uyandığında bu işten vaz mı geçsem diye düşünür. Hayvanlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını anlar.

Ancak işi yapmaktan vazgeçmez. Hayvanları insanlar gibi evlere tikiştirmaya çalışmanın ne kadar yanlış olduğuna dikkat çeken bu romanda, Nazlı kedi durumu eleştirerek şöyle özetler:

“Hayvanları iki ayaklı, tüysüz ve kuyruksuz insanlara dönüştürmek için yapılmış bir proje bu!” (s.14)

Kedilerin Kaybolma Mevsimi adlı öyküde yazar, hayvan sevgisine sokak hayvanlarını sahiplenme açısından yaklaşmıştır. Öyküde Aysel Hanım adlı kişi sokakta bulduğu tüm kedileri alır evine götürür. Kedilerin bakımlarını yapar, aşılarını yaptırır, sakat hayvanlara sahip çıkar. Tüm parasını onları beslemek için harcar. Aysel Hanım kendisinin bir kedi hırsızlığı olduğunu ve kedi hırsızlarının az olduğu bir ülkede yaşadığımızı belirterek kedi hırsızlarına yani sokaktaki kedileri sahiplenecek insanlara ihtiyacımız olduğunu ifade eder.

“Ben bir hırsızım. Kedi hırsızlığı! Bu kedilerin hepsini çalıyorum,” dedi Aysel Hanım gülererek. Çocuklar şaşırılmışlardı.

‘Nereden çalılıyorsunuz?’ diye sordu Sema.

‘Sokaktan tabii,’ diye cevap verdi Aysel Hanım. “Ülkemizin birkaç kedi hırsızından biriyim. Kedi hırsızlığı konusunda çok yoksul bir ülkede yaşıyoruz, çocuklar. Keşke hırsızlar artsa da, şu kedilerin bir kısmını benden çalsa. Ama nerdeee! Hepsine ben bakmak zorunda kalıyorum.” (s.44)

Kedilerin Kaybolma Mevsimi adlı öyküde mahalledeki hemen hemen herkesin evinde kedi vardır. Mahalleliler kedilerini çok sevmektedirler. Herkesin kedisi kendisine benzemekte adeta kendi kişisel özelliklerini yansıtmaktadır.

“(…) Herkes ondan bıkmıştı. Ama gel gör ki, benim yüreğimi fethetmişti bir kere! Gönül işte! Bu arsız kediyi nasıl sevdim, bir bilsen! Ben onsuz nasıl yaşarım şimdi?” (s.21)

Uyurgezer Fil adlı hikâyede bir sirk ile beraber şehre gelen Mambo isimli fili tüm halkın çok sevmesi anlatılır. Bu filin kimsenin bilmediği bir hastalığı vardır, uyurgezerlik. Gürültülü şehrin insanları, Mamboyu bir sabah binanın tepesinde

uyurgezer olarak görünce ona bir zarar gelmesin diye hemen suspus olurlar. Mambo için yaşam şekillerini bile değiştirirler.

“Mambo’yu çok seven şehirliler suspus oldular. Birbirlerine bağırmayı ve arabalarına binip, korna çalmayı kestiler. Sonraki günlerde de aynı manzarayla karşılaştılar. ‘Mambo uyanmasın’ diye bisiklete binmeye, ayakuçlarına basarak yürümeye ve fısıltıyla konuşmaya başladılar.”

Karadeniz’deki Yunus adlı öyküde köyün balıkları bilinçsiz avlamadan dolayı tükenir. Ancak köylüler bu durumun sebebini denizde gördükleri yunus balığına bağlarlar. Köylüler yunus balığını öldürmeye karar verirler. Ancak İsmail’in yunus balığıyla konuşup gerçekleri öğrenmesiyle olayların aslı gün yüzüne çıkar. Köylüler hatalarını anlar ve yunus balığını çok severler.

“... Sevimli yunus ise kısa zamanda köyün maskotu haline gelmiş. Köylüler, yunusu çok sevmişler. Hatta köyün ismini ‘Yunus Köyü’ olarak değiştirmişler. Gel zaman git zaman başka balıkçılardan kaçan yunuslar da ‘Yunus Köyü’ne sığınmışlar. Köyün önündeki koyda, dalıp çıkıp, oyunlar oynayarak yaşamlarını sürdürmüşler.”

Kedi Adası adlı öyküde ise adada çok fazla kedini olması adaya gelen insanların kedilere olan düşkünlüklerini gösterir. Adaya gelen tatilciler kedilerle ilgilenir ve kedilere sevgiyle yaklaşır.

“Ada kedilerle doluymuş. Yazlıkçılar bu sevimli kedileri çok sever, onları beslemekten zevk alırlarmış.”

Gökdelene Giren Bulut adlı öyküde ise çatının üstünde duran bir kadının kedilere olan ilgi ve sevgisi onları korumaya çalışmasıyla gösterilir. Kediler yoğun trafik yüzünden dışarıda dolaşamamaktadır. Bu yüzden kadın sahip çıkabileceği kadar kediyi yanına almıştır.

“Kadının sağında, solunda, üstünde, hatta ceplerinde bir sürü kediler varmış. Koko şaşkın şaşkın kadına bakmış.

Kadın. ‘Aşağısı binlerce arabanın dönen tekerlekleriyle dolu. Zavallı kedilere yaşayacak yer kalmadı. Ne yapayım, ben de onları buraya çıkardım,’ demiş.” (s.14)

Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor adlı hikâyede Ayşe Abla büyüncü ne olmak isterdin sorusuna “kedi” cevabını verir. Kedileri çok seven Ayşe Abla kedilerin özgürlüğüne, yeteneklerine hayrandır.

“Birden, ileriden Ayşe Abla’nın geldiğini gördü. Ayşe Abla tam bir kedi dostuydu. Bütün kediler sabahtan akşama onun yolunu gözlerdi.” (s.20)

3.2.2. Doğa Sevgisi

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde doğal hayatın güzellikleri olayların geçtiği köy ve köylüler üzerinden anlatılır. Doğayla iç içe yaşayan köy halkı doğaya değer verir. Özellikle Sırdede adlı kişinin ağaçlara özel bir merakı vardır. Sırdede ağaçların hepsinin dilinden anlar, onların bakımını üstlenir. Onun olduğu yerlerde tüm ağaçların sağlıklı olması doğaya verdiği değer göstergesidir.

“Sırdede gerçekten de ağaçlardan çok iyi anlardı. Onun için bir tür ‘ağaç doktoru’ denilebilirdi. Yolu üstündeki hiçbir ağaç kurumaz, hastalanmaz, kurtlanıp böceklenmezdi. Sırdede’nin eli hep onların üzerindeydi.” (s.17)

Eve Giden Küçük Tren adlı romanda bilinçsizce yapılan projelerin doğaya ve insana vereceği zarara değinilir. Köydeki gölün suyunu Büyükşehir’in su ihtiyacını karşılamak için taşımayı planlarlar. Ancak bu durum birçok olumsuz sonuçlara sebep olacaktır. Bu proje, köyde yaşayan halkı düşünmeden, gölde yaşayan canlıları düşünmeden yapılmıştır. Yazar, bu durumun doğuracağı sonucu doğaya vereceği zarara dikkat çekerek şu şekilde ifade eder:

“Gölün kuruması, çevreyi etkileyecek ciddi felaketlere neden olabilirdi. Bunların başında, yöresel iklimin değişmesi geliyordu. Her şeyden önce, kuraklaşmaya yol açacak, ağaçlar azalacaktı. Bunun sonu çölleşme demektir. Ağaçsızlık, daha az yağmur yağmasına neden olacaktı. Daha az yağmur da, daha az yeşillik demektir.” (s.118-119)

Postayla Gelen Deniz Kabuğu romanında huzuru doğada bulan; denizi, kumsalı ve ağaçları seven Sude’nin internetle tanıştıktan sonra değişen dünyası anlatılır. Sude vaktini doğada eğlenerek geçirirken bir anda sanal dünyanın rüzgârına

kapılır ve doğayla ilişkisini koparır. Sadece Sude değil diğer çocuklar da artık sahile gitmek, sokakta oyun oynamak yerine sanal ortamda vakit geçirmeyi tercih eder olmuşlardır. Sude'nin sanal dünyaya olan merakı zamanla bağımlılığa dönüşür. Kızının durumundan endişe duyan Sevda Hanım hemen bir plan yapar ve kızını sanal dünyadan kurtarmaya çalışır. Ailece sahile gidip vakit geçirirler, dağa tırmanırlar, ağaçlardan ve doğadan konuşurlar. Sude, asıl mutlu olduğu yerin doğa olduğunun farkındadır. Bu sebeple sanal oyunu oynamaktan vazgeçer. Arkadaşlarıyla sahile gitmek, sokakta oyun oynamak için planlar yapar.

“Bu kadar güzel çiçekler, ağaçlar, çalılar, deniz kabukları, dalgalar, martılar, kelebekler, arılar ve tabii siz varken, Gogoluku kimin umurunda? O modası geçmiş, küf kokulu oyuna beni hiç kimse geri döndüremez!” (s.151)

Yine aynı romanda sanal oyun olan Gogoluku'yu tasarlayan şirket bu oyunla insanları birer robota dönüştürmüştür. Ancak şirketin patronunun çocuğu da bu oyunun bağımlısı olunca patron endişelenir. İnternet korsanlarının planları da işe yaramaya başlar ve insanlar artık oyunu terk ederek doğada vakit geçirmeye yönelirler. Bu durum patronun da işine gelir ve oyunu yenilemekten, iyileştirmekten vazgeçer. Çünkü bu oyun kendi çocuğunu da ele geçirmiştir. Patron bu oyun yerine daha işe yarar oyunlar planlar.

“Yeni oyunlarımızda, çocukları doğaya yönlendirmeyi düşünüyoruz.” (s.147)

Havva ile Kaplumbağa adlı hikâyede Havva hayvanlara olan sevgisi kadar doğaya olan sevgisiyle de dikkat çeker. Havva yalın ayak dolaşır. Cebinde tohumları ve çiçek fideleri taşır. Yol boyunca gördüğü her yere bu tohumları eker. Mahalledeki çoğu çiçeklerin, bitkilerin sahibi Havva'dır. Havva Elif'in de eline tohumları tutuşturup bahçeye ekmesini söyler.

“Elif Havva'ya hayrandı. Bir kaplumbağa, bir ağaç, bir bitki, bir meltem kadar doğaya aitti.” (s.19)

Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı adlı hikâyede de doğanın insan hayatındaki önemine değinilir. Köydeki tek ağaç çınar ağacıdır. Bu ağaç oldukça büyük ve yaşlıdır. Köyde yaşayan herkes için bu ağaç oldukça önemlidir. Köylüler zamanlarının çoğunu bu ağacın etrafında geçirir. Çocuklar ağacın üzerinde gezinir, şarkı söyler, piknik

yapar, salıncak kurup sallanırlar. Balıkçılar çınarın güçlü köklerine teknelerini bağlar, kadınlar çamaşırlarını ağacın dallarında kuruturlar. Köyün imamı dahi cemaat nerede ben orada diyerek ağacın üstüne kurduğu derme çatma minareden ezanı okur. Bir gün ağacın kesildiğini öğrenirler. Tüm çocuklar ağacın olduğu yerde geriye sadece bir kütüğün kaldığını görünce ağlamaya başlarlar. Ağacın onlar için olan önemini Ayşe, “Köyün kültür merkezi yok oldu” (s.22) diyerek özetler.

3.2.3.Aile Sevgisi

Bebek Annem adlı romanda Şule anne ve babasının geçirdiği bir trafik kazası sonrası babasını kaybeder. Bu olayın etkisiyle annesi bir bebek gibi davranır. Şule de bir anne gibi bebek olan annesine bakar. Annesine yemek yedirir, uyutur, parka götürür ve okuma yazma öğretir. Bir annenin evladına göstereceği ilgi ve şefkati Şule de şimdi annesine gösterir. Onu mutlu etmek, eski haline döndürmek için elinden geleni yapar. Yaptığı planlar bazen işe yarar, bazense istediği gibi sonuçlar vermez. Ama Şule her şeye rağmen annesini iyileştirmek için elinden geleni yapmaktan vazgeçmez.

“Bu gösterinin annesini eski haline döndürüp döndüremeyeceğinden emin değildi. Ama çok uzun zamandır annesini bu kadar sevinçli görmemişti. ‘Bu her şeye değer,’ diye düşündü.” (s.122)

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde baba sevgisine Dilek Öğretmen’in derste birden babasıyla ilgili anılarını hatırlamasıyla değinilir. Çocuklara kompozisyon ödevi vereceği sırada birden gözleri dolarak babasından, babasının ona okuma ve edebiyat sevgisini aşılmasından bahseder. Çocuklara da kompozisyon konusu olarak her yönüyle babalarını anlatmalarını ister. Babasına duyduğu sevgiyi ve minneti şöyle ifade eder:

“ ‘Babam müthiş bir insandı,’ diye gözyaşları içinde mırıldandı. ‘Elinden kitap düşmezdi hiç. Suç ve Ceza, Karamazof Kardeşler, Moby Dick, Robinson, Donkişot... Bu romanların hepsini bana o tanıttı,’ dedi. Aniden yüreğinin tam ortasına bir burukluk oturdu.

‘Onu anlatmak istiyorum. Yazarak. Evet, evet yazacağım. Babamın romanını yazacağım,’ diye hıçkırıklar içinde devam etti.” (s.21)

Havva ile Kaplumbağa adlı hikâyede aile bireyleri arasındaki sevgi bağı göze çarpar. Elif’in anne ve babası yoğun iş temposunda olsalar da her fırsatta Elif’e olan sevgilerini dile getirirler. Elif ailesiyle Adana’ya taşındıktan sonra bakıcısı Havva’yı çok özler ve ondan ayrı kalmış olmak onu fazlasıyla etkiler. Elif’in ailesi bu durumu fark edince kızlarıyla daha fazla vakit geçirmeye onu yalnız bırakmamaya dikkat ederler. Ona hemen yeni bir bakıcı bulmanın doğru olmayacağını düşünen aile kızlarıyla ilgili tüm sorumlulukları üstlenirler.

“Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, küçük Elif’i hiç yalnız bırakmadılar. Birlikte çevreyi gezdiler. Muhallebicilerde dondurmaları sütlaç yediler, limonata içtiler. Balonculardan balon alıp, çocuk parkına gittiler. Kâğıthelvası yediler. Elif’i komşu çocuklarıyla tanıştırdılar. Saatlerce tahterevalliye binip, salıncaklarda sallandılar. Geceleri birbirlerine sarılarak uyudular.” (s.43)

Postayla Gelen Deniz Kabuğu romanında ailenin bir arada vakit geçirmesinin önemi ve çocuk üzerindeki etkisi ele alınır. Sude’nin ailesi işlerinden dolayı birlikte çok az vakit geçirirler. Çok sık olmamakla birlikte yalnızca Pazar günleri bir araya gelirler ve beraber vakit geçirirler. Ancak bu zaman dilimi Sude için yeterli değildir. Sude vaktinin çoğunu tek başına geçirir, kendisine tek kişilik yemek yapar, tek başına oyunlar oynar. Sude zamanla yalnızlaşır. Ailesiyle geçiremediği zamanı internette arkadaşlar edinerek, sanal oyunlar oynayarak geçirir. Sude, bir süre sonra tablete bağımlı olur. Ailesi kızlarının durumunu ve bu durumun kendilerinden kaynaklandığını fark ederler. Birlikte zaman geçirmedikleri için kızları da bu boşlukta internete sığınmıştır. Sude ile daha çok vakit geçirmek için etkinlikler düzenlerler. Birlikte doğada vakit geçirirler. Hem Sude’yi sanal dünyadan kurtarmış olurlar hem de ailece bir arada olmanın mutluluğunu tekrardan keşfederler.

“Sude uzun zamandır böyle mutlu olmamıştı. ‘Şu an mutluluktan uçabilirim!’ diye neşeyle haykırdı. ‘Hep beraberiz, hava çok güzel, top oynuyoruz, yemek yiyoruz ve koşuyoruz. Daha da önemlisi konuşuyoruz. Havanın kokusu, rüzgârın ve dalgaların sesi bize eşlik ediyor! Üstelik sonunda çok zengin bir deniz kabuğu koleksiyonumuz olacak!” (s.131)

3.2.4. Arkadaş (Dost) Sevgisi

Bebek Annem adlı romanda Ziya yeni geldiği sınıfta sıra arkadaşı olan Şule'yi hiç görmemiştir. Şule okula hiç gelmez. Ziya sıra arkadaşını çok merak eder. Ziya, onun sıradaki yerini her gün gelir umuduyla temizler, oraya kimsenin oturmasına izin vermez. Şule'nin okula neden gelmediğini öğrendiği vakit arkadaşı için üzülür ve ona yardım etmek ister. Ziya, Şule'ye annesinin sağlığına kavuşması için birçok kez yardımda bulunur. Aynı şekilde yeri geldikçe diğer arkadaşları da onlara yardım eder.

“Sıra arkadaşımın bir türlü yanımda oturmamasını kabul edemiyorum. Ne yapıp edip, seni sınıfa döndürmek istiyorum.” (s.145)

Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği romanında da sanal ve gerçek arkadaşlık arasında bir karşılaştırma yapılır. Ali, sosyal medyada açtığı grup sayesinde bir anda herkes tarafından tanınır. Üç yıldır aynı sınıfta olduğu halde ondan habersiz olan Sevinç bile artık onu tanımaktadır. Sosyal medyada arkadaşlarıyla olan ilişkisi gayet iyidir. Bir süre internetten uzak kalınca herkes onu çok merak eder. Ancak bu merak sadece sosyal medyayla sınırlı kalır. Ali'nin babası sosyal medyadaki ilişkilerin gerçeklikten uzak, samimiyetsiz olduğunu göstermek adına bir plan yapar. Evde Ali'nin arkadaşları için yemek daveti verir. Bu davet esnasında yıllardır bir arada olduklarını ancak ilk defa kendi istekleriyle bir araya geldiklerini fark ederler. Sosyal medyadaki *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği* grubunun gerçeklikten ne kadar uzak olduğunu anlarlar ve “*Yaşasın Kardeşlik!*” diye hep birlikte bağırırlar.

“İnternette vakit kaybetmeyince, daha çok görüşür olmuşlardı. Sürekli bir araya geliyor, piknik yapıp top oynuyorlar, yemek yiyip çene çalıyorlar. Hafta sonları yemekli partiler düzenliyorlardı.” (s.101)

Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi romanında ise hayvanlar arasındaki dostluk anlatılır. Evin kedisi Nazlı pencerenin açık olduğu bir gün ağacın üstündeki kuşu görür. Kuşu yemek için pencereden ağaca atlar. Ancak evin dördüncü katta olduğunu akıl edemez. Nazlı kedi yere çakılır. Düşerken ağaçtaki kuşa da zarar verir. Kedi ve kuşu veterinerlere götürürler. Yaralı olan kuşu da Nazlı Kedi ile birlikte eve götürüp

ilgilenirler. Nazlı Kedi, kuşa zamanla kuşa alışır ona bir isim bile bulur. Kuş ile iletişim kurmaya çalışır. Kuş kısa zamanda Kediceyi öğrenir. Normal şartlarda yan yana gelmeleri dahi zor olan bu iki hayvan kısa sürede aynı evi paylaşır arkadaş olurlar:

“Gel zaman git zaman, Nazlı Kedicik hayvansal güdülerini bir kenara bırakıp, sarı kuşla arkadaş olmayı başardı (Kedi kuşla dost olur mu demeyin!).” (s.20)

3.2.5. Memleket Sevgisi

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde olaylar Antalya'daki bir sahil köyünde geçer. Köy halkı ve büyükleri yaşamlarını hep bu köyde sürdürmüşlerdir. Tüm köy halkının yaşadıkları bu topraklara karşı büyük bir sevgileri vardır. Neredeyse hiçbiri bu köyden dışarı ayak basmamıştır.

“Dedesi Sami Bey, “Sana hak veriyorum, oğlum,” derdi. “Ben de bu köyden asla ayrılmak istemiyorum. Olmam gereken yerde olduğumu düşünüyorum.” (s.14)

“Cem babasını şaşkınlıkla dinler, büyüyünce onun gibi olmaktan korkardı. Ama nasıl çıkacaktı bu köyden? Çıkmalı mıydı? Yoksa, babası gibi dalgın ve mutlu bir köylü olarak yaşamını sürdürmeli miydi? Biri onu çekip almalıydı buralardan. Ama kim? Öyle seviyordu ki buraları. O kadar buralıydı ki. İlk önce kendisi engel olurdu buna.” (s.28-29)

3.3. Kentleşme

Kentleşme ve bunun doğal sonucu olan yapılaşma, çevre düzenlemeleri her geçen gün daha da artmaktadır. İnsanlar kendileri için daha iyi bir yaşam kalitesi planlamakta, daha yüksek standartlarda yaşamak istemektedirler. Doğal yaşam alanımızdan çalınan yerlere yeni yapılar inşa edilmektedir. İnsanlar bu şekilde sadece kendi yaşam sınırlarını daraltmakla kalmayıp diğer canlıları da huzursuz etmektedirler. Yazarın eserlerinde kentleşme birçok yönüyle yer alan önemli içeriklerdendir. Yazar kent ve kırsal alandaki yaşam arasında karşılaştırmalar yapar,

kentleşmenin insan üzerindeki etkisine ve beraberinde getirdiği bir takım sorunlara değinir.

3.3.1. Kentleşme ve Doğal Yaşam

Akvaryumdaki Tiyatro adlı öyküde yazar kentleşmeden uzak doğal bir yaşam tarzı süren köy halkının içinde buldukları durumdan duydukları memnuniyeti ve kentleşmeye karşı olan olumsuz tavırlarını dile getirmiştir. Balıklı; kentleşmeden, fabrikalardan uzak, kendi doğal güzellikleri olan bir köydür. Bu köy kendini dış dünyaya kapatmıştır, kimsenin köyün varlığından haberdar olmasını istemezler. Çünkü birçok doğal güzelliği olan bu köyü insanlar öğrenirse turistik bir yer haline gelip kentleşmenin başlayabileceğinden korkarlar. Yazar bu öyküde insanların kentleşmeye karşı olan negatif tutumlarını kendilerini dış dünyadan soyutlayacak boyutta olduğunu ifade etmiştir. İnsan elinin değip bozmadığı bu köyde üretim, sular, doğa her şey doğal seyrinde işlemektedir.

“Eğer bu film çekilirse herkes köyü öğrenir. Balıklı, kısa zamanda turistik bir köy haline gelir. Oysa köyün en önemli özelliği fazla bilinmemesi. Balıklı'nın meşhur olması her şeyi bitirir. Oteller, toplu konutlar, havuzlu evler yapılır. Ağaçlar acımasızca kesilir. Balta girmemiş ormanlardan otobanlar geçirilir. Göle kanalizasyon akıtılır. Tarlalarda domates, biber yerine villa yetiştirilir. Kimse kendi koyununun tününden kazak öremez artık; köklerden yaptığı boyalarla yünlerini renklendiremez. Bütün giysiler alışveriş merkezinden alınır. Yapay ve zehirli maddelerle boyanmış naylon kıyafetler giyilir. İnsanların giydiklerinin kalitesine değil, markasına önem verilir. Marka manyaklığı burayı da ele geçirir...” (s.38)

Akvaryumdaki Tiyatro adlı öyküde köy hayatına ve köydeki her şeyin doğal şekilde üretilmesine değinilmiştir. Kentleşmeden ve sanayileşmeden uzak kalmayı başaran bu köyde her şey doğallığını korumayı da başarmıştır. Yiyecekler, giyecekler ve her şey köylünün kendi üretimidir.

“Sepeti Muhtar Semih Bey ördü. Hamam kesesi Yıldız Hanım'ın el emeği göz nuru. Erişte de öyle. Pestili ve pekmezi köyümüzün imamı Muammer Bey kendi

üzümlerinden yaptı. Dutları ise Postacı Rıza Bey kuruttu. Sabun ve zeytinyağı resim öğretmenimiz Aslı Hanım'a ait. Bahçesindeki, kendi eliyle topladığı zeytinlerden. Yoğurt ise, Muhtar Semih Bey'in koyunu Yünlü'den.” (s.12)

Yazar, yine aynı öyküde kentlere yönelik eleştirisini dile getirir. Şehir ve köy hayatı arasında bir karşılaştırma yapar ve her zaman olduğu gibi köyler, mahaller ve doğal yaşam olumlu yönleriyle daha ağır gelir. Şehirlerde kentleşmeye bağlı artan nüfus ve artan trafik, bozulan doğal düzen vardır. Oysa köylerde hava da yiyecek de doğa da tertemizdir. Bu öyküde kahramanlar, Antalya'nın bir sahil köyünde yaşarlar. Bu köye karadan ulaşım yoktur. Deniz yoluyla ulaşım vardır. Bu durumu yazar köyün doğallığının bozulmamasına sebep olarak gösterir ve yine aynı şekilde kendi yiyeceklerini kendileri yetiştirdikleri için yiyeceklerin de doğallığı bozulmamıştır.

“Motorlu taşıtlar ulaşamadığından köy bozulmamış, doğal hayat korunmuştu.” (s.9)

“Köylüler genellikle balıkçılıkla uğraşıyorlar, ancak kendilerine yetecek kadar sebze ve meyve yetiştiriyorlardı. Büyük şehirdeki insanların artık bulamadığı çok eski tohumlara sahiptiler. Bu yüzden domatesleri, biberleri, patlıcan ve kabakları şehirlilerinkinden farklıydı. Yüzyıl öncesindekiler gibi kokulu, sulu ve lezzetliydi.” (s.12)

Havva ile Kaplumbağa adlı öyküde yazar, yine kentleşmelere olan eleştirisini dile getirmektedir. Öyküde olaylar bir mahallede geçer. Elif ve ailesi bahçeli bir evde yaşar. Elif, evin bahçesinde vakit geçiren, toprağa tohum eken, arkadaşlarıyla oyun oynayan bir çocuktur. Elif hayvanlarla ve doğayla iç içedir; bu şekilde yaşıyor olmaktan mutludur. Ancak Elif'in ailesi bir gün taşınmaya karar verir. Sıcacık ortamından koparılan Elif yeni yaşamından memnun değildir. Yeni evleri sitede bir apartman dairesidir. Ailesi evin karşısındaki parkı görüp sevinse de Elif parkta oynamayı istemez. Mahalle yaşamının ve bahçelerin olmadığı bu yeni yerleşim yerleri Elif'in eski yaşamına özlemini arttırır.

“Elif çocuk parkında oynamak istemiyordu ki. Ağaçlara tırmanmak, tohumlar ekmek, bitkilerin topraktan çıkışını seyretmek; pofuduk kediler, kılkuş köpekler ve renkli gagalı kuşlarla dans etmek istiyordu. Çocuk parkının çevresinde bir tane kedi

bile yoktu. Sitenin bahçesindeki yeşil çimlerin arasındaki çiçeklerse çok düzgün ekilmişlerdi. Bahçıvanın, çimlerin ortasına tohum ekmesine izin vereceğini hiç sanmıyordu Elif.” (s.41)

Yazar bir diğer eserinde hayatı doğal akışında yaşamak gerektiğini vurgular. Günümüzde insanlar sürekli vakit bulamadıklarından yakınırlar. Bu yüzden yapacakları her işin bir sırası, zamanı vardır. Uyurken, uyanırken, işe giderken, yemek yerken belli bir zaman dilimi içinde hareket etmek gerekir. Yazar, eserinde bu duruma eleştirel bir şekilde yaklaşır. İnsanların hayatı sürekli bitecek korkusuyla yaşamlarının, sürekli geri sayımda olmalarının aslında kendi hayatlarını daha çabuk tüketmelerine sebeptir. Oysa her şeyi doğal akışına bırakmak hayatı belirli bir zaman dilimiyle sınırlandırmamak gerekir. *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği* adlı romanda Ali'nin dedesi Musa Bey'in hayatında rakamlara yer yoktur. Yaşını sorduklarında her defasında farklı bir şey söyler. Ne zaman doğduğunu soranlara bir tarih vermez: “Kiraz çiçekleri soğuktan donduğu yıl, bulutların çatılara çok yaklaştığı gün” (s.43) şeklinde tanımlar. Adres tariflerinde, yaptığı alışverişlerde hiçbir zaman sayıları kullanmaz.

“Sayılı zaman çabuk geçer derler. Bu yüzden saat bile takmadı. Hele saniyeleri gösteren şatafatlı kol saatleriyle hiç işi olmadı! ‘Şu saatte şurada ol!’ diyenlerde bucak bucak kaçtı. Kendi zamanını yarattı.” (s.67)

3.3.2. Kentleşmenin Getirdiği Sorunlar

Bebek Annem adlı romanda kentleşme sonucu ortaya çıkan toplu konutlardaki yaşam biçimleri eleştirel bir dille anlatılmıştır. Toplu konutlardaki yaşam biçimleri insanlar arasında iletişimin, komşuluk ilişkilerinin, karşılaşmalar ve selamlaşmaların önüne adeta engel olarak planlanmıştır. Yazar da bu romanda, Saniye öğretmen ve eşinin yaşam tarzlarını değiştirmek amacıyla toplu konutlara taşınmasıyla yaşadıkları ilginç olayları anlatır. Toplu konutlar özgürlük ve güvenlik ilkesi esas alınarak tasarlanmıştır. Şehrin dışında yirmi katlı bu apartmanların her yerine güvenlik kameraları yerleştirilmiştir. Giriş-çıkışları kontrol eden bekçi, dairenin etrafını kaplayan yüksek duvarlar ve bu duvarların üzerindeki elektrikli tellerle güvenlik tam anlamıyla sağlanmıştır. Son teknoloji kullanılarak yapılan bu akıllı evlerde her şey

bilgisayardan yönetilir. Satış müdürünün, Tesadüfsevmezler Sitesi'nin yapılış amacını açıklarken insanı özgürleştirmek adına tasarlanan bu evlerin aslında insanı nasıl yalnızlığa sürüklediği şu sözlerinden anlaşılmaktadır:

“Özgürlük, insanın bulunduğu yerde kendini bağımsız hissetmesidir. Bunun için temel ilke şudur: Başka insanların kalabalıkların, kalabalıkların onları rahatsız etmemesi! Özgür insan, istediği zaman istediği insanla görüşür. Oysa şehirde öyle mi? Herkes üst üste yaşıyor, istemediğiniz insanlarla çarşıda pazarda sürekli karşılaşıyorsunuz. Bu sitedeyse, zamanınızı nasıl kullanacağınıza, kiminle nasıl konuşacağınıza siz karar vereceksiniz!” (s.33)

Adından da anlaşılacağı üzere bu sitede insanların iletişim kurabilecekleri hiçbir tesadüfe fırsat verilmez. Sosyalleşmeden, komşuluk ilişkilerinden uzak olan insanları özgürleştirmek adına yapılan bu sitelerin aslında tek amacı insanları yalnızlaştırmaktır. Bir süre sonra Saniye Hanım ve eşi de bu durumdan rahatsız olmaya başlarlar. Siteye taşındıkları günden beri hiç kimseyle karşılaşmamak, en basit işlerin bile bir tuşla halledilmesi canlarını sıkıyor. Abidin Bey komşu ziyaretlerini, sıkılınca kahveye gittiği günleri, bakkalla ettiği muhabbetleri ve yolda insanlarla karşılaşmayı dahi çok özler. Abidin Bey dayanamayıp eşine şöyle der:

“Buradan çok sıkılıyorum. Burası ev falan değil, bankanın kasa dairesi gibi. Kendimi, çalınacak mücevher gibi hissetmeye başladım. Her taraf kameralarla dolu! Her hareketimiz izleniyor. Başkaları görecektir diye burnumu bile karıştırıyorum. Dışarıdan gelecek hırsızlara karşı mı korunuyoruz, yoksa rehine miyiz? Hırsızları içeri sokmamak için mi bu önlemler, yoksa bizi içeride tutmak için mi? Bildiğim tek şey var: Burası yüksek güvenli bir hapisane! Ayrıca, en basit ihtiyaçlarımı gidereceğim diye sürekli tuşlamaktan sıkıldım!” (s.35-36)

Çatıdaki Gezegen adlı romanda yazar, aynı apartmanda yaşamalarına rağmen birbirinin varlığından habersiz olan insanların durumuna değinir. Apartmanlarda herkesin sınırı kendi eviyle çevrilidir. Ailelerin ve çocukların dünyası sadece yaşadıkları evden ibarettir. Apartman hayatı insanların birlikte yaşama anlayışını biraz değiştirmiştir. Yüzlerce insan bir aradadır ancak birbirlerinden ayrı olarak vardılar. Komşuluk ilişkisi yoktur ve çocukların tanışabileceği sokaklarda oyun oynama şansları yoktur. Serdar internette birçok kişiyle tanışır, bunlardan bazılarıyla aynı

yerde yaşadıklarını öğrenir ve çok şaşırır. Serdar apartman hayatının insanları birbirinden uzaklaştırmasıyla ilgili olarak şunları söyler:

“Biliyorsun, bir insanla görüşmek istemiyorsan, onunla aynı apartmanda oturmalısın.” (s.168)

Yine aynı romanda kentleşmeyle birlikte büyük şehirlerde yaşayan ailelerin sokak korkularına yönelik eleştiri vardır. Büyük şehirlerde kalabalıklaşan nüfusla birlikte her türden insanın olması ailelerin sokaklara karşı olan korkularının sebebidir. Aileler, çocuklarının sokağa çıkmasına karşı kendilerince bir takım önlemler alır. Çocukları farklı kurslara yollayarak, evin içinde bilgisayarda oynamalarına izin vererek, sokaklardan uzak tutmaya çalışırlar. Serdar’ın hayatı da böyledir; ev, okul ve kurs arasında geçip gider. Serdar, sokağa özlemle büyüyen sıradan kentli çocuklardan biridir. Sürekli evde hayali arkadaşlarla, hayali oyunlarla vakit geçirmeye çalışması onu yalnızlığa sürükler. Annesi ona bazen gidip dolaşmasını söyler ancak bundan kasıt sokağa çıkmak değildir; internette dolaşmaktır. Bu şekilde vakit geçirmek Serdar’ı mutlu etmez. Pencereden dışarı bakınca sokakta oynayan çocuklara özenir. Serdar, hiç sokağa çıkmamıştır. Okula gidip gelirken bile sokakta dolaşma fırsatı bulamaz çünkü anne ve babası sürekli kendi arabalarıyla onu okula götürüp getirir. Serdar bir defasında gizlice sokağa çıktığında evinin yerini bile çok zor bulur. Serdar’ın ailesine göre dünyanın en tehlikeli yeri sokaktır. Küçüklüğünden beri Serdar’a sokakta yaşanan korku dolu hikâyeler anlatılmıştır.

“En berbat yer, tek kelimeyle ‘sokak’ tır. Sokak çocukları, sokak kedileri, sokak ayakkabıları, sokak lafları, sokak simitçisi, sokak elbisesi... Başına ‘sokak’ kelimesi eklenen her şey pespayedir anneme göre.” (s.25)

Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi romanında Oktay ve ailesi büyükşehirde yaşamaktadırlar. Önder Bey’in işi sebebiyle daha küçük bir şehre taşınmaya karar verirler. Taşınma işiyle birlikte aslında büyükşehir de yaşamamanın ne kadar da zor olduğunu fark ederler. Kocaman şehirde küçücük bir eve sıkışmışlardır. Komşuluk ilişkilerinin olmadığı, çocukların sokağa çıkamadığı ve bahçelerin olmadığı bir hayatın gerçeğinden ne kadar uzak olduğunu yeni taşındıkları şehre gelince fark ederler. Oktay bile sokağa çıkmak yerine o küçücük odasında top oynamaya mahkûm

edilmiştir. Aslında büyüyen ve gelişen şehirler insanları gerçek bir yaşamdan uzaklaştırır. Yazar bu durumu şöyle ifade eder:

“Biz burada yaşamadık, sadece yaşama ihtimalimizi sevdik.

Arkadaşlarımızla görüşmüyorduk ama onlarla görüşme ihtimalimiz bizi buraya bağlıyordu. Sinemaya, tiyatroya da gitmiyorduk. Ama gitme ihtimalimizin olması bizi mutlu ediyordu.

Elveda İhtimalistan!” (s.71)

Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi romanında Önder Bey’in işi sebebiyle aile büyükşehirden küçük şehre taşınır. Yeni evleri iki katlı ve çok büyüktür. Evin bir de bahçesi vardır. Yeni eve taşınınca önceki küçücük eve nasıl sığıdıklarını bir türlü anlayamazlar. Küçük şehirde yaşamak Oktay’ın dedesinin de anlattığı gibidir. Dedesi küçük şehirde yaşamının her zaman daha iyi olduğunu söyler. Çünkü insanlar bir arada bir şeyleri paylaşırlar. Komşuluk ilişkileri, dostluk ve güvenli bir hayat vardır. Herkes birbirini tanır, gördüğü yerde birbirleriyle konuşurlar. Küçük şehirde herkes her şeyden haberdar olur. Sır tutmak pek mümkün olmaz çünkü hemen paylaşırlar. Oktay’da yeni evlerinde küçücük bir odada top oynamaya çalışmak zorunda kalmaz. Hem oda çok büyüktür hem de top oynamak istediğinde sokağa çıkabilir. Oysa büyük şehirde bu hiç mümkün değildir. Yeni evlerinde televizyon kurmaktan da vazgeçerler.

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde yazar kentleşmenin insanların yaşam şekillerine etkisine değinir. Kentleşme ile birlikte insanların yaşam biçimleri de değişmiştir. Kentlerde nüfus sayısının fazla olmasına bağlı olarak insanlar arası iş bölümü ve uzmanlaşmalar da artmıştır. Nüfusun fazla olması ve iş alanındaki bölümlenmeler şehirde yaşayan insanları birbirine bağımlı kılmıştır. Bu sebeple şehirde yaşayan insanların her biri kendini sadece bir alanda yetiştirmiştir. Bir şeyler yapmaya kalktıklarında hep başkalarına ihtiyaç duymaktadırlar. Şehirde yaşayan insanlar ancak bir arada birbirlerini tamamlayınca var olabilirler. Bu yüzden bir arada olmaktan mutluluk duyarlar ancak hiçbir zaman yalnız başlarına yaşayamadıkları için yalnızlığın tadına da varamazlar. Yazar şehirde yaşayan insanların bu durumunu eleştirirken doğal yaşamın sahipleri olan köylüleri ve yaşam biçimlerini yüceltir. Köylüler her daim kendi ayakları üzerinde duran, birden çok işi tek başlarına yapabilen

insanlardır. Köylüler yalnız kalsalar dahi her işi yapabildikleri için yaşamlarını kolayca devam ettirebilirler.

“Asla! Biz, yalnız başımıza kalsak bile hayatımızı sürdürebiliriz. Balığımızı avlayabilir, odunumuzu kesebilir, ekinimizi ekebilir, yemeğimizi pişirebiliriz. Konuşabilir, şarkı söyleyebiliriz. Şehirlilerin bunu yapması için manava, lokantaya, oduncuya ve balıkçıya ihtiyaçları vardır. Yalnız başına kaldıklarında birer hiçtirler.” (s.31)

Çatıdaki Gezegen adlı romanda kalabalık bir şehirde, yüksek binaların, gökdelenlerin arasında sıkışıp kalmış Serdar’ın yaşadığı şehrin nasıl bir yer olduğunu bilmemesi üzerinden kentleşmenin olumsuz yanlarına değinilir. Serdar apartmanda yaşayan sokağa çıkıp oynayamayan, okula ailesi tarafından arabayla götürülüp getirilen bir çocuktur. Bir gün varlığından bile haberi olmadığı aynı apartmanda yaşayan Ceren, Serdar’ı çatıya davet eder. Serdar çatıya çıkıncı çok şaşırır. Çünkü evlerinin hemen ilerisinde deniz vardır ve Serdar bunu ilk defa görür. Yüksek binalardan, yoğun trafikte araçlardan bir türlü denizi görememiştir.

“...Otomobil ve kamyonlar arasından, kocaman gökdelenlerden başka bir şey görmek mümkün değil... Oysa, deniz bizim sokağın az ilerisindeymiş! İnanamıyorum!” (s.44)

Galata'nın Tembel Martısı adlı hikâyede de Galata Kulesi’ni iyileştirme adına bir onarım çalışması başlar. İnşaat iskelesi kurulur, çevredeki insanları düşünerek iskelenin etrafı tül den bir perdeyle kaplanır. Ancak kimse kulenin kovuklarında yaşayan ebabil kuşlarının yavrularını düşünmez. Kulenin etrafına sarılan tül yüzünden ebabil kuşlarının anneleri onları beslemeye gelemez. Bu çalışma bir hafta sürecektir ve bir hafta boyunca yavruların beslenememeleri ölümlerine sebep olabilir. Belediye görevlileri, çalışanlar ve hatta mimar bile kuşları düşünemez. Ancak kulenin yakınında yaşayan Hülya, durumu fark eder ve durumu yetkililere anlatmak için uğraşır.

Durumun ciddiyeti önce pek anlaşılmaz. Yavru kuşlardan bir iki tanesi zarar görünce bu işin bu şekilde yapılmasının doğru olmayacağı anlaşılır ve tül perde kaldırılır. Aslında yazar burada yapacağımız işlerde bir tek kendimizi düşünmememiz gerektiğini, bu dünyada bizim dışımızda canlıların da var olduğunu göz önünde

bulundurmamız gerektiğine dikkat çeker. Kulenin daha iyi bir görünüm alması insanlar açısından bakınca iyi bir şeydir. Fakat bunu yaparken olabilecek her şeyi düşünmeli, sadece insanlara zarar gelmesin diye değil hiçbir canlıya zarar gelmesin düşüncesiyle harekete geçilmelidir.

Postayla Gelen Deniz Kabuğu romanında da sitelerin tasarım şekillerine değinilmiştir. Evlerin yapılış şekillerinin insanları yalnız yaşamaya, doğadan uzak bırakmaya yönelik planlanmış olması eleştirilir.

“Onlarca apartmandan oluşan bir sitede yaşıyorlardı. Evlerin de hepsi birbirine benziyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, evler çocuklu aileler düşünülerek yapılmamıştı. Eğlenceli, insanın içini ısıtan mekânlar yoktu. Kumsala ulaşmak için sitenin dışına çıkmak gerekiyordu.” (s.22)

Gökdelene Giren Bulut adlı öyküde yazar, şehirlerdeki yüksek binaları ele alır. Bu öyküde anlatılan gökdelenlerin boyu bulutları bile geçmektedir. Minik Koko ve köpeği Bonbon bu gökdelenlerden birinde yaşarlar. Ancak Koko bu durumdan pek memnun değildir. Bu yüksek gökdelenler yüzünden yağmurun yağdığını bile göremezler. Kentleşmeye karşı bir eleştiri içeren bu öyküde yazar, şehirde kedilere dahi yer kalmadığına değinir. Otomobillerin sayısı o kadar çok artmıştır ki kediler artık ezilme korkusundan dışarıda dolaşamaz hale gelmiştir. Hikâyenin girişinde yazılanlar durumu özetler niteliktedir.

“Bir varmış bir yokmuş, küçük dünyamızın minik bir ülkesinin, minnacık bir kentinde, kocaman kocaman binalar varmış.

Bu binalar öyle büyümüş ki, bulutları bile delip geçermiş.”(s.2)

Vapurları Seven Çocuk adlı öyküde kullanımda olan vapurların ve iskelenin eskidiği, artık kullanılmayacak halde olduğu ile ilgili bir takım söylentiler yayılır. Mahalleli de bu durumdan endişe duyar. İş makinaları tarafından tüm eski yapıları yıkılıp yerine büyük alışveriş merkezleri, yeni restoranlar yapılmasından korkarlar. Korktukları gibi olmaz ancak iskelenin olduğu yerde restore çalışmaları başlar. Eskilerinin yerine daha yeni ve lüks lokantalar kurulur. Bu değişimle birlikte mahallenin sakin, güzel ortamı da değişir. Kalabalık artar, her yeri arabalar işgal eder. Kentleşmenin, yenileşmenin mahalleye ve mahalleliye verdiği zarar anlatılır.

“Gerçekten de kısa bir süre içinde iskele meydanına bakan kahveler ve dükkânlar el değiştirmiş, yerlerine pahalı lokantalar açılmıştı. Lokantalara gelen hemen herkesin arabası vardı. Arabalarını koyacak yer bulamadıkları için meydana park ettiler.” (s.53)

Yaşanan bu değişimle birlikte mahallenin olduğu bölgede trafik artar. Bu durum aynı zamanda doğaya da zarar verir. Artan nüfusla birlikte araçların sayısı da artar, her yeri arabalar sarar.

“Kısa sürede meydan arabalardan geçilmez oldu... Zavallı mahalleli çocuklar Pazar günleri oynayacak yer bulamıyorlardı artık. Meydanda akordeon, mandolin çalıp eğlenmek imkânsızdı. Çocukların ip atlaması, elim sende, saklambaç, uzuneşek, seksek gibi oyunlar oynaması bir hayal olmuştu.” (s.54-55)

Uyurgezer Fil adlı öyküde ise kalabalık şehirlerdeki gürültü kirliliği ele alınır. Öyküde anlatılan şehir o kadar gürültülüdür ki insanlar birbirini duymak için bağırarak zorunda kalırlar. Bağırarak için birbirlerini duymaları daha zorlaşır bu yüzden daha çok bağırırlar. Şehirde yaşayan hayvanlar dahi bu gürültüye dayanamayıp şehri terk etmişlerdir. Bir gün şehre sirkle gelen bir fil bu sorunun çözümü olur. Uyurgezer fili uyandırmamak için insanlar sessiz olur. İnsanlar fısıltıyla konuştuklarında birbirlerini daha iyi duyduklarını fark ederler. Yazar bu öyküde şehirdeki gürültü kaynağının insanlar olduğuna değinir. Çünkü fili uyandırmamak için bisiklete binmeleri, ayakucunda yürümeleri sessiz konuşmaları tüm sorunu çözmüştür. Yazar hikâyenin ilk cümlesinde büyük ve gürültülü bir şehir diyerek büyük şehirlerdeki gürültü sorununa dikkat çeker.

“Bir zamanlar ülkelerin birinde büyük ve gürültülü bir şehir vardı.”

3.4. Aile

Aile toplumun temelini oluşturan ve devamlılığını sağlayan en önemli yapı taşıdır. Aile; toplumun inançlarını, değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini yani kültürünü muhafaza ederek gelecek nesillere aktarır. Ayrıca çocuğun eğitiminin ilk başladığı yer olan aile, toplumumuzda büyük öneme sahiptir. Behiç Ak'ın eserlerinde

genellikle mutlu, birbirlerine saygılı küçük aile birimleri görülür. Bazı eserlerde anne ve babanın çalışma hayatında yer almalarından dolayı ihmal edilen çocuklar olsa da eserin sonlarına doğru aileler bu durumu fark edip çocuklarının mutluluğunu öncelerler.

3.4.1.Aile Yapısı

Behiç Ak'ın eserlerinin neredeyse tamamında modern yaşam tarzının bir sonucu olan anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan çekirdek aile yapısı görülür. Eserlerde, geleneksel toplumlarda olduğu gibi anne, baba, çocuklar, gelinler, damatlar ve torunların bir arada yaşadığı geniş aile yapısı görülmez. Tarıma dayalı toplumlarda hâlâ süren geleneksel geniş aile yapısı kentlerde yerini anne baba ve çocuktan oluşan küçük ailelere bırakmıştır ve bu ailelerin çocuk sayısı da genellikle bir veya ikidir. Yazarın, eserlerinde de ailede genellikle tek çocuk vardır ve anne, baba dışarıda çalışmaktadır. İncelenen eserlerde akrabalık ilişkileri ise yok denecek kadar azdır. Sadece Tombiş Kitaplar serisinde yer alan Memo'nun maceralarının anlatıldığı beş kitaptaki aile yapısı diğerlerinden farklılık gösterir. Anne, baba ve çocuktan oluşan ailenin yanında büyükanne ve dede vardır. Diğer eserlerde ise aile büyükleri ayrı bir evde tek başlarına yaşar.

Yazar eserlerinde özellikle çalışan ailelerin çocuklarını ihmal etmesinin çocuk üzerindeki olumsuz etkisine dikkat çeker. İncelenen eserlerde aile yapısına, akrabalık ilişkilerine, ebeveyn çocuk ilişkilerine yönelik yapılan tespitler şunlardır:

Ak'ın eserlerinde aile büyükleri çocuklarıyla birlikte yaşamaz, ayrı bir evde tek başlarına yaşar. *Büyükanne ve Miyop Ejderha* adlı öyküde de yaşlı kadın tek başına yaşamaktadır. Büyükanne sonradan yanına gelen miyop bir ejderhaya yaptığı yardımlardan ötürü ejderha da yaşamının geri kalanını yaşlı kadının yanında kalarak sürdürmeye başlar ve onunla ilgilenir. *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği* adlı romanda Ali'nin dedesi Musa Bey de yine çocuklarıyla beraber değil de ayrı bir evde tek başına yaşar. Ancak çocukları, Musa Bey'i ziyaret edip ve onunla ilgilenmeyi ihmal etmezler. *Vapurları Seven Çocuk* adlı öyküde kocaman bir yalıda Meliha Hanım tek başına

yaşar. Çocukları ve torunları vardır ancak birlikte yaşamazlar. Yalnızca hastalandığı zaman çocuklarının yanına kalmaya gider.

Bir arada yaşayan kalabalık aile ve güçlü akrabalık bağları eserlerde pek görülmez. Anne, baba ve çocuk dışındaki diğer aile üyeleriyle ilgili olarak bazı eserlerde tespit edilen durumlar şunlardır:

Güneşi Bile Tamir Eden Adam adlı öyküde iki kardeş arasındaki ilişkiye dikkat çekilir. Burada kardeşler arası küslüğün aslında çok da dikkate alınacak bir durum olmadığına değinir çünkü bu pek de bilinçli bir küslük değildir. Muammer Bey, kardeşi Kadir Bey ile küstür. Ancak Muammer Bey kardeşiyle ne için küstüğünü bile hatırlamaz. Kadir Bey ise o kadar olumlu ve pozitif biridir ki küs olduklarını bile bilmez. Eserin sonunda ise zaten Muammer Bey bu durumun gereksiz olduğunu fark edip kardeşine elini uzatır.

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde Cem'in halasına olan sevgisi dikkat çeker. Cem'in halası sürekli uzun seyahatlere çıkan biridir. Cem de sürekli onun gelmesini bekler.

“Gelmesini dört gözle beklerdi. Kapıdan içeri girer girmez ona sevgiyle sarılırdı. Ama bu sarılmanın halasını köyde tutmaya yeterli olmayacağını da iyi bilirdi. Sevgi Hanım'ın hep çok az vakti vardı...” (s.34)

İncelenen eserlerde eşler birbirlerine karşı saygılıdır. Eşler arasında olumsuz bir tavır veya durum yoktur. Aile üyeleri arasında yaşanan küçük sorunlar, ihmaller olsa da tüm eserlerin sonunda bu durum düzeltilip olumlu bir aile tablosu çizilmiştir. *Havva ile Kaplumbağa* adlı hikâyede aile bireyleri arasındaki sevgi bağı ele alınan konulardan biridir. Elif'in anne ve babası yoğun iş temposunda olsalar da her fırsatta Elif'e olan sevgilerini dile getirirler. Elif ailesiyle Adana'ya taşındıktan sonra bakıcısı Havva'yı çok özler ve ondan ayrı kalmış olmak onu fazlasıyla etkiler. Elif'in ailesi bu durumu fark edince kızlarıyla daha fazla vakit geçirmeye onu yalnız bırakmamaya dikkat ederler. Ona hemen yeni bir bakıcı bulmanın doğru olmayacağını düşünen aile kızlarıyla ilgili tüm sorumlulukları üstlenirler.

“Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, küçük Elif'i hiç yalnız bırakmadılar. Birlikte çevreyi gezdiler. Muhallebicilerde dondurmaları sütlaç yediler, limonata içtiler.

Baloncularдан balon alıp, çocuk parkına gittiler. Kâğıthelvası yediler. Elif'i komşu çocuklarıyla tanıştırdılar. Saatlerce tahterevalliyeye binip, salıncaklarda sallandılar. Geceleri birbirlerine sarılarak uyudular.” (s.43)

Bebek Annem adlı romanda ise aile üyelerinin birbirlerine olan desteği ve anne sevgisi ön plandadır. Şule, anne ve babasının geçirdiği bir trafik kazası sonrası babasını kaybetmiştir. Bu olayın etkisiyle annesi bir bebek gibi davranır. Şule de bir anne gibi bebek olan annesine bakar. Annesine yemek yedirir, uyutur, parka götürür ve okuma yazma öğretir. Bir annenin evladına göstereceği ilgi ve şefkati Şule’de şimdi annesine gösterir. Onu mutlu etmek, eski haline döndürmek için elinden geleni yapar. Yaptığı planlar bazen işe yarar bazense istediği gibi sonuçlar almaz. Ama Şule her şeye rağmen annesini iyileştirmek için elinden geleni yapmaktan vazgeçmez.

“Bu gösterinin annesini eski haline döndürüp döndüremeyeceğinden emin değildi. Ama çok uzun zamandır annesini bu kadar sevinçli görmemişti. ‘Bu her şeye değer,’ diye düşündü.” (s.122)

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde baba sevgisine dikkat çekilir. Dilek Öğretmenin derste birden babasıyla ilgili anılarını hatırlar ve öğrencilere anlatmaya başlar. Çocuklara kompozisyon ödevi vereceği sırada birden gözleri dolan Dilek Öğretmen babasından, babasının ona okuma ve edebiyat sevgisini aşılmasından bahseder. Çocuklara da kompozisyon konusu olarak her yönüyle babalarını anlatmalarını ister. Babasına duyduğu sevgiyi ve minneti şöyle ifade eder:

“Babam müthiş bir insandı,’ diye gözyaşları içinde mırıldandı. ‘Elinden kitap düşmezdi hiç. Suç ve Ceza, Karamazof Kardeşler, Moby Dick, Robinson, Donkişot... Bu romanların hepsini bana o tanıttı,’ dedi. Aniden yüreğinin tam ortasına bir burukluk oturdu.

‘Onu anlatmak istiyorum. Yazarak. Evet, evet yazacağım. Babamın romanını yazacağım,’ diye hıçkırıklar içinde devam etti.” (s.21)

Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi romanında ise aile üyeleri arasında verilen kararlarda demokratik davranılması, çocuğun görüşlerine de değer verilmesi dikkat çeker. Önder Bey’in işi için daha küçük bir şehre taşınmaları gerekir ancak Belma Hanım taşınma taraftarı değildir. Aile bu konuyla ilgili bir karar veremez ve sonucu

çocukları Oktay'ın vereceği karara bırakırlar. Oktay'da gitme kararı verince aile çoğunluğun kararına saygı duyup taşınmaya karar verirler.

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde ele alınan konulardan biri boşanmadır. Eserde, boşanma konusu çocuklara doğru bir şekilde açıklanınca çocukların bu durumu doğal olarak görmeleri ve fazla etkilenmedikleri şeklinde ele alınmıştır. Eşlerin boşanmalarının normal bir şey olduğuna ve bu durumu sorun haline getirmek yerine kabullenip olumlu bir şekilde hayatı devam ettirmek gerektiğine değinilir. Sultan'ın anne ve babası boşanmıştır. Sultan'a bu durumu açıkça anlatan anne ve babası, Sultan'ın bu durumu anlayışla karşılaşmasını sağlamıştır. Sultan'ın önceleri bu duruma alışması zor olsa da zamanla bunun doğal bir süreç olduğunu kabullenmiştir. Bu duruma olumlu taraflarından bakmaya bile alışmıştır. Her şeyden iki taneye sahip olması gibi.

“Annesiyle babası geçen yıl ayrılmıştı. Çocukcağz önceleri bunalıma girmiş, neyse ki anne ve babasının olgun davranması sonucunda kendini toparlayabilmişti. Bir şekilde Sultan'ı, karıkocanın ayrılmasının doğal olduğuna inandırmışlardı. ‘İnsanlar doğar, büyür, evlenir ve ayrılırlar. Bu doğal bir süreçtir,’ demişlerdi.” (s.26-27)

Pat Karikatür Okulu adlı öyküde anne ve babanın ayrı olmasının çocuk üzerinde bıraktığı etki ele alınır. Patates yazmaya ve çizmeye yeteneği olan başarılı bir çocuktur. Öğretmeni onlara sürekli çeşitli kompozisyon ödevleri verir. Öğretmeni başlarında geçen üzücü bir olayı yazmalarını istediğinde Patates babasının ölümünü anlatır. Annelerini anlatan bir yazı yazmalarını istediğinde ise Patates, annesini komik bir ev hanımı olarak tanıtır. Annesi evdeki tüm işleri yapan; politikadan, edebiyattan, belediye sorunlarından anlayan biridir. Matematiği de çok iyi olduğu için Patates'e ödevlerinde yardımcı olur. Aynı zamanda koşucu, ressam ve müzisyendir. Aydın bir gün Patates'in evine gidince Patates'in annesinin bir ev hanımı olduğunu ve Patates'in yazdıklarıyla hiçbir özelliğinin uymadığını görür. Üstelik babası da ölmemiş annesiyle ayrılmıştır. Yazar burada bir bakıma Patates'in anlattığı yazılardan hareketle aslında Patates'in kaleme aldığı kurgusunun içindeki gerçek duygularını vurgular. Patates evin tüm sorumluluğunu üstlenen annesini çok yönlü, çok yetenekli biri olarak anlatmıştır. Sadece vaktinin tamamını işte geçiren biri olarak değil de her türlü işin üstesinden

gelen, sürekli ev işleriyle ilgilenen, her konu da bilgisi olan ve sanatla ilgilenen biri olarak anlatmıştır. Bu aslında Patates'in annesini asıl görmek istediği şekildir. Aynı zamanda yaşayan babasını ölmüş olarak anlatması ise anne ve babasının ayrı olmasının, babasını görememesinin onda bıraktığı acıyı ifade etme şeklidir.

“Bazen, olaylar gerçek, ama anlatılan duygular hakiki olmayabilir. Bazen de, olaylar gerçekdışı, ama duygular çok hakiki olabiliyor. Anne ve babasının ayrı olması onu çok üzüyor. Bu ayrılık, ‘babasının ölmesi’ kadar etkiliyor onu. O yüzden, babasının öldüğünü anlatan bir öykü yazdı... Annesi birçok işin altından tek başına kalkmak zorunda, insanüstü çaba gösteriyor. Patates de, annesine olan sevgi ve hayranlık duygularını anlatma için ‘Benim Annem’ öyküsünü yazdı. Bütün yazdıklarında duygular son derece gerçek.” (s.64)

Yazar, bazı öykülerinde yetim çocuklarla ilgili durumlara değinmiştir. Bu durumu çok dramatik hale getirmeden ele almıştır. Bu sayede aynı şartları yaşayan çocukların da bunu herkesin yaşayabileceğini idrak etmelerini sağlar.

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde Doğaç, babasını küçük yaşta kaybetmiş bir çocuktur. Annesiyle birlikte yaşar. Doğaç, kendi halinde sessiz bir çocuktur. Arkadaşlarının arasına pek karışmaz, kedisiyle ağaçların üzerinden etrafı seyreder. Doğaç'ın öğretmeni Dilek Hanım bir gün öğrencilere bir kompozisyon ödevi verir. Ödevin konusu herkesin babasını iyi veya köyü yönleriyle anlatmalarınıdır. Doğaç babasını hiç tanımadığı için hiçbir şey yazmadan boş kâğıt verir. Dilek öğretmen boş kâğıdı görünce yaptığı hatayı anlar.

“Doğaç susmaya devam etti. Ama sonra susmaktan sıkıldı. ‘Ben babamı anlatamadım,’ dedi. ‘Çünkü benim babam yok. Ben bebekken ölmüş!’ ” (s.34)

Aynı öyküde yazar Seyfettin Sarıgöl'de yetim bir çocuk olarak hayatını sürdürmüştür. Yazar çok zor şartlar altında yaşamış, hayatını çalışarak kazanmıştır.

“Bana nasıl yazar olduğunu anlattı: Babası yoksul bir bahçıvan olduğundan zar zor geçiniyorlarmış. Küçük yaşta babasını kaybedince yetim kalmış. Sokaklarda yatmış. Ama dilenmemiş. Resme yeteneği olduğundan, sokakta insanların portrelerini çizerek hayatını kazanmış. Daha sonra, küçük hikâyeler yazmaya başlamış. Eline çok az para geçiyormuş, doğru dürüst bir eve tutamamış. Hep apartmanların küçük çatı

katlarında yaşamak zorunda kalmış. İlk kitabının ismi bu yüzden, 'Çatı Katından Hikâyeler' miş." (s.87)

Vapurları Seven Çocuk adlı öyküde de Fırat babasını erken yaşta kaybetmiş bir çocuktur. Annesi ve küçük kardeşi Emre ile yaşamaktadır. Fırat aile bütçesine katkı sağlamak için balon satar. Bu şekilde ayakları üzerinde durmaya ve ailesine yardımcı olmaya çalışır.

3.4.2. Ebeveyn - Çocuk İlişkisi

İncelenen eserlerde genellikle çalışan anne ve babaların yoğun iş tempoları sebebiyle kimi zaman çocuklarını ihmal etmesine değinilir. Çoğu, tek kardeş olan bu çocukların dışarı çıkıp arkadaşlarıyla oynayabilme durumunun da olmamasından dolayı çocuklar kendi kabuklarına çekilir. Kimileri çareyi internet oyunlarında bulur, kimileri ise kendine hayali bir dünya kurar. *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* adlı romanda ele alınan durum ailesi tarafından ilgi görmeyen çocuğun yalnızlaşmasıdır. Ailesinden yeteri kadar ilgi ve şefkat görmeyen çocuklar yalnızlaşırlar. Dinlenmeyen, değer verilmeyen, bir birey olarak görülmemeyen çocuklar içlerine kapanırlar. Sevgican da böyle içine kapanık bir çocuktur. Annesi ve babası tarafından yeterince ilgi görmeyince sessizleşmiştir. Kendini dünyadan, insanlardan soyutlamıştır. Çoğu zaman iletişim bile kurmaz. Annesi katı kuralları olan, sürekli öğüt vermeyi tercih eden biridir. Babası ise Sevgican'ın söylediklerini dikkate almaz, çoğunlukla onu dinlemez bile. Sevgican'ın kendini ailesine fark ettirmek için bir takım çabalarda bulunması bu ilgisizliğin göstergesidir. Yağmur altında sırsıklam olunca ailesinin onunla ilgileneceğini düşünür. Sırsıklam halinin yansımasını camda görür ve camdaki görüntüsünün söyledikleri onun bu durumunu en iyi şekilde açıklar.

"Seni bu halde gören baban veya annen paniğe kapılır. Hemen havluyu kurulayıp, sıcacık ıhlamur koyar önüne. Kendini acındırarak dikkatleri üzerine çekmeyi başardın. Tebrikler!" (s.17)

Çatıdaki Gezegen adlı romanda yine ailesi tarafında yeterli ilgi görmeyen tek başına zamanını geçiren çocuğun duruma anlatılır. Serdar, kendini 'kurtulunmak

istenen ama atmaya kıyılmayan' bir eşya gibi evde fazlalık olarak görür. Okula ve ailesinin istediği kurslara yine ailesi tarafında götürülüp getirilen, sokağa çıkamayan, apartmana sıkıştırılmış bir çocuktur. Sürekli evde tek başına vakit geçirir, ailesi onunla doğru düzgün iletişim kurmaz. Serdar hayallerinde arkadaşlarıyla konuşan, evin içinde tek başına hayali futbol oynayan, kendi yaşadığı dünya dışında olanlardan habersiz yalnızlığa mecbur edilmiş günümüz şehirli çocuklarının en iyi örneklerindedir. Serdar ise bu yalnızlığın çözümünü hayallerde bulur.

“Bazen evde iki ayrı kişiliği aynı anda canlandırdığım olmuştur. Beni hiç tanımayan, hayal ürünü yeni arkadaşım sorularla beni keşfetmeye çalışır. İşte o soruları hazırlayan da benimdir, soran da. Tabii ki, cevap veren de ben olurum. Arkadaşım da benimdir, ben de benimdir.” (s.22)

Postayla Gelen Deniz Kabuğu romanında, anne ve babasının yoğun iş sebebiyle Sude çoğunlukla tek başınadır. Sude, sürekli yalnız olmaktan çok sıkılır ancak bunun başka bir yolu yoktur. Anne ve babası Sude'ye vakit ayıramadıkları için ona sürekli hediyeler alarak durumu kurtarmaya çalışırlar. Son olarak ise Sude'ye bir tablet bilgisayar alınır. Sude artık vaktini sahile giderek, yastıklardan insanlar yapıp yeni oyunlar icat ederek ve internete girerek geçirmeye başlar. Ancak tablet bilgisayar ile olan ilişkisi her geçen gün artar ve bağımlılık haline gelir. Sude yalnızlığını tabletiyle gidermeye çalışır. Gerçek dünyada bulamadığını iletişimi sanal dünyada bulmaya çalışır. Yazar Sude'den hareketle ailesi tarafından ilgisiz bırakılan bir çocuğun kendini yalnız hissetmemek adına arayacakları yeni yolların büyük tehlikeler yaratacağına değinir.

“Çantasındaki küçük tablet, nasıl olduysa, çok kısa sürede annesi, babası, arkadaşı öğretmeni haline gelmiş; hayatındaki büyük boşluğu doldurmuştu.” (s.26)

Yine aynı romanda aile, kızlarının durumunu fark edip bir arada vakit geçirmeleri gerektiğini anlar. Romanda aile üyelerinin beraber vakit geçirmelerinin önemi ve çocuk üzerindeki etkisi ele alınır. Sude'nin ailesi işlerinden dolayı birlikte çok az vakit geçirirler. Çok sık olmamakla birlikte yalnızca Pazar günleri bir araya gelirler ve beraber vakit geçirirler. Ancak bu zaman dilimi Sude için yeterli değildir. Sude vaktinin çoğunu tek başına geçirir, kendisine tek kişilik yemek yapar, tek başına

oyunlar oynar. Sude zamanla yalnızlaşır. Ailesiyle geçiremediği zamanı internette arkadaşlar edinerek, sanal oyunlar oynayarak geçirir. Sude, bir süre sonra tablete bağımlı olur. Ailesi kızlarının durumunu ve bu durumun kendilerinden kaynaklandığını fark ederler. Birlikte zaman geçirmedikleri için kızları da bu boşlukta internete sığınmıştır. Sude ile daha çok vakit geçirmek için etkinlikler düzenlerler. Birlikte doğada vakit geçirirler. Hem Sude'yi sanal dünyadan kurtarmış olurlar hem de ailece bir arada olmanın mutluluğunu tekrardan keşfederler.

“Sude uzun zamandır böyle mutlu olmamıştı. ‘Şu an mutluluktan uçabilirim!’ diye neşeyle haykırdı. ‘Hep beraberiz, hava çok güzel, top oynuyoruz, yemek yiyoruz ve koşuyoruz. Daha da önemlisi konuşuyoruz. Havanın kokusu, rüzgârın ve dalgaların sesi bize eşlik ediyor! Üstelik sonunda çok zengin bir deniz kabuğu koleksiyonumuz olacak!” (s.131)

Havva ile Kaplumbağa adlı öyküde yoğun olarak çalışan anne ve babasının boşluğunu bakıcısıyla doldurmaya çalışan çocuğun durumu anlatılır. Anne ve babası çalıştığı için Elif vaktinin çoğunu bakıcısı Havva ile geçirir. Elif, ailesinin eksikliğini Havva ile doldurduğu için Elif'in hayatında Havva önemli bir yere sahiptir. Elif, evlerini farklı bir şehre taşıyacakları zaman Havva'nın onlarla gelemeyeceğini öğrenince çok üzülür. Elif dünyasında kocaman yer edinen Havva'nın yokluğunu kabullenmekte çok zorlanır. Ailesi bu durumu fark edince kızlarına daha çok vakit ayırmaya ve Havva'yı da yanlarına almaya karar verirler.

“Koşarak ona sarıldı. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey de çok etkilemişlerdi. Onlarda sevgiyle Havva ve Elif'e sarıldılar. Hepsini gözleri yaşarmıştı. Birbirlerine sarılmış bir halde öylece kalakaldılar.” (s.85)

3.5.Dayanışma ve Yardımlaşma

İnsan yaşadığı toplumdaki diğer kişilerle bir bütündür ve sürekli onlarla etkileşim içerisindedir. Bireyler toplumun huzuru ve refahı için birbirlerine maddi ve manevi destek olmak durumundadır. Dayanışma ve yardımlaşma toplumumuzun önde gelen önemli değerlerindedir. Bu değerler, bireyler arasındaki eksikliklerin giderilmesini sağlar, karşılıklı iş birliğini ve bağlılık duygusunu geliştirir.

Yardımlaşma ve dayanışma beraberinde paylaşmayı da getirir. Birbirinin iyiliğini, faydasını gözeten bir toplumun oluşumunu sağlar. Behiç Ak da eserlerinde bu değerlere önemli bir yer ayırmıştır. Yazarın eserlerde birlikte hareket eden ve birbirinin çıkarını gözeten insanlar hep başarıya ulaşmıştır. Bu yönüyle eserler, çocuklarda dayanışma ve yardımlaşma bilinci oluşturması açısından önemlidir.

Pat karikatür Okulu adlı öyküde Patates bir öykü yazar. Bu öyküde köylülerin bir araya gelip herkesin bilgisi ölçüsünde çalışması anlatılır. Aslında bu köydeki herkes çok tembeldir. Sürekli uyurlar ve hiçbir iş yapmazlar. Patates bu duruma üzülür ve onlara yardımcı olmak ister. Bir plan hazırlar ve köylülere planı anlatır. Köylüler planın sonunda sonsuz tembelliğe ulaşacakları için planı uygulamayı kabul ederler. Ancak bunu için biraz çalışmaları gerekecektir. Köylüler, yıllardır kitaplıkta öylece duran kitapları okumaya başlayıp işlerine yarayacak bilgiler arar, üretim için gece gündüz çalışırlar. Hep birlikte yaptıkları bu işin üstesinden gelmeyi başarırlar.

“Hep birlikte çalışmaya koyulduk. Herkes bütün bilgisini ve emeğini ortaya koydu.” (s.47)

“Adeta seferberlik ilan edilmişti. Çizdiğim planlar günlerce incelendi. Aksayan yönleri bulundu, yeni önerilerle zenginleştirildi. Herkes yetenekli olduğu alanda fikirler geliştirmeye başladı.” (s.48)

Bebek Annem adlı romanda Şule'nin annesi Zerrin Hanım'ı sağlığına kavuşturabilmek adına yapılanlar bir başka dayanışma örneğidir. Bazen olayların üstesinden tek başına gelmek mümkün değildir. İyi bir sonuç için birilerinden destek almak gerekir. Başta Ziya olmak üzere, Ziya'nın anne ve babası, öğretmen Saniye Hanım ve eşi, komşular herkes birlik olur. Birçok konuda Şule'yi yalnız bırakmayan Ziya, dev bir kazağa ihtiyaç duyulduğu zaman da ondan desteğini esirgemez. Ziya annesine bu durumdan bahseder, Zerrin Hanım'ın kendini dev gibi hissettiğini ancak dev olmadığını kanıtlamak adına ona dev gibi bir kazak örmeleri gerektiğini anlatır. Dilara Hanım bu işin üstesinden gelebileceğini söyler. Örgü kursuna gelen kursiyerlere de Zerrin Hanım'ın durumunu anlatır ve “Yün seferberliği” ilan edilir. Herkes evinde ne kadar yün varsa getirir. Kısa sürede koskoca bir yün yumağı toplanır. Herkes kazağın bir bölümünü örmeye başlar. Daha sonra örülen parçalar birleştirilir. Ortaya tam istedikleri gibi dev bir kazak çıkar. Zerrin Hanım kazağı görünce içine girmeye

çalışır ancak başarılı olamayınca kendisinin bir dev olmadığını fark eder. Herkesin elinden geldiğince bir şeyler yaptığı bu iş amacına ulaşır.

Kedilerin Kaybolma Mevsimi adlı öyküde Sevgi'nin kedisi Titrek kaybolur. Sevgi telaşla her yerde Titrek'i arar. Sevgi'yi gören arkadaşları hemen yanına toplanırlar. Durumu öğrenirler ve hep birlikte Sevgi'nin kedisi Titrek'i bulmaya çalışırlar.

“Arkadaşları, Sevgi'nin üzüntülü halini görünce ona acıdılar. Titrek'i bulmak için seferber oldular. Bütün mahalleyi bir anda KAYIP ARANIYOR ilanlarıyla donattılar...” (s.16)

Kedilerin Kaybolma Mevsimi adlı öyküde yine mahalleliler bir araya gelip birbirlerinin kedilerini bulmak için çalışırlar.

“Nurten Hanım, Suat Bey, Koşucu İbo, ve Nazan Hanım her gün bir araya gelmeye başladılar. Artık sadece kendi kedilerini değil, birbirlerinin kedilerini de arıyorlardı. Sanki birinin kedisi bulunursa, diğerininki de bulunacakmış gibi umutlanıyorlardı. Ama günler haftalar geçiyor, kimsenin kedisinden haber çıkmıyordu.” (s.32)

Galata'nın Tembel Martısı adlı öyküde ebabil kuşlarının yavrularının hayatları tehlikededir. Kuşları kurtarmak adına herkesin seferber olması dayanışmanın güzel bir örneğidir. İlk olarak Hülya'nın konuya dikkat çekmesiyle kulenin etrafındaki tül perdenin kaldırılması için çalışmalar başlar. Hülya'nın babası Rafet Bey, hemen belediyeye giderek görevlilerle konuşur. Emre ise internet aracılığıyla herkese mesaj gönderir ve konuyu sosyal medya üzerinden dikkat çekerek ses getirmeyi planlar. Hülya çalışmada görevli olan mimar Osman Bey'le konuşur. Hülya'nın veteriner annesi Sevgi Hanım çalışma sürecinde zarar gören ebabil yavrularına bakar. Kılık değiştirerek dolaşan Oktay Bey kulede yapılacak çalışmanın kuşlara zarar vereceğini her yerde dile getirir. Sadece insanlar değil güvercinler de bu konuda Hülya'ya yardım eder. Güvercinler ölü ebabil yavrularından birini belediyede çalışan görevlinin masasına bırakarak durumun ciddiyetini gösterirler. Herkes başarılı olsun veya olmasın ebabilleri kurtarmak adına elinden geleni yapar. Birlikte yapılan bu çalışma en nihayetinde sonuç verir. Tül perde kaldırılır, ebabiller yavrularına ulaşır. Hülya ve

diğerleri bu konuyu hiç umursamayabilirlerdi. Bir sürü yavru ebabil hiç yoktan ölebilirdi. Ancak onların da birer canlı olduğu gerçeğini hiçbiri göz ardı etmez. Gücünün yettiği kadar, herkes yapabildiği yoldan yardım elini uzatır. Bu dayanışma da sonuçsuz kalmaz.

Eve Giden Küçük Tren adlı romanda köylülerin Münevver Hanım'ın hayali olan trenin yapılmasında gösterdikleri çaba bir başka dayanışma örneğidir. Önceleri tren yapma fikrini mantıklı bulmayan köylüler, Münevver Hanım'ın işe tek başına koyulduğunu görünce dayanamayıp birer birer yardıma gelirler. Kısa sürede herkes toplanır. Kim hangi konuda iyiyse işin o kısmını üstlenir. El birliğiyle yapılan bu çalışma sonuçsuz kalmaz istedikleri treni yaparlar.

“Her şey hazır gibi görünüyordu. Günler sonra geldikleri nokta, ilk başlardakinden çok farklıydı. Neredeyse seyreden hiç kimse kalmamıştı. Herkes çalışmaya dahil olmuştu. Kimisi direklerin taşınmasında, kimisi dikilmesinde, kimisi boyanmasında kimisi tellerin gerilmesinde, kimisi vagonun astarlanmasında, vidaların sıkıştırılmasında ya da çevrenin temizlenmesinde görev almıştı. Münevver Hanım'ın treni ortak trenleri olmuştu artık. Tüm köylü sahnede idi.” (s.106)

Kedi Adası adlı öyküde tatilcilerin yazın geldiği Yazlıkçılar Adası'nda kış olunca kimsecikler kalmaz. Soğuktan donma ve açlıktan ölme tehlikesi olan adada yalnızca kediler kalır. Kedilere her gün düzenli olarak şehirden yiyecek getiren yaşlı kadının da artık gelmemesiyle kediler ortada kalır. Kediler kendi başlarının çaresine bakmaları gerektiğini anlayınca insanlar gibi dükkân açıp, para kazanıp, kendi yiyeceklerini kendileri yapmaları gerektiğine karar verirler. Bunları yapabilmek için paraya olan ihtiyaçlarını da sirk kurup sattıkları biletlerle karşılamayı düşünürler. Hep birlikte sirk için çalışırlar. Çok zor gibi görünen bu işi hep beraber yapınca kısa sürede hallederler. Biletlerden kazandıkları parayla un alıp ekmek yaparlar, bakkal, terzi, eczane kurarak ihtiyaçlarını karşılarlar.

Postayla Gelen Deniz Kabuğu romanında, bilgisayar korsanı olan Ahtapot adlı çocuğun anlattığı Sakarköy'ün Ahtapotu adlı hikâyede hiçbir çıkarı olmadan her dakika köylülerin hayatını kurtarmak için uğraşan bir ahtapot anlatılır Köylüler çok sakar olduğu için sürekli hayatları tehlikededir. Ahtapotta her an uzun kollarıyla onların yardımına koşar. Ancak bazı köylüler bunu gururlarına yediremez ahtapotun

bu yaptığını iyilik olarak değil kötülük olarak görürler. Çünkü ahtapot onlara yardım ettikçe onlar da her defasında nasıl olsa ahtapot kurtarır diye düşündükleri için aynı sakarlıkları sürekli tekrar ederler. Bu köylüler ahtapotun kötülük yaptığını düşündükleri için diğer köylüleri de yanlarına alarak ahtapotu öldürmeye karar verirler. Ancak bunu dahi beceremezler. Sakarlıklarından dolayı suya düşerler. Yine ahtapot onlara yardım eder ve kurtarır. Köylü de kendilerine her durumda iyilik yapan ahtapotu avlamaya kıyamazlar. Bilgisayar korsanı olan Ahtapot adlı çocukta bu hikâyeden dolayı kendine Ahtapot adını vermiştir. Sanal dünyanın rüzgârını kapılıp kendini kaybeden insanlara hiçbir çıkarı olmadığı halde yardım eder. Oyun üzerinden onları yönlendirir.

“İşte! Dedi ahtapot bilgiç bilgiç, ‘ben böyle bir ahtapotum. İnsanlara yardım ediyorum. Bunu anlamayan insanlar çıkabilir; onlara yardım değil, kötülük ettiğimi bile düşünebilirler. Bir gün gerçeği anlayacakları için bana bir şey yapamayacaklar.” (s.118)

Pat Karikatür Okulu adlı öyküde Patates, edebiyat öğretmeninin faydalı olmakla ilgili verdiği kompozisyon ödevi için ilgili bir yazı yazar. Patates’in yazdığı bu öyküde köyün tüm insanları tembeldir. Hiçbir iş yapmazlar. Köylülerin tembelliğin mutsuzluk olarak gören Patates, onları bu durumdan kurtarmanın bir yolunu arar. Köyünün iyi kalpli insanların tembel ve mutsuz olmayı hak etmediklerini düşünerek bir plan yapar. Patates günlerce hiç uyumadan çalışır ve amacına ulaşır:

“Bir gece aniden aklıma çok parlak bir fikir geldi. Onları bu durumdan kurtarabilirdim. İlk kez insanlara yardımcı olacağım için sevindim.” (s.43)

Bebek Annem adlı romanda Ziya, arkadaşı Şule’nin tekrar sınıfa dönebilmesi için ona her konuda yardımcı olmaya çalışır. Ziya, Şule’nin durumunu annesi Dilara Hanım’a da anlatır. Dilara Hanım, “Bu kızcağız kendi başına böyle bir durumla başa çıkamaz. Ona yardım etmeliyiz. En azından ev işlerini kolaylaştırabiliriz.” (s.89) der. Ziya, Şule’nin evine gidip ona yardım etmek istediğini söyler. Şule, Ziya’nın yardım teklifini geri çevirmez. Şule’nin annesini tekrar sağlığına kavuşturabilmek için Ziya ve ailesi, öğretmen Saniye Hanım ve eşi ile diğer komşular da ellerinden geleni yaparlar. Kocaman bir tambaki balığı yapıldığı zaman Ziya’nın anne ve babası yardım eder. Ziya kumbarasındaki paraları boşaltıp balığı uçurabilmek için balon alır. Dev bir

kazak örmek gerektiğinde ise yine herkes beraber çalışır. Bu yapılanların sonucunda ise Şule, Ziya'ya söylediği şu sözlerle yardımlarının önemini dile getirir:

“Doktoru, eski haline dönmesinin uzun zaman alacağını söylüyor. Ama iyileşme sürecine girmiş artık. Bunun nasıl olduğunu tam anlayamıyor. ‘Zamanla kendi kendine iyileşiyor.’ dedi. Bence annem senin yardımların sayesinde iyileşiyor.” (s.150)

Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi romanında hayvanat bahçesini sel sularının basmasından sonra hayvanların hayatlarını kurtarabilmek adına hayvanlar serbest bırakılmıştır. Tehlike geçtikten sonra hayvanlar hayvanat bahçesine geri götürülmüştür. Ancak Oktayların evindeki yavru ayı hariç. Annesi ve Oktay yavru ayının hayvanat bahçesinde bir kafese kapatılmasını istemez. Oktay yavru ayının doğal ortama bırakılmasını ister. Bu durumu arkadaşlarına anlatır. Oktay ve arkadaşları bir plan yaparlar. Cavidan'ın anne ve babasının da yardımlarıyla yavru ayı ormanda bir yere bırakılır. Yavru ayı hayvanat bahçesinde bir kafese mahkûm olmaktan kurtulur.

“Çocuklar da Oktay gibi düşünüyordu. Hayvanat bahçesinde hayvanların hayatlarının tehlikede olduğuna inanıyorlardı. Oktay'a ellerinden gelen yardımı yapacaklarını söylediler.” (s.162)

Büyükanne ve Miyop Ejderha adlı öyküde ejderhalar ülkesindeki tüm ejderhalar tembelleğe alışmışlardır. Bu ülkede yaşayan minik bir ejderha görme problemi yaşar. Ülkenin tek doktorunun yanına gider ve doktor gözlük kullanması gerektiğini ancak bu ülkede kimsenin çalışmadığı için gözlük üretiminin de yapılmadığını söyler. Minik ejderhanın gözlük bulabilmesi için gökkuşağının öteki tarafında çalışan insanların olduğu ülkeye gitmesi gerekir. Minik ejderha orada yaşlı kadını bulur. Yaşlı kadın hemen minik ejderhaya yardım eder onu göz doktoruna götürür ve ona gözlük alır. Yeniden sağlığına kavuşmasını sağlar.

Karadeniz'deki Yunus adlı öyküde yazar, İsmail'in yunus balığına yaptıkları yardımı anlatır. Bilinçsiz avlama sonucu denizdeki balıklar biter. Ancak balıkçılar bu işin sorumlusunun yunus balığı olduğunu düşünürler. Yunus balığını yakalamaya karar verirler. İsmail bu durumu duyunca hemen yunus balığına haber verir. Yunus balığı kendisinin suçunun olmadığını anlatır. İsmail, yunus balığını balıkçılardan

saklar, onu besler. İsmail, yunus balığının sırtında denizde gezerken balıkçılar onları görür. İsmail'in yunus balığının üzerinden inmesini söylerler. İsmail onlara balıkların tükenme sebebini anlatır. İsmail, yunus balığını öldürmeyeceklerine söz verirlerse ineceğini söyler. Daha sonra İsmail, yunus balığıyla ortadan kaybolur. Birkaç gün sonra köylüler yaptıkları hatayı anlarlar ve yunus balığına dokunmazlar.

Rüzgârın Üzerindeki Şehir adlı öyküde ise rüzgârın üzerinde yaşayan insanlar kendilerine verilen hediyeleri ihtiyaçları kadar kullanır geriye kalanını yoksul köylerdeki insanlara dağıtırlar. Rüzgârın üzerinde yaşayan insanlar üzerinden geçtikleri her ülkedeki insanlara yardım ederler. Afrika'dan geçerken sıcaktan kan ter içinde kalmış hayvanlara dondurma dağıtırlar. Kutuplarda yaşayan Eskimolara sıcak ülkelerden topladıkları meyvelerden verirler. Çölde yaşayan insan ve hayvanların üzerine su serperek onları serinletirler.

Bilyeler adlı öyküde aileler çocuklarının sürekli bilyelerle oynamasından rahatsız olurlar. Çocuklarının gece geç saatlere kadar bilyelerle oynayıp başka şeylerle ilgilenmemeleri onarı endişelendirir. Hep birlikte çocuklarını bu durumdan kurtarmak için bir plan yaparlar. Bilyeler tek bir çocukta kalırsa kontrol etmesi daha kolay olur diye düşünerek bir yarışma organize ederler. Bunun için aileler günlerce çalışır. Mahalleyi oyun için hazırlarlar.

Akvaryumdaki Tiyatro adlı eserde köydeki gölün sularının yükselmesi köydekileri endişelendirir. Zühtü, Emine'nin yardımlarıyla bir plan yapar. Ancak bu planı uygulayabilmek biraz masraflıdır. Yapılacak dev akvaryumun önce maketini hazırlarlar ve bunu sergilerken aynı zamanda köylülerin de desteğini alırlar.

“Maketi köy meydanında sergilediler. Yanına da bir yardım sandığı koydular. Herkese gönlünden geçtiği kadar yardım etmesini söylediler. Kısa sürede hatırı sayılır miktarda para toplamışlardı. Masrafların bir kısmını bu yolla sağladılar.” (s.95)

Akvaryumdaki Tiyatro adlı eserde köye film çekmek için bir yönetmen gelir. Yönetmen Yusuf Değirmen'in çekmeyi planladığı filmin senaryosu tamamlanmamıştır. Farklı bir film çekmeyi planlayan yönetmen, bir türlü işin içinden çıkamaz. Köylüler yönetmenin bu durumuna içerlenir ve ona yardım etmek isterler.

Yönetmenin uyuduğu bir vakitte hepsi toplanır dikkatli bir şekilde senaryoyu tamamlamaya çalışırlar.

Vapurları Seven Çocuk adlı hikâyede olayların geçtiği mahallede çok samimi ve sıcak bir ortam vardır. İnsanlar evlerinde kahvaltı yaparken vapurla yanlarından geçen yolcularla yiyeceklerini paylaşırlar, yolcular okudukları gazeteleri yalıların penceresinden içeridekilere uzatırlar. Ev sahipleri, kaptana hazırladıkları ikramlıkları sunarlar aynı zamanda geceden kalma dedikoduları da paylaşırlar.

3.6. Sanatsal Duyarlılık

Çocuğun yaratıcılığını, özgün düşünmesini ve estetik anlayış geliştirmesini sağlamak açısından sanatın önemi büyüktür. Behiç Ak da eserlerinde sanatçıya, sanatın birçok alanına yer verir. Yazarın eserlerindeki kişilerin sanatsal duyarlılığı yüksektir. Sanatın çocuğun gelişiminde yerini düşünürsek Behiç Ak'ın eserlerinde bu konuyu önemli konulardan biri olarak ele alması yazarın da sanata karşı verdiği önemin ve değerın göstergesidir.

Bir sanat eseri bu sanat eserini inceleyen her kişi tarafından farklı şekilde yorumlanır. Sanat eserleri paylaşıldığı andan itibaren evrensellik kazanır. Herkes eseri kendine göre yorumlar ve kendince anlam katar. *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* romanında Sevgican'da öfkeyle verdiği bir karar sonucu kendinde var olan bir yeteneği keşfeder. Şiir yazmaya başlar. Sevgican şiirlerini bulutlara, kuşlara, kedilere ve köpeklere yazar. Ancak şiirini sosyal medyada paylaşmasıyla herkes şiirin kendisi için yazıldığını söyler. Bu şiirlerde herkes kendinden bir şeyler bulur. Sevgican, bu durumdan rahatsızlık duyar ancak sanat eserleriyle ilgili yeni bir şey öğrenmiş olur.

“Sanırım, sanat eserleri böyle doğuyor. Herkes kendinden bir şey buluyor!”
(s.98)

Bebek Annem adlı romanda Ziya birçok yeteneğe sahip bir çocuktur. Tüm derslerde başarılı olmasına karşın resim ve müzik derslerinde farkını daha fazla ortaya koyar. Ziya'nın yaptığı resimler hemen fark edilir. Müzik dersinde ise herkes blok flüt

çalarken o bundan hoşlanmadığı için çalmak istemez. Derse mandoliniyle gelir. Ziya'nın mandolin çalabiliyor olmasına öğretmeni dâhil herkes çok şaşırır.

“Önce, Siyah Orfe adlı eseri, sonra da Baba ve Pireus Çocukları adlı filmlerin müziğini hatasız çalmıştı. Değme müzisyene taş çıkaracak yetenekte olduğu kesindi.”
(s.22)

Aynı romanda sanata yetenekli biri daha vardır. Şule, çok iyi bir tiyatrocudur. Bu yeteneğini ilk önce öğretmeni keşfeder. Drama dersi öğretmeni Songül Hanım sınıfa ifadesiz beyaz bir maske getirir ve yüz ifadesi olmadan canlandırma yapmalarını yani usta bir şekilde oyunculuğu öğrenmelerini sağlar. Okuldaki öğretmenler Songül Hanım'ın bu alanda göstermiş olduğu eğitime hayran kalırlar. Çok gelişmiş oyuncu okullarında verilen bir tarzda eğitim olduğunu düşünürler. Öğrenciler de bu derste oldukça gelişme gösterirler. Özellikle Şule aralarında en iyisi olur. Hangi kişiyi canlandırırsa ifadesiz maske de o kişiye dönüşür. Şule yalnızca derslerde değil normla hayatında da süreli farklı kılıklara girer, tiyatroyu yaşam biçimi haline getirir.

“Şule diğer karakterleri canlandırduğunda da hep aynı şey oldu. Kısa sürede anlamıştık ki, Şule kılıkta kılığa girebilen bir dâhiydi. Songül öğretmen böyle yetenekli bir oyuncuyu keşfetmekten dolayı çok gururlanmıştı.” (s.83)

Geçmişe Tirmanan Merdiven adlı öyküde mahalleye Seyfettin Sarıgöl adlı bir yazarın taşınması eğitimi etkiler. Dilek Öğretmen artık bir yazara komşu olduklarını düşünerek artık yazdıklarına daha fazla önem vermelerini söyler. Sıradan, basit kompozisyonlar yerine edebî yönü ağırlıklı yazılar yazmak gerektiğini vurgular. Dilek öğretmen bunlardan bahsederken aklına ona edebiyat sevgisini aşıl原因an babası gelir. Edebiyattaki birçok önemli eseri babasının sayesinde okuduğunu dile getirir.

“Babam müthiş bir insandı,” diye gözyaşları içinde mırıldandı. “Elinden kitap düşmezdi hiç. Suç ve Ceza, Karamazof Kardeşler, Moby Dick, Robinson, Donkişot... Bu romanların hepsini bana o tanıttı,” dedi. Aniden yüreğinin tam ortasına bir burukluk oturdu. (s.21)

Çatıdaki Gezegen adlı kitapta şiirlere, romanlara ve roman kahramanlarına yer verilir. Yazar, çocukların aslında kitaplarla ne kadar mutlu olduğunu okumanın onlara nasıl zevk verdiğini anlatır ve çocuklar tarafından okunması gereken önemli eserlere

yer verir. Serdar Ceren'in sayesinde çatıdaki gizli dünyayı keşfeder. Çatı katı kullanılmayan eski eşyalarla ve kitaplarla doludur. Burada kendilerini adeta bambaşka bir gezegende gibi hissederler. Çocuklar her fırsatta kendi yarattıkları dünyalarına gelip şiirler, romanlar okurlar. Bunlarla ilgilenince zaman dolu dolu geçer.

“Çatıdaki yaşama sokakta bulabileceğimizi sanmıyorum,” dedi. “Don Kişot, Moby Dick, Robinson Cruose, Gulliver'in Maceraları, Binbir Gece Masalları ve Dede Korkut Hikâyeleri, Kaptan'ın Seyir Defteri, pul koleksiyonları, eski pikaplar ve plaklar hep burada. Daha önemlisi, buradaki yavaş akan zaman hiçbir yerde yok...” (s.163)

Vapurları Seven Çocuk adlı öyküde sanat eserlerinin değerine yer verilir. Yazar, bir sanat eserinin taşıdığı manevi değer maddiyatla ölçülemeyeceğini vurgular. Aysel Hanım'ın anlattığı masalda ülkenin birinde yaşayan kurnaz bir tüccar olan bezirgân, bitpazarında kapkara bir şiir kitabı görür. Kitabın oldukça ağır olmasından şüphelenerek satın alır. Eve gidip kitabı temizleyince her sayfasının altından olduğunu fark eder. Sayfalarında ünlü bir şairin şiirleri olan bu kitabı çok paraya satabileceğini düşünerek hemen kuyumculara gider. Ancak kimse kitabı almaya yanaşmaz. En son gittiği bir kuyumcunun verdiği cevap ise yazarın vurgulamak istediği düşünceleri açıklar.

“Sen bu sayfaların üstündeki şiiri okumadın galiba,” demiş kuyumcu. “Bu şiirler çok ünlü bir şiir ustasıdır ve bu kitabın altını, şiirlerin manevi değeri yanında peş para etmez bir taş parçası gibi kalır. Üstelik bu kitap yüzyıllar önce ölen büyük şairin el yazısıyla yazılmış ve şiirlerin hepsi de hâlâ insanların gönlünde yaşamaktadır. Yıllardır, sevgililer bu şiirleri birbirine okumakta, ayrılan insanlar bu şiirleri okuyup ağlamakta, mutlu insanlar bu şiirleri okuyup sevinmektedir. Şiirlerden birini erittiğimi fark eden olursa, bizi kimse yaşatmaz burada,” demiş. (s.48)

Akvaryumdaki Tiyatro adlı eserde yazar çocuklara sanatın farklı bir kapısını açar. Öyküde, köyde çekilecek bir sinema filminin tiyatroya dönüşme süreci anlatılır. Yazar bu eserde, Türk edebiyatından önemli isimlere de yer verir. Eserde köye film çekmek için ünlü bir yönetmen gelir. Köylüler, yönetmene bir takım fikirler vererek film senaryosunu zenginleştirmek ve aynı zamanda filmde rol almak isterler. Filmde eski Yunan ve Latin efsanelerindeki yaratıkların olması fikrini verenler, Keloğlan, Hacivat ve Karagöz de olsun diyenler derken senaryo uçsuz bucaksız bir hal alır.

Yapımcı, böyle bir filmi çekmenin imkânsız olduğunu söyler. Yönetmen bu duruma çok üzülmüş köylüler de kendi yaptıkları dev akvaryumda, filmi tiyatroya dönüştürerek oynamaya karar verirler.

“Herkesin rol aldığı, başı sonu belli olmayan bir oyun ortaya çıkardılar. Oyunun içinde yok yoktu: Pegasus’tan Unikorn’a, İmam Muammer Bey’e, Kentaur’dan Keloğlan’a, Hacivat’tan Polis Mustafa’ya, Muhtar Semih Bey’e, horon tepen İngilizler’e kadar. Eşek, civciv, tavuk ve horozlarda cabası!” (s.99)

Aynı eserde yine Türk folkloruna yer verir. Balıklı adlı köye gelip yerleşen İngilizler kendilerini artık Türkiyeli gibi hissetmeye başlamışlar ve Türk kültüründen çok etkilenmişlerdir. Yöresel dansları öğrenmişler ve Türking adlı bir folklor grubu kurmuşlardır. Kemeçe çalmayı, Karadeniz horonunu öğrenmişlerdir.

Pat Karikatür Okulu adlı eserde ise yazmaya ve çizmeye yetenekli olan öğrenciler ve yaptıkları çalışmalar anlatılır. Yazar, çizer ve karikatürcü olan Ak, bu eserde çocuklarda yazma ve çizme bilinci oluşturmayı önceler. Hatta eserin sonunda gerçek hayatta yürüttüğü bir projeye de yer verir. ‘Çize Yaza Öyküler’ adlı çalışmasıyla çocukları hem yazıp hem çizmeye teşvik eder. Öyküde, Patates lakaplı öğrenci hem yazıda hem de çizimde çok yeteneklidir. Patates’in Maceraları adlı çizgi romanı da vardır. Derslerde hep en iyi yazıyı o yazar çünkü oldukça yaratıcıdır. Hatta öğretmeni bu yeteneğinden herkes faydalansın diye okulda bir karikatür kulübü kurar. Kulüp birçok öğrenciyi bir arada buluşturur, zamanla büyür ve Pat Karikatür Okulu adını alarak yapılan çalışmalar herkese ulaştırılmaya çalışılır.

“Kulübün çalışmaları kısa sürede bütün okulda duyuldu. ‘Tuf’un tuhaf hikayeleri’, ‘Pat’ın komik resimli romanları’, ‘Dodo’nun kısa ama özlü anıları’, ‘Bay Ka’nın ilginç şiirleri’, ‘Ü’nün kızgın tekerlemeleri’, ‘Tersin terslikleri’ dilden dile, elden ele dolaşır oldu.” (s.86)

Aynı öyküde edebiyata âşık bir öğretmene de yer verilir. Okulun edebiyat öğretmeni şiirlere çok düşkündür. Bu yüzden çocuklar ona Bay Kafiye ismini takmışlardır. Bay Kafiye konuşması esnasında hemen o an yazdığı şiiri okuyuveren yetenekli bir öğretmendir. Bay Kafiye, aynı zamanda çocuklara yaratıcı kompozisyon

çalışmaları da yaptırır ve çocuklara edebiyat sevgisini geliştirmek için elinden geldiğince uğraşır.

Postayla Gelen Deniz Kabuğu adlı romanda ise pandomim sanatı anlatılır. Romanda, çoğu insanın pandomimin ne demek olduğunu bilmediğine değinilir. Sude'nin babası pandomin sanatçısıdır. İnsanlar bu mesleği duyunca tuhaf tepkiler verir. Sude de babasının mesleğini soran herkese bunu açıklamak zorunda kalır. Eserde pandomim sanatının ne olduğu, nasıl icra edildiği ve Sude'nin babasının bu mesleği ne kadar çok benimsediği anlatılır. Rıfkı Bey, aynı zamanda Uluslararası Pandomimciler Birliği Yönetim Kurulu'nda olduğu için sürekli toplantılara katılır ve yurt dışında gösteriler yapar. Rıfkı Bey hayatının her anından pandomimi yaşar. Çevresinde ilgisini çeken olaylardan etkilenir ve bunu hemen sanatına uyarlamaya çalışır. Rıfkı Bey'in pandomime olan düşkünlüğünü Sude arkadaşı Fikret'e şu sözleriyle anlatır:

“Babam yemek yerken bazen gerçek masaya oturmaz. Aslında bazen, yemeğe bile ihtiyacı olduğundan şüphe duyuyorum. Mesleğine o kadar âşık ki, yer gibi yaparak karnını doyuruyor sanki. Konuşmadan oynamaya o kadar çok seviyor ki. Sanki konuşursa, mesleğine ihanet edecek!” (s.13)

3.7.Çalışkanlık / Tembellik

Behiç Ak'ın eserlerinde çalışkanlık ve tembellik ele alınan diğer içeriklerdendir. Yazarın eserlerinde emek veren, çaba gösteren insanlar her türlü işin üstesinden gelir. Çalışmak, çabalamak insanlara aynı zamanda mutluluk getirir. Tembellik ise insanlara hep bir engeldir. Tembel insanlar, hiçbir şey elde edemeyen, yerinde sayan kişiler olarak ele alınır. Yazar çalışkan olmayı, üretmeyi ön plana çıkararak çocuklarda bu bilincin oluşmasına katkı sağlar.

Pat Karikatür Okulu adlı kitapta ise Patates adlı kişinin yazdığı öyküde, köyde yaşayan tüm insanlar tembeldir. Patates, köylüyü bu durumdan kurtarmak için bir plan yapar. Patates bu planı hazırlarken gece gündüz çalışır. Köylüler Patates'in hazırladığı planı görünce çok mutlu olurlar. Bu plan sayesinde biraz çalışıp sonsuz tembelliğe ulaşmayı düşünürler. Patates, köyün tek çalışanı ve güçlüsü olan nehire en büyük

görevi verir. Onun akış gücüyle değirmenlerde olduğu gibi tasarladıkları aletleri çalıştıracaklardır. Köyün tüm işlerini de bu aletler yapacaktır. Köylüler bunları yapabilmek için çok çalışırlar. Ancak köylüler çalışınca, çalışmanın tadının tembellikten çok daha güzel olduğunu fark ederler.

“Köylüler, bütün düzeneği kurarken çalışmayı çok sever oldular. Çalışmanın, aslında tembellikten çok daha zevkli olduğunu keşfettiler. Bilgi edinirken duydukları keyfin, tembelliğe feda edilmeyeceğini söyler oldular.” (s.52)

Aynı öyküde Patates, edebiyat öğretmenin faydalı olmakla ilgili verdiği kompozisyon ödevi için bir yazı yazar. Patates’in yazdığı bu öyküde köyün tüm insanları tembeldir. Hiçbir iş yapmazlar. Köylülerin tembelliğini mutsuzluk olarak gören Patates, onları bu durumdan kurtarmanın bir yolunu arar. Köyünün iyi kalpli insanların bunu hak etmediklerini düşünerek bir plan yapar. Patates günlerce hiç uyumadan çalışır ve amacına ulaşır.

“Bir gece aniden aklıma çok parlak bir fikir geldi. Onları bu durumdan kurtarabilirdim. İlk kez insanlara yardımcı olacağım için sevindim.

Günlerce çalışarak planlar çizdim. Öyle çalışmıştım ki, köydeki bütün kalemleri bitirdim. Köylüler beni izlemekten yorulmuşlardı.” (s.43)

Güneşi Bile Tamir Eden Adam adlı hikâyenin adından da anlaşılacağı üzere Kadir Bey çok yetenekli bir tamircidir. Kadir Bey eskiyen, bozulan tüm eşyaları onarır tamir eder. Kadir Bey bu eşyaları tamir ederken kullanacağı malzemeleri de kendi üretir. Kadir Bey’in hayatında çalışmak öyle bir yer edinmiştir ki gittiği tatilde bile önce tamirat işlerini sonra tatilini yapar.

“Aysel Hanım, ‘Kadir Bey hiç durmuyor,’ dedi. ‘Bıraksalar, denizi, bulutları, hatta tepemizde ışıl ışıl yanan güneşi bile tamir edecek.” (s.63)

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde olaylar Antalya’nın bir sahil köyünde geçer. Yazar bu köydeki hemen hemen tüm insanları çalışkan olma özellikleriyle ön plana çıkarmıştır. Hatta köylü ve kentli insanlar arasında bir kıyaslama yaparak köylülerin birçok işi tek başlarına yapabiliyor olmasıyla şehirdeki insanlardan olan farklarını açıkça belirtir. Bu köyde yaşayan kadınlar da erkekler de çalışkandır. Hepsi kendi işlerinin üstesinden kimseye ihtiyaç duymadan tek başlarına gelebilmektedirler.

Bu kişilerden biri Cem'in annesidir. Cem'in babası Dalgın Bey köydeki tek tembel kişi olduğu için onun yapacağı işler hep eşi Nihal Hanım'a kalır. Nihal Hanım çalışkan bir kadındır. Bir erkeğin yapabildiği işleri dahi tek başına yapabilir.

“Eşi Nihal Hanım, ondan umudu kesmişti. Çareyi her işi kendi başına yapmakta bulmuştu. Odunları keser, ağır yükleri taşır, bozuk eşyaları tamir ederdi.” (s.19)

Aynı öyküde köyün yaşlılarından biri olan Serçe Kadın'da büyük yaşına rağmen geçimini sağlamak için çalışır.

“Yaş sıralamasında Sırdede'den sonra, Serçe Kadın geliyordu. Sırdede'den dokuz yaş küçüktü. Tohumcuymdu. Köylüler; kakhahaçiçeği, karanfil, buğday, arpa, domates, mısır ve fıstık tohumlarını hep ondan alırlardı. Ufak tefek ama güçlü kuvvetliydi. Bana mısır demez, bir başına koca tohum torbalarını sırtına vurup taşırdı.” (s.15)

Cem ise babası Dalgın Bey'in rahat ve hayaller içinde yaşamasından etkilenir. Cem de sürekli hayaller kurar. Cem hayalinde köyün çalışkan insanlarını görüp onlara özenir. Cem ne kadar babasının tembelliğinden etkilenmiş olsa da çalışmanın tembellikten iyi olduğunun bilincindedir.

“Cem, bazen ağaçların tepesine tırmanır, uzaklarda uçsuz bucaksız uzanan yemyeşil ovayı seyrederdi. Ovadaki tarlalarda insanlar kan ter içinde çalışırdı. Tembelliğin tadına doyum olmazdı, ama Cem, çalışanlara imrenmekten de geri durmazdı. Çalışmanın verdiği tatmin tembellikte yoktu. Her seferinde oraya gitmek ister, ağaçtan inip ovaya doğru koşardı.” (s.24)

Rüzgârın Üzerindeki Şehir adlı öyküde insanlar rüzgârın üzerinde yaşamaya başlayınca yeni hayatlarına ayak uydururlar. Meyve ağaçlarının üzerinde geçince meyve toplayıp karınlarını doyururlar. Buğday tarlasının üzerinden geçince buğday toplayıp şimşeklerin ateşinde ekmek pişirirler. Rüzgârın üzerinde evler yaparlar. Rüzgârın üzerinde yaşamının zorluğuna ayak uydurup, yaşamlarını sürdürmek için o şekilde dahi çalışmayı bırakmazlar.

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde Cem'in babası diğer köylülerin aksine dalgın ve tembel biridir. Bu yüzden köylüler ona 'Dalgın' ismini takmışlardır. Dalgın

Bey hiçbir işini vaktinde yapmayan, her defasında işlerini erteleyen biridir. Bir şeyleri yapmayı planlar ancak son dakika yapmaktan vazgeçip erteler. Dalgın Bey, çalışkan oluşlarıyla ön plana çıkan köy haklının tam zıttı bir kişidir.

“Bazen teknesiyle karşı kıyılara ulaşmak ister; ama nedense her seferinde vazgeçerdi.

‘Aman canım yarın giderim,’ diye düşünür, yarın olduğunda da, haftaya ertelemek için mutlaka bir gerekçe bulurdu. Aslında her konuda böyleydi Dalgın Bey, bir erteleme ustasıydı. Onu bekleyen kırılmamış odunlar, tamir edilmemiş elektronik eşyalar, bitirilmemiş işler vardı.” (s.18-19)

Pat Karikatür Okulu adlı öyküde Patates ödev gereği bir öykü yazar. Bu öyküdeki köylülerin hepsi çok tembeldir. Sabahtan akşama kadar uyur hiçbir iş yapmazlar. Köyedekiler o kadar tembeldir ki sonsuz tembelliğe ulaşabilmek için çalışmayı bile göze alırlar. Hiç çalışmadan yaşamlarını sürdürmek için Patates’in hazırladığı planı uygulamaya koyarlar. Bu plan sayesinde köydeki nehrin gücünden yararlanıp tüm işi kurdukları mekanizma sayesinde ona yaptıracaklardır.

“Köylülere, çizdiklerim çok mantıklı gelmişti. “Armut piş, ağzıma düş!” diye bağırdılar. Belki biraz çalışmak zorunda kalacaklardı; ama sonunda, mutlak tembelliğe ulaşacaklardı.” (s.47)

Bebek Annem adlı romanda Ziya’nın rüyasında gördüğü ülkenin tüm halkı tembeldir. Hepsi sürekli uyku halindedir. Ülkenin işlerini ise yalnızca kral yapar. Bu ülkenin halkı tembel kralı çalışkandır.

“Bizim buranın halkı tembellikten kırılıyor. Sabahtan akşama kadar orada burada uyulamaktan başka bir iş gelmiyor ellerinden... Bura insanının bir eli yağda bir eli baldadır. Yerlerinden kıpırdamazlar. Kıpırdasalar, sanki incileri mi dökülecek? İşten de anlamazlar zaten. Yetenekleri, meslekleri yoktur. Bütün gün sağda solda uyudukları yetmiyormuş gibi, geceleri de evde uyurlar.” (s.116)

Büyükanne ve Miyop Ejderha adlı öyküde ejderhaların yaşadığı ülkede her şeyin bol olmasından dolayı ejderhalar çalışmaya ihtiyaç duymazlar. Yemek için bile herhangi bir çaba sarf etmezler. Ağacın altına uzanıp olgunlaşan meyvelerin ağızlarına düşmelerine beklerler. Bu ülkede hiç kimse çalışmadığı için hiçbir üretim de yapılmaz.

Tembel ejderhalar kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar bile çalışmazlar. Minik ejderhanın gözlerinde problem olduğu için gözlük kullanması gerekir. Ancak ülkede hiç kimse çalışmadığı için gözlük üretimi de yapılmaz. Minik ejderha bunun için gökkuşağının diğer tarafında çalışan insanların olduğu ülkeye gitmek zorunda kalır.

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde insanların kendi işlerini yapabildikleri vakit yaşamın güzelliklerine varabileceklerine değinilir. İnsan, kendi yapması gereken işi başkasına yaptırdığı zaman bomboş bir varlık haline gelir. Öyküde bu durumu Doğaç, yazığı masalla anlatır. Masalda kral şiir yazmaktan ve resim çizmekten çok hoşlanan biridir. Ancak bir gün sadrazam padişahın yanına gelir, bir padişahın sıradan bir insan gibi boyları karıştırmasının doğru olmayacağını ve bu işi bir boya karıştırıcısının yapması gerektiğini söyler. Bu işi için birini görevlendirir. Daha sonra padişahın eşi, padişaha her defasında tuvale fırça vurmasının doğru olmadığını bunun için bir fıracıbaşi bulmak gerektiğini söyler. Kulakıbaşi, tırnakıbaşi, şiircibaşi, okubaşi vs. derken padişahın her işini başkası yapar olmuştur. Padişah bu durumdan çok sıkılır. Kendi başına sinirlenemez, glemez, konuşamaz olur. Yıllar sonra bir gün padişahın nefes almadığını, kalbinin arpmadığını fark ederler. Tam gmecekleri sırada bu kişinin padişah değil de onun heykeli olduğunu anlayınca padişaha ne olduğunu merak ederler. Heykelci onlara, padişahın tüm bu olanlara dayanamayıp kaçtığını anşlatır.

“Heykelci önce mırın kırın etmiş ama sonra gerçeği söylemiş. ‘Padişah bu pasif hayattan çok sıkıldı, yıllar önce bana bir heykelini yaptırıp, sarayı terk etti, gitti. Ama nereye gittiğini inanın ben de bilmiyorum,’ demiş.

Gerçekten de padişah izini kaybettirip, sıradan bir insan gibi, sıradan bir köye yerleşmiş. Orada hayata yeniden başlamış. Yeni bir evlilik yapmış, çocukları olmuş. Ömrünün sonuna kadar, koyunlara, keçilere bakarak, patates, patlıcan biber, domates ekerek, ineklerden süt sağarak, kendi işlerini başkasına yaptırmadan, mutlu bir hayat sürmüş.” (s.57-58)

3.8.Tüketim Toplumu

Tüketim, insanların üretilen ve yapılan şeyleri kullanıp harcamasıdır. Tüketimde önemli olan ihtiyaçlar çerçevesinde yapılmasıdır. Günümüzde ise tüketim, ihtiyaçlara göre değil kişilerin daha mutlu olması adına yapılmaktadır. İnsanlar daha fazla tüketerek daha mutlu olacaklarını düşünürler. İnsanlar sürekli tüketime özendirilerek alım gücünün artırılması amaçlanır. Bu durum kapitalist sistemin ortaya çıkardığı bir sömürme şeklidir. Çünkü malların üretilmesi tüketilmesine bağlıdır. Bundan dolayı üreticiler, üretimdeki devamlılığı sağlamak adına dayanıksız, kalitesiz mallar üretirler. Bu şekilde insanlar sürekli yenisini alma durumunda kalacakları için zamanla tüketimin kölesi haline geleceklerdir. Behiç Ak da bu içeriği eserlerinde sıklıkla ele alır.

Güneşi Bile Tamir Eden Adam adlı öyküde insanların tüketim çılgınlığı ele alınır. İnsanlar tüketimi ihtiyaç olarak değil de yenilenme olarak görürler. Eşyalarını yenileyince kendilerinin de yenileneceklerini düşünürler. Öyküde Kadir Bey, tüketim toplumunun karşısında her şeyi onaran, eşyaya değer veren biri olarak durur. Ancak hem satıcılar ürün satamadıkları için hem de insanlar yeni ürün alamadıkları için Kadir Bey'den şikâyet ederler. Sadece tüketme odaklı olarak yaşayan bu insanlar Kadir Bey'in yokluğunu fırsat bilerek tüm eşyalarını yenilemeye karar verirler. Ancak yeni olan her şeyin kalitesiz ve hikâyesiz olduğunu fark edince eski eşyalarını kıymetini anlayıp yeni eşyalar almaktan vazgeçerler. Fakat tüketme isteği bir türlü geçmez.

"Bu paraları biriktir biriktir... Bir amacımız olmalı, öyle değil mi?"

-Evet, paralarımızı harcamalıyız!

-Hem de acilen!

-Bu paralar saklandıkları yere tekrar geri dönemezler!

İçlerini 'tüketim kurdu' kemirmeye başlamıştı bir kere. Onları kimse durduramazdı. (s.55)

Yine aynı romanda modern toplumun tüketim odaklı yaşamasına yönelik bir eleştiri vardır. Modern hayatta insanlar kendilerini değiştirmek yerine eşyaları, evlerini, şehirleri değiştirerek mutlu olabileceklerini düşünürler. Yazar da öyküde modern hayatın eşyaları değiştirerek kendini yenilemek olgusunu eleştirir. İnsanlar bu şekilde sahip oldukları her şeyi kısa sürede tüketirler. Öyküde de eşyalarını

yenileyerek deęiřeceklerini dūřünen insanlar bunun sonucundan pek hořnut kalmazlar.

“Modern hayat budur iřte,” diye atıldı mobilyacı Sūha Bey,” aldığın bir řeyi yıllarca kullanmak yerine, iki ũç yılda yenilemek. Eşyanızı yenileyin ki, kendinizi de yenilenmiş gibi hissedin.” (s.50)

Çatıdaki Gezegen adlı romanda apartmanda yaşayanlar tarafından kullanılmayan tũm eşyalar çatı katına çıkarılmıştır. Bu eşyalar arasında sobalar, plaklar, şapkalar ve kitaplar vardır. Deęiřen zamanla birlikte yaşam şekilleri de değişmiştir. İnsanlar sahip oldukları birçok řeye eski, kullanışsız gũzũyle bakıp çatıya atmıştır. Ancak çatıda bulunan eşyalar arasında çok fazla roman ve řiir kitabı vardır. Őzellikle romanların kısaltılmamış halleri vardır. İnsanlar her řeyi tũkettikleri gibi zamanlarını da fazlasıyla tũketer olmuşlardır. Geliřen teknolojiyle birlikte insan kendini çok yoğun olan bir varlık olarak gũrũr. Oysa aslına bakılırsa hiç boř vakti olmadığını dūřũnen insan vaktini hiç de dolu geçiremez. řiir okumaya, roman okumaya vakitleri yoktur. Bu yũzden kitapların dahi kısaltılmış şekli tercih edilir; hemencecik bitiverir diye. Serdar, çatı katının durumunu gũrũnce Őnce ve sonrasına ait bir kıyaslama yapar.

“İnternet Öncesi dũneme ait şeylerle dolu bu çatı katı,” dedi. “O zamanki hayatı hep merak etmişimdir. Taş devri gibi sanırdım. Buraya çıkınca anladım. şahaneymiş... İnsanların zamanı bolmuş. Oynamaya; şiir, hikāye ve roman okumaya; gazetelerin bulmacalarını ũzmeye vakit ayırabiliyorlarmış.” (s.46)

Yaşasın  Harfi Kardeşliği adlı romanda yazar, bilinçli olarak ũretilen kalitesiz malların insanları tũketim odaklı yaşamaya mecbur bırakmasını ele alır. Romanda bu duruma Ali'nin amcası Sedat Bey ũzerinden değinilir. Sedat Bey, malların Őmrũnũ kısaltmak için alışan ‘Őmũr tũrpũsũ mũhendisi’ dir. Romanda son zamanlarda alınan her şey dayanıksızdır, çabuk bozulur ve kısa Őmũrlũdũr. Ancak dedesinin yetmiş yıl Önce alınmış çamaşır makinesi hāla sapasağlam durmaktadır. Yazar elektronik eşyalar ũzerinden geçmiş ve bugũn arasındaki farka dikkat çeker. Değişen zaman ve ũretim şekli insanları tũketim toplumu haline getirir.

“Şirketler mallarının çok dayanıklı olmasını istemiyorlar artık. Yenisini satabilmek için. Yoksa hiçbir şey kolay kolay eskimez. Yüz yıl dayanan ampul üretmek mümkün. Ya da hiç bozulmayan bilgisayarlar.” (s.36, 37)

Sedat Bey’in kendisi de bu sahtekârlığı hayatına uygulamaktadır. Tüketim toplumuna ayak uydurmuş, sürekli yeni şeyler almaktadır. Sürekli yeni kıyafetler giyer. Aldığı kıyafetleri bir kere giydikten sonra da atar. Bir defa bile yıkamaz, *“Benim çamaşır makinem hiç bozulmuyor. Çünkü yok! Çamaşırlarım kirlenir kirlenmez atıp, yenilerini alıyorum.”* (s.48) der. Sedat Bey’in tek amacı sürekli yeni şeyler almaktır.

“Hep yenisini almak. Ben bir şeyi bir kez giydikten sonra atar, yenisini alırım. İşin sırrı bu. Kullan at! Kullan at!” (s.38)

Aynı romanda Ali’nin babası gereksiz tüketimin önüne geçmek için önlemler alır. Her şeyin ölçüsüzce tüketildiği günümüz dünyasında Rıza Bey, tüketim konusunda dikkatli davranan biridir. Tasarruflu davranıp aşırı ve gereksiz harcama yapmamaktır.

“Evin her yerine astığı küçük kâğıtlarla evdekilere küçük uyarılarda bulunur: ‘Muslukları Sıkıca Kapatın.’ ‘Lambaları Söndürürseniz, Ömürlerini Uzatırsınız.’” (s.9)

“Aşırı Enerji Tüketimi Küresel Isınmaya Yol Açar. Lambaları Kapat!” (s.38)

3.9. Mahalle, Komşuluk İlişkileri, Misafirperverlik

Mahalleler toplumumuzun kültürel hayatının en dinamik değerlerinden biridir. Geçmiş dönemlerde insanların bir araya geldikleri, yardımlaşmanın, dayanışmanın, misafirperverliğin sergilendiği en güzel mekânlardan biri olan mahalleler birçok sebepten dolayı yavaş yavaş kaybolmaya ve bu da beraberinde birçok sorunlar getirmeye başlamıştır. Behiç Ak da eserlerinde kaybolmaya yüz tutmuş mahalle kültürünü ve komşuluk ilişkilerini ele alarak çocuklarda bu bilincin oluşmasını sağlar.

Bebek Annem adlı romanda mahalle insanların birbirlerini yakından tanıdığı samimi ilişkilerin olduğu bir yer olarak ele alınmıştır. Sınıf arkadaşları, Ziya’nın

sürekli şehir değiştirmesine çok şaşırılar çünkü bu şekilde hiçbir arkadaşla uzun süreli ilişki kuramayacağını söylerler. Kendileri ise uzun zamandan beri birbirlerini tanırlar. Hatta ailelerinin bile tanıştıklarını söylerler. Her biri defalarca birbirinin evine gitmiş, yalnız kendileri değil aileleri de sürekli görüşme halindedir. Romanda, çocukların aynı ortamı paylaşıyor olması, uzun süre bunu devam ettirmeleriyle ilişkilerinin sıkı bir hal aldığı vurgulanır. Bir arada yaşıyor olmanın verdiği samimiyet şu sözlerle açıklanır:

“Burada herkes, başkasının penceresinden, kendi penceresinin nasıl görüldüğünü bilir.” (s.15)

Aynı romanda anlatılan bir diğer durum ise eski mahalle yaşamına duyulan özlemdir. Saniye Hanım ve Abidin Bey yeni taşındıkları toplu konutlarda âdete dünyayla bağları koparılmıştır. Bu sitelerde ne bir bakkal ne bir kahve ne de gidilecek bir komşu vardır. Herkes kendi dünyasında tek başına yaşar. Abidin Bey eski günlerini o sıcak ortamını özler. Yeni ortamında bunların hiçbirini yoktur.

“Hesaplardan sıkıldığı zaman kendini dışarıya atıp komşu ziyaretlerine gitmeyi ya da kahvede arkadaşlarıyla çene çalmayı alışkanlık haline getirmişti. Ama yeni evde bunu yapması olanaksızdı. Arkadaşlarının gittiği kahve çok uzakta kalmıştı. Komşu ziyaretleriyse hayaldi. Yolda, uzun zamandır görmediği eski dostlarla karşılaşma şansı hiç yoktu.” (s. 37-38)

Bebek Annem adlı romanda toplu konutların insan ilişkilerine engel olmasına karşın komşuluk her yerde ve her durumda varlığını yitirmez. Saniye Hanım ve eşinin taşındığı toplu konutlarda önceleri hiçbir komşuyla karşılaşılmamasına rağmen örgü kursu vesilesiyle komşulara, sosyalliğe hasret kalan insanlar bir araya gelirler. Bu insanlar engel olarak düzenlenmiş bu evlere rağmen komşuluğun gereği olan dayanışmayı, yardımlaşmayı yerine getirmeyi başarırlar. Ziya, evinde arkadaşları için mantı daveti verdiği zaman arkadaşlarının çoğu bu küçük evde oturacak yer bulamaz. Bir anda komşular yardıma yetişir.

“Tam, ‘Nasıl oturacağız?’ diye düşünürken komşular imdada yetişti. Çoluk çocuk, ellerindeki sandalyelerle içeri daldı. Salonu dayayıp döşediler. Kısa zaman sonra hepsi bir sandalyeye oturmayı başarmış, kıpırdayacak yer kalmamıştı.” (s.60)

Aynı romanda komşuluk ilişkileriyle ilgili olarak Şule'nin, hasta annesine baktığı sırada komşuların yardımını göze çarpar. Şule babasını trafik kazası sonucu kaybedince kazanın etkisini atlatamayıp bebekleşen annesine bakmak durumunda kalır. Romanda komşular Şule'ye ellerinden geldiğince yardım etmeye çalışırlar. Birçok yerde Şule'nin, annesine bakma sürecinde komşuların verdiği destek vurgulanır. Toplu konutlarda her ne kadar komşuluk ilişkileri etkisini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olsa da mahalle yaşamında hâlâ insanlar komşuluk gereği birbirlerine yardım etmekte, gerektiği zaman sahip çıkmaktadır. Şule'ni yarışmaya katıldığı zaman komşusu Eylül Hanım, annesiyle ilgilenir. Şule'nin söylediği vakitte annesini yarışma alanına getirir ve sonrasında aynı şekilde tekrar eve götürür.

Vapurları Seven Çocuk adlı öyküde mahalleliler arasında tam bir birlik ve samimiyet vardır. Birlikte vakit geçirir, eğlenceler düzenlerler. Özellikle Meliha Hanım komşuları evinde ağırlar, ikramlarda bulunur ve keyifle sohbet ederler.

“Meliha Hanım mahalledeki komşularını bazen evine davet, onlara piyano ve ud çalar, hep birlikte şarkılar söylerlerdi. Böyle günlerde çocuklar, yalının bahçesindeki meyve ağaçlarında erik, kiraz ve dut toplarlardı.

Mahalle sakinleri börekler, dolmalar yapıp getirir, hep birlikte afiyetle yerler; bir yandan da her biri ince el işçiliğinin ürünü koltuklarda uzun uzun sohbet ederlerdi.” (s.19-20)

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde Afacan adlı köpeği doğal yaşam alanına götürmek için Zeynep internetten bir aileyle tanışır. Moskova'daki aile Afacan'ı sahiplenmek ister. Cem, Zeynep, Sırdede ve Sevgi Hanım Afacan'ı gerçek yaşama alanına götürmek için yola koyulurlar. Moskova'ya gittiklerinde Afacan'ı sahiplenecek aile onları oldukça samimi bir şekilde karşılar. Aile onları birkaç gün misafir eder. Birbirlerini hiç tanımamalarına, ortak bir dilleri olmamasına rağmen yıllardır tanışıyorlarmış gibi Cem ve ailesine içten davranırlar.

“Aileyle tanıştılar. Hiç tanımadıkları halde, kırk yıllık dost gibi birbirlerine sarıldılar. Anlaştıkları ortak bir dil yoktu. Hayvan sevgisi onları birleştirmişti. Sıcak bir evde içtikleri sıcak çay dostluklarını pekiştirdi.

Birkaç gün köyde kaldılar. Bu süre boyunca Afacan hiç yanlarına gelmedi. Rus aile sevgi doluydu. İçten ve misafirperverdiler.” (s.89-90)

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde ise yazarın Sultan ve Doğaç’ı evinde ağırladığı zamanda samimi bir ortam vardır. Yazar söylenenlerin aksine sıcak ve sevecen biridir. Onlarla ilgilenir, ikramda bulunur ve uzunca sohbet eder. İstedikleri zaman köşkün bahçesine gelebileceklerini söyler.

“Sultan da onlara katıldı. Birkaç dakika içinde kendini, sanki yıllardır o köşkte yaşıyormuş gibi hissediyordu artık. Okuldan, yan yatmış şilepten, Dilek Öğretmenden, Doğaç’ın annesi Sezin Hanım’dan, bahçedeki kiraz ağaçlarından ve tabii ki, bol bol Pısrık’ tan konuştular.” (s.72)

3.10. Özgürlük / Yaratıcılık

Çocuklar çok yönlü düşünen, bir anda birden çok şeyle ilgilenen, kararları çabuk değişen bireylerdir. Çocuğa sınırlar çizmek, tek bir alana yönlendirmek onun içindeki diğer potansiyellerin yok olmasına sebep olabilir. Büyüklerin yaptıkları yanlış yönlendirme çocukları kendi zevk ve isteklerinden uzaklaştırabilir. Çocuğun değişebilmesi için ona fırsat vermek gerekir. Çocuk sadece resimle ya da sadece müzikle ilgilenmek zorunda değildir. O hepsiyle birden ilgilenmek de isteyebilir. Onu tek bir alana yönlendirip o alanda kendini geliştirmesini beklemek çocuğu her alanda geriletmeye sebep olabilir. Onlar özgürce düşünmek, karar vermek ve sonra o kararlardan vazgeçebilmek isterler. Çünkü çocuklar sürekli değişim ve gelişim içindedir. Onları bir kalıba koymaya çalışmak ve beklenti oluşturmak onların içindeki zevki ve isteği öldürür. Behiç Ak’ın eserlerindeki kişiler özellikle çocuklar belli bir kalıba sığmayan özgür, yaratıcı ve hayal gücü yüksek kimselerdir. Bu çocuklar meslek seçiminde, yaptığı işlerde, oynadıkları oyunlarda ailelerini ve diğer kişilerin baskı ve yönlendirmelerinden rahatsızlık duyarlar. Kendilerini sınırlayan durum ve kişilerden uzak dururlar. *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* adlı romanda Sevgican ve Erol’da olduğu gibi. Erol tek bir şey olmaktan korkar. Sadece bir ressam olup binlerce resim yapmak zorunda kalmak veya zevk için yaptığı bir eylemi işe dönüştürmek onu korkutur. Bu yüzden Erol, kendini Sevgican’ın yazdığı şiirdeki sürekli değişen buluta benzetir.

“Ben de onlar gibi çok kararsızım. Kılıktan kılığa şekilden şekle girerim. Sen de bunu çok iyi fark etmişsin. Müthiş bir gözlem yeteneğin var. Dinazorken, bakıyorum ki, bulaşık makinesi olmuşum, sonra da at arabası... İçimdeki rüzgâr nereden eserse ona göre biçimleniveriyorum. Bazen ressam oluyorum, bazen uzun mesafe koşucusu... Ama hiçbir şeye saplanıp kalamıyorum. Kararsızlığın verdiği özgürlük gibisi var mı?” (s.66)

Aynı şekilde Sevgican’da sanal âlemde Şair Sevgican olunca bu durumdan korkar. O sadece annesine ve Batu’ya kızdığı için şiir yazmıştır. Oysa şair olduğu söylenince insanların sürekli bir beklentisi olur ve Sevgican bunu bir görevmiş gibi yerine getirmek istemez. Sevgican içinden geldiği zaman şiir yazmak ister.

“Ben öyle olmak istemiyorum. Bu, büyük bir sorumluluk. Herkes benden şiir yazmamı bekliyor.” (s.144)

Yaratıcılık; yeni, farklı ve değerli bir şey oluşturma olgusudur. Kişinin kendini ifade etmesinin farklı yollarından biridir. Yaratıcılık, sınırların dışına çıkmak demektir. Yaratıcılığın temeli özgür düşündür. Çocuğa sınırlar koymak, yolunu çizmek yaratıcılığı öldürür. Bir amaç belirlemek, amaç için bir şeyler üretmek çocuğu yaratıcılıktan uzaklaştırır. *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* adlı romanda Sevgican’ın sınıf arkadaşı Erol, resimde, matematikte ve koşuda çok başarılıdır. Ancak sınavlarda hep kötü not alır; koşu yarışmasında en öndeyken bir anda koşmayı bırakır eli cebinde yürümeye başlar. Çocukların yetenekleri, yaratıcılıklara bir sınava veya yarışmaya tabi tutulunca gerçek amacından uzaklaşır. Erol da yaptığı şeyden sırf zevk aldığı, özgürce yapabildiği için başarılı olur. Onu sevdiği için yapmak mutlu eder. Bir amaca yöneldiğinden, birilerine yeteneğini kanıtlamak gerektiğinde çocuğun içindeki yapma isteği yok olur. Erol, bu durumu şöyle ifade eder:

“Yaratıcı olduğumu ispat etmek istemiyorum. Yapma zevkimi öldürüyor.” (s.71)

Bebek Annem romanında Ziya evinde mantı günü organize ederek sınıf arkadaşlarını davet eder. Ziya’nın annesi mantıları çocuklarla birlikte yapmayı ister. Herkes kendi mantısına istediği şekli verir. Çocuklar yaratıcılıklarını kullanarak farklı farklı şekillerde mantılar yaparlar. Aralarında en farklı olanı ise Şule’nin yaptıklarıdır.

Mitolojiden esinlenerek hamura şekil verir. Yunan mitolojisinden kanatlı at Pegasus'u, deniz tanrısı Poseidon'u, altı keçi üstü insan Pan'ı ve esin perileri Muse'lerin şekillilerini hamurdan yapıverir. Aynı zamanda arkadaşlarına bunlar hakkında bilgi verir.

Çatıdaki Gezen adlı romanda hayatı ev ve okul arasında sınırlı olan çocuklara değinilir. Aileler her ne kadar çocuklarını sınırlandırırsa, çocukların hayatını kendi istedikleri gibi planlasalar da çocuğun hayallerine sınır çizemezler. Çocuklar artık sokağa çıkamayan, arkadaşlarıyla oyun oynayamayan kurstan kursa giden 'paket çocuk'lardır. Ancak buna rağmen çocuklar hayal güçlerini kullanarak yeni dünyalara kapı açmayı başarırlar. Serdar ve Ceren gibi. Serdar, Ceren'in daveti ile apartmanın çatı katına çıkar. Burada bir sürü kullanılmayan eşya, romanlar, şiir kitapları, şairler, canı sıkılan çocuklar ve hatta Don Kişot bile vardır. Çatı katı Serdar için yeni bir gezegendir.

"Ortalığın aydınlanmasıyla hayaller yok oluyor. Gulliver, Dede korkut, Don kişot, Moby Dick, Kaptan Ahab kitap sayfalarına geri dönüyorlar!" (s.179)

Eve Giden Küçük Tren adlı romanda yazar hayal etmenin sadece çocuklara özgü olmadığına değinir. Münevver Hanım hayalini gerçekleştirmek için köyüne geri döner. İlyas, Münevver Hanım'ın neden geldiğini öğrenince çok şaşırır. İlyas daha önce hiç hayal kuran bir büyükle karşılaşmamıştır. Çünkü büyükler sadece gerçeklerle ilgilenir. Ancak bir yerlerde onların da hayal etme gücü, hayalleri hep vardır. Münevver Hanım'ın hayalini gerçekleştirmek için yaptıkları ve diğer köylüleri de işin içine çekmesi, onların bu işin olacağına inanması İlyas'ın not defterine şu cümlelerle aktarılır:

"Meğer insanlar, hayallerini bir yerlere kilitleyip kapatmış, diye defterine not düştü. Münevver Hanım bu kilitleri teker teker kırıyor." (s.97)

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde Cem sürekli hayaller kuran bir çocuktur. Yaşanan her olaydan sonra Cem, kendini mutlaka bir hayalin içinde bulur.

"Cem, hayal dünyası geniş bir çocuktur... 'Ünlü bilim insanları, askerler, artistler, hapisane kaçkınları acaba bu ormanda mı? Diye düşündürdü. Eğer oradaysalar aralarında nasıl bir bağ vardı?" (s.10)

Alaaddin'in Geveze Su Boruları adlı öyküde çocuklar farklı farklı fikirleriyle zengin bir hayal gücüne sahiptirler. Öyküde Alaaddin Bey'in sürekli sessiz bir şekilde bir bankta oturup güneşin doğuşunu ve batışını izliyor olmasından şüphelenen çocuklar onun aslında güneşten gelmiş bir canlı olduğunu düşünürler.

"Gölgesinin uzayıp kısalmasına bakarak, Alaaddin Bey'in, Güneş'teki akrabalarıyla mesajlaştığından emin oldular. Hatta, Güneş'tekilerin de onu özlediğini, ama üşümekten korktukları için Dünya'ya gelmeye bir türlü cesaret edemediklerini düşündüler." (s.20)

3.11. Geçmişe ve Anılara Değer Vermek

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde yazar insanların geçmişine ve hatıralarına verdiği değeri ele alır. İnsanlar için geçmişleri ve geçmişe ait hatıraları büyük önem taşır. Öyküde anlatılan köy halkı, Yunanistan ile Türkiye arasında yapılan nüfus değişikliği sonucunda Yunanistan'dan Türkiye'ye gelir. Bu duruma ayak uydurmakta zorlanan köy halkı gelecek nesiller de aynı zorlukları yaşamamasın diye geçmişe ait tüm hatıraları yok edip kendilerini bu köydenmiş gibi yaşamaya alıştıırırlar. Ancak köy halkı eski hatıraları atmaya kıyamadıkları için bunu ormandaki bir eve saklarlar. Yıllar sonra yeni nesiller, Sırdede'nin büyük sırrını açıklamasıyla aslen bu köyden olmadıklarını öğrenirler. Köy halkı geçmişlerini öğrendikleri için çok mutlu olur.

"Köyümüzden getirdiğimiz en küçük bir eşyayı bile atmaya kıyamadık. Fotoğrafları yırtıp atamadık. Bazı küçük eşyalarımızı, fotoğraflarımızı, günlüklerimizi, orman içinde bir ev inşa edip, orada saklamaya karar verdik." (s.79)

"Köylüler bayram yapıyordu. Geçmişlerini keşfetmişlerdi. Afacan'ın sayesinde olmuştu. Onları geçmişleriyle tanıştırmıştı. Artık hepsinin bir tarihi vardı." (s.83)

Güneşi Bile Tamir Eden Adam adlı öyküde yazar insanların sahip oldukları her şeyi sürekli yenileme isteklerine karşı Kadir Bey'in eskileri onarıp, her bir eşyaya anlam yüklemesini, değerli kılmasını ele alır. Öyküde insanlar uzun yıllardır aynı eşyalarını kullanmaktadır. Kadir Bey'in her şeyi tamir edebilmesinden dolayı yeni bir

şeyler almaya hiç gerek kalmaz. İnsanlar eşyalarını yenilemek isteseler bile Kadir Bey tüm eşyalarla ilgili bir hikâye bulur ve insanlar da eşyanın sahip oldukları anlamlardan dolayı atmaya kıyamazlar. Kadir Bey sayesinde insanlar eşyalarına değer verir. Çocuklar eşyaların her birinin öz geçmişlerini kayıt altına alırlar. Çocuklar yeni eşya alınmasını istemezler çünkü yeni alınan hiçbir şeyin tarihi olmadığını düşünürler.

“Kadir Bey iyi hoş ama, onun yüzünden evimizdeki hiçbir eşyaya dokunamıyoruz. Hiçbir şeyi atamıyoruz. Kadir Bey yüzünden, duvarda asılı duran saatten, sokak kapısı önündeki terliğe kadar evimizdeki her şeyin bir hikâyesi oldu. Bir kırık tuzluğu atmaya kalksak, çocuklar hemen itiraz ediyorlar; ‘Baba ne yapıyorsun? Kurtuluş Savaşı gazisi dedemin son yemeğinde kullandığı tuzluğu nasıl atarsın!’ deyip, ortalığı birbirine katıyorlar. Çocuklar –Melisa, Selo, Ahmet falan, hepsi birden eski eserleri koruma kurulu oluşturmuşlar. Bütün günlerini eşyaların kişisel hikâyelerini not etmekle geçiriyorlar.” (s.28)

Vapurları Seven Çocuk adlı romanda ise Meliha Hanım evini ve eşyalarını olduğu gibi kullanır, değiştirmeyi hiç düşünmez. Meliha Hanım her şeyin geçmişten izler taşıdığını ve anıları olduğunu söyler. Bu yüzden eski eşyaları onun için çok kıymetlidir.

Evdeki mobilyalarsa, Meliha Hanım’ın ninesinin çeyizinden kalmaydı. Sırları dökülmüş, matlaşmış aynayı değiştirmeye kıyamazdı. “Aynalar yalnız bugünü değil, geçmişi de yansıtabilmeli,” derdi. “ona bakınca, üç yaşındayken bana hediye edilen ilk bisikleti görüyorum. (s.18)

3.12. Sorumluluk ve Duyarlılık

Bebek Annem adlı romanda üstlenilen bir sorumluluğun altından kalkamama korkusu anlatılır. Ziya, Şule’nin annesinin iyileşmesi için yaptıkları planda ona yardım etme fikrinden ürkmeye başlar aldığı sorumluluğu yerine getirememekten korkar. Ziya bu durumdan o kadar etkilenir ki gece uyuduğunda bununla alakalı bir rüya görür. Rüyasında tüm halkı uykucu olan bir şehrin kralı, yaşlı bir kadına yardım etmek için üstlendiği sorumluluktan dolayı ona bir ödül verir. Bu ödül Ziya’nın ülkeye kral olmasıdır. Kral, pelerinini ve esasını Ziya’ya verdiği gibi koşarak oradan uzaklaşır.

Ziya şaşkınlıkla olanları anlamaya çalışırken vezir gelip Ziya'ya yapılacakların listesini verir. Ziya kral olmuştur ancak halkı uyukucu olan bu ülkenin tüm işlerini onla vezirin yapması gerekmektedir. Ziya gördüğü rüyanın etkisiyle sorumluluk almanın kolay bir iş olmadığını farkına varır.

Havva ile Kaplumbağa adlı öyküde Elif'in ailesi göçmen kuşlarla ilgili bir proje yürütmektedir. Hastalanıp göç edemeyen kuşların bakımını üstlenirler. Elif, yaralı olan küçük bir leyleğin tedavi sürecinde yanında olur. Elif, bu küçük leyleğin hemen iyileşip arkadaşlarına kavuşması gerektiğini düşünür. Bunun için kumbarasındaki bütün paraları çıkarır ve kuşa bir uçak bileti alıp arkadaşlarının yanına göndermek ister. Annesi bu durumun mümkün olmadığını söylese de Elif bir türlü kabullenmez ve susarak ailesini protesto eder. Babası Erdem Bey, leyleği uçakla yollamanın ona fayda yerine zarar vereceğini söyler. Bu sebeple Leylek, iyileştikten sonra kendi başına uçup yolu öğrenmelidir.

“ Sonunda Erdem Bey, Elif'in suskunluğuna dayanamamıştı. ‘Uçakla gitmesi önemli değil,’ demişti. ‘Sorumlu bir leyleğin kendi kanatlarıyla uçarak yolunu bulabilmesi lazım. Yoksa, nereye gideceğini unuttur. Gelecek sefer de yolunu kaybeder. Afrika'ya gideceğim derken, Kuzey Kutbu'na gider.” (s.15)

Aynı öyküde sorumluluk alma ile ilgili anlatılan bir diğer durum ise deniz kaplumbağalarıyla ilgilidir. Elif, ailesi ve Umut deniz kaplumbağalarıyla ilgili yürütülen projede deniz kaplumbağalarının yumurtlama dönemlerini takip ederler. Yumurtadan çıkan kaplumbağaları götürüp kumsala bırakırlar. Kumsaldan kaplumbağaların denize doğru yol almalarını izlerler. Elif de bu kaplumbağalardan birini alıp denize gitmesine yardım etmek ister. Orada görevli olan Mümtaz Ağabey Elif'e izin vermez ve bunu yapmasının neden doğru olmadığını anlatır.

“Küçük kaplumbağanın, doğduğu kumsalı öğrenmesine izin vermelisin. Çünkü yıllar sonra dev bir kaplumbağa olduğunda, aynı kumsalı bulmak zorunda kalacak. Yuvasından denize kadar olan mesafe çok önemli. Burayı kendi kendine kat etmeli ve bu sırada kumsalı iyice tanımalı.” (s.66)

Akvaryumdaki Tiyatro adlı öyküde ise Emine, köydeki herkesin çok sevdiği balıkları akvaryuma hapsedmelerini doğru bulmaz. Bunun için bir proje hazırlar.

Hazırladığı projeye insanların, balıklar gibi bir akvaryumun içinde yaşamanın nasıl bir duygu olduğunu anlamalarını sağlar.

“Camdan bir havuz tasarladım,” dedi Emine. “Bir kişinin girebileceği kadar. İçine giren kendini akvaryumdaki balık gibi hissedecek. Balıkların gözünden dışarısını görecek. Bu deneyimi yaşayanlar akvaryumdaki balığın sıkıntısını hissedebilir ve hiç vakit kaybetmeden balıklarını göle geri bırakırlar.” (s.48)

Güneşi Bile Tamir Eden Adam adlı öyküde tamirci Kadir Bey her şeyi tamir etmekte ustadır. Yalnızca eşyaları değil insan ilişkilerini de tamir eder. Arası bozuk, küs olan insanları görmezden gelmez. Hemen onların arasını düzeltmek için çalışır. Ona göre ilişkiler de eşyalar gibi bazen bozulur. Zamanı gelince onları da tamir etmek gerektiğini düşünür. Kadir Bey kendisinden bu konuda yardım isteyen kimsenin teklifini geri çevirmez.

“Araları bozulan çiftler, birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlaşamayan komşular Kadir Bey’in peşini bırakmazlar. Sorunlarını anlatıp çözmesini isterler. O da ‘Bu sizin sorunuz, beni ilgilendirmez,’ deyip sırtını dönmez. Hemen taraflarla konuşur, basit ama kalıcı çözümler geliştirerek, küsleri barıştırır. Borçlularla alacaklıları el sıkıştırır. Kiracılarla ev sahiplerini anlaştırır. Birbirlerine küsmüş karı-kocaların, bir iki güzel sözle arasını buluverir. Neden barışmaları gerektiğini öyle güzel anlatır ki, şaşarsınız.” (s.15)

3.13. Göç ve Mültecilik

Yazarın ele aldığı konulardan bir diğeri ise göçtür. *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* romanında yazar, güncel bir konu olan Halep’deki savaş sonrası yaşanan göçe değinir. Savaşların yol açtığı yıkımlar sonucunda insanlar, yaşama tutunmak adına yeni yerlere sığınır. Göç, savaşın belki de en acı sonucudur. Bu romanda yazar, göçe farklı bir açıdan değinir. Sürekli çevremizde gördüğümüz mültecilerin bizde uyandıramadığı o duyguyu savaştan dolayı göç etmiş Arapbüllüleri ile uyandırır. Sevgican da çevresinde sürekli göç etmiş insanlarla karşılaşır ancak savaştan göç eden bir kuşu

görünce asıl o zaman savaşın acı tablosuna şahit olur. Babası, evlerinin bahçesinde öten bülbülün Suriye'deki savaştan kaçıp geldiğini söyleyince Sevgican çok şaşırır. Hem bu bülbüller göçmen kuşlar da değildir. Göçe mecbur bırakılmış kuşlardır. Akın Bey'in göçlerle ilgili söyledikleri durumun ciddiyetini ortaya koyar:

“Bu ne demek biliyor musun? İnsanlar savaşarak sadece kendilerine değil, bütün dünyaya zarar veriyor. Savaş, yerleşik insanların yanında göçmen olmayan kuşları da göçe zorluyor. İnsanalar göç edince değil de, hayvanlar göç etmeye başlayınca savaşın vahşetini daha iyi anlıyoruz.” (s.61)

Yine aynı romanda Halep'de yaşanan savaş nedeniyle Jamel ülkesini terk etmek zorunda kalmış, Türkiye'ye sığınmış mülteci bir çocuktur. Romanın kahramanı Sevgican'ın sınıf arkadaşıdır. Yazar, Jamel üzerinden mülteci çocukların yaşamlarına değinmiştir. Jamel, Sevgican'a Halep'ten Türkiye'ye gelen kadar ayakkabılarının günlerce yürümekten perişan hale geldiğini anlatır. Jamel, hayatta kalabilmek adına bu küçük yaşına rağmen birçok işte çalışan bir çocuktur. Jamel ayakkabı boyar, gazete satar. Para kazanınca da akşam yemeği yiyebileceği ve kız kardeşine defter alabileceği için sevinir. Sevgican, Jamel'in verdiği hayat mücadelesini görür. Kısa bir süreliğine bile olsa Jamel'le vakit geçirince yaşamın zorluklarına şahit olur. Bir de sanal dünyadaki o mükemmel hayatları düşünür. Sanal ve gerçek dünya arasında kıyaslama yaparak gerçek hayatın ne kadar zor olduğunu fark eder.

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde zorunlu göçün insanlar üzerindeki olumsuz etkisi anlatılır. Göçe mecbur bırakılan insanların yeni yaşam yerlerine uyum sağlamakta çektikleri güçlükler ve ait olamama duygusu ele alınır. Yunanistan ile Türkiye arasında yapılan nüfus mübadelesi sonucunda Türkiye'de yaşayan Rumlar Yunanistan'a, Yunanistan'da yaşayan Türkler ise Türkiye'ye göç ettirilir. Öyküde olayların geçtiği köye ise Yunanistan'dan gelen Türkler yerleştirilir. Ancak bu insanlar yeni yaşam yerlerine uyum sağlamakta çok zorlanırlar. Kendilerinden sonra gelecek olan nesillerin de aynı sorunları yaşamalarını istemedikleri için geçmişe ait tüm hatıraları saklarlar ve kendilerini bu köyde doğmuş olduklarına inandırırırlar. Sırdede yaşadıkları zorlukları şöyle ifade eder:

“Tabii, bu yer değiştirme iki taraf için de hiç kolay değildi. Buradan gidenler Yunanistan'da yaşamakta zorlandılar. Yunanistan'dan gelen bizler de buraya uyum

sağlamakta güçlük çektik. Ne oralı olabiliyorduk. Çevrenin bizi kabullenmesi de kolay değildi.” (s.72-73)

3.14. Ön Yargı

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde mahalleye taşınan bir yazarla ilgili verilen ön hüküm ele alınır. Yazarın gelmesiyle birlikte insanlar arasında bir takım söylentiler yayılır. Yazarın çocuklardan nefret ettiği, uşaklarının, bekçilerinin olduğu ve çok lüks bir hayat sürdüğü söylenir. Yazar köşkten pek çıkmayınca da insanlar onun kibirli olduğunu düşünürler. Doğa ise yazara ulaşmak, onunla tanışmak için çok uğraşır. Pek çok yol dener. En sonunda başarır ve yazarı tanıyınca onunla ilgili söylenenlerin ne kadar yersiz olduğunu fark eder. Yazar oldukça samimi ve sade bir hayat süren biridir.

“Yazar’la bu Yazar arasında dağlar kadar fark vardı. İkide bir saatine bakan, meşgul Yazar gitmiş, yerine başka birisi gelmişti. Uşakların bekçilerin olduğu söylenen evde Yazar’dan başka kimse yoktu. Pahalı eşyalarla dolu olduğu söylenen köşkün odaları bomboştur. Üstelik bahçe kapısı da kilitli değildi.” (s.73)

“İki büyük adam gibi karşılıklı yemek yedik. Burnu büyük olmayan, hava atmayan, sade bir insandı. Duvardaki sarmaşığı, ağaçlara zarar verdiği için kestğini söyledi. (s.86)

Alaaddin’in Geveze Su Boruları adlı öyküde insanlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadan verilen yanlış yargılar ele alınır. Mahallede eskiden beri yaşayanlar Alaaddin Bey’in ne iş yaptığını bilirler. Ancak geriye kalanların Alaaddin Bey’in ne iş yaptığını ilgili bir bilgileri yoktur. Çünkü onlar sadece Alaaddin Bey’i sürekli bir bankta otururken görürler. Bu yüzden Alaaddin Bey’le ilgili sürekli yersiz söylemlerde bulunurlar.

“Ne iş yaptığını bilmeyenler, ‘Sanki o olmasa güneş doğup batmayacak!’, ‘Boş gezenin boş kalfası!’, ‘Kaldırım mühendisi n’olcak!’ deyip, onunla dalga geçerlerdi.”(s.12)

“Bu hiç konuşmayan, banklarda oturmaktan başka bir işe yaramayan, okul aile birliği toplantılarında susan, şişman tembel adam nasıl efsane olur?” (s.13)

Eve Giden Küçük Tren adlı romanda Münevver Hanım dedesinin köyden kasabaya giden tren yapma hayalini gerçekleştirmek ister. Köy halkı, Münevver Hanım’ın gelip bu fikri onlara açıkladığı ilk zamanlarda bunun imkânsız olduğunu düşünüp boşa kürek çekeceklerini ve Münevver Hanım’ın kafayı yediğini düşünürler. Köy halkı bu işin olamayacağını ama yine de Münevver Hanım’a yardım edeceklerini söylerler Ancak işin sonunda tren hazır hale gelince yaptıkları hatayı anlarlar. Köylüler bunun için Münevver Hanım’dan özür dilerler.

3.15. Sorgulayıcılık ve Merak

Anlama ve öğrenme isteği içinde olan her çocuk çevresindeki olayları, durumları sürekli sorgular. Çocuklar bu şekilde yeni şeyler öğrenir, keşfederler. Behiç Ak’ın eserlerinde de genel olarak çocuklar bu özelliklere sahip olmakla birlikte bazı eserlerde bu içerik daha fazla ön plana çıkar. Özellikle Memo’nun maceralarının anlatıldığı *Tombiş Kitaplar* serisindeki beş kitabın tamamında sorgulayıcı ve meraklı olma oldukça ön plandadır. Okul öncesi dönem çocuklarına seslenen bu kitaplarda yazar, çocukları özellikle merak etmeye, soru sormaya özendirir. Bu seride çevresine karşı duyarlı ve gözlemci olan Memo, hayatı ve olayları anlamak adına sürekli sorular sorar. Üstelik Memo sorularını herkese sormaya çalışır ve herkesin cevabını ilgiyle dinler.

Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği adlı romanda ise Ali, sürekli sorular soran meraklı bir çocuktur. Ali cevap vermek yerine soru sormayı tercih eder. Öğretmeninin verdiği dönem ödevini dahi bu yönde seçer. Ödevin konusu gereği annesi ve dedesiyle söyleşi yapacaktır. Ali gün boyu annesinin peşinde dolanarak sıraladığı soruları sorar. Çocuklar bazen sordukları sorularla büyüklerin fark etmekte zorlandıkları durumlara dikkat çekerler. Ali’nin annesine bahçedeki turp tarlasına neden şişe gömdüğünü sorması gibi. Ali bu soruyla babasının uzun zamandır bir türlü bulamadığı kulağının çınlama sebebini bulmasını sağlar. Köstebekleri turplardan uzak tutmak için toprağa gömülen bu şişeler rüzgârla birlikte çıkardıkları sesle birlikte köstebekler turplara

yaklaşmaz. Bu ses aynı zamanda Ali'nin babasının kulağındaki çınlama sesidir. *“Babası birden, Ali'nin sorularının ne kadar önemli olduğunu fark etti.”* (s.16)

Havva ile Kaplumbağa adlı öyküde Elif az konuşan bir çocuk olmasına rağmen öğrenme isteği taşıyan meraklı bir çocuktur. Anlam veremediği olay ve durumlar karşısında kısa kısa da olsa sorular sorar ya da bakışlarıyla merakını belli eder.

“Hava güzel olduğunda Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, kuşları incelemeye Elif'i de götürürlerdi. Küçük Elif, kuşların havada çığlık çığlığa uçuşmalarını merakla izlerdi. Neden her mevsim göç ettiklerini bir türlü anlayamazdı. Her seferinde annesinin suratına ilgiyle bakar ve tek kelimeyle, ‘Neden?’ diye sorardı.” (s.12)

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde Cem meraklı bir çocuktur. Olay karşısında merakını gizlemez ve hemen sorular sorarak öğrenmeye çalışır. Sürekli gelecekte nasıl bir hayat sürmek istediğini düşünür. Başka şehirde yaşamanın nasıl olduğunu, şehirdeki insanların nasıl yaşadığını merak eden sorular sorar.

3.16. Geri Dönüşüm

Geri dönüşüm, kullanım dışı kalmış malzemelerin çeşitli yöntemlerle tekrar hayata kazandırılmasıdır. Aşırı tüketimin önüne geçmek için uygulanan bu yönteme Behiç Ak da eserlerinde yer vermiştir. *Bebek Annem* romanında Ziya'nın annesi Dilara Hanım, evde komşulara örgü kursu verir. Ancak bu kurs biraz farklıdır. Örgü kursunda amaç yeni yünlerle örgü yapmak değildir; eski yünleri değerlendirmektir. Herkesin tüketme odaklı yaşadığı bir zamanda Dilara Hanım, yenisini almak yerine eskileri dönüştürmeye dikkat çeker. Dilara Hanım, *“Korkmayın, evinizde size ömür boyu yetecek yün stoku var. Siz yeter ki onları dönüştürme becerisi gösterin!”* (s.42-43) diyerek evlerinde var olan yünleri değerlendirmelerini sağlar.

“Kullanılmayan atkılar, güve yeniği olan çorap ve kazaklar, dar gelen ya da bollaşmış hırkalar... Onlarla dost olarak başlayacağız işe... Güve yeniği var diye, rengini çok sevdiğimiz kazağı çöpe atmayacağız. Ya da rengini beğenmediğimiz atkıdan soğumayacağız. Yünün boyanabileceğini öğreneceğiz. Onları üşenmeden sökerek, tekrar örerek, boyayarak hayata kazandıracacağız.” (s.43)

Güneşi Bile Tamir Eden Adam adlı öyküde Tamirci Kadir Bey bozulan tüm eşyaları onarır. Kadir Bey eşyaları sadece tamir etmekle kalmayıp tamir esnasında kullandığı malzemeleri de bazı eski eşyalardan kendi üretir. Kadir Bey hem tamir işlerini hem de gerekli malzemelerin üretimini tek başına yapar.

“Hadi eskileri tamir ediyorsun anladık, ama bunları tamir ederken, yapıştırıcı, zambak, musluk contası, boruya dolamak için keten, çivi gibi şeyler satın alır insan. Öyle değil mi? Hayır efendim! Bu adamda böyle meziyetler de yok. Musluk contalarını, çöpe atılmış otomobil lastiklerinden kendi elceğiyle yapıyor. Yapıştırıcıyı, küvetlerin kırılmış aksamalarını ateşle eritip, erimiş balmumuyla karıştırarak kendisi üretiyor!” (s.24-25)

“Çamlardan topladığı reçineleri eritip, içine ahşap tozu katarak imal ettiği yapıştırıcılarla sandalyenin kırık yerlerini yapıştırırıyor; çöplükten topladığı küçük kara çivilerle bacaklarını sağlamlaştırıyor.” (s.25)

3.17. Umut

Bebek Annem adlı romanda Şule annesinin hastalığı sebebiyle uzun zamandır okula gelememektedir. Sınıfa yeni gelen öğrenci Ziya sıra arkadaşının ne zaman geleceğini merak eder. Hem arkadaşları hem de öğretmeni Saniye Hanım Şule'nin geri geleceği konusunda umutsuzluğa düşmezler. Saniye Hanım'ın Ziya'ya Şule'nin geleceğine inancını gösteren şu cevabı verir:

“Şule bir süredir aramızda değil. Ama gelecek. Bugün değilse yarın, yarın değilse öbür gün, öbür gün değilse daha sonraki gün... Ama mutlaka gelecek!” (s.11)

Kedilerin Kaybolma Mevsimi adlı öyküde mahallelinin kedileri bir anda ortadan kaybolur. Herkes kedisini armaya koyulur. Sevgi kedisi Titrek'i armaya çıktığında Nazan Hanım'ın da bir bankta oturmuş kaybolan kedisi Arsız için ağladığını görür. Sevgi küçük yaşına rağmen olgun bir büyük gibi Nazan Hanım'a teselli verir. Sevgi, Nazan Hanım'a sorunların düzeleceğine inandığını ifade eden cümlelerle kurarak onun umutsuz düşüncelerini ortadan kaldırmaya çalışır.

“Küçük Sevgi Nazan Hanım’ın iri ellerini avucunun içine alıp, onu teselli etti. Bilgiç bir tavır takındı; “Üzülmeyin. İçimde güçlü bir his var her şey yoluna girecek,” dedi. (s.20)

Eve Giden Küçük Tren adlı öyküde ise Münevver Hanım’ın dedesi evlerinin önünden geçen bir tren yapmayı ister. Dedesi bu hayalini hayattayken gerçekleştirme şansı bulamaz ama bir gün bu trenin yapılacağına inanır.

‘Ama dedem yine de umudunu kaybetmedi,’ diye konuşmasını sürdürdü. ‘İleride, kasabaya giden bu demiryolunun üzerine yolcu vagonu konacağına inanıyorum,’ diye ihtiyarlardı ve bu dünyadan göçüp gitti.” (s.109)

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı romanda mahalleye yeni bir yazarın taşınmasıyla öğretmen çocuklara en iyi kompozisyon yazan kişiyi yazarla tanıştıracaklarını söyler. Kompozisyonun konusu baba sevgisidir. Doğaç, babasını küçük yaşta kaybettiği için yazabilecek bir şeyi yoktur. Yarışmayı Sultan kazanır ve yazarla tanışır. Doğaç ise bu duruma çok içerlenir ve kendisinin de bir gün yazarla tanışabileceğini düşünür.

“Doğaç, fotoğraflara ve imzalı kitaba baktığında imrendi. Belki bir gün, onun da böyle bir fotoğrafı olabilirdi.” (s.46)

Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor adlı öykünün girişinde de Memo güzel havadan etkilenip iyi şeyler olacağını olan inancını şöyle dile getirir:

“O gün hava pırıl pırıl, deniz tertemizdi. Memo plajda dolaşmaya çıkmıştı.

‘Belli ki bugün çok güzel şeyler olacak,’ diye düşündü.” (s.7)

3.18. Batıl İnançlar

Akvaryumdaki Tiyatro adlı öyküde olayların geçtiği Balıklı adlı köy Balıklı Göl’ün hemen kıyısındadır. Köy halkı bu gölde bir canavarın yaşadığını düşünmektedir. Hatta bu konunun araştırılması için defalarca valiliğe dilekçe vermişlerdir. Valilik de bunun üzerine göle bir polis atamıştır.

“Zeynep beşinci sınıf öğrencisiydi. Göl sularının yükselmesinin nedenini bulmayı kendine iş edinmişti. Bir gün arkadaşı Mahmut’a, ‘Buldum!’ dedi. ‘Göldeki canavar şişmanladıkça suları taşıyor.’ Küçük Mahmut Cingözdü hurafelere kolay kolay inanmazdı. (...) Zeynep bilgiç bilgiç Mahmut’un kulağına fısıldadı. Gölde canavar olmasaydı valilik buraya polis atamazdı, öyle değil mi?” (s.24-25)

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde mahalleliler arasında ise yokuşun tepesinde, büyük bahçeli, tarihi bir köşkün perili olduğuyla ilgili inanışlar vardır. Yazar öyküde bu durumu mizahla karışık şöyle ifade eder.

“Bu köşke taşınan herkese şüpheyle bakılır zaten,” diye güldü. “Bundan önceki sahibi için ‘vampir’ dediğini hatırlıyorum da, gülüyorum. Oysa adamın vampirlikle falan bir ilgisi yoktu. Sadece diş eti kanaması hastalığı vardı. Sonra da, uzun süre boş kalınca da binanın adı ‘perili köşk’ e çıktı. Bu da sahibinin bina boşken, ‘kimse köşke girmesin diye sığıdığı bir palavraydı.” (s.16-17)

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde köy halkı eski zamanlardan beri ormana girmeyi kendilerine yasaklamıştır. Bu ormana her girenin kaybolduğuna inanan köylüler ormana Kayıplar Ormanı adını vermiştir. Ormana girenin bir daha çıkamadığını düşünen köylüler kaybolan insanların çoğunun bu ormanda olduğuna inanırlar.

Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı adlı öyküde Ayşe babası İbo ile köydeki çınar ağacını birbirine çok benzetir. İkisi de dev gibidir, İbo’nun yüksek tansiyonu olduğu için bir ağaç gibi yerinden kıpırdamaz ve sürekli uyur. Köydeki çınar ağacının kurduğunu duyunca Ayşe birden endişelenir ve babasına da bir şey olacak diye korkar.

“Ayşe öteden beri, çınar ağacına kötü bir şey olursa, babasına da olacağına inanırdı. Çünkü, saman saçlı, süpürge bıyıklı, şişko göbekli babası ile ihtiyar çınar, birbirlerine o kadar çok benziyorlardı ki!” (s.4)

3.19. Cesaret

Pat Karikatür Okulu adlı öyküde Patates'in tek başına bir şeyleri yapabilme gücü, yaşından büyük davranarak korkmadan kararlar alması anlatılır. Patates, uzun zamandır görmediği babasına ulaşır. Babası İsviçre'de çalışmaktadır ve Patates'e bir şeyler yapıp kendini affettirmek ister. Patates ise burnunu ameliyat ettirmek istediğini söyler. Patates'in hem burnunu yaptırmak istemesi hem de tek başına İsviçre'ye gitme kararı herkesi çok şaşırtır. Küçük yaşına rağmen ilk defa yurtdışına çıkacak olması, uçağa binmesi ve bunları tek başına yapması büyük bir cesaretin göstergesidir.

“Hiçbir konuda kararlı olmayan sınıftakiler için, Patates'in tavrı fena halde kışkandırıcıydı. Kendi bedenine müdahale edebilmeyi göze almıştı. Bunu için adı 'İsviçre' olan bir gezeğene tek başına ayak basacaktı. Hayatta ilk defa yurtdışına çıkacak, uçağa binecek, yıllar sonra babasıyla karşılaşacak ve ameliyat olacaktı. Hem de bütün bunları yalnız başına yapacaktı. Onun yaşındaki çocuklardan beklenmeyecek kadar cesur bir karardı.” (s.7)

Eve Giden Küçük Tren adlı romanda köylülerin eskiden çalıştığı ancak şimdi kapalı olan bir maden vardır. Bu madende karanlık ve tehlikeli çukurla, tünellerle doludur. Madencilerin en büyük korkusu çocukların bu madene girip kaybolmalarıdır. Bu yüzden madenciler madenin girişini kalasları birbirine çakarak kapatmışlardır. Çocuklar da bu madenden korktukları için girmeyi göze alamamışlardır. Ancak İlyas madenin girişindeki kalasları aralayıp içeri girmeyi başarmış ve saatlerce içeride kalmıştır.

“Sadece delinin teki, asansörün paslı halatlarına tutunarak aşağı inmeye çalışabilirdi. O da kendi mezarını kazmış demektir. Zaten inşa bile neredeyse geri çıkması imkânsızdı.” (s.20)

3.20. Fedakârlık

Sözlük anlamı özverili davranmak olan fedakârlık, bir amaç uğruna veya gerçekleştirilmesi istenen herhangi bir şey için kişinin kendi çıkarlarından vazgeçmesidir.¹²⁹ Fedakârlık, karşılık beklemeden bir insanın veya canlıının iyiliğini

¹²⁹ TDK, a.g.e., 767.

gözetmektir. Toplumda ilişkilerin varlığını ve devamlılığını sağlamak adına bireyler, sahip oldukları bir takım haklardan feragat ederek diğer kişilerin yararı için etken çaba gösterirler. Yazar, *Bebek Annem* romanında Şule'nin annesi için göstermiş fedakârlıklara değinir. Şule'nin annesi geçirdiği bir sarsıntı sonrası bir bebek gibi davranır. Şule hem annesine bakar hem de evin tüm yükünü üstlenir. Temizlik yapar, alışverişe gider, annesini besler. Şule annesiyle ilgilenmek adına uzun süreden beri okula da gitmez. Şule bir çocuğun yapabileceğinden çok daha fazlasını yapar. Tüm zamanını annesine ayırır ve onu tekrar eski haline getirebilmek için uğraşır.

“Düşünsene, üç sene önce Şule’yi elinden tutup okula getiren Zerrin Hanım’ı şimdi kızı Şule elinden tutup dışarı çıkarıyor. Annesine yemek yapıyor; yapmakla kalmayıp, küçük masallar anlatarak ona yemeğini yediriyor. Annesi bildiği her şeyi unuttuğundan, ona okuma yazma öğretmeye de çalışıyor. Kısacası, annesine annelik yapıyor. Roller aniden değişti: Şule anne oldu, Zerrin Hanım’sa bebek...” (s.87)

Postayla Gelen Deniz Kabuğu romanında annenin kızı için yaptığı fedakârlığa değinilir. Sude'nin anne ve babası yoğun iş temposu nedeniyle kızlarına pek vakit ayıramazlar. Sude'de bir zaman sonra yalnızlığını tablet bilgisayarla vakit geçirerek gidermeye çalışır. Sude'nin sosyal medyayla başlayan internet merakı sanal bir oyunla devam eder. Sude'nin bu meraklılığı zamanla bağımlılığa dönüşür. Durumun ciddiyetini fark eden Sevda Hanım kızını bu durumdan kurtarmak için çaba gösterir. Sevda Hanım, işine çok bağlı biri olmasına rağmen kızı için bir süre işlerine ara verir. Sevda Hanım, kızını sanal ortamdaki uzaklaştırmak için birlikte katılabilecekleri sosyal etkinlikler planlar. Ancak Sevda Hanım'ın bu planları bir işe yaramayınca bu defa kızının gittiği yoldan giderek ona ulaşmaya çalışır. Sevda Hanım da kendine bir tablet bilgisayar edinir, kızının oynadığı oyuna üye olur. Hatta mesleğine ihanet ederek sosyal medyada var olabilmek adına yalanlar üzerine kurulu gerçek olmayan bir kişi yaratarak hesap oluşturur. Sevda Hanım, Ahtapot adlı bir bilgisayar korsanından da yardım alır. Birçok yol dener ve kızını sanal dünyadan uzak tutmayı başarır.

3.21. Kanaatkârlık

Kanaatkârlık, sahip olduklarıyla yetinmeyi bilmek ve onlarla mutlu olmaktır. Her zaman fazlasını istemek ve hep fazlasına sahip olmak insanları doyumsuz yapar. Ne kadar fazlasına sahip olsa da bir zaman sonra bu insanları artık tatmin etmez. *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* romanında Sevgican'ın babası Akın Bey'in anlattığı Canı Sıkılan Kral Masalı'nda kralın, her istediği yapılır ancak yine can sıkıntısı geçmez. Her gün can sıkıntısı geçer umuduyla yeni istekler düşünür. Her istediği yerine getirilir ancak kral yine can sıkıntısından kurtulamaz. Kral artık bir şeyler istiyor olmaktan da sıkılmıştır. Kral köyde yaşayan hiç sıkılmayan hamalı çağırıp nasıl sıkılmadan yaşadığını öğrenmek ister. Hamal, krala sıkılmadan yaşama formülünü şöyle açıklar:

“Olmayarı değil de olanı isteyin.”

“Hiç kendimi fakir hissetmedim ben. Olmayanları isteyip durmak yerine, olanları saydığımda kendimi hep zengin hissedirim.” (s.38)

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı romanda ele alınan bir diğer konu ise sahip olduklarımızla mutlu olabilmektir. Sevgican'a sanal dünya hiç cazip gelmez. Orada olan her şey gerçekliğini yitirir. Sanal dünyada her şey mükemmeldir, her şey yenidir. Sevgican'ın sanal dünyadaki ikizi Şair Sevgican ne kadar uğraşsa da Sevgican'ı sanal dünyaya dâhil etmeyi başaramaz. Sanal dünyada var olan hiçbir şey gerçek hayattaki tadı veremez. Sevgican bu dünyadan değişen, eskiyen şeylerle mutludur.

“Ben gerçek hayatta mutluyum. Sahilde yürümek, pamukhelva yemek ve abuk sabuk şeyler düşünmekten zevk alıyorum. Her şeyin aynı nitelikte olması da beni yoruyor. Elbiselerimin ve ayakkabılarımın eskimesi beni mutlu ediyor. Büyümek, hatta yaşlanmak da hoşuma gidiyor. Hep yeni kalanın geçmişi olmaz. Salyangozlar bile iz bırakıyorlar arkalarında.” (s.111)

3.22. Alçak Gönüllülük

Türkçe Sözlük'de alçak gönüllü olmak şu şekilde ifade edilmektedir: Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse), engin gönüllü, mütevazı, tevazulu.¹³⁰

Alçak gönüllülük, kişinin derin bir bakış açısı içerisinde kendini üstün görmemesi, ölçülü ve ılımlı bir benlik algısına sahip olmasıdır. Güç, makam, şöhret, yetenek, bedensel güç güzellik ve başarı gibi gelip geçici şeylere gereğinden fazla önem vermemek, bunları kendisinin ve başkalarının gelişmesi için hizmet ve yardım vasıtası görmektir.¹³¹ Alçak gönüllü, yani mütevazı insan sahip olduklarıyla övünmeyen, büyüklenmeyen insandır. Kibirden ve gururdan uzaktır. Alçak gönüllü insan yaptıklarıyla övünmez aksine yaptığı işi sıradan basit bir işmiş gibi gösterir. Behiç Ak'ın da ele aldığı içeriklerden biri olan alçak gönüllülük, eserlerinde sahip olduklarıyla övünmeyen aksine bunların önemsiz basit olduğunu dile getiren kahramanlarında görülür.

Güneşi Bile Tamir Eden Adam adlı öyküde Kadir Bey çok başarılı bir tamircidir. Her şeyi tamir edebilir. Tüm ada halkı onun bu yeteneğinin farkındadır. Ancak Kadir Bey hiçbir zaman bununla övünmez aksine kendisinin pek bir şey yapmadığını veya yaptığı işin basit olduğunu söyler.

“Tamirci Kadir Bey’se, kendi dünyasında, yumuşak bir insandır. Böbürlenmeyi hiç sevmez. Tamir ettiği bozuk makinelerle övünmez. Sanki onlar, kendisi onardığı için değil de tesadüfen çalışmış gibi bir hava takınır. ‘Nasıl olduğunu anlayamadım. Şurasına bir dokundum, çalışmaya başlayıverdi,’ falan diyerek kendi becerilerini küçümser. Ya da, ‘Aman canım bu makineler böyledir. Çalışacağı varmış, çalışıverdi işte,’ deyip geçer.” (s.12)

“Her tür tamir işini çok az paraya yapar. Ancak para veremeyen olursa da, asla para istemez. ‘Aman canım, böyle bir bozuk makineyi tamir etme fırsatı verdiğin için aslı ben teşekkür ederim,’ deyip geçiverir.” (s.21)

Geçmişse Tırmanan Merdiven adlı öyküde ise mahalleye taşınan yazar Seyfettin Sarıgöl ile ilgili bir takım dedikodular yayılır. Yazarın evinde birçok

¹³⁰ TDK, *a.g.e.*, 86.

¹³¹ Hökelekli, *a.g.e.*, 121.

çalışanın olduğu, çok zengin olduğu, her işini başkasını yaptırdığı ve insanları görmemek için dışarı çıkmadığı söylenir. Doğaç yazarla tanışınca aslında yazarın öyle biri olmadığını anlar. Yazar, evin tek bir katında mütevazı bir hayat sürmekte, işlerinin çoğunu kendi başına yapmaktadır. Doğaç'ı da evinde çok samimi bir şekilde ağırlar, onunla ilgilenir ve istediği zaman gelebileceğini söyler.

“İki büyük adam gibi karşılıklı yemek yedik. Burnu büyük olmayan, hava atmayan sade bir insandı. Duvardaki sarmaşığı, ağaçlara zarar verdiği için kesitini söyledi.” (s.86)

3.23. Dürüstlük

Bulutlara Şiir Yazan Çocuk adlı romanda Sevgican'ın babası Akın Bey, ayakkabılarını boyattığında gazete okuduğu için dalgınlıkla para vermeyi unuttur. Boyacının iskarpinleri de ayakkabısının kenarlarında kalır. Sevgican babasının dükkânına gittiğinde Jamel'e ait olan iskarpinleri görür. Sevgican, Jamele götürmek için babasından iskarpinleri ister. Hem Sevgican iskarpinleri götürmek isteyerek hem de babası Sevgican'a verdiği cevapla örnek bir davranış sergiler.

“Boyacı çocuğun onlar. Bende kalmış. Yarın gidip, ona geri vereceğim. Üstelik parasını ödemeyi de unuttum galiba.” (s.141)

Geçmişe Tırmanan Merdiven adlı öyküde ise öğretmen çocuklardan babalarını anlatan bir hikâyeye yazmalarını ister. Doğaç'ın babası, o küçükken öldüğü için yazacak bir hikâyesi de yoktur. Öğretmeni bu durumun farkına varınca yaptığı hatayı düzeltmek için Doğaç'a yüksek not verir. Doğaç ise bu durumun doğru olmadığını yüksek not almasını gerektirecek bir hikâyeye yazmadığını düşünür.

“Bu benim hiç hoşuma gitmedi. Çünkü ben o notu hak etmedim. Oysa benim de yazabileceğim bir konu verseydi, belki ben de güzel bir hikâyeye yazabilirdim.” (s.40)

3.24. Diğer

Yazarın yukarıda belirlediğimiz başlıklar dışında birer örnekle sınırlı kalan bazı meselelere de yer verdiği görülür. Bunlar: dedikodu, küresel ısınma, planlı olma, özel yetenek, çeviri kitaplar, roman kahramanıyla özdeşleşme, gazilik, geleneksel ders çalışma yöntemi, lakap takmadır. Ayrıca *Galata'nın Tembel Martısı* adlı öyküde alkol kullanımına değinilir. Martı Murteza, Oktay Bey'in çiçekçi arabasında yaşayan tembel bir martıdır. Oktay Bey'in, onu aşırı beslemesi sonucu çok şişmanlamış ve zamanla uçmayı dahi unutmuştur. Bir gün Oktay Bey, ortadan kaybolunca Murteza da afallamış ne yapacağını şaşırmıştır. İnsanlar sokaklarda insan gibi yürüyüp dolaşan bir martı görünce çok şaşırılmışlar ancak zamanla alışmışlardır. Oktay Bey'in yokluğunda Murteza'nın hali pek iyiye gitmez. Kötü alışkanlıklar edinmeye başlar, türüne uygun bir şekilde davranmayı tamamen bırakır. Kitapta alkol, sigara gibi kötü alışkanlıklara yer verilmesi kitabın okuyucu kitlesi göz önünde bulundurulunca olumsuz tutum ve davranış oluşturabileceği için çocuk kitaplarında kullanılabilir uygun bir muhteva değildir.

“Durumu çok acıklı. Uçamıyor, saçma sapan şeylerle besleniyor. Barlara takılmaktan, bira ve sigaraya alıştı. Lokanta sahipleri, müşteri getiriyor diye, onu gereğinden fazla yedirip içiriyor. Yürürken yere değen kocaman bir bira göbeği var artık. Geceleri sokaklarda büyük S harfleri çizerek, sarhoş naraları atarak dolaşiyor.”
(75-76)

Kedilerin Kaybolma Mevsimi adlı hikâyede yazar, kişilerin kendi özelliklerini karşı tarafa yükleyip aslında kendilerine olan sevgilerini yansıtmalarını yani bencilliklerini eleştirir. Karşı taraf kişinin kendisine ne kadar çok benzerse sevgisi de o kadar artar. Öyküde de kişilerin kedileri, ne kadar çok sahibi gibi davranırsa kediye duyulan sevgi ve ilgi o derece artar. Bu yüzden kedi de işine geldiği için sürekli onlar gibi davranır. Öyküde mahalledeki herkesin kedisi kendisine benzemektedir. Sevgi'nin kendisi gibi utangaç kedisi Titrek, patavatsız Nazan Hanım'ın kedisi Arsız, soğuk bir insan olan Nurten Hanım'ın kedisi Buz, çevik Koşucu İbo'nun kedisi Kırlangıç, yavaşlığıyla tanınan Suat Bey'in kedisi Miskin... Bir gün herkesin kedisi ortadan kaybolur ve bir anda tüm kedilerin kaybolması onları şüphelendirir. Uzun bir aradan sonra mahalleye bir kedinin dönmesiyle herkes gelen kedinin kendi kedisi olduğunu iddia eder ve olaylar açıklığa kavuşmaya başlar. Alında hepsinin kedisi aynı kedir. Bu kedi mahalledeki herkesin kendinden sevdiği hangi özelliği varsa ona göre

davranmış ve hepsinin kalbini kazanmıştır. Her biri kediyi kendilerini kandırması olduğu için yadırgamış olsalar da kedi onların bencilliğini dile getirince yaptıkları hatayı anlamış olurlar.

“Kusura bakmayı ama,” dedi kedi, “sizler bende kendi özelliklerinizi sevdiniz. Aslında benden daha çok, kendinizi seviyordunuz. Hem de, başkalarının beğenmediği yönlerinizi...” (s.85)

Buzdolabındaki Köpek adlı öyküde hayvan kaçakçılığına değinilir. Cem’in halası ona Rusya’dan bir köpek hediye getirir. Cem’in dedesi ilk defa bu köye başka ülkeden bir canlı geldiğini söylerken Cem’in annesi Nihal Hanım ise yıllar önce köye gelen papağan sürüsünü hatırlatır. Kaçakçılar tarafından Afrika’dan getirilen papağanları gümrük görevlileri yakalayacakken kaçakçılar papağanları salıverirler. Papağanlar da bu köye gelir.

Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi romanında ise şiddet kullanımına yer verilir. Nazlı Kedi her şeyin yanlış yorumlayan bir kedidir. Ev halkının yaptığı her şeyi kendisi için yapıyormuş gibi düşünür. Nazlı Kedi eve alınan akvaryumdaki balığın da kendisi için alındığını düşünür. Bulduğu ilk fırsatta balığı mideye indirir. Oktay bu duruma çok sinirlenir. Nazlı Kediyi öldürmek istediğini söyler. Ancak Nazlı kedi bu sözleri bile bir iltifat olarak anlar. Oktay, Nazlı Kediye terlik fırlatır ve kediyeye tekme atar. Yazar, bu durumu Nazlı kedinin dilinden insanların şiddete olan eğilimlerini şöyle ifade eder:

“Ah şu insanlar! Çok tatlılar ama keşke mutluluklarını bu kadar vahşice ifade etmeseler!” (s.27)

Aynı romanda şiddetle ilgili olarak bir diğer durum ise Nazlı Kedi’nin eleştirileriyle anlatılır. Hayvanat bahçesindeki hayvanları sel tehlikesine karşı serbest bırakılınca bu hayvanlar şehrin içinde gezinmeye başlar. Bu durum tehlike yaratınca güvenlik önlemleri alınır. Avcıların hayvanlardan korunmak adına ellerinde tüfekle önlem almasının yanlış bir davranış olduğunu vurgulamaya çalışan yazar bu olayı Nazlı Kedi’nin dilinden şöyle aktarır:

“Katil sürüsü! Ne de olsa hepsi insan... Gelişmemiş yaratıklar! Siz hiç elinde silah olan bir hayvan gördünüz mü? Boşuna uğraşmayın, göremezsiniz! Hayvanlar asla karşısındakine orantısız güç kullanmaz!” (s.153)

SONUÇ

Çocukluk, geleceğin ve karakter temellerinin atıldığı, önemi azımsanmayacak bir dönemdir. Bu dönemde çocukların eğitsel, bilişsel ve duyuşsal gelişimlerini desteklemek önceliklidir. Çocuğun gelişiminin desteklenmesinde aileden sonra ve hatta okuldan önce en büyük yardımcıları kitaplardır. Bilhassa çocuğun ruhuna dokunabilen nitelikli eserler çocuğun gelişiminde önemli rol oynar. Bu nedenle çocuklara yönelik hazırlanan çocuk edebiyatı ürünleri seslendiği kitlenin gelişim özelliklerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır.

Çocuk edebiyatı çocukluk çağında bulunan bireylerin ilgilerine, hayal dünyalarına hitap eden ve eğlenirken öğrenmelerine olanak sağlayan sözlü ve yazılı

ürünlerdir. Bu ürünler çocuğun dil gelişimini, anlama ve kavrama becerilerini geliştirir. Çocukta okuma kültürü oluşmasında çocuk edebiyatı ürünleri büyük öneme sahiptir. Çocuğun ilk tanıştığı sanat eseri olan kitaplar bu alanda bilgi ve birikime sahip bilinçli ve nitelikli yazarlar tarafından verilmelidir.

Behiç Ak, çocuk edebiyatı alanında yazdığı eserlerle son dönemlerin önemli isimlerinden biri olmuştur. Mimar, karikatürist, yazar olan Behiç Ak aynı zamanda belgesel film yönetmenliği de yapan çok yönlü bir sanatçıdır. Ak, 1986'dan bu yana çocuk kitapları yazmaktadır. Yazarın ilk olarak Japonya'nın önemli yayınevlerinde yayımlanan kitapları daha sonra Türkiye, Almanya, Çin ve Kore gibi ülkelerde yayımlanır. Çocuk edebiyatı alanında otuz dört esere sahip olan yazar hâlâ bu alandaki çalışmalarına devam etmektedir.

Behiç Ak'ın eserleri okul öncesinden başlayarak ortaokula kadar (3-14 yaş) geniş bir kesime hitap eder. Okul öncesi dönem çocuklarına seslenen eserleri, aynı zamanda onlara kitapları okuyacak büyükleri de düşünerek kaleme alır. Hem çocuğun hem de büyüğün sıkılmayacağı türden eserler vermeyi önceler. Yazarın eserlerinde büyükler, çocuklar, hayvanlar kahraman olarak karşımıza çıkabilir. Çocuğu mizahın kaynağı olarak gören Ak'ın eserlerinde mizah, önemli bir unsur olarak yer alır. Yaşamda görülen tuhaflikları, farklılıkları, eksiklikleri eleştirel ve mizahi bir biçimde çocuğu sıkmadan ele alır. Ele aldığı konularla çocuğu düşündürmeyi, çocukta farkındalık oluşturmayı amaçlar.

Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Muhteva adlı çalışmamızda incelenen otuz kitapta şu içerikler/temalar tespit edilmiştir: bilişim teknolojileri ve dijital iletişim araçları, sevgi, kentleşme, aile, dayanışma ve yardımlaşma, sanatsal duyarlılık, çalışkanlık ve tembellik, tüketim, mahalle, komşuluk ilişkileri, misafirperverlik, özgürlük-yaratıcılık-hayal gücü, geçmişe ve anılara değer vermek, sorumluluk ve duyarlılık, göç ve mültecilik, ön yargı, sorgulayıcılık ve merak, geri dönüşüm, umut, batıl inançlar, cesaret, fedakârlık, kanaatkârlık, alçak gönüllülük, dürüstlüktür. Yazar, belirlediğimiz bu başlıklar dışında bazı farklı kavramlara da eserlerinde yer verir. Bu kavramlardan bazıları dedikodu, küresel ısınma, planlı olma, özel yetenek, çeviri kitaplar, roman kahramanı ile özdeşleşme, gazilik, geleneksel ders çalışma yöntemi, lakap takma, şiddet, bencillik, hayvan kaçakçılığı ve alkoldür.

İncelenen kitaplarda en fazla temayı bilişim teknolojileri ve dijital iletişim araçları oluşturmaktadır. Bu başlık altında sosyal medya, sanal oyun, internet/ekran bağımlılığı, telefon, televizyon, teknoloji karşısında geleneksel değerler, teknolojiye uzak durmak, teknolojinin yararları ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Teknoloji ve özellikle sosyal medya kullanımının en çok görüldüğü eserler *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk*, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, *Galata'nın Tembel Martısı*, *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği* adlı kitaplardır. Yazar, teknolojiyi ve dijital iletişim araçlarını geniş bir yelpazede ele almıştır. Güncel pek çok olaydan hareketle bu içeriklere eserlerinde yer vermiştir. Özellikle sosyal medya ve sanal oyunların içerik olarak eserlerde ele alınması yazarın çocuklarda farkındalık oluşturmayı amaçlaması açısından önemlidir. Sosyal medya kullanımına yönelik verilen içeriklerde sosyal medyada kişilerin kendilerini olduklarından farklı bir şekilde göstermeleri, sosyal medyadaki abartılı ve gerçekdışı durumlar, sosyal medya kullanımının yaşının gittikçe düştüğü ve bunun da sakıncalı olduğu, iletişim şeklinin değişmesiyle birlikte insanların hem hızlı iletişim kurdukları hem de bunu yanlış amaçlar için kullandıkları, özel hayatın olumsuz yönde sergilenmesi ve rahatsız edici bir bilgi kirliliği onda ulaşabildiğimiz sonuçlardan bazısıdır. Yazar, genel itibarıyla teknolojinin amacına uygun kullanılmaması sonucu doğabilecek olumsuzlukların yanında doğru kullanımıyla sağlayacağı faydalara da yer vererek çocuklara teknolojinin asıl işlevlerini hatırlatmış olur.

Kitaplarda en çok ele alındığı belirlenen diğer bir tema ise sevgidir. İncelenen kitaplarda sırasıyla en çok hayvan, doğa, arkadaş, aile ve memleket sevgisi tespit edilmiştir. Kedilere düşkünlüğüyle bilenen yazarın eserlerinde de doğal olarak en çok yeri hayvan sevgisi tutar. Neredeyse tüm kitaplarda hayvanlara ve hayvan sevgisine yer verilir. Eserlerde aileler de çocuklar da hayvanlara karşı duyarlıdır. Sokak hayvanlarını sahiplenme, yardım etme, hayvanların doğal ortamlarında yaşamaları gerektiği fikri, balıkların bilinçsiz avlanması bu başlık altında dikkat çekilen konulardır. Özellikle insanların hayvanları yakından görme ve zevk uğruna hayvanat bahçelerine hapsedilmelerini yazar birçok eserinde eleştirerek bu durum karşısındaki insani tavrını ortaya koymaya çalışır. Çocukları da bu durum hakkında bilinçlendirmeye çalışır. Yazar, resimleriyle renklendirdiği kitaplarının hemen hepsinde kedilere yer verir. Çoğu eserinde her evin bir kedisi vardır. Yazarın kitapları çocuklarda hayvan sevgisi oluşturmak açısından oldukça değerlidir. *Galata'nın*

Tembel Martısı, Buzdolabındaki Köpek, Havva ile Kaplumbağa, Akvaryumdaki Tiyatro adlı kitaplar hayvan sevgisi açısından zengin içeriklere sahip olan kitaplardır. Sevgi başlığı altında önemli yer kaplayan bir diğer içerik ise doğa sevgisidir. Yazar eserlerinde doğaya, doğayla iç içe olmaya, çocukların doğada vakit geçirmelerine sık sık yer verir. Arkadaşların birbirleriyle olan ilişkilerindeki samimiyete, birlikte vakit geçirmelerine, paylaşımlarda bulunmalarına, destek olmalarına yönelik temaya arkadaş (dost) sevgisi; anneye, babaya, evlada, akrabaya duyulan sevgi ise aile sevgisi başlığı altında verilmiştir. *Buzdolabındaki Köpek* adlı öyküde memleket sevgisi de yine sevgi başlığı adı altında ele alınmıştır.

Ak, eserlerinde sıklıkla kentleşmeyle ilgili içeriklere de yer vermiştir. Kalabalık şehirleri, yüksek binaları, hapisane gibi gördüğü siteleri eleştirel bir şekilde eserlerinde ele almıştır. Kentleşmenin insan ilişkileri üzerindeki etkilerini, bireyi yalnızlaştırmasını, doğal dengeyi bozmasını ele almıştır. Kentleşmeden uzak doğal yaşamı çoğu eserinde ön plana çıkarıp asıl mutluluğun doğal hayatın olduğu yerlerde olduğunu ifade etmiştir. Kentte ve köyde yaşayan insanlar arasında karşılaştırmalar yapmış ve köyde yaşayan insanların her işin üstesinden tek başına gelebildiklerini ileri sürerek kentte yaşayan insanların yaptıkları her işte başkalarına muhtaç olduklarını vurgulamıştır. *Bebek Annem, Akvaryumdaki Tiyatro, Buzdolabındaki Köpek, Vapurları Seven Çocuk, Galata'nın Tembel Martısı* bu içeriğin en çok görüldüğü kitaplardır.

İncelenen kitaplarda aile yapısı, ebeveyn-çocuk ilişkisi ön plana çıkan diğer bir içeriktir. Behiç Ak'ın kitaplarında çekirdek aile yapısı daha fazla görülür. Tek çocuklu olan bu ailelerde ebeveynler de dışarıda çalışır. Ancak akrabalık ilişkilerine çok az yer verir. Aile büyükleri genellikle ayrı bir evde yaşar. Yalnızca *Tombiş Kitaplar* serisindeki beş kitapta geniş aile yapısı görülür. Büyükanne ve dede aile ile birlikte yaşar. Behiç Ak'a göre çekirdek aile ve geniş ailedeki samimiyet ve sıcak ilişkiler çocuklar üzerinde olumlu tesir bırakır.

Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği ve *Buzdolabındaki Köpek* adlı kitaplarda ikinci derece akrabalara yer verilir. Diğer kitaplarda ise çocuğun vakit geçireceği, paylaşımlarda bulunabileceği herhangi bir akrabaya yer verilmemesi dikkat çeker. Yazarın eserlerinde boşanma ve yetim çocuklarla ilgili içeriklere de bu başlık altında

yer verilmiştir. Yazarın eserlerinde boşanma tıpkı evlilik gibi tabii bir durum olarak gösterilmiştir. Bu durum aileler tarafından çocuklara doğru bir biçimde anlatılması çocuğun da bu durumu doğal bir şekilde karşılmasını sağlamıştır. Yine yazar yetim çocukların yaşadıkları ruh halini dramatik bir hale getirmeden bahseder.

Dayanışma ve yardımlaşma da yazarın kitaplarında sıklıkla görülen temalardandır. İncelenen kitaplarda komşular, arkadaşlar, aile üyeleri bir işin üstesinden gelebilmek, bir sorunu çözebilmek için birlikte hareket ederler. Yazarın kitaplarında dayanışma ve yardımlaşma içinde olan bireyler başarıya ulaşır. Bu durum toplumda karşılıklı iş birliği, paylaşma ve bağlılık duygusunu da geliştirir. *Pat Karikatür Okulu, Bebek Annem, Postayla Gelen Deniz Kabuğu, Kedi Adası* bu temanın ön plana çıktığı eselerdir.

Ak'ın eserlerinde üzerinde önemle durduğu bir diğer tema sanatsal duyarlılıktır. Eserlerinde sanat özellikle de edebiyat en çok yer verilen konuların başında gelmektedir. Tiyatro, pandomim, karikatür, müzik, sinema filmi ve dizi film yönetmenliği gibi sanatın önemli alanlarına yer verilir. Yazarın, eserlerindeki kişilerin çoğu sanatın belli bir alanında beceriye sahip yahut sanata ilgisi olan kişilerdir. Bu durum çocukta sanat bilincinin ve sevgisinin oluşturulması açısından oldukça önemlidir. Sanatı eserlerinde sıklıkla işliyor olması Behiç Ak'ın eserlerini oldukça değerli kılar. *Akvaryumdaki Tiyatro, Bebek Annem, Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Çatıdaki Gezegen, Pat Karikatür Okulu, Geçmişe Tırmanan Merdiven* bu temanın daha yoğun görüldüğü eserlerdir.

İncelenen eserlerde çalışkanlık ve tembellik ele alınan diğer temalardır. Yazar çalışkanlık ve tembellik arasında karşılaştırmalar yapar. Çalışkan insanlar mutlu ve başarılı olurken tembel insanlar hem başarısız hem de mutsuz olurlar. Yazarın eserlerinde emek veren, çaba sarf eden kişilerin karşılaştıkları her türlü işin üstesinden gelmeleri çocukta emek verme, çalışma bilinci oluşturması açısından önemlidir. *Güneşi Bile Tamir Eden Adam, Pat Karikatür Okulu, Buzdolabındaki Köpek, Bebek Annem* bu temaların yoğun olarak görüldüğü eserlerdir.

Tüketim toplumu da eserlerde tespit edilen önemli başlıklardandır. Yazar, modern toplum anlayışının tüketim odaklı profilini; sürekli yeni şeyler alma isteğini, aşırı ve gereksiz harcamayı, bilinçli bir şekilde üretilen kalitesiz malların insanları

tüketime mecbur bırakması gibi konuları eleştirel bir dille ele almıştır. *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği, Çatıdaki Gezegen, Güneşi Bile Tamir Eden Adam* bu temaların ön plana çıktığı eserlerdir.

Mahalle, komşuluk ilişkileri, misafirperverlik eserlerde öne çıkan diğer içeriklerdendir. Toplu konutların ve hızlı yapılaşmanın mahalleleri yok etmesi, eski mahalle yaşantılarına duyulan özlem, tüm engellere rağmen komşuluk ilişkilerinin devam ettirilmesi, komşular arası dayanışma ve yardımlaşma, samimiyet, birlikte güzel vakit geçirme bu başlık altında ele alınan konular olarak belirlenmiştir. Yazar bu başlıklar altında mahalle kavramının ve komşuluk ilişkilerinin gittikçe yok olmasından duyduğu hüznü eserlerine yansıtır. Bugünkü nesil içinde bu yaşam tarzını bilmeyenlere bu güzellikleri anlatmaya çalışır. *Geçmişe Tırmanan Merdiven, Buzdolabındaki Köpek, Bebek Annem* bu içeriklerin ele alındığı eserlerdendir.

Behiç Ak'ın eserlerinde özgürlük ve yaratıcılık da ele alınan temalardandır. Kişiler, özellikle de çocuklar, herhangi bir kalıba sığmayan, özgür düşünen ve yaratıcılık yönleriyle öne çıkar. Bu kişiler meslek seçiminde, yaptığı işlerde, oynadıkları oyunlarda ailelerinin ve diğer kişilerin baskı ve yönlendirmelerinden rahatsızlık duyarlar. Kendilerini sınırlayan durum ve kişilerden uzak dururlar. Eserlerin çoğunda bu özelliklere sahip bireylere yer verilse de *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk, Çatıdaki Gezegen, Bebek Annem, Eve Giden Küçük Tren* bu yönüyle ağır basan eserlerdir.

Geçmişe ve anılara değer vermek başlığı altında kişilerin eski anıları olan eşyalarına önem vermeleri, geçmişlerine saygı duymaları ve bağlı olmaları gibi tespit edilen içeriklerdendir. *Buzdolabındaki Köpek, Vapurları Seven Çocuk, Güneşi Bile Tamir Eden Adam* adlı eserlerde bu içerik ön plandadır.

Sorumluluk ve duyarlılık da eserlerde ele alınan temalardandır. Eserlerde kişilerin ayakları üzerinde durmaları, sorumluluk üstlenmeleri, diğer canlılara karşı duyarlı olmaları, insan ilişkilerinde yapıcı olmaları gerektiği vurgulanır. *Akvaryumdaki Tiyatro, Havva ile Kaplumbağa, Bebek Annem, Güneşi Bile Tamir Eden Adam* bu temaların görüldüğü eserlerdir.

Eserlerde dikkat çeken bir diğer tema göç ve mülteciliktir. Yazar güncel sorunları da eserlerinde ele almıştır. Yazar, Halep’te yaşanan savaş sonrasında insanların, aynı zamanda hayvanların da göçe mecbur bırakıldığına ve nüfus mübadelesi sonucu gerçekleşen zorunlu yer değiştirilmesine değinmiştir. Göçün insanlar üzerindeki olumsuz etkisine, yeni yerlere uyum sağlamada yaşanan sorunlara, gittikleri yere ait olamama duygusuna yer vermiştir. Mülteci çocukların verdikleri yaşam mücadelesi de ele alınan diğer bir konudur. *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* ve *Buzdolabındaki Köpek* bu temanın belirlendiği eserlerdir.

Geçmişe Tirmanan Merdiven, Eve Giden Küçük Tren, Alaaddin’in Geveze Su Boruları ön yargının insan ilişkileri üzerindeki olumsuz etkisi üzerinde durur.

Behiç Ak’ın bazı eserlerinde çocuklara sorgulayıcı ve araştırmacı olmanın yararları aktarılır. Özellikle Memo’nun maceralarının anlatıldığı “Tombiş Kitaplar” serisindeki beş kitabın tamamında sorgulayıcı ve meraklı olma hali oldukça ön plandadır. Behiç Ak’ın eserlerindeki çocuklar dünyayı ve yaşanan olayları anlamlandırmak adına merak içinde hayatı sorular sorarak öğrenmeye çalışırlar. *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği, Havva ile Kaplumbağa, Buzdolabındaki Köpek* bu temanın ön plana çıktığı diğer eserlerdir.

Eserlerde belirlenen bir diğer tema geri dönüşümdür. Tüketim odaklı yaşamaya başlayan toplumda yenisini almak yerine eski eşyaları değerlendiren, dönüştüren, onları tekrar hayata kazandıran kişiler üzerinden bu konu *Güneşi Bile Tamir Eden Adam* ve *Bebek Annem* adlı eserlerde ele alınmıştır. Yazar sürekli yapılan tüketime karşı geri dönüşümün kullanımına dikkat çeker.

Behiç Ak, çocukların batıl inançlar hususundaki tavrını da sorgular. *Akvaryumdaki Tiyatro* adlı eserde gölde yaşadığı düşünülen canavar, *Buzdolabındaki Köpek*’de ormana girenin kaybolduğuna inanılan kayıplar ormanı, *Geçmişe Tirmanan Merdiven*’de perili olduğu düşünülen köşk, *Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı*’nda köydeki çınar ağacına bir şey olursa babasına da aynı şeyin olacağına inanmak hususu ele alınmıştır.

Ak’ın, eserlerinde genellikle güncel olaylardan esinlenerek içerik oluşturması çocuğun kitaba olan ilgisini arttırması açısından önemlidir. Ak, çocuğa doğrudan bilgi

ve öğüt vermek yerine çocuğun kendisinin anlatılan hikâyeden hareketle bunu keşfetmesine, sezmesine olanak vermiştir. Zengin içeriklere/temalara sahip olan bu kitaplarda tüketim, geri dönüşüm, göç ve mültecilik, kaçakçılık gibi farklı konulara da değinilmesi eserleri ilgi çekici kılmıştır. Çocuğun gelişimini olumlu yönde destekleyecek pek çok içeriğe yer vermesi ve bunları mizahi bir dille sunması Behiç Ak'ın eserlerinin çocuğun ilgilerine ve okuma eğilimlerine yönelik olduğunu göstermektedir.

İncelenen kitapların sadece ikisinde olumsuz tutum oluşturabilecek içerik söz konusudur. *Akvaryumdaki Tiyatro* ve *Galata'nın Tembel Martısı* adlı kitaplarda alkol ve sigara kullanımının yer aldığı görülür.

İncelenen eserlerden hareketle Behiç Ak'ın eserlerinin oldukça zengin içeriklere/temalara sahip olduğu görülür. Yazar eserlerini tek bir içerik/tema etrafında şekillendirmek yerine birçok farklı konuya yer verip eserlerini ilgi çekici kılmıştır. Çocukların günlük hayatta karşılaşabileceği durumlar, güncel olaylar eserlerinde sıkça görülür. Evrensel konulara yer verilmesi Ak'ın eserlerinin birçok kesim tarafından okunmasını sağlar. Bu sebeple Behiç Ak'ın eserlerinde ele aldığı içeriklerin/temaların çocuğa görelik açısından uygun ve çocuk edebiyatı alanında nitelikli sayılabilecek eserler olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

Birincil Kaynaklar

Ak, B. (2007). *Uyurgezer Fil*. (1. Baskı). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Ak, B. (2007). *Karadeniz'deki Yunus*. (1. Baskı). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Ak, B. (2008). *Büyükanne Ve Miyop Ejderha*. (1. Baskı). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Ak, B. (2008). *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*. (56. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2008). *Alaaddin'in Geveze Su Boruları*. (26. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2009). *Rüzgârın Üzerindeki Şehir*. (1. Baskı). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Ak, B. (2009). *Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı*. (14. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2009). *Kedi Adası*. (1. Baskı). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Ak, B. (2009). *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*. (34. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2009). *Vapurları Seven Çocuk*. (38. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2010). *Havva ile Kaplumbağa*. (20. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2010). *Pat Karikatür Okulu*. (30. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2011). *Galata'nın Tembel Martısı*. (36. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2011). *Akvaryumdaki Tiyatro*. (30. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2012). *Buzdolabındaki Köpek*. (28. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2012). *Geçmişe Tırmanan Merdiven*. (19. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2013). *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği*. (26. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2013). *Benim Bir Karışım*. (27. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2013). *Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor*. (17. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2014). *Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor*. (12. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2014). *Bilyeler*. (7. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2014). *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*. (21. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2015). *Ben Ne Zaman Doğdum*. (10. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2015). *Eve Giden Küçük Tren*. (11. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2016). *Çatudaki Gezegen*. (11. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2016). *Bebek Annem*. (5. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2017). *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk*. (8. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2017). *Gökdelene Giren Bulut*. (3. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2018). *Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi*. (2. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Ak, B. (2018). *Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor*. (2. Baskı). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

İkincil Kaynaklar

Abacı, E. (2018). *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk Edebiyatı ve Kültürü*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Arıkan, Y. (2018). *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Atlı, D. (2014, 29 Mayıs). Yazması Keyifli Bir Alan, Bursa Olay Gazetesi.

Avcı, Ü. (2012, 3 Aralık). Küfretmemek İçin Mizah Yapıyoruz. Behiç Ak'la Söyleşi, Haber Türk.

Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı*. (1.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Baş, B. (2015). *Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Bilkan, A. F. (Ağustos- Eylül 2005). “Çocuk Edebiyatı, -Kavram ve Mahiyeti”, *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*. (104/105), 13.

Can, S. (2009, 11 Mayıs). Çocuk Mizahın Kaynağıdır, Behiç Ak'la Söyleşi, Star Gazetesi.

Canbay, H. (2011). *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Doğacı Zeka Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Civaroğlu, Ö. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. (4. Baskı). İstanbul: Esin Yayınevi.

Çılgın, A. S. (1997). *Hikâye ve Romanımızda Çocuk*. (1. Baskı). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Çılgın, A. S. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. (1. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Çıkla, S. (2005). “Tanzimattan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler”, *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*. (104/105), 99.

Dayıoğlu, G. (1987). “Soruşturma: 1”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*. (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), (1. Baskı). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Demirel, Ş. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Denge Samsun Gazetesi, (2014, 22 Temmuz) “Dünden Bugüne Örnek Metinlerle Samsunlu Şâirler ve Yazarlar Ansiklopedisi”.

Dilidüzgün, S. (2004). *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. (1. Baskı) İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Enginün, İ. (2012). Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*. İstanbul: Dergah Yayınları.

Erzen, M. (Nisan 2016) “Gençlik Sorunları Odağında Dönemeç Romanı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9(43), 242.

Güteryüz, H. (2002). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Gültekin Erdal, (2006, 04- 06 Ekim). “MEB Yayınları Çocuk Kitaplarının Resimlemelerine Genel Bakış”, *II. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*. (Haz.: Prof. Dr. Sedat Sever), Ankara.

Güngör, N. (2012, 12 Nisan). “Behiç Ak’ın Çocukları”, *Cumhuriyet Kitap*. (1156), 48.

<http://www.edebiyathaber.net/behic-ak-soylesi/> [Erişim Tarihi: 06.05.2019]

Hökelekli, H. (2013). *Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. (2. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Karadeniz, E. (2019). *Behiç Ak’ın Çocuk Hikâyelerinin Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. (4. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü’nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kirazlı, N. (2018). *Behiç Ak’ın Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuğa Görelik Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Oğuzkan, A. F. (1977). *Çocuk Edebiyatı*. (1. Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Ören, S. N. (2019). *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitici İletiler Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sarıyüce, H. L. (2012). *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi 1*. (1. Baskı). İstanbul: Nar Yayınları.

Sarıyüce, H. L. (2012). *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi 2*. (1. Baskı). İstanbul: Nar Yayınları.

Sever, S. (2003). *Çocuk Edebiyatı*, (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Sever, S. (1995). "Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler". *Abece Dergisi*. (107), 14.

Sever, S. (2016) "Çocuklar, Çizgiler ve Kediler Üzerine Behiç Ak". Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama Merkezi, *Eğitim, Araştırma ve İnceleme Dizisi: 3-1*, Ankara Üniversitesi Basımevi.

Sunay, S. (2007, Şubat). Behiç Ak ile Söyleşi; Mimar Olmak, Mimar Olmamak. Erişim: [<http://www.arkitera.com/soylesi/374/mimar-olmak-mimar-olmamak>], Erişim Tarihi: 21.07.2019.

Süphandağı, İ. (2017). *Çocuk Edebiyatı Kuramı*. (1.Baskı). Ankara: Marifet Mektepleri Yayınları.

Süreya, C. (1987). "Soruşturma: 1", *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*, (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), (1. Baskı). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Şimşek, T. (2007). *Çocuk Edebiyatı*, (4. Baskı). Konya: Suna Yayınları.

Şirin, M. R. (1998). *Çocuğa Adanmış Konuşmalar*. (2. Baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.

Şirin, M. R. (1998). *Çocuk Yüzlü Yazılar*. (2. Baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.

Şirin, M. R. (1995). **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**. (1. Baskı). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Şirin, M. R. (1987). “Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış”, **Çocuk Edebiyatı Yıllığı**. (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), (1. Baskı). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Taşkın, M. Z. (1987). “Soruşturma: 1”, **Çocuk Edebiyatı Yıllığı**, (Haz.: Mustafa Ruhi Şirin), (1. Baskı). İstanbul: Gökyüzü Yayınları.

Temizyürek, F., Şahbaz, N. K., Gürel, Z. (2016). **Çocuk Edebiyatı**. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınlar.

Tuncer, H., Yardımcı, M. (2000). **Çocuk Edebiyatı**. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ankara: ABC Matbaacılık.

Türk Dil Kurumu, (2011). **Türkçe Sözlük**. Ankara: TDK Yayınları.

Uçan, H. (2005, Ağustos-Eylül). “Temiz Olabilmek/ Kalabilmek”, **Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı**, 104/105, 18.

Yalçın, A., Aytaş, G. (2008). **Çocuk Edebiyatı**. (4. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Yeniay, S. (2019) **Behiç Ak’ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi**. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Yılar, Ö. ve Turan L. (Editörler). (2015). **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**. (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Yılmaz, O. (2016). **Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı ve Medya**. (1. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.

EKLER

KİTAPLARIN ÖZETLERİ

AKVARYUMDAKİ TİYATRO

Toros Dağları'nda, denize yarım saat uzaklıktaki Balıklı Göl'ün kıyısındaki köyün adı Balıklı'dır. Bu köy adını göldeki birçok çeşit balık olmasında dolayı almıştır. Köydekiler bu balıkları çocukları gibi sever hatta yanlarından ayırmak istemezler. Bu yüzden akvaryumlar köylülerin evlerinin ayrılmaz parçasıdır. Köylüler televizyon yerine akvaryumları seyrederek. Köyün güzelliğinden dolayı yurtdışından gelip köye yerleşen bile olmuştur. İngiltere'den gelen Martin'in yolu bu köye düşünce köye adeta âşık olmuş ve hemen diğer arkadaşlarını da bu köye gelmeleri için ikna etmeye çalışmıştır. Kısa süre içinde köyün nüfusunun üçte biri İngiliz olmuştur.

Köyün uzun zamandan beri bazı köylülerin bilmediği bir sorunu vardır. Gölün suları yavaş yavaş yükselmektedir. Ancak köylülerin evleri yüksekte olduğu için bu sorunu pek dert etmemektedirler. Nasıl olsa bir gün sular alçalır diye düşünüyorlardır. Köylü bu gölde bir canavarın olduğuna inanmaktadır. Bunun için defalarca valiliğe dilekçe vermişlerdir ve valilik de konuyu araştırmak için bir polis atar.

Bir gün köye paraşütle bir film yönetmeni gelir. Yönetmen Yusuf Değirmen, köyde bir film çekmek istemektedir. Göl Canavarı isimli filmin senaryosu neredeyse hazırdır. Yusuf Değirmen kendisine asistan olarak en büyük hayali bir filmde oynamak olan, köyün en yakışıklı çocuğu Zühtü'yü seçer. Yusuf Değirmen'in uyuduğu bir sırada Zühtü senaryoyu köylülere okur. Ancak köylüler senaryoyu hiç beğenemez. Senaryoda sadece kimsenin görmediği bir göl canavarı anlatılmakta, köyden ve köylülerden hiç bahsedilmemektedir. Köylüler hemen bu işe el atarlar ve senaryoyu değiştirip filmde rol alabilmek için yarışır. Yusuf Değirmen bir türlü senaryoyu toparlayamaz. Köylünün sunduğu her fikirle senaryo daha uzun ve karışık bir hal alır. Herkes film işiyle o kadar meşgul olmuştur ki köydeki suyun yükselmesiyle kimse ilgilenmemektedir. Yalnızca çok istediği halde filmde bir rol kapamayan Zühtü durumun ciddiyetinin farkındadır. Zühtü bunları düşünürken Zeynep'in atılmış eksiz defterini görür. Defterdeki fikirlerden hareketle köyü kurtarmak için bir plan yapar. Zühtü planını Zeynep'e anlatır. Bu plana göre gölün hemen yanındaki okulun etrafına camdan duvarlar yaparak hem suyu engelleyecek hem de dev bir akvaryum gibi suyun içinde balıkları rahatça izleyebileceklerdir. Üstelik böyle olursa balıkları evlerindeki akvaryumlara hapsolmuş olmaktan da kurtaracaklardır. Köylüler el birliğiyle bu koca akvaryumu yapmayı başarırlar. Yapımcının senaryoyu beğenmemesinden sonra ise filmi tiyatroya çevirip dev akvaryumun olduğu alanda oynarlar.

ALAADDİN'İN GEVEZE SU BORULARI

Alaaddin Bey, yalnız yaşayan, konuşmayı sevmeyen, filozof gibi bir adamdır. Sabahları bir banka oturup güneşin doğuşunu, akşamları ise batışını izleyen, hiçbir iş yapmayan biridir. Alaaddin Bey'in en iyi arkadaşı olan Memo ise onun tam tersidir. Memo, hiç bilmediği bir konu hakkında bile saatlerce konuşabilir.

Mahalledeki çoğu insan Alaaddin Bey'in ne iş yaptığını bilmez. Bu yüzden Alaaddin Bey'le ilgili birçok söylenti dolaşır. Kimileri işsiz önünde gidene olduğunu söyler, kimiler casus olduğunu kimileri ise uzaylı olduğunu söyler. Sadece mahallenin eski insanları onun gerçekte ne iş yaptığını bilir ve Alaaddin Bey'in işinde bir efsane olduğunu söylerler.

Bir gün mahallede su borularının patlamasında dolayı sular kesilir. Mahalleli panikler. O kadar borunun içinde hangisinin patladığını bulmak için tüm yerleri kazmak gerekecektir. Bu iş çok zaman alacak ve mahallede işler aksayacaktır. O sırada Sezai Bey hemen Alaaddin Bey'in bu işi çözebileceğini söyler. Alaaddin Bey'in belediyenin Su Kaçaklarını Bulma Bölümü Şefi olduğunu söyler. Tüm mahalleli Alaaddin Bey'in bir işi olduğunu öğrenince çok şaşırır. Alaaddin Bey bu olay üzerine kulaklarının çok hassas olduğunu ve bu yüzden tüm gün suların sesini dinlediğini söyler. Ancak patlamış su borusunu çıplak kulakla bulmasının zor olacağını söyler. Bunun için ses dinleme aletine ihtiyacı vardır. Ses dinleme aleti ise yıllar önce cezalandırılıp kaymakamlıkta bir odaya kitlenmiştir. Alaaddin Bey, önceleri bu ses dinleme aletiyle patlak su borularının yerini tespit etmeye çalışırken, ses dinleme aleti yüzünden mahallede konuşulan her şeyi duyar. Sırları, dedikoduları, gizli hazinelerin yerini, hırsızların planlarını, mucitlerin yeni buluşlarını hatta komşu devletlerin ülkemizle ilgili planlarını dahi duyar. Bu sebeple herkes her şeyi öğrenmek için Alaaddin Bey'in yanına gelir olmuş. Alaaddin Bey de herkese cevap vereceğim diye sürekli konuşan, geveze bir insan haline gelmiştir. Doktora bile gitmiş ancak bu durumdan bir türlü kurtulamamıştır. En sonunda ses dinleme cihazını kullanmayı bırakmıştır. Şimdi ise tekrarda onu kullanmayı istemez çünkü aynı şeyleri tekrar yaşamaktan korkar.

Alaaddin Bey çocukların ısrarlarına dayanamaz ve patlak su borusunu bulmak için ses dineleme cihazını kullanmayı kabul eder. Alaaddin Bey, patlak su borusunu bulur ancak yine istemeden konuşulan bir şeyi duyunca düşüp bayılır. Alaaddin Bey patlak su borusunu aradığı sırada Semiha Hanım evin mutfağında arkadaşı Zeynep'e Alaaddin Bey'i sevdiğini söyler ve Alaaddin Bey de bunu duyar. Hikâyenin sonunda Alaaddin Bey ve Semiha Hanım evlenir.

BEBEK ANNEM

Ziya, babasının işi sebebiyle her sene okul değiştiren, yetenekli ve kendine güvenen bir çocuktur. Her yıl başka şehirde olmak, farklı arkadaşlar edinmek ve sonrasında onlardan ayrılmak zorunda kalması Ziya'yı üzse de artık bu duruma alışmıştır. Ziya başarılı bir öğrenci olmasına rağmen üzerinde kalem, kâğıt, defter,

kitap, hiçbir şey taşımamaktadır. Üstelik evde de ders çalışmaz; derste dersi dinlemesi onun için yeterlidir. Bu durum Ziya'nın yeni sınıf arkadaşlarını şaşırtsa da hepsi içten içe ona hayranlık beslemektedir. Çünkü Ziya sadece derslerde başarılı değildir. Aynı zamanda çok güzel resimler çizer, harika mandolin çalar.

Herkes Ziya'nın hayatını, neden sürekli şehir değiştirdiğini, ailesini çok merak eder. Ziya'nın hayatı ile ilgili bir sürü dedikodu çıkar. Ziya hem arkadaşlarıyla tanışmak hem de meraklarını gidermek adına onlara evinde mantı günü düzenler. Bu arada Ziya okula hiç gelmeyen sıra arkadaşı Şule'yi çok merak etmektedir. Herkesin övgülerle bahsettiği Şule'yle tanışmak için can atar. Ancak Ziya, arkadaşlarının Şule ile ilgili verdikleri farklı farklı cevaplardan sonra onun varlığından dahi şüphe duyar. Ziya mantı gününe Şule'yi de davet ettiğini söyler ancak olmayan birinin gelebileceğine ihtimal vermez.

Ziya tüm arkadaşlarını evinde ağırlar. Herkes kendi mantısını yapar. Şule'nin de bu davete katılması Ziya'yı çok şaşırtır. Şule yeteneği ve tavırlarıyla Ziya'yı kendine hayran bırakır. Ziya Şule'nin "bebek annesine" bakmak için okula gelemediğini öğrenir. Şule'ye yardım ederek annesini iyileştirmek için elinden gelen her şeyi yapar. Yalnızca Ziya değil, Ziya'nın annesi, arkadaşları ve komşular el birliğiyle Şule'nin annesine yardım ederler. Dayanışmanın ve sevginin gücüyle Şule'nin annesine yeniden gülümsetmeyi başarırlar.

BEN NE ZAMAN DOĞDUM

Memo, evlerinin penceresindeki yumurtadan kuş çıkmasını sabırsızlıkla beklemektedir. Memo, yumurtadan kuşun çıktığını görünce sevinçle mutfaktaki annesine haber verir. Bu günün özel bir gün olduğunu kuşun doğumunu tarihe geçmek gerektiğini söyler. Annesi Memo'ya kendi doğum tarihini bilip bilmediğini sorar. Memo kendi doğum tarihini bilmez ve merak eder. Annesi meşgul olduğunu bu soruyu büyükannesine sormasını söyler.

Memo, büyükannesinin yanına gidip aynı soruyu ona sorar. Büyükannesi masanın üstündeki küçük dantel parçalarını göstererek onları ördüğü zaman doğduğunu söyler. Memo dantel örtüyle aynı yaşta olduğunu düşünüp şaşıır. Bu ilginç cevap onun

hoşuna gider ve aynı soruyu başkalarına sormaya devam eder. Ağabeyi bu soruya duvardaki çizgileri gösterip boyum tam bir metre altmış santim olduğunda sen doğmuştun der. Memo aynı soruyu dedesine, amcasına, hatta güneşe, elma ağacına, kurbağaya da sorar. Herkesten değişik cevaplar alır. Son olarak yakın arkadaşı Tombiş'e de aynı soruyu sorar. Tombiş herkesten farklı olarak net bir şekilde doğum tarihini söyler. Memo herkesten ilginç cevaplar alınca Tombiş'in verdiği alelade cevaba şaşırır. Memo, Tombiş'in bu işlerde hiç anlamadığını söyler.

BENİM BİR KARIŞIM

Memo annesi ile dolaşmaya çıktığı bir gün yolda mahallenin onarım işlerini yapan Ali Usta'yla karşılaşır. Memo Ali Usta ile tokalaşınca ellerinin ne kadar küçük olduğunu fark eder. Ali Usta'nın elleri kocamandır; Memo'nun karışımın üç katıdır. Memo, bunun üzerine başkalarının karışımın ne kadar olduğunu merak eder. Gördüğü herkese karışımının ne kadar olduğunu sorar. Herkesin bu soruya verecek farklı bir cevabı vardır.

Arkadaşı Zeynep karışımın sekiz nota olduğunu söyler. Ağabeyi bir karışımın Amerika ile Asya arasındaki uzaklık kadar olduğunu söyler. Annesi ise duvar saatini eline alıp bir karışımın altı saat olduğunu gösterir. Babası bir karışımın ay kadar olduğunu söyler.

Ahmet bir karışım vücudunun sekizde biri kadar olduğunu söyler. Ahmet her gördüğüne aynı soruyu sormaya devam eder ve herkesten farklı, ilginç bir cevap alır. Herkes karışı kendi belirlediği ölçü birimiyle ifade eder. Memo en son arkadaşı Tombiş'i görür ve ona da aynı soruyu sorar. Tombiş'ten de ilginç bir cevap almayı bekler ancak cevap beklediği gibi gelmez. Tombiş'in cevabı sade ve basittir. Tombiş benim için bir karış bir karıştır diye cevap verir.

BİZİM TOMBIŞ TAŞTAN HİÇ ANLAMİYOR

Memo, güzel bir yaz günü plajda dolaşırken gözüne güzel bir çakıl taşı takılır. Memo üzerinde mavi çizgiler olan taşı incelerken sevincinden havalara uçar. Havada gördüğü martı, Memo'ya taşın okyanustan geldiğini, içinde hâlâ dalgaların sesi olduğunu söyler. Memo heyecanlanır ve gördüğü herkese taşını gösterir. Memo aldığı her farklı cevapla taşının bambaşka bir özelliğini keşfeder. Kaplumbağa taşın yüzeyinin dümdüz olmasından hareketle çok yaşlı bir taş olduğunu söyler. Kaplumbağa canlıların yaşlanınca derilerinin kırıışmasından dolayı keşke taş gibi olabilsek diye iç geçirir. Memo daha sonra tavşana rastlar. Tavşan taşlara hayran olduğunu söyler. Taşlar hiçbir şeyden etkilenmez oysa kendisinin en ufak bir sestem dahi korktuğunu söyler. Memo'nun karşılaştığı her kişi taşa farklı bir anlam yükler. Memo en sonunda arkadaşı Tombiş'i görür. Heyecanla yanına gidip ilginç bir taş bulunduğunu söyler. Tombiş ise taşla ilgilenmez ve onun alelade bir taş olduğunu söyler. Memo şaşırır oysa bu taş herkesin farklı özelliklerini keşfettiği bir taştır. Memo, Tombiş'in taştan anlamadığını düşünür.

BİZİM TOMBİŞ FİYONK MAKARNAYI ÇOK SEVİYOR

Memo büyümek istediği için sürekli boyunun uzamasını takip eder. Memo büyüüp bir şeyler yapmak ister ve büyünce ne olmalıyım diye düşünür. Memo dışarı çıkar ve gördüğü kişilere büyünce ne olmalıyım diye sorar. Postacı Mümtaz Bey, kendisinin küçükken astronot olmayı istediğini söyler. Memo, Mümtaz Beyin anlattıklarından çok etkilenir ve kendisinin astronot olması gerektiğini düşünür. Sonra Meliha Teyzeyi görür ve ona da büyüyünce ne olmalıyım diye sorar. Meliha teyze de kendisini küçükken olmayı hayal ettiği şeyi anlatır. Meliha Teyze örümcek olmayı istediğini anlatırken Memo'da örümcek olmalıyım diye düşünür. Daha sonra Ayşe Abla kedi olmak istediğini; Şair Halit Bey rüzgâr olmak istediğini söyler. Balıkadam Mahmut Bey ise küçükken balıkadam olmak istediğini ve balıkadam olduğunu söyler. Mahmut Bey insanın istediği gibi olması gerektiğini bu şekilde mutlu olacağını söyler. Memo daha sonra yakın arkadaşı Tombiş'i görür. Tombiş'e büyüyünce ne olmak istediğini sorar. Tombiş kararlı bir şekilde aşçı olmak istediğini söyler. Memo'ya Tombiş'in hayalleri küçük gelir. Tombiş fiyonk makarna pişirme yarışmasında

beşinci, reşel yapma yarışmasında üçüncü olmak istediğini söyler. Memo astronot, kedi, rüzgâr olmak varken Memo'nun bu hayallerini hiç anlam veremez.

BİLYELER

İbo havaların sıcak olduğu bir gün kedisi Pisi ile birlikte lunaparka gider. Palyaçonun olduğu çadırda şans ipinden çeker ve birçok hediyein içinden toprak bir küp kazanır. Bu ağır ve ski olan küpün içinde ne olduğunu palyaço hatırlamaz. İbo küpü alır eve gider. Merak içinde küpün kapağını açar. Küpün içinden rengârenk yüzlerce bilye çıkar. O günden itibaren İbo ve kedisi Pisi'nin hayatı bu rengârenk bilyeler olur. İbo bilyelerden o kadar çok etkilenir ki en sevdiği arkadaşlarını bile kopar.

İbo'nun babası oğlunun sürekli evde tek başına gecelere kadar bilyelerle oynamasından rahatsız olur. Çocuklar dışarıda hep birlikte oynarken İbo evde tek başına bilyelerle oynar. Babası sonunda tüm bilyeleri alıp pencereden dışarı döker. Gökten rengârenk bilyeler yağdığını gören çocuklar sevinçten havalara uçarlar. Çocuklar hemen rengârenk bilyeleri ceplerine doldururlar. Artık tüm çocukların bilyesi vardır. Çocuklar da bilyelerin cazibesine kapılıp hep birlikte geç saatlere kadar bilyelerle oynamaya başlarlar. İbo'nun babasının bilyeleri atması bir şeyi değıştirmez. İbo yine sabahlara kadar bilyelerle oynar.

Şimdi tüm aileler çocukları için endişelenirler. Bu işe bir çözüm bulmak isterler. Bütün çocuklarda bilye olduğu için hepsine birden söz geçirmek çok zordur, bundan dolayı bilyelerin bir kişide olması işlerini daha kolaylaştıracaktır. Aileler bunun için bir yarışma düzenlemeye karar verirler. Yarışmayı kazanan çocuk tüm bilyelerin sahibi olacaktır. Yarışma sonunda bilyeler ilk sahibine geri döner. İbo mutlu bir şekilde bilyeleriyle eve gider. Ancak tek başına bilyelerle oynamak onu mutlu etmez. Hep birlikte oynamanın tek bir yolu vardır. İbo, tıpkı babasının yaptığı gibi tüm bilyeleri pencereden sokağa döker.

BUZDOLABINDAKİ KÖPEK

Cem ve ailesi Antalya yakınlarında bir sahil köyünde yaşarlar. Bu köye yalnızca deniz yoluyla ulaşım sağlanır. Köyde girenin bir daha çıkmadığına inanılan bir kayıplar ormanı vardır. Bu yüzden köylüler bu ormana girmeyi kendilerine yasaklamışlardır. Köye yaşayan herkes ve onlardan önce yaşayanlar köyün dışına hiç çıkmamışlardır. Cem de babası, dedesi gibi hayatını bu köyde sürdürmek ister. Cem'in halası Sevgi Hanım köydeki herkesten farklıdır. Tüm şehirleri, ülkeleri dolaşan bir gezgindir. Sevgi Hanım gittiği her yerden hediyelerle dönerdi. Son geldiğinde ise Cem'e her zamankinden farklı bir hediye getirir: Rusya'dan aldığı bembeyaz, minicik bir köpek. Evdekiler Rusya'daki bir köpeğin getirilmiş olmasına şaşırırlar. Köpeğin doğduğu yerde yaşaması gerektiğini düşünürler.

Cem'in Afacan adını verdiği bu köpek büyüdükçe yaramazlaşır ve tüm köy halkıyla oyunlar oynamak ister. Havaların ısınmaya başlamasıyla birlikte Afacan'da değişiklikler olur. Afacan çok çabuk yorulur ve çoğu zaman ortadan kaybolur. Afacan her kaybolduğunda soğuk bir yerde ortaya çıkar. Kimi zaman dondurma dolabında, kimi zaman soğuk hava deposunda. Bir keresinde ise evdeki buzdolabına girer. Cem'in arkadaşı Zeynep internette yaptığı araştırma sonucu Afacan'ın Sibiryaya kurdu olmadığını kutuplarda yaşayan haski denilen bir köpek türü olduğunu öğrenir. Soğuk iklimde yaşayan bu köpeğin Antalya sıcaklığında yaşaması imkânsızdır. Afacan bir gün tamamen ortadan kaybolur ve hiçbir yerde onu bulamazlar. Serçe Kadın Cem'e Afacan'ın Kayıplar Ormanı'nda olduğunu söyler. Afacan'ı bulmak için köylü Kayıplar Ormanı'na girmeye karar verince Cem'in dedesi Sırdede de yıllardır sakladığı sırrı açıklar. Aslında köylülerin büyüklerinin çoğu bu köyde doğmamıştır. Yunanistan'da yaşayan köylüler nüfus mübadelesi sonucunda Yunanistan'dan bu köye gelmişlerdir. İlk başlarda kendilerini buraya ait hissetmedikleri için kendilerinden sonra gelen nesiller de aynı sıkıntıları yaşamasin diye herkes bu köyde doğmuş gibi yaşamış. Yunanistan'dan kalan tüm hatıralarını da bavullara koyup ormandaki eve saklamışlar. Kimse gidip bulmasın diye ormana girenin kaybolduğu efsanesini uydurmuşlardır.

Afacan sayesinde köylüler gerçek anılarına kavuşurlar. Afacan'ın ise doğal yaşam alanına götürülmesi gerektiği düşünülür. Moskova'da bulunana bir aileye götürülür.

BULUTLARA ŞİİR YAZAN ÇOCUK

Sevgican, yavaş hareket eden, kendini çoğu konuda yetersiz gören, içine kapanık bir çocuktur. Annesi Rezzan Hanım öğretmen, babası Akın Bey ise fotoğrafçıdır. Sevgican'ın annesi Rezzan Hanım, aynı zamanda onun öğretmenidir. Ancak bu durum Sevgican'ın hayatını fazlasıyla zorlaştırmaktadır. Sevgican evde hiçbir zaman sınıfta olanlar, arkadaşlarıyla arasında yaşananlar hakkında konuşamaz. Annesi hemen savunmaya geçer, konuşmasını engeller. Babası da sürekli konuşur, Sevgican'ı dinlemez; ona ilgi göstermez. Rezzan Hanım, her ay sınıftan yaratıcı bir yapmalarını ister. Sevgican ise bu duruma karşıdır: “Yaratıcı olduğumu ispat etmek istemiyorum, yapma zevkimi öldürüyor.” der. Sevgican'ın babası Akın Bey, İşleri yoğun olmadığı için vaktini çocuklara masal anlatarak geçirir. En son anlattığı masalda “yapılması gereken şey yaptığın işi çok güzel yapmaktır” der. Sevgican bundan çok etkilenir ve hemen yaratıcı bir proje bulur.

Sevgican bulduğu projeyi sınıfta paylaşmayı beklerken Batu ondan erken davranır. Batu'nun projesi de herkesin birbirine mektup yazmasıdır. Sevgican, bu duruma çok sinirlenir ve itiraz eder. Kendisinin de mektup yazma fikrinin olduğunu söyler. Sevgican, o sinir haliyle fikrini biraz farklılaştırıp anlatır. Bulutlara, kuşlara, kedi ve köpeklere mektup yazmak istediğini söyler. Hem bu sıradan mektup olmayacaktır, duygularını şiirle anlatacaktır. Rezzan Hanım, Sevgican'ın bu mektupları sahiplerine nasıl iletceğini merak eder. Bu işi postacıların yapması imkânsızdır. Sevgican mektuplarını internette yayımlayacağını söyler. Aslında Sevgican tüm sınıfa karşı çıkayım derken asıl fikrinden tamamen uzaklaşmış, olaylar farklı bir hal almıştır. Ancak bu durum Sevgican'ın iyi olduğu bir yönünü keşfetmesine olanak sağlar. Her konuda ağır hareket eden Sevgican şiir yazmada oldukça yetenekli ve hızlıdır. Sevgican, yazdığı şiirleri sanal ortamda paylaşmaya başlar ancak bu durum istemediği sonuçlar doğurur. Herkes Sevgican'ın yazdığı şiirleri kendine yazılmış gibi okur. Sevgican bir anda sosyal medyada ünlenir ve “Küçük Şair Sevgican” olur. Sosyal medya bambaşka, gerçek olmayan bir dünyadır. Sevgican bu dünyaya bir türlü ayak uyduramaz.

Sevgican, sosyal medyada ünlü olan Sevgican'ın kendisi olduğuna inanmak istemez. O bambaşka biridir. Sanal Sevgican'ın tek amacı beğeni sayısının artması, en iyi şairin kendisi olmasıdır. Sevgican gerçek olmayan bu sanal benliği ile rüyasında çatışmaya girer. Yalnız Sevgican değil çevresindeki çoğu insan sosyal medyada bambaşka bir kişilik alır.

Sevgican her yazdığı şiiri başkalarının üzerine alınıp, kendilerine yazıldığını düşünmelerinden oldukça sıkılır. Ünlü olmak da onu mutlu etmez. Sevgican sonunda şiirlerini sanal ortamda paylaşmaktan vazgeçer. Yazdığı şiir kâğıtlarından uçak yapar ve onları gökyüzüne yollar. Sevgican amacına ulaşır çünkü şiirleri artık özgürdür.

BÜYÜKANNE VE MİYOP EJDERHA

Bir zamanlar dünyanın bir yerinde, küçük bir köyün ortasında camdan yapılmış, kristal bir kulübede çocuklara masal anlatan yaşlı bir kadın ve miyop bir ejderha yaşar. Miyop ejderha yaşlı kadının her şeyidir. Çocuklar da yaşlı kadını çok sever ona “büyükanne” derler. Çocuklar hep minik miyop ejderhanın masalını merak ederler ve büyükanneden onu anlatmasını isterler. Büyükanne de sonunda masalı anlatır.

Minik ejderha gökkuşağının ötesindeki ülkeden gelmiştir. Bu ülkede her şey o kadar boldur ki kimsenin çalışmasına ihtiyaç yoktur. Bu yüzden orada yaşayan tüm ejderhalar tembelleşmiştir. Ağaçlardan meyveleri toplamak için bile uğraşmazlar. Ağacın altına uzanırlar ve olgunlaşan meyvelerin ağızlarına düşmelerini beklerler. Minik ejderha ise bu konuda hiç başarılı olamaz. Her defasında meyveler onun ağzına değil de başkasının ağzına düşer. Bu yüzden minik ejderha hep aç kalır ve hiç büyümmez. Minik ejderha bir gün dayanamayıp dedesine bu durumun neden kaynaklandığını sorar. Dedesi de minik ejderhanın gözlerinin bozuk olduğunu bu yüzden uzaktaki şeyleri göremediğini eğer gözlük alırsa görebileceğini söyler. Minik ejderha ülkenin tek göz doktorunun yanına gider. Doktor gözlüğe ihtiyacı olduğunun doğru olduğunu ancak ülkede kimse çalışmadığı için gözlük üretiminin de olmadığını söyler. Doktor, gözlüğü gökkuşağının öbür tarafında çalışan insanların olduğu ülkede bulabileceğini söyler.

Minik ejderha gökkuşağının öteki tarafındaki ülkeye zor da olsa gitmeyi başarır. Yaşlı kadın ona yardım eder. Onu doktora götürür ve gözlük alır. Minik ejderha gözlüğü takınca her şeyi ne kadar güzel olduğunu görür. Minik ejderha burada, yaşlı kadınla birlikte yaşamaya karar verir.

ÇATIDAKİ GEZEĞEN

Serdar, apartman dairesine sıkıştırılmış, ailesinin okula götürüp getirdiği kendi tabiriyle ‘paket çocuk’ tur. Vaktinin çoğu okulda ve diğer çeşitli kurslarda geçer. Serdar hiç sokağa çıkmamış, sokakta oyun oynamamış dış dünya hakkındaki fikri sadece okula gidip gelirken arabanın camından gördüğü kadarıyla sınırlıdır. Ailesi tarafından anlatılan, sokakta yaşanan kötü hikâyeleri dinleyerek büyümüştür.

Ailesinin her pazar yaptığı temizlik zulmünden bıkan Serdar kendini istenmeyen, fazlalık olan bir eşya gibi görür. Serdar, varlığından habersiz olduğu koşmuşu Ceren ile tanışınca yepyeni bir dünyaya ayak basar. Daha önce yasak olduğunu düşünüp hiç gitmediği çatı katını Ceren sayesinde keşfeder. Çatı katı bambaşka bir gezegendir.

Serdar’ın yeni keşfettiği bu gezegen apartman sakinlerinin atmaya kıyamadığı türlü eşyalarla doludur. Giysiler, kasetler, kitaplar bu eşyalardan sadece bazılarıdır. Hem çatı katında sadece bu eşyalar yoktur. Birçok roman kahramanı da çatıya saklanmıştır. Şairler, canı sıkılan çocuklar, Don Kişot dahi çatıdadır. Çatılardaki dünyayı keşfeden sadece Serdar ve Ceren değildir. Daha birçok çocuk çatıdaki dünyayı keşfetmiştir.

Serdar’ın çatı katıyla başlayan macerası daha sonra sokağa açılır. Daha önceleri sokaktaki kötü efsaneleri dinleyerek büyüyen Serdar, şimdi sokaktaki güzellikleri keşfeder. Serdar’ın dinlediği kötü olaylardan hiçbiri sokaklarda yoktur. Yeni arkadaşlarla tanışır, onlarla oyunlar oynar. Serdar için yine de en özel yer çatı katıdır. Çünkü orada zaman çok uzundur. İsteddiği kadar kitap okuyabilir. Üstelik çatı katında bulduğu kaptanın seyir defteri onu yepyeni maceralara, düşlere sürükler.

EVE GİDEN KÜÇÜK TREN

Eve Giden Küçük Tren adlı romanda Münevver Hanım'ın hayalini gerçekleştirmek amacıyla yaşadıkları anlatılır. Münevver Hanım, hayalindeki treni yapabilmek amacıyla eşeğinin sırtına atlayıp köye gelir. Münevver Hanım'ın gelişiyile köydeki maden ocağının kapanmasıyla emekli olan köy sakinlerinin değişen hayatları anlatılır.

Münevver Hanım, hayalini gerçekleştirmek için geldiği köyünde hiçbir şey eskisi gibi değildir. Münevver Hanım, köylülerin onu görünce çok şaşıracağını düşünür ancak ne kahve de sokaklarda da bomboştur. Yıllar önce kalabalığından şikâyet ettiği köyde şimdi kimsecikler yok gibidir.

Evinin yolunu tutan Münevver Hanım, yolda İlyas'la karşılaşır. İlyas çok konuşan, geveze bir çocuktur. Münevver Hanım'ın neden buraya geldiğini merak eder. Münevver Hanım hayalini gerçekleştirmek için geldiğini söyleyince ilk defa hayal kuran bir büyük gören İlyas, Münevver Hanım'ın peşinden ayrılmaz. İlyas, köydeki sokakların ve kahvenin neden boş olduğunu Münevver Hanım'a anlatır. Köydeki Mevlüt Bey'de her şeyi ölçme merakı giderek artınca köylülerin arsa sınırlarını da ölçmeye başlamış ve köylülerin birbirlerinin hakkına girdiğini iddia etmiştir. Bu sebeple ortalık karışmış, komşular birbirlerine küsmüştür.

Münevver Hanım, hiç vakit kaybetmeden hayalini gerçekleştirmeye koyulur. Herkesin evine giden bir tren yapacaktır. Bu durumu köylülerle paylaşan Münevver Hanım, kimseden olumlu bir cevap alamaz. Herkes bu işin boş bir çaba olduğunu düşünür. Münevver Hanım ise kararlıdır tek başına olsa dahi bu işi yapacaktır. Münevver Hanım'ın çalışmalarını gören köylüler teker teker yardıma gelirler. Herkes işin bir ucundan tutar ve amaca ulaşılır.

Münevver Hanım, köylülerin desteğiyle hayalini gerçekleştirir. Eve Giden Küçük Tren köylülerin de hayatını değiştirir. Arazi yüzünden çıkan kavgalar unutulur, eski mutlu günlerine geri dönerler.

GALATA'NIN TEMBEL MARTISI

Hikâyenin kahramanı Hülya, ailesiyle beraber Galata Kulesi'ne yakın bir yerde yaşar. Hülya'nın babası Rafet Bey fizik öğretmeni, annesi Sevgi Hanım veterinerdir. Hülya'nın bir de kendisinden iki yaş büyük ağabeyi Emre vardır. Emre, vaktinin çoğunu bilgisayar karşısında harcayan bir çocuktur. Emre oyuncaklara ilgi duyan, telden arabalar yapan, meraklı ve mucittir. Hülya ise ağabeyinin tam tersi özelliklere sahiptir. Hülya, teknolojiye de oyuncaklara da ilgi duymaz. Hülya'nın ilgi odağında sadece hayvanlar vardır. Bu hayvanlar yalnızca apartmanının terasında beslediği güvercinler değildir. Hülya tüm hayvanları düşünür, onlar için endişelenir. Onlarla iletişim kurmayı dahi bilir. Haberleşmek istediğinde, mektupları sahiplerine Hülya'nın güvercinleri iletir.

Hülya'nın evlerinin yakınında bulunan Galata Kulesi'nde bir onarım çalışması başlatılacaktır. Önce kulenin etrafına inşaat iskeleleri kurulacak ve bu iskelelerin etrafı da çevredeki insanlar zarar görmesin diye tülde bir perdeyle kaplanacaktır. Rafet Bey bu durumdan memnunken, Hülya çok endişelenir. Hülya'nın endişesinin sebebi ise kulenin kovuklarında yaşayan ebabil kuşlarının yavrularıdır. Kulenin etrafına örtü çekilirse kuşların anne ve babaları onları beslemeye gelemeyeceklerdir.

Ertesi gün kulenin etrafında çalışmalar başlar. Hülya, durumu anlatmak üzere hemen görevli Mimar Osman Bey'in yanına gider. Mimar Osman Bey, ilk iş deneyiminin heyecanı içindedir. Bu işi bir hafta içinde bitirmesi gerektiğinden dolayı da biraz panik halindedir. Hülya, mimara olacakları anlatır. Mimar, Hülya'yı pek dikkate almadan dinler. Ancak yapabileceği bir şey olmadığını, bunun yetkili kişiler tarafından belirlendiğini söyler. Hülya'nın endişesini haklı bulan babası Rafet Bey, yetkililerle konuşmak üzere belediyeye gider. Rafet Bey de bir sonuç alamadan eve döner. Emre ise iletişim çağında yaşıyoruz diyerek bu sorunu internet sayesinde halledeceğini söyler. Bilgisayarın başına geçip bir metin hazırlar, kulenin fotoğrafını da ekler ve bilgisayarında kayıtlı tüm adreslere gönderir. Bu mesajın internet üzerinde tüm dünyaya yayılacağını ve büyük bir kampanya başlatıp sorunu kısa sürede çözeceğini söyler. Saat beşe yaklaşınca Hülya'nın korktuğu olur. Ebabil kuşları yavrularının yanına ulaşamaz. Tüm kuşlar çaresiz bir şekilde kulenin etrafında çığlıklar atarlar. Hülya, hemen sokağa koşarak mimarın yanına gider. Mimarın etrafında toplanan kalabalığın konudan uzak konuşmalarına şahit olur. Hülya bu insanlara durumu izah etmenin mümkün olmadığını düşünerek eve döner.

Hülya sonraki gün çalışmanın olduğu yere gider. Korkulan olmuştur. Yerde hareketsiz duran bir ebabil kuşunu görür. Sonra bir tanesi daha düşer ve bu yaralı olan kuşu Hülya hemen veteriner olan annesine götürür. Döndüğünde ağabeyi Emre'yi sırt çantası ve dağcı çoraplarıyla görür. Emre'nin internet başındaki çabaları sonuçsuz kalmıştır. İnsanlar sadece sanal ortamda tepkilerini ortaya koymakla yetinmişlerdir. Kurmayı planladığı bin kişilik ordudan sadece kedisi olayın olduğu yere gelmiştir. Emre, diğer dokuz yüz doksan dokuz kişinin internet başından kalkamadıkları için gelemediklerini söyler. Tek kişilik bir ordu olduğunu söyleyen Emre hazırladığı mamayı biberonla kuşlara yedirmek için kuleye tırmanır. Ancak bu tek kişiyle olacak iş değildir. Hülya cansız ebabil kuşunu alır mimarın yanına gider. Mimarın eline ölü kuşu bırakınca, Mimar işin ciddiyetini anlar. Hülya'yı dikkate almadığı için de kendinden utanır. Yine de tülü kaldırmak onun verebileceği bir karar değildir. Belediyeye gidip izin alması gerekir. Mesai saatinin bitmesine az vakit kalmıştır, yoğun trafikte de yetişmesi olanaksızdır. Hülya bu işi güvercinlerle halledebileceğini söyler. Bir ıslık çalar ve güvercinler etrafına toplanır. Hülya güvercinlerin kulağına bir şeyler fısıldar, güvercinler ölü ebabil kuşunu alıp belediyedeki görevlilerden birinin masasına bırakır. Bu durum karşısında duyarsız kalamayan belediye görevlileri hemen kalenin etrafındaki tülü kaldırırlar. Böylece ebabiller tam zamanında yavrularına ulaşırlar.

Kitaba adını veren Galata'nın Tembel Martısı Murteza'nın ise sorunu başkadır. Murteza, hurda bir arabada yaşayan ve çiçekçilik yapan Oktay Bey'in arabasının tepesinde yaşar. Oktay Bey, zamanında Murteza'yı çok beslediği için Murteza çok şişmanlamış, artık uçamayacak hale gelmiştir. Oktay Bey, bir gün yaralı bir martıya yardım ederken martının anne ve babası Oktay Bey'e saldırmaya başlar. Oktay Bey'i düşman olarak gören martılar onu her gördükleri yerde saldırmaya, hırpalamaya devam ederler. Bu durumdan kurtulabilmek adına Oktay Bey, arabayı terk edip sürekli kılık değiştirerek yaşamaya başlar. Oktay Bey dikkat çekmemek adına Murteza ile de yollarını ayırır. Murteza da kendi yoluna gider.

Aradan günler geçer ve Hülya bir gün Murteza'yı görür. Murteza, artık bir insan gibi yaşamını devam ettirmektedir. İnsan gibi yolda yürür, vitrinlere bakar, dükkânlara girer, yağmur yağınca şemsiye alıp şemsiyesini açar. Kafelerde, eğlence merkezlerinde vakit geçirir. İnsanlar da bu duruma alıştıkları için normal olarak

karşılarlar. Fakat Hülya bu duruma hayret eder. Birilerinin Murteza'ya martıdan insan olamayacağını anlatması gerekir, diye düşünür. Aklına Oktay Bey gelir. Kılık değiştirerek yaşayan Oktay Bey'i bulur ve ona durumun ehemmiyetinden bahseder. Murteza'nın hiç uçmadığını, barlara takıldığını, İş yeri sahipleri dikkat çektiği için ona fazladan yemek yedirdiklerin anlatır. Murteza'nın kocaman göbeğiyle sokaklarda sarhoş bir şekilde dolaştığını söyler. Oktay Bey, Murteza'nın artık insanlaşmış olduğunu hem yükseklik korkusu olduğu için tekrar uçamayacağını söyler. Ancak Hülya, ona yardım edecek biri vardır der ve ağabeyi Emre'nin yanına gider. Emre ebabilleri kurtarma çabalarında yaşadığı hüsrana atlatmak ve teknolojiye olan güvenini tekrar kazanmak için bu durumu bir fırsat olarak görür. Emre, Murteza'yı tekrar uçurma çalışmalarına başlar. Emre, model uçağı üzerinde çalışmalar yapar. Uçağı mekanik iki el ekler. Bu mekanik eller Murteza'yı tutup yukarı kaldırır, yukarıdan Murteza'yı aşağı bırakır. Murteza önce paniğe kapılır daha sonra eski yeteneğini hatırlar ve son anda uçmayı başarır.

Murteza sayesinde Oktay Bey de martıların hışmından kurtulur. Artık kılık değiştirmesi gerekmez. Üstelik Sevgi Hanımın veteriner kliniğinde çalışma teklifini kabul eder. Her şey yoluna girer.

GEÇMİŞE TIRMANAN MERDİVEN

Doğaç, Boğaziçi'nin kıyısında küçük bir köyde yaşar. Doğaç küçükken babası ölmüştür; annesi ise temizlikçilik yaparak geçimlerini sağlar. Doğaç'ın yaşadığı yerde yokuşun tepesinde, büyük bahçeli, tarihi bir köşk vardır. Bir gün bu köşkü Seyfettin Sarıgöl adlı ünlü bir yazar satın alır. Mahalleli arasında yazarla ilgili söylentiler yayılmaya başlar. Kimileri yazarların bu kadar zengin olabileceğine şaşırıken, kimileri yazarın evinde onlarca çalışan olduğunu, yazarın tüm işlerini başkalarına yaptırdığını söylerler.

Yazar'ın köşke taşınması eğitimi de etkiler. Doğaç'ın öğretmeni Dilek Hanım artık mahallelerinde bir yazara komşu olmalarından dolayı yazı çalışmalarını daha özenli yapmaları gerektiğini söyler. Öğrencilere hemen bir kompozisyon ödevi verir. Bu ödevin konusu gereği herkes babasını anlatacaktır. En iyi yazan kişi ise yazarla

tanışma fırsatını yakalayacaktır. Herkes ödevi teslim eder ancak Doğaç babasını küçük yaşta kaybettiği için yazacak hiçbir şey bulamamıştır. En iyi kompozisyon Sultan'ın yazdığı seçilir ve yazarla tanışma şansını yakalar. Doğaç bu durumu çok bozulur. Eğer başka bir konu olsaydı onunki en iyisi seçilirdi diye düşünür. Bu arada Doğaç'ın annesi yazarın evinde temizlikçi olarak işe başlar. Sultan Doğaç'a annesiyle birlikte köşke giderse yazarla tanışabileceğini söyler. Doğaç bu duruma çok üzülür annesinin aracılığıyla değil yazdığı hikâye sayesinde yazarla tanışmayı ister. Doğaç hemen bir hikâye yazar ve yazarın posta kutusunu bırakır. Ancak günler geçmesine rağmen yazardan hiçbir cevap gelmez.

Doğaç bu defa yazarın köşkün arka tarındaki uçuruma yaptırdığı merdivene tırmanıp yazarla tanışmayı ister. Ancak merdivenleri tırmanırken yazarın yanına gitmeden geri döner ve bir hikâye yazmaya karar verir. Doğaç merdivenlerdeyken ortadan ikiye ayrılmış eski su kuyusuna yıllar önce atılmış olan eşyalarını görür. Bunların içinde bir de anı defteri vardır. Doğaç bu anılardan hareketle yazar Seyfettin Sarıgöl'ün babasının eskiden bu köşte çalışan bir bahçıvan olduğunu öğrenir. Seyfettin Sarıgöl yıllar önce babasının bahçıvanlık yaptığı bu köşkü satın almıştır. Doğaç hemen bu olaydan hareketle bir hikâye yazar ve bu defa Seyfettin Sarıgöl onunla tanışmak ister. Doğaç, yazarla tanışmak için köşke gidince çok şaşırır. Yazarın hayatı hiç de tahmin ettikleri gibi değildir. Yazar sadece çatı katındaki odayı kullanan işlerini kendi yapan, mütevazı biridir. Yazar Doğaç'a ileride çok iyi bir yazar olacağını söyler ve öyle de olur.

GÖKDELENE GİREN BULUT

Küçük bir kentin bulutları bile geçen yüksek binasında Minik Koko ve köpeği Bonbon yaşamaktadır. Bir gün gökyüzündeki bulutlar Koko'nun penceresine kadar yükselir ve küçük bir bulut parçası diğerlerinden koparak evin içine girer. Bulutu gören Koko sevinçten ne yapacağını şaşırır. Koko ve Bonbon buluttan istedikleri her şeyi yaparlar. Buluttan koltuk, araba, sandal, at yaparlar. En sonunda buluttan bir uçak yapıp üstüne binip bir anda kendilerini gökyüzünde bulurlar.

Koko ve Bonbon bulutun üstünde uçarken gökdelenlerden birinin üzerinde her tarafı hatta cepleri bile kedilerle dolu bir kadın görürler. Diğer bir gökdelende ise bir adam ve minik kız vardır. Onlar da bulutların üstüne atlamak isterler. Hep beraber bulutların üstünde gezinmeye başlarlar. Koko, bulutlardan bir kent yapmaya karar verir. Bir saat içinde hep beraber çeşitli şekillerde ev yaparlar. Aşağıdaki insanlar da yukarıdaki kenti görünce kıskanırlar, onlarda yukarıda yaşamak isterler. Onlar da gökdelenin üstünden bulutlara atlayıp orada kendilerine ev evler yaparlar.

GÜNEŞİ BİLE TAMİR EDEN ADAM

Muammer Bey ve kardeşi Kadir Bey çam ağaçları ve eski evlerle dolu, tertemiz denizi, tekir kedilerinin olduğu bir adada yaşarlar. Muammer Bey ciğerci, kardeşi Kadir Bey ise tamircidir. Muammer Bey çok kıskanç ve iddiacı biridir. Hem herkesi çok sever hem de aynı zamanda herkesi çok kıskanabilir. Kardeşi Kadir Bey ise iyi kalpli, mütevazı ve çok çalışkan biridir. Kadir Bey tamir etme konusunda çok başarılıdır. Her şeyi hatta bozulan insan ilişkilerini dahi tamir edebilir. Muammer Bey, kardeşi Kadir Bey ile küstür. Ancak Muammer Bey kardeşine ne için küstüğünü bile hatırlamaz. Kadir Bey ise küs olduklarını bile bilmez.

Kadir Bey'in tamir edemediği eşya yoktur. Ona kalırsa tüm eşyalar tamir edilmek içindir. Kadir Bey sayesinde mahallede kimse yeni eşya almaz. Kadir Bey'in seveni olduğu kadar düşmanları da çoktur. Beyaz eşya satıcısı İhsan Bey, Kadir Bey'in her şeyi tamir etmesinden dolayı kimsenin yeni eşya almadığından yakınır. Nalbur Musa, Mobilyacı Süha da aynı durumdan şikâyetçidir. Hepsi hiç yıllardır hiç satış yapamadıkları için iflasın eşiğindedirler. Kadir Bey, sadece her şeyi tamir etmekle kalmaz aynı zamanda kullanacağı malzemelerin üretimini de eski eşyaları dönüştürerek kendisi yapar. Kadir Bey, eşyaların anlam kazanması için hepsinin bir hikâyesi olduğunu öne sürer. Çocuklar ve hatta büyükler de hikâyesi olan bu eşyaları atmaya kıyamazlar. Yeni eşya almak isteseler bile alamazlar.

Adalılar bu duruma bir çözüm bulmak için toplantı yaparlar. Hem Kadir Bey'i kırmayacak hem de onu bir süre adadan uzaklaştıracak bir çözüm bulurlar. Kadir Bey'i üç haftalığına tatile göndermeye karar verirler. Kadir Bey bu hediye karşısında mahcup olur ve ısrarlara dayanamayarak kabul eder. Kadir Bey'in adadan uzaklaşmasıyla birlikte herkes eski eşyalarının yerine yenisini almaya kalkar. Tüm biriktirdikleri

paraları çıkarırlar. Ancak yeni eşyalar almaya gittiklerinde yeni üretilen malların hiç birinin kaliteli olmadığını görürler. O zaman kendi eski eşyalarının ne kadar dayanıklı ve değerli olduğunu fark ederler. Tüm paralarını yeni eşyalar almak için çıkaran adalılar bu yeni şeyler almaktan vazgeçince paraları eski yerine koymak istemezler. Paralar yerinden çıkmıştır bir kere tüketilmesi gerekir. Ne yapacaklarını düşünürken kedi Mestan onlara çok iyi bir fikir verir. Eşyalar yerine kendilerini yenilemeleri gerektiğini söyler ve onların da Kadir Bey'in yanına tatile gidebileceklerini söyler. Hep birlikte tatile giderler ve döndüklerinde eşyaları onlara hiç de eskiymiş gibi gelmez. Muammer Bey de kardeşiyle barışmak ister ancak Kadir Bey küs olduklarını bilmediğini söyler. Yine de ağabeyinin teklifini geri çevirmez ve elini sıkır.

HAVVA İLE KAPLUMBAĞA

Elif; dört beş yaşlarında, genellikle sessiz, duygularını belli etmeyen, az konuşan, konuştuğu vakit ise boyundan büyük laflar ederek herkesi şaşkırtan bir çocuktur. Elif, ailesiyle birlikte Antalya'da yaşar. Elif'in anne ve babası üniversitede öğretim üyesidirler. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey her işlerini birlikte yaparlar. Göçmen kuşları ile ilgili bir projede görev alan çift, güzel havalarda kuşları incelemeye gittiklerinde Elif'i de beraberlerinde götürürler.

Ayşegül Hanım ve Erdem Bey yoğun çalıştıkları için işte oldukları zaman Elif'e Havva adlı bir kadın bakar. Havva doğayı hayvanları çok seven neşeli biridir. Hatta hayvanlarla iletişim dahi kurabilmektedir. Havva Elif'in hayatında önemli bir yere sahiptir. Elif'in ailesi göçmen kuşlarla ilgili projeyi tamamladıkları için şimdi başka bir proje için Adana'ya taşınacaklardır. Ancak Elif bu duruma çok üzülür. Çünkü Havva onlarla gelmeyecektir. Adana'da bir siteye taşınırlar. Sitenin karşısında çocuk parkı vardır ancak Elif parkta değil mahallede kedilerle oynamak, toprağa tohum ekmek ister. Ailesi Elif'in bu yeni hayata alışması ve Havva'nın yokluğunu hissetmemesi için sürekli onunla birlikte vakit geçirirler. Deniz kaplumbağalarıyla ilgili araştırma için sahile kamp kurulmuştur. Umut adlı üniversite öğrencisi de bu projede bir çalışma yürütür. Umut kendi ismini verdiği bir kaplumbağaya verici

takmıştır ve kaplumbağanın yumurtlama dönemi için nereye gideceğini takip eder. Bu durum Elif'i çok heyecanlandırır. İnternet üzerinde nerede olduğunu takip ettikleri kaplumbağanın ne zaman sahile geleceğini merakla beklerler. Kaplumbağa sabaha karşı gelir ve yumurtalarını bırakır, sonrada geri denize döner. Yumurtaları korumak adına üstünü demir kafesle kapattılar. Ancak gece kopan fırtına tüm kafesleri yerinden uçurduğu için sırtlanlar ve martılar tüm yumurtaları yemişler. Proje ekibi bu durum karşısında çok üzülür, kampa geri dönecekleri sırada Elif'in elindeki kovayı görürler. Elif hayatta kalan tek kaplumbağayı kumun içinden çıkarmıştır. Umut hemen o kaplumbağayı işaretleyip denize bırakmak gerektiğini söyler. Elif kaplumbağayı vermek istemez. Kendisiyle birlikte çadıra götürür.

Elif kaplumbağaya Havva adını verir ve sürekli onunla vakit geçirir. Ailesi Elif'in bakıcısı Havva'da kalan boşluğu kaplumbağayla doldurmak istediğini fark ederler. Hem Elif'i bu durumdan kurtarmak için hem de kaplumbağayı doğal yaşam alanı olan denize bırakmak için Elif'in bakıcısı Havva'yı getirirler. Havva artık Eliflerle yaşayacaktır. Ailesi Elif'e bir evde iki Havva yaşayamaz diyerek kaplumbağayı denize bırakmasını söyler. Elif yirmi yıl sonra tekrar görüşmek üzere diyerek kaplumbağayı denize bırakır.

HER ŞEYİ YANLIŞ ANLAYAN KEDİ

Nazlı her şeyi yanlış anlayan bir kedidir. Nazlı kedi kendinden öyle emindir ki rüzgârın bile kendisi için estiğini düşünür. Tüm aile, onun kölesi gibidir. Her şey Nazlı için, Nazlı rahat etsin diye yapılır. Nazlı'nın gözünde ise tüm insanlar nankördür. İnsanlar hem tüysüz hem de kuyruksuzlardır. Çünkü insanlar tüysüzlük hastalığına yakalanmışlardır. Kalan birkaç tüylerini de cımbızla alırlar. Sonra da üstlerine saçma sapan kıyafetler giyerler ve hayvanlardan aşırıları kürklerin içine girerler. Nazlı ya göre insanların bu tutarsızlığı hastalıktır. Romanda insanların birçok davranışı Nazlı'nın gözünden eleştirel bir şekilde ele alınır.

Nazlı'nın yaşadığı evdeki ailenin çocukları Oktay, Nazlı kedinin her şeyi yanlış anladığının farkındadır. Ancak Nazlı kediye göre ise Oktay her şeyi yanlış anlar. Oktay'ın babası mimardır. Yeni bir hayvanat bahçesi üzerinde çalışır ve bu çalışma

gereği evlerini şehirden uzakta daha küçük bir yere taşımaları gerekmektedir. Oktay'ın annesi Belma Hanım büyük şehre alıştıklarını küçük yerde yapamayacaklarını düşünerek taşınma fikrine karşıdır. Karar vermek için son söz Oktay'a kalır.

Oktay küçük şehirlerde nasıl yaşandığını merak eder. Dedesinden bu konuda fikir alır. Duydukları Oktay'ın çok hoşuna gider ve Oktay da oyunu gitmekten yana kullanır. Küçük bir şehre taşınmak hepsinin mutlu olmasını sağlar Anzlı kedi ve Belma Hanım başta hiç istememiş olmalarına rağmen yeni hayatlarından çok memnundurlar. Çünkü büyük şehirlerdeki evler küçücüktü oysa buradaki evleri kocamandır. Bahçeleri ve bahçelerinde ağaçları da vardır. Önder Bey ve Oktay da hemen yeni arkadaşlar edinirler.

Önder Bey hemen hayvanat bahçesinin yapımı ile ilgili çalışmalara başlar. Gerekli tüm araştırmaları yapar ancak arazinin durumu ile ilgili yeterince araştırma yapmaya yetişemez. Hayvanat bahçesinin bir an önce açılması gerekmektedir. Öder Bey, toprağın yağmur yağınca göle dönüşmesinden endişelenir. Bu durumu dile getirir fakat görevliler böyle bir şeyin mümkün olmadığını söylerler. Ancak hiç imkân verilmeyen şey gerçekleşir. Yağmur haftalarca yağınca hayvanat bahçesini olduğu alanı sel basar. Yüzme bilen hayvanlar kurtulsun diye kafesler açılır. Hayvanlar serbest bırakılır. Hayvanların şehrin içinde dolaşmaları tehlikeli bir hal almaya başlayınca yağmurun durması da fırsat bilinerek tekrar hayvanat bahçesine götürülürler. Yalnız iki hayvan eksiktir. Biri Oktay'ların bahçesindeki ayı diğerisi ise Behlül'lerin evindeki hipopotam. Oktay ve Behlül'ün aileleri bu hayvanların hayvanat bahçesine hapsedilmek yerine doğal yaşamlarında bırakılmalarını isterler. Hipopotam evden kaçtığı için onu tekrar hayvanat bahçesine götürürler. Ayı için ise çocuklar bir plan hazırlar ve ayının hayvanat bahçesine götürülmesini engellerler.

KARADENİZ'DEKİ YUNUS

Karadeniz'deki bir balıkçı köyünde yaşayan balıkçılar her gece yüzlerce kilo balık avlar. Bu balıklardan satabildiklerini satar, satamadıklarının bir kısmını yer bir kısmını da gübre olarak kullanırlar. Bu köyde yaşayan İsmail adlı çocuğun babası da balıkçıdır. İsmail her gece balıkçı teknelerinin ışıklarına bakarak uykuya dalar, sabah

da gün ağarmadan onları karşılamaya gider. İsmail yine bir gece uyumak üzereyken pencerede kocaman bir yunus balığı görür. İsmail sevinçten çılgık atınca yunus balığı da korkup kaçar.

Sabaha karşı avdan dönen balıkçıların bu defa moralleri bozuktur. Denizde hiç balık kalmamıştır. Balıkçılar saatlerce bu konu üzerine düşünürler. Sonunda bunun sebebinin yunus balığı olduğuna karar verirler. Balıkçılar bu kocaman yunus balığından dolayı diğer balıkların korkup kaçtığını düşünürler.

İsmail bu durumu yunus balığına anlatır. Yunus balığı diğer balıkların kendisi yüzünden değil çok avlanmadan dolayı tükendiğini söyler. Balıkçılar ise suçlu gördükleri yunus balığını avlamak için işe koyulurlar. Ancak İsmail onlara durumu anlatır. Balıkların tükenme sebebinin yunus balığı olmadığını söyler. Balıkçılar hamsilerin tükenmesinde kendi suçlarının olduğunu kabul ederler. Köylüler artık balık avlamayı bırakıp meyve sebze ekmeye, geri kalanları ise balık avlamak için başka köylere gitmeye karar verirler. Yunus balığı zamanla köyün maskotu haline gelir hatta köyün adını da Yunus Köyü olarak değiştirirler.

KEDİ ADASI

Bütün kış şehirde çalışmaktan yorulan insanlar havalar ısınınca yazı “Yazlıkçılar Adası” denilen adada geçirirler. Yaz boyu eğlenen tatilciler kedilerle dolu olan bu adada onları sevmeyi, beslemeyi de ihmal etmezler. Ancak sonbahar gelince tatilciler evlerini kapatıp tekrar şehre giderler. Adada kedilerden başka kimse kalmaz. Kediler kış boyu donma ve açlıktan ölme tehlikesi geçirirler. Her gün şehirden onları beslemek için gelen yaşlı kadın da başka yere taşındığı için gelemez olur.

Kediler bir araya gelip bu işe çare aramaya başlarlar. Sonunda insanlar gibi yaşamaya karar verirler. İnsanlar gibi dükkân açmak, ekmek yapmak, süt satıp para kazanmak ve karınlarını doyurmak için yemek yapmak gerektiğini düşünürler. Tüm bunları yapabilmek için de paraya ihtiyaçları vardır. Hep birlikte bir sirk açmayı ve sirkten kazandıkları parayla da dükkânları işletmeyi planlarlar. İşler planladıkları gibi olur. Sirkten kazandıkları parayla bakkal, eczane, terzi dükkânı açıp işletirler. Kış boyu tatilcilerin evlerde televizyon seyredip, oyun oynarlar. Havalar ısınınca da evleri

temizleyip tatilcilere bırakmışlar. Tatilciler de evdeki buldukları notu ve tertemiz evleri görünce mutlu olurlar.

KEDİLERİN KAYBOLMA MEVSİMİ

Sevgi içe kapanık ve aynı zamanda sorumluluk sahibi bir çocuktur. Dünyada olup biten her şeyden kendisini sorumlu hisseder. Sevgi'nin kedisi Titrek de onun gibi utangaçtır. Titrek, Sevgi'nin dibinden ayrılmaz. Sevgi bir gün rüyasında Titrek'in kaybolduğunu görünce korkuyla yatağından fırlayıp hemen onu kontrol eder. Ancak Titrek Yerde yoktur. Sevgi ve ailesi her yerde Titrek'i aramaya başlarlar. Ancak Titrek'i bir türlü bulamazlar. Yine bir gün Sevgi Titrek'i ararken komşuları Nazan Hanım'ın ağladığını görür. Nazan Hanım, her düşündüğünü çekinmeden insanların yüzüne karşı söyleyebilen patavatsız bir kadındır. Onun kedisi Arsız da kaybolmuştur. Sevgi, Nazan Hanım'ın da kedisinin kaybolmuş olmasına şaşırırken herkese karşı mesafeli ve soğuk olan Nurten Hanım da bağıra çağıra kedisini arar. Nurten Hanım, kedisi Buz'un kaybolduğunu söyleyince şaşkınlıkları daha da artar. Kedilerin kaybolma mevsimi mi diye düşünmeye başlarlar. Daha sonra Koşucu Suat'ın kedisi Kırlangıç, Suat Bey'in kedisi Miskin, Komiser Sabit Bey'in kedisi Sümsük'ün de kaybolduğunu öğrenirler.

Bu işe bir çare bulmak adına mahalleliler Kayıp Kediler Derneği'ni kurarlar. Kedilerin kaybolmasıyla ilgili yapılan araştırma sonucunda herkesin kedisinin aynı gün kaybolduğunu fark ederler. Bunun ne anlama geldiğini bulmaya çalışırlar. Mahalleli bu işlere kafa yorarken televizyonda Bizim Mahalle adlı bir dizi filmin her bölümünde sırayla mahalleden birinin hayatının anlatıldığını görürler. Önce Nurten Hanım, sonra Suat Bey, Nazan Hanım, Koşucu İbo, Sevgi vd. Mahalleli kendi hayatlarına dair özel olan şeylerin nasıl bilinip de dizi filme aktarıldığını merak eder. Kedileri bir yana bırakıp buna kafa yormaya başlarlar.

Kedilerin kaybolmalarının üzerinde bir yıl geçtikten sonra bir kış günü dernekte toplanan mahalleli bir kedi sesi duyar ve hemen dışarı koşar. Sevgi kedisi Titrek'in döndüğünü görünce çok sevinir. Ancak Nurten Hanım, Suat Bey, Koşucu İbo ve diğerleri de bu kedinin kendi kedileri olduğunu iddia ederler. Her biri bir

tarafından kediyi çekiştirmeye başlarlar. En sonunda kedi durumu açıklamaya karar verir. Kedilerin bukalemun gibi olduklarını ve girdikleri her ortama uyum sağladıklarını söyler. Sevgi'nin yanında utangaç, Nazan Hanım'ın yanında arsız, Nurten Hanım'ın yanında soğuk ve mesafeli... Kedi, mahallede tanıştığı herkese onların kişisel özelliklerinin aynısına sahipmiş gibi davranır. Bu yüzden herkes kediyi, onda kendilerini buldukları için çok sever. Kedinin, ortadan kaybolma nedeni ise 18 Haziran günü mahalleye televizyoncuların gelmesidir. Kedi, onlara özenip film piyasasına atılmaya karar vermiştir. Yönetmene mahalledeki insanların hayat hikâyelerini anlatınca yönetmen çok beğenmiş ve hemen yazmasını istemiştir. Ancak kedi bir yerden sonra bu işin ne kadar zor olduğunu fark etmiş ve televizyonculuğu bırakmış, mahalleye geri dönmüştür. Bundan sonra roman yazmaya karar verir. Mahalleli kediyi dinledikten sonra onu haklı bulurlar. Ona yeni bir isim verirler. Kedinin yeni adı romanın adı olan Meraklı Turşucu olur.

PAT KARİKATÜR OKULU

Aydın'ın yeni sınıfı biraz farklıdır. Bu sınıfta herkesin ve her şeyin bir takma adı vardır. Bu sınıftan olan Tuhaf da yeni gelen öğrenci Aydın için bir karşılama düzenler. Tuhaf, adından da anlaşılacağı üzere tuhaf biridir. Bu sebeple düzenlediği karşılama da tuhaftır. Tuhaf, sarı bir leğen ve sarı bir süpürge sapı getirmiştir. Sarı süpürge sapını Aydın'a verir ve leğenin içine girmesini söyler. Böylece yeni gelen arkadaşları Aydın'a bakıp bir takma ad düşünmüş olacaktırlar. Aydın bu durum karşısında çok şaşırır. Çünkü sınıfta kimse kendi ismiyle çağrılmaz. Karadelik, Vıcık, Taktuk, Ters, Ütü gibi sınıfta herkes bu şekilde takma adlara sahiptir. Aydın'a da Doğrucu Davut ismini verirler. Aydın'ın sıra arkadaşının ismi ise Patates'tir. Aydın, ona neden Patates dediklerini merak eder. Patates, burnunun iri bir patatese benzediği için ona bu ismi taktıklarını söyler. Aydın, arkadaşının dış görünüşüyle alay ederek bu ismi takmış olmalarına üzülür. Ona Patates diye hitap etmek istemez. Gerçek adını sorar. Ancak Patates bu takma isme o kadar alışmıştır ki gerçek adını hatırlamakta bile zorlanır. Patates bu durumdan rahatsız olmadığını söyler. Hatta takma ismiyle o kadar özdeşleşmiştir ki bunu bir karikatür tipi haline getirir.

Patates, Edebiyat öğretmeni Bay Kafiye'nin verdiği ilginç kompozisyon ödevlerinde hep en iyisini yazan öğrencidir. Bay Kafiye, yaşadıkları üzücü bir olayı

yazmalarını istediklerinde Patates, babasının vakitsiz ölümünü; bir diğer yazısında ise annesini anlatır. Annesinin ne kadar iyi bir ev hanımı olduğunu, çok yetenekli olduğunu ve Patates'e sürekli yardım ettiğini anlatır. Aydın bir gün Patates'in annesiyle tanışma fırsatı yakalar. Annesi hiç Patates'in anlattığı gibi biri değildir; üstelik babası da hâlâ hayattadır. Ancak anne ve babası ayrı yaşamaktadır. Aydın herkesin gerçek hayatını anlatarak yazacağı bu ödevlerde Patates'in neden gerçek dışı şeyler yazdığını anlayamaz ve bu durumu doğru bulmaz. Aydın, öğretmeni Bay Kafiye'ye bu durumu sorunca Bay Kafiye, bunları bildiğini, Patates'in çok yaratıcı olduğunu ve Patates adlı tipin yaşadığı olayların gerçek olmasa duyguların gerçek olduğunu söyler. Daha sonraki günler Patates, uzun zamandır görmediği babasını bulur ve babası onun için bir şeyler yapmak istediğini söyler. Patates de babasından burnunu ameliyat ettirmesini ister. İsviçre'deki babası Patates'e bir katalog yollar ve istediği burnu oradan beğenir. Aydın arkadaşının bu şekilde görüntüsünü değiştirmesini doğru bulmaz. Patates ise hem sağlık sorunu yaşadığını hem de bu görüntüden rahatsız olduğunu açıklar.

Patates ameliyat için Fransa'ya babasının yanına gider. Herkes Patates'in dönüşünü merakla bekler. Patates döndüğünde hiçbir değişiklik olmamıştır, burnu hâlâ aynıdır. Patates'in ameliyat olabilmesi için on sekiz yaşını doldurması gerekir, bu sebeple biraz daha bekleyecektir. Bu olaydan sonra Patates'in ismi kısılır ve Pat olur. Diğerlerinin de aynı şekilde isimleri kısalmıştır. Edebiyat öğretmeni Bay Ka, Pat'ın yazıp çizdiklerinden herkesin faydalanması için okulda bir karikatür kulübü kurmasını ister. Pat ertesi günü elinde 'Pat Karikatür Kulübü' yazılı bir tabelayla gelir. Kulübün ünü zamanla çok yayılır ve 'Pat Karikatür Okulu'na dönüşür. Pat ve arkadaşlarının başlattığı bu çalışmayı onlardan sonra gelenler devam ettirir. Ancak hiç kimse okulun adını nerden geldiğini bir türlü öğrenemez.

POSTAYLA GELEN DENİZ KABUĞU

Sude ailesinin işi sebebiyle vaktinin çoğunu yalnız geçiren bir çocuktur. Babası pantomimci olduğu için ülke ülke gezer. Annesi ise işine sıkı sıkıya bağlı bir avukat olduğundan sürekli çalışır. Genellikle aile Pazar günleri bir araya gelerek vakit geçirirler. Diğer günlerde ise Sude, sahilde dolaşır ya da evde oyunlar oynar.

Ailesi Sude'ye vakit ayıramadıklarından dolayı bu eksikliği ona sürekli istediğini alarak kapatmaya çalışırlar. Bir gün Sude'ye hediye olarak tablet bilgisayar alınır ve Sude'nin hayatı tamamen değişir. Sude yalnızlığını tabletle gidermeye çalışır. Sude'nin tabletle geçirdiği vakit her geçen gün artmaya başlar ve zamanla bağımlılığa dönüşür. Sude dünyaya artık tablet ekranının arkasından bakmaya başlar. Kendisiyle konuşan her kişiyi kayda alır, televizyonu tablet ekranının arkasından izler, tiyatroyu tablete kaydedeyim derken tümünü ekran arkasından izler. Müzedeki her şeyin fotoğrafını çeker ve tabletteki görüntüleri kendi gözüyle gördüğüne tercih eder. Sude ekran bağımlısı olur. Sude'nin tablet merakı en son sanal oyunla devam eder. Sude oyunun bağımlısı ve en iyi oyuncularından olmuştur. Bu oyunun şirketi Sude'ye bir de sanal gözlük yollar. Sude bu gözlükle adeta oyunu yaşamaya başlar. Oyun Sude'yi ve neredeyse tüm çocukları ele geçirmiştir. İnsanlar evde, işte, sokakta bu gözlükler yüzünden birer pantomimci gibi hareketler yaparak dolanmaya başlarlar.

Sude'nin annesi Sevda Hanım, durumun ciddiyetini fark eder ve kızını bu durumdan kurtarmak için bir plan yapar. Sanal ortamdan kızına ulaşmaya çalışan Sevda Hanım'ın hiç beklemediği bir anda karşısına bilgisayar korsanı olan Ahtapot çıkar. Sude'yi bu durumdan kurtarmak için Ahtapot, Sevda Hanım'a yardım eder. Ailece doğada vakit geçirmeye başlarlar. Yavaş yavaş Sude'yi sanal ortamdan uzak tutmaya başlarlar. Ancak Sevda Hanım kızını kurtarmayı planlarken aslında tüm bu olanların kızının bir planı olduğunu ve kızının amacının ailesiyle bir arada olmak olduğunu öğrenir.

RÜZGÂRIN ÜZERİNDEKİ ŞEHİR

Çalışkan ve mutlu insanların yaşadığı minik kasabada bir gün nereden geldiği belli olmayan güçlü bir rüzgâr esmeye başlar. Kasabalılar birbirlerine tutunsalar da yine rüzgâra karşı direnemezler. Hepsi birden gökyüzünde uçmaya başlarlar. Rüzgârın onları yere çarpıp paramparça edeceğini düşünseler de öyle olmaz. Rüzgâr onları kollarında tutar. Saatlerce havada kaldıktan sonra rüzgârın üzerinde gezinebildiklerini fark ederler. Zamanla yere inmenin imkânı olmadığını görünce rüzgârın üzerinde yaşamayı öğrenmeye başlarlar. Meyve ağaçlarının üzerinden geçince meyve, buğday tarlasından geçince buğday toplarlar.

Rüzgârın üzerinde dünyayı dolaşıp en uzak ülkedeki insanlarla tanışıp dostluk kurarlar. Rüzgârın ne zaman nereden geçeceğini bilen yeni dostları onları törenlerle karşılarlar. Rüzgâr şehirlerin üzerinden geçtiği zaman insanlar yüksek binaların tepesine çıkıp onlara hediyeler verirler. Onlar da bu hediyelerden ihtiyaçları kadarını kullanıp geri kalanını geçtikleri yoksul köydeki insanlara dağıtırlar. Rüzgârı mektuplaşmak için bile kullananlar olur; yolculuk yapmak isteyenler uçağa biner gibi rüzgâra binip yolculuk yaparlar. Zamanla ülkelerden taşıdıkları eşyalarla rüzgârın üzerinde şehir kurarlar. Rüzgârın üzerindeki şehirde yaşayanlar gittikleri her yere mutluluk götürürler.

TOMBİŞ MASKELİ BALOYA KATILMAK İSTEMİYOR

Memo, bir gün ağacın üstüne asılı olan maskeli balo ilanını görür. Memo koşarak müjdeyi arkadaşı Tombiş'e verir. Tombiş üzgün bir şekilde haberinin olduğunu söyler Memo Tombiş'in neden üzgün olduğunu merak eder. Tombiş, baloya katılamayacağını söyler. Çünkü Tombiş çok iri olduğu için hangi maskeyi takarsa taksın herkes onu hemen tanır. Memo bunun önemli olmadığını zaten partinin sonunda herkesin birbirini tanıdığını söyler. Ancak Tombiş daha kötü bir durumdan bahseder. Tombiş kim hangi maskeyi takarsa taksın hemen o kişinin kim olduğunu bildiğini söyler. Bu yüzden de kimse Tombiş'i partide görmek istemez. Tombiş çok iri olduğu için kimsenin onunla oynamadığını, kimse onunla oynamayınca daha da irileşip büyüdüğünü ve bu şekilde her şeyin kolayca farkına vardığını anlatır. Memo yine de Tombiş'i baloya götürmeye ikna eder. Tombiş bebek fil kostümüyle Memo ise filin sahibi Hintli kılıpında baloya katıldı. Parti boyunca kimse Tombiş'i fark etmedi. Tombiş de rolüne uygun olarak gece boyunca hiçbir şeyi anlamayan bebek gibi davrandı.

UYURGEZER FİL

Ülkenin birinde çok gürültülü bir şehir vardır. İnsanlar gürültüde birbirlerini duymak için bağırlar, bağırdıkça gürültü arttığı için daha çok bağırma ihtiyacı duyarlar. Bu şehir o kadar çok gürültülüdür ki bu gürültüde hayvanlar yaşamaya

dayanamadıkları için şehri terk ederler. Bir gün şehre içinde zürafa, aslan, kuş ve filin olduğu küçük bir sirk gelir. Herkes incecik ipin üstünde oyunlar sergileyen Mambo isimli file hayran kalır. Ancak filin kimsenin bilmediği bir hastalığı vardır. Mambo bir uyurgezerdir. Mambo da gece olunca herkes gibi uykuya dalar ancak sonrasında uykusunda yürümeye başlar. Yine bir gün Mambo uykuda yürürken insanlar şaşkınlıkla ona bakarlar, Mambo büyük bir binanın tepesinde uyuyarak yürümektedir. Sirk sahibi hemen insanları susturur. Ses çıkarırlarsa Mambo'nun aniden uyanıp düşebileceğini söyler. Şehirliler, Mambo'yu çok sevdikleri için hemen suspus olurlar. Mambo uyanmasın diye bisiklete binmeye, ayak uçlarında yürümeye, fısıltıyla konuşmaya başlarlar. Şehirliler yıllardır var olan gürültünün engellenmesini de bu şekilde bulmuş olurlar. Ne kadar sessiz konuşurlarsa birbirlerini o kadar iyi duyduklarını fark ederler.

Mambo şehrin düzenini bozduğunu düşündüğünden doktora gidip tedavi olur. Şehirliler sabah uyanınca Mambo'yu görmedikleri için yine ses çıkarmaya başlarlar. Şehir kısa sürede eski gürültülü haline döner. Şehirliler Mambo'dan yardım ister ancak Mambo'nun sirk için başka şehre gitmesi gerekiyordur. Mambo gitmeden önce heykelini bir binanın tepesine bırakır. İnsanlar da sabah uyandıklarında Mambo'yu binanın tepesinde görünce yine ses çıkarmamaya başlarlar.

VAPURLARI SEVEN ÇOCUK

Fırat vapurları çok seven haşarı bir çocuktur. Küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Annesi ve kardeşi ile birlikte yaşar. Tatil günlerinde boğaz vapuruna binip karşıya geçer ve balon satarak ailesine destek olur. Yaşadıkları mahallede herkes paylaşım içindedir ve samimi, eğlenceli bir ortamları vardır. Vapurlar bazen kıyıya o kadar çok yaklaşır ki yalıdaki insanlar yiyeceklerini vapurdakilerle paylaşır, kaptana çeşitli ikramlarda bulunurlar. Fırat'ın yaşadığı apartmanın hemen karşısında Meliha Hanım'ın yalısı vardır. Meliha Hanım yüz yıllık olan bu ahşap yalıtı hiç yenilememiş, ilk günkü halini hep korumuştur. Meliha Hanım mahalledeki komşuları yalıya davet eder, onlara piyano ve ud çalar, birlikte hoşça vakit geçirirler.

Meliha Hanım bir gün artık yaşlandığını ve yalının işlerinin onu yordüğünü söyleyerek taşınmaya karar verir. Meliha Hanım'ın yalıdan ayrılmasıyla yalı bir anda yüz yıl yaşlanmış gibi olur. Kısa zaman içinde yalının yerine gökdelenler dikilecekmiş gibi söylentiler yayılmaya başladı. Aradan zaman geçmesine rağmen söylentilerin aksine kimse yalıya dokunmadı. Ancak insanlar zamanla yalıya zarar vermeye başladılar. Önce bir kamyon yalıya çarpar ve yalının balkonunu tahrip eder. Daha sonra bahçeye toprak yığmaya, çöpler atmaya başlarlar. Başka bir gün ise yalıda yangın çıkar ve yalının eski görüntüsü tamamen kaybolur. Bu olaydan sonra herkes yalıyı ve güzel olan ne varsa kötülemeye başlar. Fırat vapurda balon sattığı bir sırada ise insanların vapurların eskidiğinden ve iskelenin de eskidiğinden şikâyet ettiklerini duyar. Bu defa söylentiler kısa zamanda gerçekleşir. İskeleyi lokantaya dönüştürürler, vapuru kaldırır ve mahallenin tüm güzelliği bir anda yok olur. Her yer arabalarla dolmaya başlar, çocuklar mahallede oynayacak yer bulamaz ve insanlar yoğun trafikte saatlerce vakit kaybederler.

Fırat vapurun kaldırılmasına çok üzülür. Hayati Bey ona vapurun nerede olduğunu bildiğini söyler. Fırat vapurun olduğu yere gidince orada bir sürü hurda diye atılmış vapurlar görür. Yerlerde ise birçok demir parçaları ve vidalar vardır. Hayati Bey, Fırat'a o parçaları alabileceğini söyler. Fırat hurdaların olduğu bu yere sürekli gelmeye başlar. Hem vapurun bakımını yapar hem de yerdeki parçalardan topladığını eve götürür. Fırat evin içinde bu parçaları birleştirerek minik vapur yapmayı başarır. Ancak vapuru evin penceresinden ya da kapısından çıkarmak imkânsızdır. Fırat'ın annesi yaz tatili için kız kardeşinin yanına gitmeyi planlar ancak Fırat vapuru evden çıkarmanın bir yolunu bulabilmek için gitmekten vazgeçer. Fırat'ın annesi Aysel Hanım tatilden döndüğünde evde minik vapuru göremez, Fırat'ın onu dışarı çıkarmayı başardığını anlar. Üstelik mahallede her şey değişmiştir. Yalı eski haline dönmüştür, iskeledeki lokanta kapatılmıştır ve en önemlisi vapur da geri getirilmiştir. Aysel Hanım merakla kıyıda kalabalığın yanına gider ve Fırat'ı küçük vapurunu kullanırken üstelik vapurda eşyalarını toplamış yalısına geri dönenen Semiha Hanım'la görür. Herkes çok mutludur.

YAŞASIN Ç HARFİ KARDEŞLİĞİ

Romanın kahramanı Ali, öğretmeni tarafından verilen dönem ödevini hazırlamak için uğraşmaktadır. Ali, soru sormayı çok sevdiği için ödevini de bu doğrultuda seçmeyi tercih etmiştir. Ödev konusu olan söyleşiyi annesi ve dedesiyle yapacaktır. Ali boş durmaz, her fırsatta sıraladığı soruları annesine sorar. Ali'nin ödevinin kapağına kimliğinin resmini koymasına gerekir ancak Ali kimliği bir türlü bulamaz. Ali'nin yeni kimlik çıkarmasıyla birlikte hayatı birden bire bambaşka hal alır.

Ali'nin, Hoşgörü olan soyadı yapılan bir hatadan dolayı Hoşgörüç olarak yazılmıştır. Babası bu duruma çok bozulsa da Ali halinden çok memnundur. Ali bu şekilde farklı, soylu biri gibi olduğunu düşünür. Hemen sosyal medyada yeni adını paylaşır. Bir anda çok ilgi görür. Adına bir grup dahi açar. Ali her yaşadığı olayı sosyal medyada paylaşır. Ali artık çok popüler biri olmuştur. Herkes tarafından tanınır. Ancak olaylar Ali'nin istemediği bir şekil alır. Ali'yi hiç fark etmeyen arkadaşları dahi artık Ali Hoşgörüç'ü çok iyi tanır, her paylaşımını takip ederler. Ancak Ali'nin soylular gibi uzun olan yeni ismi birden kısalarak Bay Ç halini alır. Ali Hoşgörüç yerini Bay Ç'ye bırakmıştır. Ali bu durumdan çok fazla rahatsız olur. İki kelimedenden oluşan adı tek harfe düşmüştür.

Ödevini yapması için babasının hediye ettiği bilgisayar bozulunca Ali hem ödevini tamamlayamaz hem de sosyal medyadan uzun süre uzak kalır. Herkes Bay Ç'nin uzun süre sosyal medyada paylaşım yapmamasından dolayı endişelenir. Sosyal medyada en çok konuşulan konu Bay Ç'nin nerelerde olduğudur.

Ali'nin babası bu yaşananları değiştirmek adına evde bir yemek organize eder. Ali'nin arkadaşlarını davet eder. Birbirleriyle bu kadar yakın olan insanların birbirlerini gerçek hayatta değil de sanal ortamda dostluk kurmalarının ne kadar yersiz olduğunu fark etmelerini sağlar. Sosyal medyada kurdukları grubu silme kararı alırlar. Sürekli görüşeceklerine dair birbirlerine söz verirler.

YÜKSEK TANSİYONLU ÇINAR AĞACI

Ayşe ve Ahmet'in babası İbo köyün yaşlı çınar ağacına benzer. İkisi de dev gibidir, ikisi de yerinden hiç kıpırdamaz. İbo yüksek tansiyon hastasıdır bu yüzden

sürekli uyur. İbo'nun hareketsiz dev vücudu çocuklar için oyun alanı gibidir. İbo'nun vücudunun üstünde yemek yiyip, ödevlerini yapar, evcilik oynar ve uyurlar. Ayşe, çınar ağacının da babası gibi hasta olduğunu düşünmüş ve köydeki çocukları da buna inandırıp ağaca Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı adını vermişlerdir. Bu çınar ağacı köydeki tek ağaçtır. Çınar ağacı adeta köyün kültür merkezi gibidir. Çocuklar üzerinde oyunlar oynar, balıkçılar teknelerini bağlar, kadınlar ise çamaşırlarını ağacın dallarında kuruturlar. Tüm köylüler bu ağacın etrafında olduğu içi köyün imamı da çınarın tepesine kurduğu küçük minarenden ezanı okur.

Bir gün Ahmet Ayşe'ye çınar ağacını kurduğu için kestiklerini söyler. Ayşe ve tüm çocuklar ağacın olduğu yere doğru giderler ancak geriye sadece ağacın kesilmiş gövdesi kalır. Ahmet ve Ayşe ağacın bir dalını alıp dikmeye karar verirler. Ancak bir türlü ağaç büyümmez. Köyde kimse nasıl ağaç yetiştirilmesi gerektiğini bilmez. En sonunda İbo uykudan uyanıp ağacın denizden getirilen tuzlu suyla büyümeyeceğini, tatlı suya ihtiyaç olduğunu söyler. Bu defa çocuklar yeniden dener ve başarılılar.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : Alkan, Esra
Uyruğu : T.C
Doğum Tarihi ve Yeri : 12/08/1994 Şanlıurfa
E-mail : alkanesra.63@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Adıyaman Üniversitesi	06/06/2016

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016-2017	Viranşehir Uluğ Bey Ortaokulu	Türkçe Öğrt.
2017-2018	Van Tunca Uras Ortaokulu	Türkçe Öğrt.

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

01../08../2019

Tez Başlığı / Konusu:

Behic Ak'ın Çocuk Kitaplarında Muhteva

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam *182* sayfalık kısmına ilişkin, *01./08../2019* tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından *Turnitin* intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % *8* (.....*sekiz*.....) dır.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal İçemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

01./08../2019

Esra ALKAN

Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : *Esra ALKAN*

Öğrenci No : *169201128*

Anabilim Dalı : *Türk Dili ve Edebiyatı*

Programı : *Jeni Türk Edebiyatı*

Statüsü : Y. Lisans Doktora

DANISMAN

Prof. Dr. Zeki TAŞTAN

01./08../2019

ENSTİTÜ ONAYI

UYGUNDUR

03/09../2019

Doç. Dr. Bekir KOCLAR

Enstitü Müdürü

